

ΕΣΠΑ 2021–2027 ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

**ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ
2023**

ΕΚΔΟΣΗ ΙΙ

**ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ
ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ &
ΔΡΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ
ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

**Ε.Σ.Π.Α 2021–2027
ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ**

**ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΕΡΓΩΝ & ΔΡΑΣΕΩΝ
ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΣΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ**

ΙΟΥΛΙΟΣ 2023

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
(Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.)**

Πίνακας περιεχομένων

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	6
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	7
ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ	9
1. Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027	10
1.1. Οι νέοι Στόχοι της Πολιτικής Συνοχής	10
1.2. Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027	10
2. Η «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ» ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2021 -2027	18
2.1 Προγράμματα	18
2.2 Αρμόδιες Αρχές και Δομές	19
2.3 Γενικοί Κανόνες και Μέτρα Εφαρμογής	21
2.4 Ολοκληρωμένες Χωρικές Στρατηγικές	23
2.5 Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ν. 4914/2022)	25
2.6 Οι βασικές αλλαγές του ΕΣΠΑ με μια ματιά	25
3. ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ	27
3.1 Προϋπολογισμός ανά Πρόγραμμα – Ευρωπαϊκή και Εθνική συμμετοχή	27
3.6 Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (Α.Δ.Κ.Σ.)	28
3.2 Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα»	35
3.3 Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»	38
3.4 Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή»	42
3.5 Πρόγραμμα «Μεταφορές»	54
3.7 Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία»	60
3.8 Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» (ΔΑΜ)	64
3.9 Πρόγραμμα «Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας» (Π.Α.Λ.Υ.Θ.)	68
4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	72
4.1 Εισαγωγή – Συνοπτική Παρουσίαση	72
4.2 Διαχωρισμός Δράσεων μεταξύ των ΠεΠ και των Τομεακών Προγραμμάτων	73
4.3 Βασικοί Τομείς προτεραιότητας των ΠεΠ	73
4.4 ΠεΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης	81
4.5 ΠεΠ Αττικής	87
4.6 ΠεΠ Βορείου Αιγαίου	96
4.7 ΠεΠ Δυτικής Ελλάδος	102
4.8 ΠεΠ Δυτικής Μακεδονίας	109
4.9 ΠεΠ Ηπείρου	114
4.10 ΠεΠ Θεσσαλίας	119
4.11 ΠεΠ Ιονίων Νήσων	126
4.12 ΠεΠ Κεντρικής Μακεδονίας	131
4.13 ΠεΠ Κρήτης	139
4.14 ΠεΠ Νοτίου Αιγαίου	144
4.15 ΠεΠ Πελοποννήσου	149
4.16 ΠεΠ Στερεάς Ελλάδος	157
5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ - INTERREG	164

6. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	166
7. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ	171
7.1. Προετοιμασία για την ένταξη έργων στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ.....	171
7.2. Προετοιμασία για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»	172
7.3. Προετοιμασία για την υποβολή πρότασης προς χρηματοδότηση από Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER	173
7.4. Πρόγραμμα Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης	174

Πρόλογος

Την τρέχουσα χρονική περίοδο σημαντικοί πόροι θα διατεθούν για την υλοποίηση δημόσιων πολιτικών, με στόχο να συνδράμουν στην ανάπτυξη, την ανάκαμψη και την ανθεκτικότητα της Ευρώπης. Μεταξύ αυτών, σημαντικό ποσοστό κατέχουν οι πόροι που θα διατεθούν μέσω του νέου «Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης 2021-2027». Το νέο ΕΣΠΑ εγκρίθηκε τον Ιούλιο του 2021 από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και περιλαμβάνει ένα σύνολο οκτώ Τομεακών και δεκατριών Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι κατευθύνσεις των πολιτικών του νέου ΕΣΠΑ 2021-2027 ακολουθούν την γενική γραμμή πλεύσης της Ευρωπαϊκής Ένωσης, που είναι η πράσινη ανάπτυξη, η ψηφιακή μετάβαση, η κοινωνική, διασυνδεδεμένη με βιώσιμες υποδομές Ευρώπη, που βρίσκεται κοντά στις ανάγκες των πολιτών της. Οι πολιτικές αυτές εξειδικεύονται με βάση τις ιδιαιτερότητες σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο.

Οι χρηματοδοτικές δυνατότητες που προκύπτουν από το νέο ΕΣΠΑ αποτελούν μια σημαντική ευκαιρία για την Τοπική Αυτοδιοίκηση για να συμβάλει ουσιαστικά στην οικονομική ανάπτυξη, εφαρμόζοντας στρατηγικές για την περιφερειακή, την τοπική και την αστική ανάπτυξη, βελτιώνοντας τις τοπικές και περιφερειακές υποδομές, δημιουργώντας ευνοϊκό επιχειρηματικό περιβάλλον και προωθώντας την καινοτομία.

Ένα από τα σημαντικότερα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι Δήμοι και ιδιαίτερα οι μικροί ορεινοί και νησιωτικοί Δήμοι, είναι ότι αδυνατούν να ανταπεξέλθουν έγκαιρα στις απαιτήσεις Προγραμμάτων που χρηματοδοτούν τα έργα τους και ιδίως στην ωρίμανση των έργων, την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την προετοιμασία φακέλου υποβολής προτάσεων, την υλοποίηση και την επίβλεψη των έργων. Κατά συνέπεια, για το σύνολο των Δήμων θα υπάρξουν ανάγκες υποστήριξης τους προκειμένου να μπορέσουν να ανταποκριθούν στις νέες απαιτήσεις.

Η Ε.Ε.Τ.Α.Α. προκειμένου να καλύψει τις ανάγκες αυτές ανέλαβε σειρά πρωτοβουλιών που στοχεύουν στην έγκυρη και έγκαιρη πληροφόρηση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης και στην υποστήριξή της, τόσο στη φάση της προετοιμασίας της όσο και στη φάση της υλοποίησης των παρεμβάσεών της, όπως ενδεικτικά η σύσταση τεχνικής υπηρεσίας για την υποστήριξη των μικρών νησιωτικών δήμων και η δημιουργία στην ιστοσελίδα της ΕΕΤΑΑ του «*Ηλεκτρονικού Οδηγού χρηματοδοτήσεων*», ο οποίος ενημερώνεται συστηματικά, με όλες τις πηγές χρηματοδότησης και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορεί να αξιοποιήσει η Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Ο παρών οδηγός αποτελεί επίσης, μέρος αυτών των πρωτοβουλιών της Ε.Ε.Τ.Α.Α. και συντάχθηκε με σκοπό να αποτελέσει ένα λειτουργικό και εύχρηστο εργαλείο για την αξιοποίηση του ΕΣΠΑ από την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Για το σκοπό αυτό, παρουσιάζει συνοπτικά τα προγράμματα του ΕΣΠΑ και σε κάθε ένα από αυτά, επισημαίνονται εκείνες οι προτεραιότητες και δράσεις που ενδιαφέρουν ειδικά την Τοπική Αυτοδιοίκηση.

Δημήτρης Μαραβέλιας

Πρόεδρος της ΕΕΤΑΑ

Σπυρίδων Σπυρίδων

Διευθύνων Σύμβουλος τα ΕΕΤΑΑ

Εισαγωγή

Το νέο Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2021-2027 είναι το 6^ο μεσοπρόθεσμο αναπτυξιακό πρόγραμμα που εφαρμόζεται στην Ελλάδα. Καταρτίσθηκε από το Υπουργείο Ανάπτυξης και Επενδύσεων, με τη συνεργασία των συναρμόδιων Υπουργείων, των Περιφερειών και των λοιπών εταίρων και εγκρίθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, με σκοπό τη διασφάλιση της αποτελεσματικής αξιοποίησης των Ευρωπαϊκών και Εθνικών πόρων που θα διατεθούν κατά την περίοδο 2021-2027 για την ανάπτυξη της χώρας.

Αποτελείται από ένα σύνολο είκοσι δύο (22) Προγραμμάτων, που καλύπτουν όλους τους θεματικούς τομείς (περιβάλλον, υποδομές, οικονομία, κοινωνία, κλπ.) και όλες τις Περιφέρειες της χώρας.

Για τη διαμόρφωση των βασικών στρατηγικών επιλογών – προτεραιοτήτων του ελήφθησαν υπόψη πολιτικά κείμενα και μελέτες που συνιστούν κεντρικές μακροπρόθεσμες επιλογές για την Ευρωπαϊκή Ένωση και την Ελλάδα, όπως:

- ✓ οι κατευθύνσεις της πολιτικής συνοχής της ΕΕ, οι συστάσεις του Συμβουλίου της ΕΕ & οι ειδικές συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου
- ✓ το Σχέδιο Ανάπτυξης της Ελληνικής Οικονομίας (2020), το οποίο συνέταξε ειδική επιτροπή με επικεφαλής τον καθηγητή Πισσαρίδη
- ✓ η μελέτη του ΟΟΣΑ για την περιφερειακή πολιτική στην Ελλάδα (2020)

Το σύστημα συντονισμού, εφαρμογής και ελέγχου των παρεμβάσεων που προβλέπονται στο νέο ΕΣΠΑ, περιλαμβάνεται στο Νόμο 4914/2022 που ψηφίστηκε από τη Βουλή τον Μάρτιο του 2022.

Πέραν της συμβολής του ΕΣΠΑ 2021-27, η υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής της χώρας, χρηματοδοτείται, επίσης, από το Ταμείο Ανάκαμψης & Ανθεκτικότητας (ΤΑΑ), το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης 2021-27 (ΠΑΑ) & το Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης 2021-25 (ΕΠΑ).

Η Ε.Ε.Τ.Α.Α. συνέταξε τον παρόντα Οδηγό με στόχο την ενημέρωση της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για τις χρηματοδοτικές δυνατότητες και ευκαιρίες που δίνει το νέο ΕΣΠΑ. Στον οδηγό αφενός μεν γίνεται συνοπτική παρουσίαση του ΕΣΠΑ και των Προγραμμάτων του, αφετέρου δε καταγράφονται, για κάθε ένα από τα Προγράμματα, ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να ενταχθούν σε αυτά για χρηματοδότηση.

Για τη σύνταξή του αξιοποιήθηκαν, εκτός των εγκεκριμένων κειμένων και στοιχεία από τις εισηγήσεις στελεχών που συμμετείχαν στις δεκατρείς (13) ημερίδες που διοργάνωσε η Ε.Ε.Τ.Α.Α., σε συνεργασία με τις Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων, το διάστημα Νοέμβριος 2021 - Απρίλιος 2022, σε όλες τις Περιφέρειες της χώρας. Στόχος των ημερίδων ήταν η έγκαιρη και έγκυρη ενημέρωση όλων των αιρετών.

Στις Ημερίδες συμμετείχαν με εισηγήσεις τα ακόλουθα στελέχη:

- Φίρμπας Ιωάννης, Γενικός Διευθυντής της Εθνικής Αρχής Συντονισμού ΕΣΠΑ -
- Φακίτσας Δημήτρης, Προϊστάμενος ΕΥΘΥ
- Κύρκολου Χρήστος, Προϊστάμενος Μονάδας Β΄ ΕΥΣΕΚΤ,
- Κουρούση Εμμανουέλα, Στέλεχος, Μονάδας Β΄ ΕΥΣΕΚΤ
- Αγγελίδη Σταύα, Μέλος της Ομάδας Υποστήριξης ΜΟΔ Δ.Α.Μ
- Καρβελά Όλγα, Μέλος της Ομάδας Υποστήριξης ΜΟΔ Δ.Α.Μ
- Μαμαλούγκας Νίκος, Προϊστάμενος Τομέα Περιβάλλοντος ΕΥΔ ΥΜΕΠΕΡΑΑ
- Παππάς Δημήτρης, Προϊστάμενος ΕΥΕ ΠΑΑ
- Κυρίτση Έφη, Προϊσταμένη της Μονάδας Δημόσιων Υποδομών και Παρεμβάσεων της ΕΥΕ ΠΑΑ 2014-2020,
- Σιδηρόπουλος Κοσμάς, Στέλεχος ΜΟΔ- ΕΕΤΑΑ καθώς και
- Οι προϊστάμενοι των Διαχειριστικών Αρχών των Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΠεΠ)

Επίσης, συμμετείχε ο κ. Ζερβός Γεώργιος, Ειδικός Γραμματέας Διαχείρισης Προγραμμάτων Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης και Ταμείου Συνοχής.

Ο οδηγός περιλαμβάνει έξι κεφάλαια:

Στο πρώτο κεφάλαιο περιγράφονται το όραμα, οι προτεραιότητες και οι θεματικοί στόχοι του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Στο δεύτερο κεφάλαιο αποτυπώνεται η νέα αρχιτεκτονική του ΕΣΠΑ, όπως ορίζεται στο νόμο 4914/2022 και παρουσιάζονται οι προβλέψεις του νόμου σχετικά με το ρόλο και τη συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην υλοποίηση των Προγραμμάτων.

Στο τρίτο κεφάλαιο αποτυπώνονται συνοπτικά τα Τομεακά Προγράμματα με τις προτεραιότητές τους και παρουσιάζονται, σε πίνακα, ενδεικτικά έργα και δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (με θαλασσί χρώμα) που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από κάθε Τομεακό.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αποτυπώνονται συνοπτικά οι προτεραιότητες των Περιφερειακών Προγραμμάτων και σημειώνονται με θαλασσί χρώμα, ενδεικτικά έργα και δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται συνοπτικά, σε πίνακα, ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, ανά τομέα αρμοδιοτήτων της και σημειώνεται η δυνατότητα χρηματοδότησής τους από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Τέλος, στο έκτο κεφάλαιο καταγράφονται τα απαιτούμενα βήματα για την προετοιμασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην κατεύθυνση της αξιοποίησης των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027.

Για τη σύνταξη του Οδηγού συνεργάστηκαν οι:

1. Γιάννης Γούπιος, Διευθυντής Ανάπτυξης και Οικονομικών Τ.Α της Ε.Ε.Τ.Α.Α.,
2. Δανάη Καραμήτσιου, Συνεργάτης ΕΕΤΑΑ

Τη συνολική ευθύνη σχεδιασμού, οργάνωσης και επιμέλειας του έργου είχε ο Γιάννης Γούπιος.

Ο υπεύθυνος του έργου και τα μέλη της ομάδας ευχαριστούν τον Κοσμά Σιδηρόπουλο, Στέλεχος ΜΟΔ - Ε.Ε.Τ.Α.Α., την Βασιλική Φλέγγα, Προϊσταμένη του Τμήματος Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ε.Ε.Τ.Α.Α. και τον Πάνο Μαΐστρο για τις χρήσιμες συμβουλές τους.

Συντομογραφίες

ΕΣΠΑ: Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΠΕΚΑ: Πρόγραμμα Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
ΠΑΝΔΥΚ: Πρόγραμμα Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή
ΣΣ ΚΑΠ: Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027
ΠΑΥΘΑ: Πρόγραμμα Αλιεία Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα
ΟΧΕ: Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση
ΒΑΑ: Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη
ΤΑΠΤοΚ: Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων
ΕΔΕΤ: Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία
ΕΤΠΑ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
ΕΚΤ: Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
Τ.Σ.: Ταμείο Συνοχής
ΕΓΤΑΑ: Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης
ΕΤΘΑΥ: Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας
ΤΔΜ: Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης
ΠεΠ.: Περιφερειακά Προγράμματα
Δ.Α.: Διαχειριστική Αρχή
ΠΕΑΣ: Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού
ΜΟΔ: Μονάδα Οργάνωσης της Διαχείρισης Αναπτυξιακών Προγραμμάτων ΑΕ
ΕΕΤΑΑ: Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης
ΦοΔΣΑ: Φορέας Διαχείρισης Στερεών Αποβλήτων
ΔΕΥΑ: Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης - Αποχέτευσης
ΕΣΗΔΗΣ: Εθνικό Σύστημα Ηλεκτρονικών Δημοσίων Συμβάσεων
ΕΕΛ: Εγκατάσταση Επεξεργασίας Λυμάτων
Ο.Τ.Δ.: Ομάδα Τοπικής Δράσης
ΕΣΣΜ: Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών
ΕΣΕΕ: Εθνική Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης
ΜμΕ: Μικρομεσαίες Επιχειρήσεις

1. Η ΝΕΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗΣ ΚΑΙ ΟΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027

1.1. Οι νέοι Στόχοι της Πολιτικής Συνοχής

Η νέα πολιτική συνοχής της ΕΕ επιδιώκει να προσαρμόσει τις παρεμβάσεις της στις περιφερειακές και τοπικές ανάγκες. Να κατευθύνει τους πόρους όπου είναι περισσότερο αναγκαίοι και να στηρίξει αναπτυξιακές στρατηγικές που διαχειρίζονται οι τοπικές αρχές. Κεντρικός στόχος της είναι η Ευρώπη να προσεγγίσει περισσότερο τους πολίτες της. Στο πλαίσιο αυτό, η πολιτική συνοχής, στοχεύει στην επιτάχυνση της οικονομικής και η κοινωνικής σύγκλισης και παράλληλα, στην υποβοήθηση των περιφερειών ώστε να αξιοποιήσουν πλήρως τα θετικά στοιχεία της παγκοσμιοποίησης και να εφοδιαστούν με τα κατάλληλα εργαλεία για την επίτευξη μιας εύρωστης και διαρκούς ανάπτυξης.

Οι στρατηγικοί στόχοι της ΕΕ για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 συνοψίζονται στους τρεις παρακάτω άξονες:

- Σημαντική μείωση της περιττής διοικητικής επιβάρυνσης για τους δικαιούχους και τους φορείς διαχείρισης
- Αύξηση της ευελιξίας για την προσαρμογή των στόχων και των πόρων των προγραμμάτων, λαμβάνοντας υπόψη τις αλλαγές των περιστάσεων
- Καλύτερη ευθυγράμμιση των προγραμμάτων με τις προτεραιότητες της ΕΕ και αύξηση της αποτελεσματικότητάς τους

Η εξειδίκευση της παραπάνω στρατηγικής οδήγησε στη διατύπωση των ακόλουθων πέντε (5) θεματικών στόχων (υπενθυμίζεται ότι την προγραμματική περίοδο 2014-2020 οι αντίστοιχοι θεματικοί στόχοι ήταν έντεκα):

- μια **Εξυπνότερη Ευρώπη**, μέσω της καινοτομίας, της ψηφιοποίησης, του οικονομικού μετασχηματισμού και της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- μια **Πιο Πράσινη Ευρώπη** χωρίς εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα, που εφαρμόζει τη συμφωνία του Παρισιού και επενδύει στην ενεργειακή μετάβαση, στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας και στην καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής
- μια **Πιο Συνδεδεμένη Ευρώπη**, με στρατηγικά δίκτυα μεταφορών και ψηφιακά δίκτυα
- μια **Πιο Κοινωνική Ευρώπη**, που υλοποιεί τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων και στηρίζει την ποιοτική απασχόληση, την εκπαίδευση, τις δεξιότητες, την κοινωνική ένταξη και την ίση πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη
- μια **Ευρώπη Πιο Κοντά στους Πολίτες**, με τη στήριξη των αναπτυξιακών στρατηγικών που καταρτίζονται σε τοπικό επίπεδο και της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης σε όλη την ΕΕ.

1.2 Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - Ε.Σ.Π.Α. 2021-2027

Κατά τη σύνταξη του ΕΣΠΑ 2021-2027, βασικό κείμενο αναφοράς για τις στρατηγικές επιλογές των Προγραμμάτων του, αποτέλεσε, όπως προαναφέρθηκε, το **Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία**, που συντάχθηκε από Επιτροπή Εμπειρογνομητών και τέθηκε σε δημόσιο διάλογο το Νοέμβριο του 2020.

Σύμφωνα με το Σχέδιο, κεντρικός στόχος, για τα επόμενα χρόνια, είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας, και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία, με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας.

Ειδικότερα, σύμφωνα με το Σχέδιο Ανάπτυξης, για την ισχυρή αύξηση της παραγωγικότητας – βασική προϋπόθεση για την ουσιαστική σύγκλιση του ελληνικού με το μέσο ευρωπαϊκό εισόδημα – απαιτείται αύξηση του παραγωγικού κεφαλαίου και επομένως νέες επενδύσεις καθώς και

ενσωμάτωση καινοτόμων μεθόδων παραγωγής και νέων τεχνολογιών. Δεδομένου ότι οι δραστηριότητες αυτές απαιτούν υψηλό βαθμό εξειδίκευσης και η εσωτερική αγορά είναι μικρή, η αύξηση των εξαγωγικών δυνατοτήτων είναι απαραίτητη.

Κατά συνέπεια, ως βασικός στόχος για την ελληνική οικονομία, σύμφωνα με το προαναφερόμενο Σχέδιο, είναι η αύξηση των εξαγωγών από 37% του ΑΕΠ στο 66%. Στο πλαίσιο αυτό, οι οικονομικές και πολιτικές προτεραιότητες της χώρας είναι:

- αύξηση των επενδύσεων και των εξαγωγών ως ποσοστό του ΑΕΠ
- αύξηση του μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων
- κίνητρα για ενίσχυση της καινοτομίας
- προώθηση της τεχνολογίας αιχμής, της καινοτομίας και της ψηφιοποίησης
- ενίσχυση της μισθωτής εργασίας και μείωση της παραοικονομίας
- επένδυση στην εκπαίδευση και τη γνώση
- ενίσχυση της βασικής έρευνας μέσω της άρσης αγκυλώσεων στα πανεπιστήμια
- ριζική αναβάθμιση του συστήματος κατάρτισης για ανέργους και εργαζόμενους
- συνέχιση και εμπάθυνση της ψηφιακής μεταρρύθμισης στη δημόσια διοίκηση
- εκσυγχρονισμός της εκπαίδευσης σε όλες τις βαθμίδες
- αναδιάρθρωση του συστήματος υγείας με προτεραιότητα στην ψηφιοποίηση
- υποστήριξη των αδύναμων νοικοκυριών
- επίτευξη φιλόδοξων περιβαλλοντικών στόχων
- ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων
- στροφή σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας με άμβλυνση του κόστους μετάβασης και στήριξη των τοπικών κοινωνιών κατά την απολιγνιτοποίηση

Ένα ακόμη σημαντικό κείμενο αναφοράς για το ΕΣΠΑ 2021-2027 ήταν και το **Εθνικό Πρόγραμμα Ανάπτυξης (ΕΠΑ)** για την περίοδο 2021-2025. Το ΕΠΑ θεσπίζει ένα ολοκληρωμένο σύστημα για το σχεδιασμό, τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο των παρεμβάσεων που χρηματοδοτούνται από τους εθνικούς πόρους του Προγράμματος Δημοσίων Επενδύσεων (ΠΔΕ). Οι αναπτυξιακοί στόχοι του ΕΠΑ 2021-2025 αναπτύσσονται σε πέντε πυλώνες: i) Έξυπνη Ανάπτυξη, ii) Πράσινη Ανάπτυξη, iii) Κοινωνική Ανάπτυξη, iv) Ανάπτυξη Υποδομών και v) Εξωστρέφεια.

Τέλος, το ΕΣΠΑ 2021-2027 συμπλέει με το **νέο μέσο ανάκαμψης "Next Generation EU"**, που αποτέλεσε πρόταση της Επιτροπής με στόχο την αντιμετώπιση των κοινωνικοοικονομικών επιπτώσεων της πανδημίας COVID-19 και την υποστήριξη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Υιοθετώντας την πρόταση οι Αρχηγοί των Κρατών-Μελών και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο συμφώνησαν σε ένα σημαντικότατο πακέτο ανάκαμψης για την περίοδο 2021-2027, το οποίο συνδυάζει το Πολυετές Δημοσιονομικό Πλαίσιο (ΠΔΠ) με το νέο μέσο **ανάκαμψης "Next Generation EU"**. Η κεντρική ιδέα του Ευρωπαϊκού πακέτου ανάκαμψης βασίζεται σε τέσσερις στόχους πολιτικής:

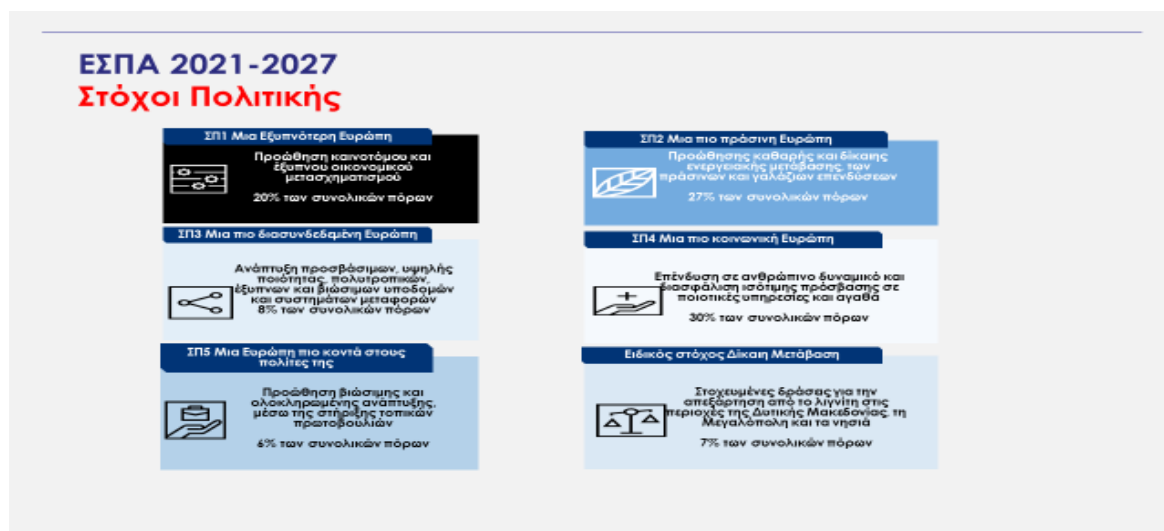
- Προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της Ένωσης
- Ενίσχυση της οικονομικής και κοινωνικής ανθεκτικότητας
- Μετριασμός των κοινωνικών και οικονομικών επιπτώσεων της κρίσης
- Υποστήριξη του πράσινου και ψηφιακού μετασχηματισμού.

Η ΕΕ στο πλαίσιο του νέου εργαλείου "Next Generation EU" δανείζεται κεφάλαια για λογαριασμό της Ευρωπαϊκής Ένωσης από τις κεφαλαιαγορές, γεγονός που επιτρέπει τη μεταφορά νέων αυξημένων πόρων σε προγράμματα όπως ο Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU, το πρόγραμμα Horizon Ευρώπη, το InvestEU, το Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης, το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (βλ. Κεφάλαιο 2), το RescEU κ.α.

Ο συνολικός προϋπολογισμός που θα διαχειριστεί το Ταμείο ανέρχεται σε 672,5 δις ευρώ (εκ των οποίων 312,5 δις ευρώ επιχορηγήσεις και 360 δις ευρώ με τη μορφή δανείων) και θα στηρίξει μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, ιδίως σε πράσινες και ψηφιακές τεχνολογίες, με διαρκή αντίκτυπο στην παραγωγικότητα και την ανθεκτικότητα της οικονομίας της Ένωσης.

Για την αξιοποίηση του μέσου, τα Κράτη-Μέλη καταρτίζουν εθνικά σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αναλύοντας τις προβλεπόμενες μεταρρυθμίσεις και επενδύσεις, τα οποία εγκρίνονται από την Επιτροπή. Το 70% των πόρων του RRF πρέπει να δεσμευτεί τα έτη 2021 και 2022 και το 30% των πόρων το έτος 2023. Συμπληρωματικά με το Μηχανισμό Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας, το REACT-EU αφορά πιο βραχυπρόθεσμες δράσεις αντιμετώπισης της κρίσης .

Λαμβάνοντας υπόψη το προηγούμενο πλαίσιο ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών, προτεραιοτήτων και χρηματοδοτήσεων, το ΕΣΠΑ 2021 - 2027 θέτει τους ακόλουθους οι προτεραιότητες που τίθενται βάσει των παραπάνω πέντε (5) Στόχους Πολιτικής¹:

Από παρουσίαση Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων

ΣΠ1 «Μια εξυπνότερη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού»

Κεντρικός στόχος για την ελληνική οικονομία είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας (δηλαδή της σχετικής συμμετοχής των διεθνώς εμπορεύσιμων αγαθών και υπηρεσιών στο εθνικό προϊόν) καθώς και η στενότερη σύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία. Η στροφή της οικονομίας προς αυτή την κατεύθυνση θα πραγματοποιηθεί με τρόπο συμβατό με τους κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς στόχους της χώρας.

Ως κύριες επιλογές πολιτικής αναδεικνύονται οι εξής: **i)** Ενδυνάμωση του οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας με βάση τις προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης και των μηχανισμών διάχυσης και υποστήριξης της καινοτομίας σε όλο το εύρος των απαιτούμενων δραστηριοτήτων – ενίσχυση συμπράξεων ερευνητικών φορέων και επιχειρήσεων, **ii)** Ενίσχυση της καινοτόμου επιχειρηματικότητας και της επιχειρηματικής καινοτομίας με την παροχή κινήτρων για αξιοποίηση ερευνητικών αποτελεσμάτων και νέων ιδεών από υφιστάμενες και νεοφυείς επιχειρήσεις και την υποστήριξη της ανάπτυξης/υιοθέτησης μίας ευρύτερης άποψης για την καινοτομία από όλους τους κλάδους της οικονομίας (π.χ. στον τουρισμό και τον πολιτισμό), **iii)** Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων με έμφαση στον ψηφιακό μετασχηματισμό (Industry 4.0) και σε φιλικές προς το περιβάλλον διαδικασίες και προϊόντα, **iv)** Δημιουργία υποδομών και μηχανισμών στήριξης της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας (π.χ. Innovation Agency), **v)**

¹Τα κείμενα αυτής της ενότητας προέρχονται από το εγκεκριμένο «Εταιρικό Σύμφωνο Περιφερειακής Ανάπτυξης - ΕΣΠΑ 2021-2027»

Στρατηγική επένδυση στο τουριστικό οικοσύστημα με βάση την εθνική και τις συμπληρωματικές περιφερειακές στρατηγικές για τον τουρισμό, **vi**) Μέτρα για την αύξηση του μέσου μεγέθους των ελληνικών επιχειρήσεων, προώθηση συνεργασιών μεταξύ ΜμΕ (π.χ. με δημιουργία clusters) ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασής τους σε παγκόσμιες αγορές και αλυσίδες αξίας (διεθνοποίηση), **vii**) Ενίσχυση της συνδεσιμότητας με ευρωζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων, **viii**) Ψηφιακός μετασχηματισμός του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα και επέκταση των ψηφιακών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις με επαναχρησιμοποίηση των υπαρχόντων εργαλείων της ΕΕ και την υιοθέτηση βέλτιστων πρακτικών σε όλα τα στάδια υλοποίησης και **ix**) Προσαρμογή των δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο των κατευθύνσεων της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, της στήριξης της επιχειρηματικής καινοτομίας, της βιομηχανικής μετάβασης, της υποστήριξης του ψηφιακού μετασχηματισμού και της κυκλικής οικονομίας.

ΣΠ2 «Μια πιο πράσινη χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα και ανθεκτική Ευρώπη μέσω της προώθησης της καθαρής και δίκαιης ενεργειακής μετάβασης, των πράσινων και γαλάζιων επενδύσεων, της κυκλικής οικονομίας, της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων»

Οι κύριες επιλογές πολιτικής στον τομέα της ενέργειας αφορούν: **i**) τη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης σε όλους τους τομείς, **ii**) την προώθηση της αυτονομίας με χρήση των ΑΠΕ για αυτοπαραγωγή και συστημάτων αποθήκευσης, **iii**) τη χρήση ΑΠΕ για θέρμανση/ψύξη, **iv**) την μετάβαση των νησιών σε καθαρές μορφές ενέργειας, **v**) την ενίσχυση διασυνοριακών έργων διασύνδεσης, **vi**) την αναβάθμιση δικτύων μεταφοράς και διανομής, **vii**) την ανάπτυξη κέντρων ενεργειακού ελέγχου και «έξυπνων» ενεργειακών συστημάτων και αποθήκευση σε τοπικό επίπεδο και **viii**) την προώθηση πρακτικών αλιείας χαμηλών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα.

Σε σχέση με το φυσικό περιβάλλον, θα δοθεί έμφαση στην προστασία του, στη διατήρηση και ανθεκτικότητα των οικοσυστημάτων και των υπηρεσιών τους. Επιπλέον, η αναβάθμιση της ικανότητας εκτίμησης και αξιολόγησης των κινδύνων, η βελτίωση της ετοιμότητας και άμεσης απόκρισης σε καταστροφές και η βελτίωση της διασυνοριακής συνεργασίας για την αντιμετώπιση κινδύνων και απειλών συνιστούν αποτελεσματικά εργαλεία διαχείρισής τους. Με την αξιοποίηση όλων των διαθέσιμων χρηματοδοτικών μέσων, οι παρεμβάσεις θα επικεντρωθούν στην προώθηση εφαρμογής έργων πρόληψης και διαχείρισης κινδύνων, την αναβάθμιση των επιχειρησιακών δομών του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Καταστροφών, την ενίσχυση των θεσμικών ικανοτήτων, την αναβάθμιση δεξιοτήτων και την κινητοποίηση εθελοντικών οργανώσεων.

Εξίσου σημαντική είναι η προστασία της βιοποικιλότητας και των δασών με στόχο την αποτελεσματικότερη διακυβέρνηση και διαχείριση των προστατευόμενων περιοχών και του δικτύου NATURA 2000 σε ξηρά και σε θάλασσα, την αντιμετώπιση ξενικών ειδών, την υποστήριξη του θαλάσσιου χωροταξικού σχεδιασμού, τη βελτίωση οικοσυστημικών υπηρεσιών, την παρακολούθηση και καταγραφή απειλών και αναγκών διαχείρισης, τη βελτιωμένη πρόσβαση σε ΑμΕΑ σε περιοχές φυσικού ενδιαφέροντος

Στον τομέα των αποβλήτων, θα χρηματοδοτηθεί η κατασκευή νέων σύγχρονων Μονάδων Ανάκτησης και Ανακύκλωσης (ΜΑΑ), οι οποίες θα επεξεργάζονται διακριτά συλλεγόμενα βιολογικά και ανακυκλώσιμα απόβλητα, καθώς και διακριτά συλλεγόμενα ανακυκλώσιμα απόβλητα (πλαστικό, μέταλλο, χαρτί/χαρτόνι, γυαλί κλπ.), όπως προβλέπεται από τον εθνικό /σχεδιασμό και σύμφωνα με τις απαιτήσεις της Οδηγίας (ΕΕ) 2018/851.

Στον τομέα των υδάτινων πόρων (συμπ. θαλάσσιων), η ορθολογική και βιώσιμη διαχείριση αποτελούν βασική επιλογή προκειμένου να διασφαλιστεί η καθολική πρόσβαση σε επαρκές και καλής ποιότητας νερό, συμπεριλαμβανομένων των απομακρυσμένων περιοχών και μικρών νησιών. Βασική επιλογή αποτελεί, επίσης, η αναβάθμιση και ανάπτυξη υποδομών (δίκτυα, αφαλατώσεις και λουπές εγκαταστάσεις με χρήση ΑΠΕ, όπου απαιτείται, και μικρής κλίμακας

φράγματα), η ενίσχυση δράσεων εξοικονόμησης νερού, μέσω νέων τεχνολογιών και η προώθηση της επανάχρησης νερού κυρίως για άρδευση.

Στον τομέα του πόσιμου νερού αποτελεί προτεραιότητα η υλοποίηση του εθνικού επιχειρησιακού σχεδίου, λαμβάνοντας υπόψη και την Οδηγία (ΕΕ) 2020/2184 και την 2η αναθεώρηση των Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών, για τη διαχείριση και προστασία συνολικά των υδάτινων πόρων, ενώ, στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης και ενίσχυσης του τομέα των υδάτινων πόρων, προβλέπεται η δημιουργία ενός ενιαίου ρυθμιστικού φορέα σε εθνικό επίπεδο, για την παρακολούθηση της ορθολογικής διαχείρισης και την προώθηση της αποτελεσματικής χρήσης τους, στο πλαίσιο της ευρωπαϊκής και εθνικής νομοθεσίας.

Στις αστικές μεταφορές, βασική επιλογή αποτελεί η υλοποίηση έργων μέσων σταθερής τροχιάς σε Αθήνα/Θεσσαλονίκη (συμπ. ΜΕΤΡΟ), καθώς και ο εκσυγχρονισμός και η ενίσχυση των οδικών αστικών συγκοινωνιών, με στόχο τις καθαρές μηδενικές εκπομπές ρύπων. Επιπλέον, η προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής κινητικότητας σε περιφερειακά αστικά κέντρα μεγάλου και μεσαίου μεγέθους, με υλοποίηση αειφορικών και φιλικών προς το περιβάλλον παρεμβάσεων (μέσα σταθερής τροχιάς – προαστιακές συνδέσεις, οδικές συγκοινωνίες, προώθηση της ηλεκτροκίνησης, ποδηλατόδρομοι, ευφυή συστήματα μεταφορών κ.α.) αποτελεί επιλογή πολιτικής η οποία μπορεί επίσης να εντάσσεται στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων και θα είναι σε συμφωνία με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ), λαμβάνοντας υπόψη τις προβλέψεις του Εθνικού Προγράμματος Ελέγχου της Ατμοσφαιρικής Ρύπανσης (ΕΠΕΑΡ) και των Σχεδίων Ποιότητας Αέρα.

Τέλος, στον Τομέα της Αλιείας προωθούνται δραστηριότητες: (α) ορθολογικής διαχείρισης αποθεμάτων και αντιμετώπισης της υπεραλίευσης, (β) στήριξης κατά προτεραιότητα της μικρής παράκτιας αλιείας, του αποτελεσματικού ελέγχου της αλιείας και της αξιοπιστίας των δεδομένων, (γ) προστασίας και αποκατάστασης υδρόβιων οικοσυστημάτων, (δ) βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας, μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, (ε) ενίσχυσης της συνεκτικότητας της ΚΑΛΠ και της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας με άλλες Πολιτικές της Ένωσης για τις Θάλασσες και τους Ωκεανούς, (στ) υποστήριξης της Θαλάσσιας Επιτήρησης και του Κοινού Περιβάλλοντος Ανταλλαγής Πληροφοριών (CISE) και (ζ) υποστήριξης της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας.

ΣΠ3 «Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας και των περιφερειακών διασυνδέσεων ΤΠΕ»

Στοχεύοντας στον οικονομικό/ ψηφιακό μετασχηματισμό ενισχύεται η συνδεσιμότητα με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων και στηρίζεται η ανάπτυξη προσβάσιμων, υψηλής ποιότητας, πολυτροπικών, ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή, έξυπνων και βιώσιμων υποδομών και συστημάτων μεταφορών.

Με γνώμονα τις παραπάνω αρχές, στις οδικές μεταφορές επιδιώκεται η ολοκλήρωση/ αναβάθμιση υποδομών του βασικού και αναλυτικού δικτύου Διαπεριφερειακών Οδικών Αξόνων (ΔΟΔ) στην ηπειρωτική και νησιωτική χώρα, με ιδιαίτερη προτεραιότητα στην Περιφέρεια Κρήτης, οι διαπεριφερειακές συνδέσεις, η ολοκλήρωση των διασυνοριακών συνδέσεων και οι συνδέσεις περιφερειακών αστικών κέντρων με τους ΔΟΔ. Επίσης βασική προτεραιότητα αποτελεί η κατασκευή νέων ή/και αναβάθμιση τμημάτων οδικού δικτύου εκτός ΔΟΔ, οι παρεμβάσεις οδικής ασφάλειας εκτός ΔΟΔ και αξιοποίηση ΤΠΕ και ευφυών συστημάτων μεταφορών.

Στις σιδηροδρομικές μεταφορές βασική προτεραιότητα είναι η ανάπτυξη ασφαλούς, συνεκτικού, πολυτροπικού και διαλειτουργικού συστήματος υψηλής ποιότητας σε όλο τον άξονα του ΠΑΘΕ/Π, η εγκατάσταση ηλεκτροκίνησης και η λειτουργία αναβαθμισμένων συστημάτων ERTMS, η υλοποίηση έργων αναβάθμισης/βελτίωσης του υφιστάμενου δικτύου και διασυνοριακών συνδέσεων, η ανάπτυξη και αξιοποίηση του προαστιακού δικτύου και η αποτελεσματική και οικονομικά αποδοτική σύνδεση των σιδηροδρομικών κόμβων με τα άλλα δίκτυα μεταφορών.

Στις θαλάσσιες μεταφορές βασική προτεραιότητα είναι η αναδιάρθρωση του συστήματος μεταφορών προς τα νησιά με έμφαση στη διασύνδεση μεταξύ τους και με την ηπειρωτική χώρα, θέτοντας σε λειτουργία ένα δίκτυο θαλάσσιων συγκοινωνιών δημόσιας υπηρεσίας με σκοπό την εξασφάλιση σταθερών, διαρκών και αξιόπιστων συνδέσεων για τις άγονες γραμμές, σε συνδυασμό με το σύνολο των νησιωτικών περιοχών. Στο πλαίσιο αυτό, προτεραιότητα έχουν οι παρεμβάσεις σε επιλεγμένα λιμάνια εντός και εκτός ΔΕΔ-Μ, σύμφωνα με τις ανάγκες επανασχεδιασμού των ακτοπλοϊκών/εμπορευματικών μεταφορών, με την παράλληλη εγκατάσταση συστημάτων και εφαρμογών για την ασφάλεια της ναυσιπλοΐας και την εξυπηρέτηση των χρηστών.

ΣΠ4 «Μια πιο κοινωνική Ευρώπη μέσω της υλοποίησης του ευρωπαϊκού πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων»

Κεντρική επιδίωξη των παρεμβάσεων στον ΣΠ4 είναι μια πιο «κοινωνική Ελλάδα», μέσω της επένδυσης στο ανθρώπινο δυναμικό και της διασφάλισης ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και αγαθά.

Βασικές προτεραιότητες αποτελούν η αύξηση της απασχόλησης του ανθρώπινου δυναμικού και η βελτίωση της απασχολησιμότητας, μέσω παρεμβάσεων για τη διευκόλυνση της πρόσβασης στην αγορά εργασίας στη βάση των ατομικών αναγκών και τη μείωση της αναντιστοιχίας μεταξύ προσφοράς και ζήτησης, με έμφαση στους NEETs 15-29, μακροχρόνια άνεργους, άνεργους με χαμηλό και κοινωνικοοικονομικό, μορφωτικό υπόβαθρο, μετανάστες & δικαιούχους διεθνούς προστασίας και ΑμΕΑ.

Βασική επιλογή αποτελεί επίσης, η αύξηση της συμμετοχής των ενηλίκων στη μαθησιακή διαδικασία, η αναβάθμιση της ποιότητας και η ενίσχυση της εξωστρέφειας και της συνάφειας της Εκπαίδευσης όλων των βαθμίδων και της Δια Βίου Μάθησης με την αγορά εργασίας.

Η αναβάθμιση και ο εκσυγχρονισμός των θεσμών και μηχανισμών κοινωνικής αλληλεγγύης θα επιδιωχθούν με στόχο την ενεργό ένταξη, τον περιορισμό της εισοδηματικής ανισότητας του κινδύνου φτώχειας και ιδίως την μείωση της παιδικής φτώχειας, του κοινωνικού αποκλεισμού και των έμφυλων και άλλων διακρίσεων.

Στρατηγική επιλογή αποτελεί η προώθηση παρεμβάσεων αποϊδρυματοποίησης και μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα σε επίπεδο οικογένειας και κοινότητας των παιδιών, των ατόμων με αναπηρία και των ηλικιωμένων καθώς και η κοινωνική ένταξη για πολίτες περιθωριοποιημένων κοινοτήτων όπως οι Ρομά, μετανάστες & δικαιούχοι διεθνούς προστασίας, μέσω της αντιμετώπισης των εις βάρος τους διακρίσεων, της επισφαλούς στέγασης και της ένταξής τους στην εκπαίδευση.

Η καθολική υγειονομική κάλυψη, ως βασική επιλογή, απαιτεί την Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ) επίκεντρο του δικτύου υγείας στην κοινότητα, έμφαση στην πρόληψη στο πλαίσιο και της ενεργού και υγιούς γήρανσης, θεσμοθετημένη μέριμνα για ευάλωτες και ευπαθείς ομάδες με συμβολή στην οικονομική και κοινωνική προστασία. Προτεραιότητες αποτελούν, ομοίως, η Ψυχική Υγεία με έμφαση στο παιδί και τους ηλικιωμένους και η πρόληψη της ασυλοποίησης, η αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού, οι νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας, η προσαρμογή υπηρεσιών, υποδομών και ανθρώπινου κεφαλαίου στις γεωγραφικές, πληθυσμιακές ιδιαιτερότητες, στην ηλεκτρονική υγεία, στην αντιμετώπιση υγειονομικών απειλών στη βάση χαρτογράφησης των αναγκών.

ΣΠ5 «Μια Ευρώπη πιο κοντά στους πολίτες της, μέσω της προώθησης της βιώσιμης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών, αγροτικών και παράκτιων περιοχών, καθώς και μέσω της στήριξης τοπικών πρωτοβουλιών»

Οι ολοκληρωμένες χωρικές στρατηγικές, με την αξιοποίηση των χωρικών εργαλείων Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) και ΤΑΠΤοΚ, θα εφαρμοστούν σε περιοχές που θα πληρούν τα κριτήρια που θα προσδιοριστούν από τις εθνικές αρχές και αναφέρονται στα Περιφερειακά Προγράμματα.

Ειδικότερα προβλέπονται:

- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές (BAA). Ως αστικές περιοχές νοούνται:
  - ο Αστικές περιοχές με πρόβλεψη για ολοκληρωμένες παρεμβάσεις από Περιφερειακά Χωροταξικά Πλαίσια.
  - ο Οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες με πληθυσμό > 50.000 κατ.
  - ο Πόλεις-έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων που δεν καλύπτονται από τα παραπάνω, με σημαίνοντα λειτουργικό ρόλο αστικού κέντρου.

Το 8% των συνολικών πόρων του ΕΤΠΑ θα διατεθεί για δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

- Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στις αγροτικές περιοχές με έμφαση σε ορεινές, νησιωτικές και παράκτιες περιοχές.

Επιδιώκεται, κατά προτεραιότητα, η βιώσιμη ανάπτυξη και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης, με έμφαση στις επενδύσεις υποδομών προσβασιμότητας και συνδεσιμότητας και στην εφαρμογή ολιστικών παρεμβάσεων που προωθούν την κυκλική και γαλάζια οικονομία, την ενεργειακή και ψηφιακή μετάβαση, την τοπική επιχειρηματικότητα, την αποτελεσματικότητα των κοινωνικών υποδομών ή/ και την ανάδειξή τους ως τουριστικών προορισμών.

Για τις στρατηγικές των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων σε αγροτικές παράκτιες και νησιωτικές περιοχές, έμφαση θα δοθεί στη συνέργεια με δράσεις που χρηματοδοτούνται σε περιοχές Natura 2000 από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή», με δεδομένο ότι οι περιοχές αυτές καλύπτουν σημαντικό ποσοστό της έκτασης των ορεινών και νησιωτικών περιοχών, συνυπάρχοντας συχνά και με περιοχές ιστορικού – πολιτιστικού ενδιαφέροντος.

Ειδικά για τις νησιωτικές περιοχές θα ληφθεί υπόψη η πρωτοβουλία “GReco Islands” και θα προωθηθεί η συνέργεια των παρεμβάσεων από όλα τα Προγράμματα.

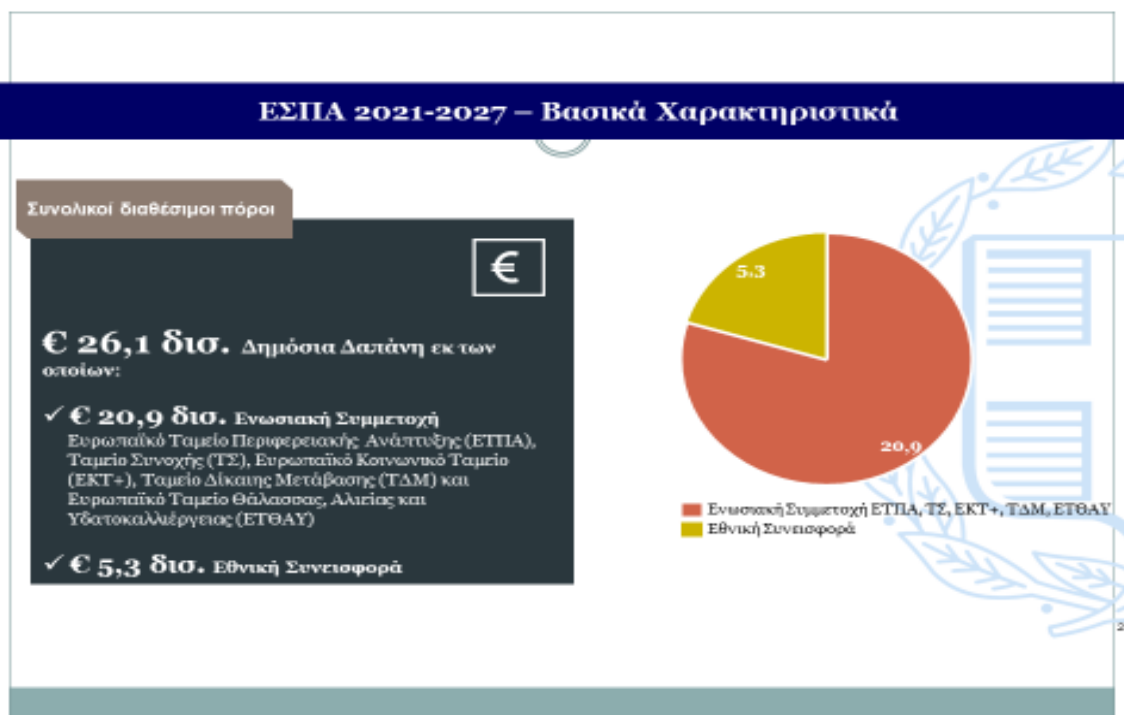
Τόσο στις αστικές όσο και στις αγροτικές, παράκτιες και νησιωτικές περιοχές προωθούνται Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) που εμφανίζουν θεματική ή/ και χωρική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης των πλουτοπαραγωγικών πόρων και των ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών και πολιτιστικών πόρων, διαφοροποίησης εισοδημάτων μέσω της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας και της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, τοπικής παραγωγής και βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας με γνώμονα την αειφορία. Αυτού του τύπου οι στρατηγικές, για την προώθηση του τουριστικού προϊόντος και την ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος της χώρας, μπορούν να προβλεφθούν και στο πλαίσιο διαπεριφερειακών συνεργασιών και διασυνοριακών σχημάτων που θα χρηματοδοτηθούν από τα πέντε προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg), ενώ μπορούν να αναδείξουν ευρύτερους λειτουργικούς χώρους, όπως στη μακροπεριφερειακή στρατηγική Αδριατικής-Ιονίου (EUSAIR) όπου, συντονισμένες δράσεις, συμπεριλαμβανομένων δράσεων που αφορούν και στη Βιώσιμη Γαλάζια Οικονομία, μπορούν να αναπτυχθούν μεταξύ των χωρών και περιφερειών συμβάλλοντας στην αναγνώριση της προστιθέμενης αξίας της εφαρμογής της EUSAIR.

Ειδικός Στόχος για το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης

Η δίκαιη αναπτυξιακή μετάβαση των λιγνιτικών περιοχών εδράζεται, κατ’ εφαρμογή σχετικού σχεδίου δράσης, σε πέντε πυλώνες: καθαρή ενέργεια, έξυπνη αγροτική παραγωγή, βιώσιμος τουρισμός, βιοτεχνία-βιομηχανία-εμπόριο και τεχνολογία-εκπαίδευση. Οι προγραμματιζόμενες δράσεις/ επενδύσεις θα είναι σε συμφωνία με τα εδαφικά σχέδια μετάβασης, τα οποία θα παρέχουν λεπτομερή στοιχεία για τις ανάγκες οικονομικής διαφοροποίησης, απόκτησης νέων δεξιοτήτων και περιβαλλοντικής προστασίας. Ειδικότερα, οι προτεινόμενες επιλογές πολιτικής στον Ειδικό Στόχο για το ΤΔΜ επικεντρώνονται στον τομέα της ενέργειας και τη βελτίωση της

ενεργειακής απόδοσης, την αναδιάρθρωση της ενεργειακής ταυτότητας με επενδύσεις σε μονάδες ΑΠΕ και αποθήκευση ενέργειας, στον τομέα της έρευνας & καινοτομίας κυρίως μέσω τεχνολογικής ανάπτυξης νέων δραστηριοτήτων διεθνούς εμβέλειας, στο τομέα των ΜμΕ και της βιομηχανίας ενισχύοντας την ανταγωνιστικότητα των επιχειρήσεων και την ίδρυση νέων επιχειρήσεων, στον τομέα προστασίας οικοσυστημάτων και φυσικού περιβάλλοντος, στην αποκατάσταση ορυχείων και αλλαγή των χρήσεων γης, στην ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος, στην ανάπτυξη ανθρώπινου δυναμικού, καθώς και στην ανάπτυξη υποστηρικτικών ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών ευφυούς πόλης.

Οι συνολικοί πόροι του ΕΣΠΑ ανέρχονται σε 26,1 δις εκ των οποίων τα 20,9 εκ προέρχονται από Ενωσιακή Συμμετοχή της Ε.Ε.

Από παρουσίαση Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων

2. Η «ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΙΚΗ» ΤΟΥ ΕΣΠΑ 2021 -2027

2.1 Προγράμματα

Όπως αναφέρθηκε προηγουμένως, τον Μάρτιο του 2022 ψηφίστηκε από τη Βουλή ο νόμος 4914/2022, ο οποίος ορίζει το Σύστημα συντονισμού, διαχείρισης, ελέγχου και εφαρμογής των αναπτυξιακών παρεμβάσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ 2021-2027. Σύμφωνα με αυτόν, το νέο ΕΣΠΑ περιλαμβάνει τα εξής Προγράμματα:

A. Τομεακά Προγράμματα

1. Ανταγωνιστικότητα,
2. Ψηφιακός Μετασχηματισμός,
3. Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή,
4. Μεταφορές,
5. Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή,
6. Πολιτική Προστασία,
7. Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων
8. Δίκαιη Μετάβαση (με χρηματοδοτική στήριξη από το Ταμείο Δίκαιης Μετάβασης (ΤΔΜ))
9. Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια και Θάλασσα (που λαμβάνει χρηματοδοτική στήριξη από το ΕΤΘΑΥ)

B. Περιφερειακά Προγράμματα

Δεκατρία (13) πολυτομεακά και πολυταμειακά Περιφερειακά Προγράμματα (ΠεΠ), ένα για κάθε μία από τις ελληνικές Περιφέρειες, τα οποία λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη από το ΕΤΠΑ, το ΕΚΤ+ και το Ταμείο Συνοχής (ΤΣ).

Τα Περιφερειακά Προγράμματα διαχειρίζονται 8,1 δις €, ποσό αυξημένο κατά 2,2 σε σχέση με την προηγούμενη περίοδο.

Γ. Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας» (INTERREG)

Τα Προγράμματα στο πλαίσιο του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» (INTERREG), λαμβάνουν χρηματοδοτική στήριξη από το ΕΤΠΑ ή/και τους μηχανισμούς εξωτερικής χρηματοδότησης και είναι τα ακόλουθα:

1. Interreg VI-A - Greece-Bulgaria,
2. Interreg VI-A - Greece-Italy,
3. Interreg VI-A - Greece-Cyprus,
4. Interreg VI-A IPA III CBC - Greece-Albania,
5. Interreg VI-A IPA III CBC - Greece-Republic of North Macedonia,
6. Interreg VI-B Euro Mediterranean 2021-2027(EURO MED),
7. Interreg VI-B - Adriatic-Ionian,
8. Interreg VI-B - Interreg NEXT MED,
9. Interreg VI-B - Interreg NEXT Black Sea Basin,
10. Interreg VI-C - Interreg Europe,
11. Interreg VI-C - Interact,
12. Urbact IV,
13. ESPON 2030 Cooperation Programme.

2.2 Αρμόδιες Αρχές και Δομές

α. Αρμόδιες αρχές και δομές για το συντονισμό του σχεδιασμού και της εφαρμογής των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021 -2027 αποτελούν:

i. Η Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ)

Η ΕΑΣ είναι ο συντονιστικός φορέας για τα Προγράμματα ΕΣΠΑ. Αποστολή της είναι η άσκηση καθηκόντων συνδέσμου και η παροχή πληροφοριών στην Ευρωπαϊκή Επιτροπή, η εκπροσώπηση της χώρας συνολικά για το ΕΣΠΑ, ο συντονισμός των δραστηριοτήτων των Διαχειριστικών Αρχών και των άλλων σχετικών εμπλεκόμενων αρμόδιων αρχών και δομών, η παροχή κατευθύνσεων στους φορείς που εμπλέκονται στην υλοποίηση των πράξεων και η προώθηση της εφαρμογής του ενωσιακού και του εθνικού δικαίου.

Η ΕΑΣ υπάγεται στον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων

ii. Οι Επιτελικές Δομές ΕΣΠΑ των Υπουργείων

Η επιτελική δομή έχει ως αποστολή την υποστήριξη του οικείου Υπουργείου και των φορέων που εποπτεύονται από αυτό στην αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών στους τομείς πολιτικής αρμοδιότητας του Υπουργείου, καθώς και την ενίσχυση της διοικητικής τους ικανότητας σε σχέση με τα Προγράμματα 2021-2027.

Σε κάθε Υπουργείο δύναται να συνιστάται Ειδική Υπηρεσία με την ονομασία «Επιτελική Δομή ΕΣΠΑ», στην οποία προστίθεται η ονομασία κάθε Υπουργείου.

β. Αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση και έλεγχο των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021 - 2027 είναι:

i. Η Διαχειριστική Αρχή η οποία ορίζεται για κάθε Πρόγραμμα

Οι Διαχειριστικές Αρχές των Τομεακών και Περιφερειακών Προγραμμάτων είναι υπεύθυνες για τη διαχείριση του οικείου Προγράμματος, σύμφωνα με το σύστημα διαχείρισης και ελέγχου και την αρχή της χρηστής δημοσιονομικής διαχείρισης.

ii. Η Λογιστική Αρχή

Λογιστική Αρχή που αναλαμβάνει τις αρμοδιότητες λογιστικής λειτουργίας του άρθρου 76 του Κανονισμού για τα Τομεακά και Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ ορίζεται η Ειδική Υπηρεσία «Αρχή Πιστοποίησης και Εξακρίβωσης Συγχρηματοδοτούμενων Προγραμμάτων», που αποτελεί οργανική μονάδα επιπέδου Διεύθυνσης Υπουργείου και υπάγεται στον Γενικό Γραμματέα Δημοσίων Επενδύσεων και ΕΣΠΑ του Υπουργείου Ανάπτυξης και Επενδύσεων

iii. Η Αρχή Ελέγχου η οποία ορίζεται για το σύνολο των Προγραμμάτων

Αρχή Ελέγχου για όλα τα Προγράμματα ορίζεται η Επιτροπή Δημοσιονομικού Ελέγχου, η οποία συγκροτείται με απόφαση του Υπουργού Οικονομικών και υπάγεται στη Γενική Γραμματεία Δημοσιονομικής Πολιτικής του Υπουργείου Οικονομικών. Έχει την ευθύνη για τον έλεγχο της ορθής λειτουργίας του συστήματος διαχείρισης και ελέγχου των Προγραμμάτων.

iv. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς (ΕΦ)

Ενδιάμεσοι Φορείς δύναται να οριστούν για να ασκήσουν καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής, υπό την ευθύνη και την εποπτεία της, για πράξεις των Προγραμμάτων που λαμβάνουν στήριξη από τα Ταμεία, εξαιρουμένων των Προγραμμάτων INTERREG, καθώς και για πράξεις

του ΣΣ ΚΑΠ που λαμβάνουν στήριξη από το ΕΓΤΕ και το ΕΓΤΑΑ. Οι Ενδιάμεσοι Φορείς ορίζονται με απόφαση στην οποία προσδιορίζονται και τα καθήκοντα που τους ανατίθενται.

γ. Αρμόδιες αρχές για το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής

Σύμφωνα με το ν. 4914/2022 για το Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής (ΣΣ ΚΑΠ) του άρθρου 4, αρμόδιες Αρχές είναι:

- i. Η Διαχειριστική Αρχή για το ΣΣ ΚΑΠ που ορίζεται στο άρθρο 12
- ii. η Αρχή Διαπίστευσης που ορίζεται στο άρθρο 15
- iii. ο Οργανισμός Πληρωμών που ορίζεται στο άρθρο 16
- iv. ο Οργανισμός Πιστοποίησης που ορίζεται στο άρθρο 19 και
- v. οι Ενδιάμεσοι Φορείς, στους οποίους ανατίθενται καθήκοντα της Διαχειριστικής Αρχής ΣΣ ΚΑΠ υπό την ευθύνη της, σύμφωνα με το άρθρο 13

δ. Επιτροπές Παρακολούθησης των Προγραμμάτων

Οι Επιτροπές Παρακολούθησης των Προγραμμάτων 2021-2027 (πλην των Προγραμμάτων INTERREG) έχουν ως αποστολή την παρακολούθηση της υλοποίησης των οικείων Προγραμμάτων και ασκούν τα καθήκοντα που προβλέπονται στο άρθρο 40 του Κανονισμού.

ε. Συμβούλιο Παρακολούθησης και Συντονισμού Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων

Το Συμβούλιο Παρακολούθησης και Συντονισμού Αναπτυξιακών Παρεμβάσεων έχει ως αποστολή τον συντονισμό των ταμείων, των συνεργειών και της συμπληρωματικότητάς τους για την επίτευξη των στόχων των αναπτυξιακών παρεμβάσεων της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

στ. Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ)

Σύμφωνα με την παράγραφο 4 του Άρθρου 64 του Νόμου 4914/2022, σε κάθε Περιφέρεια συγκροτείται Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ). Η Επιτροπή λειτουργεί ως υποεπιτροπή της Επιτροπής Παρακολούθησης του Περιφερειακού Προγράμματος και αποτελείται από:

- Δύο εκπροσώπους της Περιφέρειας, με τους αναπληρωτές τους,
- Δύο εκπροσώπους της Περιφερειακής Ένωσης Δήμων (ΠΕΔ), με τους αναπληρωτές τους και
- Έναν εκπρόσωπο των αναπτυξιακών εταιρειών, με τον αναπληρωτή του, που ορίζεται με πρόταση της ΠΕΔ.

Η ΠΕΑΣ διατυπώνει εισηγήσεις προς την Επιτροπή Παρακολούθησης σχετικά με τον προγραμματισμό των δράσεων και έργων τοπικής ανάπτυξης του Περιφερειακού Προγράμματος, το συντονισμό τους με τις δράσεις και τα έργα των Τομεακών και λοιπών Προγραμμάτων που αφορούν στην Περιφέρεια και παρακολουθεί την υλοποίησή τους. Η ΠΕΑΣ συγκροτείται εντός μηνός από την ψήφιση του νόμου, με απόφαση του οικείου Περιφερειάρχη και συνεδριάζει τακτικά μία φορά ετησίως και εκτάκτως, μετά από πρόσκληση του πρόεδρου ή μετά από αίτημα δύο (2) τουλάχιστον μελών της.

2.3 Γενικοί Κανόνες και Μέτρα Εφαρμογής

α. Εξειδίκευση Προγραμμάτων

Η εξειδίκευση του Προγράμματος αποτελεί το υποστηρικτικό εργαλείο για τον προγραμματισμό και την έκδοση προσκλήσεων, την ένταξη των πράξεων και τη συνολική παρακολούθηση της εφαρμογής του Προγράμματος και συμβάλλει στην αποτελεσματική διαχείριση των Προγραμμάτων. Η εξειδίκευση περιλαμβάνει ανά δράση/πρόσκληση, συνοπτική περιγραφή του φυσικού αντικειμένου, τους ενδεικτικούς δικαιούχους, το ενδεικτικό χρονοδιάγραμμα, τους σχετικούς δείκτες και τον ενδεικτικό προϋπολογισμό.

Όταν απαιτείται από τη φύση του έργου ή των δικαιούχων, η Διαχειριστική Αρχή συνεργάζεται με την Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδας για τα Τομεακά Προγράμματα και με τις Περιφερειακές Ενώσεις Δήμων για τα Περιφερειακά Προγράμματα.

Το χρονοδιάγραμμα των προγραμματισμένων προσκλήσεων δημοσιεύεται στον ιστότοπο της Διαχειριστικής Αρχής, όπου διατίθενται πληροφορίες σχετικά με το Πρόγραμμα καθώς και στον ιστότοπο www.espa.gr, που αποτελεί την ενιαία διαδικτυακή πύλη.

Το χρονοδιάγραμμα αυτό επικαιροποιείται τρεις (3) τουλάχιστον φορές το έτος, σύμφωνα με την παρ. 2 του άρθρου 49 του Κανονισμού και οπωσδήποτε κάθε φορά που τροποποιούνται ή οριστικοποιούνται επιμέρους στοιχεία των προσκλήσεων και του χρονοδιαγράμματος σε άλλες χρονικές περιόδους.

Η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος εισηγείται στο αρμόδιο όργανο που την εποπτεύει την έγκριση της εξειδίκευσης του Προγράμματος και του προγραμματισμού των προσκλήσεων, πριν τη δημοσίευσή του.

Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος ενημερώνεται από τη Διαχειριστική Αρχή για την εξέλιξη του προγραμματισμού των προσκλήσεων του Προγράμματος και τον βαθμό επίτευξης της εφαρμογής του σε κάθε συνεδρίασή της.

β. Ένταξη πράξεων

Η ένταξη των πράξεων στα Προγράμματα πραγματοποιείται από τη Διαχειριστική Αρχή, κατόπιν αξιολόγησης και επιλογής των υποβληθεισών προτάσεων.

Τα κριτήρια και οι διαδικασίες που εφαρμόζονται δεν εισάγουν διακρίσεις, είναι διαφανή, εξασφαλίζουν την προσβασιμότητα στα άτομα με αναπηρία και στα εμποδιζόμενα άτομα, διασφαλίζουν την ισότητα των φύλων και λαμβάνουν υπόψη τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, την αρχή της βιώσιμης ανάπτυξης και την ενωσιακή πολιτική στον τομέα του περιβάλλοντος, σύμφωνα με το άρθρο 11 και την παρ. 1 του άρθρου 191 της Συνθήκης για τη Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Τα κριτήρια και οι διαδικασίες εξασφαλίζουν ότι οι πράξεις που πρόκειται να επιλεγούν ιεραρχούνται, με στόχο να μεγιστοποιηθεί η συμβολή της ενωσιακής χρηματοδότησης στην επίτευξη των στόχων του Προγράμματος.

Το πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ) του άρθρου 26, τα κριτήρια και η μεθοδολογία επιλογής καθορίζονται από τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ), οι οποίες επιλέγουν τις πράξεις και υποβάλλουν τις προτάσεις τους στην αρμόδια Διαχειριστική Αρχή Προγράμματος για να διενεργήσει την τελική επαλήθευση της επιλεξιμότητας πριν την έγκριση.

Μετά από την ολοκλήρωση της διαδικασίας αξιολόγησης εκδίδεται η απόφαση ένταξης.

Η Διαχειριστική Αρχή, κατά την ένταξη των πράξεων, δύναται να ορίζει τη μέγιστη προθεσμία ενεργοποίησης του/των υποέργων, τα οποία θεωρούνται κρίσιμα για την υλοποίηση της πράξης.

Στην κατεύθυνση απλοποίησης του συστήματος Διαχείρισης για την ένταξη Πράξεων:

- * Δεν απαιτείται χρηματοοικονομική ανάλυση για τα έργα που παράγουν έσοδα
- * Δεν απαιτείται η αξιολόγηση της επάρκειας του δικαιούχου (διοικητική, επιχειρησιακή και χρηματοοικονομική).
- * Η Διαχειριστική Αρχή θα πρέπει κατά την επιλογή πράξεων να επαληθεύει ότι ο δικαιούχος διαθέτει τους απαραίτητους χρηματοδοτικούς πόρους και μηχανισμούς για να καλύψει τα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης για πράξεις που περιλαμβάνουν επενδύσεις σε υποδομές ή παραγωγικές επενδύσεις, ώστε να διασφαλίσει την οικονομική τους βιωσιμότητα

γ. Επιλεξιμότητα δαπανών

Επιλέξιμες για συγχρηματοδότηση από τα Ταμεία είναι οι πράξεις που αφορούν στους στόχους πολιτικής, τους ειδικούς στόχους των Ταμείων και τα πεδία παρέμβασης που καθορίζονται στους Κανονισμούς και υποστηρίζονται από το αντίστοιχο Πρόγραμμα. Οι ακόλουθες δαπάνες **δεν είναι επιλέξιμες** για συνεισφορά από τα Ταμεία:

- Τόκοι χρέους, εκτός επιχορηγήσεων που δίνονται υπό τη μορφή επιδότησης επιτοκίου ή επιδότησης προμηθειών εγγύησης
- Αγορά γης για ποσό που υπερβαίνει το δέκα τοις εκατό (10%) των συνολικών επιλέξιμων δαπανών για την οικεία πράξη. Για εγκαταλελειμμένες και πρώην βιομηχανικές εγκαταστάσεις που περιλαμβάνουν κτίρια, το όριο αυτό αυξάνεται στο δεκαπέντε τοις εκατό (15%) για τα χρηματοδοτικά μέσα. Τα εν λόγω ποσοστά εφαρμόζονται στη συνεισφορά προγράμματος που καταβάλλεται στον τελικό δικαιούχο ή, σε περίπτωση εγγυήσεων, στο ποσό του υποκείμενου δανείου. Η παρούσα περίπτωση δεν εφαρμόζεται σε πράξεις που αφορούν στη διατήρηση του περιβάλλοντος
- Φόρος προστιθέμενης αξίας (ΦΠΑ), εκτός από:
  - πράξεις των οποίων το συνολικό κόστος είναι λιγότερο από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), με εξαίρεση πράξεις κρατικών ενισχύσεων και ενισχύσεις ήσσονος σημασίας
  - πράξεις των οποίων το συνολικό κόστος είναι τουλάχιστον πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ), όταν ο ΦΠΑ δεν είναι ανακτήσιμος βάσει της εθνικής νομοθεσίας για τον ΦΠΑ
  - επενδύσεις που πραγματοποιούνται από τελικούς αποδέκτες στο πλαίσιο χρηματοδοτικών μέσων, όταν οι επενδύσεις αυτές στηρίζονται από χρηματοδοτικά μέσα σε συνδυασμό με στήριξη προγράμματος υπό μορφή επιχορήγησης, όπως αναφέρεται στην παρ. 5 του άρθρου 58 του Κανονισμού, ο ΦΠΑ δεν είναι επιλέξιμος για το μέρος του επενδυτικού κόστους που αντιστοιχεί στη στήριξη του προγράμματος υπό μορφή επιχορήγησης, εκτός εάν ο ΦΠΑ για το επενδυτικό κόστος δεν είναι ανακτήσιμος βάσει της εθνικής νομοθεσίας για τον ΦΠΑ ή εάν το μέρος του επενδυτικού κόστους που αντιστοιχεί στη στήριξη του προγράμματος υπό μορφή επιχορήγησης είναι μικρότερο από πέντε εκατομμύρια (5.000.000) ευρώ (συμπεριλαμβανομένου του ΦΠΑ)

δ. Τεχνική Βοήθεια Δικαιούχων

Για πρώτη φορά προβλέπεται Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων», οι πόροι του οποίου, καθώς και των αξόνων προτεραιότητας τεχνικής βοήθειας των Προγραμμάτων, μπορούν να χρηματοδοτούν δράσεις τεχνικής βοήθειας, οι οποίες αφορούν στην τρέχουσα, σε προηγούμενες και σε επόμενες προγραμματικές περιόδους και είναι απαραίτητες για την αποτελεσματική διαχείριση και χρήση των πόρων των Προγραμμάτων, συμπεριλαμβανομένης της ανάπτυξης των διοικητικών ικανοτήτων των εταίρων που αναφέρονται στην παρ. 1 του άρθρου 8 του Κανονισμού. Μέσω αυτών των πόρων, δύναται να χρηματοδοτούνται, επίσης, ενέργειες

προετοιμασίας, κατάρτισης, διαχείρισης, ελέγχου, παρακολούθησης, αξιολόγησης, προβολής και επικοινωνίας.

Οι ενέργειες τεχνικής βοήθειας συνίστανται, ιδίως, στην προμήθεια αγαθών και τη λήψη υπηρεσιών, την κάλυψη λειτουργικών δαπανών και δαπανών αμοιβών προσωπικού, καθώς και κάθε άλλη απαραίτητη δαπάνη που αποσκοπεί στην υλοποίηση των Προγραμμάτων.

Δικαιούχος τεχνικής βοήθειας μπορεί να είναι και η Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (Ε.Ε.Τ.Α.Α. Α.Ε.).

2.4 Ολοκληρωμένες Χωρικές Στρατηγικές

Βάσει του Κανονισμού Κοινών Διατάξεων (ΚΚΔ) και ειδικότερα των άρθρων 28-32, **οι επιλογές για την εφαρμογή των ολοκληρωμένων χωρικών παρεμβάσεων** είναι:

- Ολοκληρωμένες εδαφικές (χωρικές) επενδύσεις (ΟΧΕ και ΟΧΕ-ΒΑΑ)
- Τοπική ανάπτυξη με πρωτοβουλία των τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ-CLLD) και
- Άλλα εδαφικά εργαλεία που (θα) έχουν σχεδιαστεί για επενδύσεις τύπου ΕΤΠΑ

Στις αστικές περιοχές η προσέγγιση της "Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης" θα εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης. Για τις περιοχές μικρότερης κλίμακας (υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και αποκλεισμού, ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κλπ.) η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" δύναται να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Οι κατηγορίες χωρικών τύπων (και σχετικών στόχων) όπου μπορούν να εφαρμοστούν Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις, είναι οι ακόλουθες:

- Μειονεκτούσες ή/και αποβιομηχανοποιημένες ζώνες και υποβαθμισμένες γειτονιές που στοχεύουν στην- προώθηση του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της κοινωνικής οικονομίας στο πλαίσιο ολοκληρωμένων αναπτυξιακών σχεδίων, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
- Ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
- νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους

Γενικότερα με τις χωρικές στρατηγικές επιδιώκεται κατά προτεραιότητα η άρση της γεωγραφικής απομόνωσης, η αειφόρος ανάπτυξη σε τοπικό επίπεδο και η διασφάλιση ποιοτικών συνθηκών διαβίωσης. Ολοκληρωμένες στρατηγικές υλοποιούνται σε περιοχές που εμφανίζουν χωρική και λειτουργική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών.

Η επιλογή, έγκριση και χρηματοδότηση των στρατηγικών θα γίνει στο πλαίσιο διαβούλευσης περιφερειακών και εθνικών αρχών, με κριτήρια που θα αφορούν, μεταξύ άλλων, στην καταλληλότητα της στρατηγικής για κάθε "συνεκτική περιοχή" και τη συμβολή της στην βέλτιστη επίτευξη των αποτελεσμάτων του Προγράμματος.

Οι Διαχειριστικές Αρχές των Περιφερειακών Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ αποτελούν τις αρμόδιες αρχές για τη διαχείριση, την παρακολούθηση και τον έλεγχο της εφαρμογής των στρατηγικών ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων. Στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων τους έχουν την ευθύνη για:

- την εξειδίκευση των βασικών κατευθύνσεων για την εφαρμογή των ΟΧΕ και ΟΧΕ-BAA
- τον προσδιορισμό των χωρικών αρχών ή φορέων που πρόκειται να εμπλακούν στον σχεδιασμό στρατηγικών ΟΧΕ και το επίπεδο εμπλοκής τους στην εφαρμογή στρατηγικών ΟΧΕ
- τη διαβούλευση με τις χωρικές αρχές ή φορείς για τον σχεδιασμό των ΟΧΕ, και τον καθορισμό του πεδίου εφαρμογής των πράξεων που πρόκειται να στηριχθούν στο πλαίσιο του Προγράμματος αρμοδιότητάς τους και την ωρίμανση των πράξεων
- τη διαμόρφωση μεθοδολογίας και κριτηρίων επιλογής των ΟΧΕ και των επιμέρους πράξεων,
- τις ενέργειες δημοσιότητας και προώθησης των ΟΧΕ

Οι χωρικές αρχές ή φορείς των συγκεκριμένων περιοχών είναι οι αρμόδιοι φορείς για τον σχεδιασμό και την κατάρτιση των ΟΧΕ. Ανάλογα με το επίπεδο παρέμβασης, τέτοιες αρχές δύναται να είναι **δημοτικές αρχές, εταιρικά σχήματα με επικεφαλής δημοτική αρχή και Περιφέρειες, δίκτυα δήμων σε σχήματα συμπράξεων που δημιουργούν οι ίδιοι οι δήμοι**, όταν η εφαρμογή της ΟΧΕ αφορά σε περιοχή γειτονικών δήμων, όπου ως επικεφαλής τίθεται ένας από τους δήμους.

Ο προσδιορισμός των επιλέξιμων περιοχών γίνεται κατόπιν διαδικασίας ανοιχτής πρόσκλησης ή κατάλληλης τεκμηρίωσης για την ανάδειξη των περιοχών, την οποία αποφασίζει η αρμόδια Διαχειριστική Αρχή για κάθε Πρόγραμμα.

Οι χωρικές αρχές ή φορείς κατά την κατάρτιση των ΟΧΕ μπορούν να χρησιμοποιήσουν και υφιστάμενα στρατηγικά σχέδια, όπως τις στρατηγικές ΟΧΕ-BAA των Περιφερειακών Προγραμμάτων (ΠεΠ) της προγραμματικής περιόδου 2014-2020. Ειδικώς οι στρατηγικές της προγραμματικής περιόδου 2014-2020 που επικαιροποιούνται για την προγραμματική περίοδο 2021-2027 **εγκρίνονται το αργότερο δεκαοκτώ (18) μήνες** μετά από την έγκριση των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι δαπάνες για την κατάρτιση και τον σχεδιασμό των χωρικών στρατηγικών δύναται να είναι επιλέξιμες για χρηματοδότηση από τα αντίστοιχα Προγράμματα.

Η διαβούλευση που διενεργείται σε τοπικό επίπεδο, στο πλαίσιο της κατάρτισης των ΟΧΕ και των ΟΧΕ-BAA, **υποστηρίζεται από μια συνεκτική ομάδα διοίκησης σε επίπεδο Περιφέρειας**, η οποία διασφαλίζει την άρτια προετοιμασία των εν λόγω στρατηγικών και ενδυναμώνει την πεποίθηση της «ιδιοκτησίας» των στρατηγικών από τους δικαιούχους (ΟΤΑ).

Η **Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος, με την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Ελληνικής Εταιρείας Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης και πόρους από την τεχνική βοήθεια**, δύναται να παρέχει συστηματική και οριζόντια υποστήριξη στους Δήμους και τους Ενδιάμεσους Φορείς που έχουν την ευθύνη υλοποίησης των ΟΧΕ-BAA.

Οι Διαχειριστικές Αρχές διασφαλίζουν, κατά την έγκριση των στρατηγικών, την **ύπαρξη ειδικής ομάδας στις χωρικές αρχές** για την παρακολούθηση της υλοποίησης των στρατηγικών. Οι ειδικές ομάδες υποστηρίζουν την έγκαιρη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση τυχόν προβλημάτων που ανακύπτουν κατά την υλοποίηση μιας στρατηγικής και την επιτάχυνση της υλοποίησής της.

Η περίπτωση της τοπικής ανάπτυξης με την πρωτοβουλία τοπικών κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ) αποτελεί εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για τον σχεδιασμό και την υλοποίηση τοπικής στρατηγικής και αντιμετώπισης των τοπικών κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών αναγκών, με τη συμμετοχή των τοπικών φορέων και της τοπικής κοινωνίας, σε σαφώς προσδιορισμένες χωρικές ενότητες, εστιασμένες σε υποπεριφερειακές ζώνες.

Οι Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) είναι υπεύθυνες για τον σχεδιασμό, την κατάρτιση και την υλοποίηση των στρατηγικών Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ/CLLD) και πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικές των τοπικών ενδιαφερόμενων μερών. Τέτοιες ομάδες μπορούν να συγκροτούν ΟΤΑ α' και β' βαθμού ή και άλλοι φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης, συνεταιρισμοί και ενώσεις αυτών, επιστημονικοί φορείς, επιμελητήρια, καθώς και

φορείς συλλογικών, κοινωνικών, περιβαλλοντικών και οικονομικών συμφερόντων, υπό την προϋπόθεση ότι δραστηριοποιούνται στη συγκεκριμένη περιοχή παρέμβασης των στρατηγικών.

Για τον σχεδιασμό των χωρικών στρατηγικών εκδόθηκε από το Εθνική αρχή Συντονισμού η με αριθμό 124143/21.12.0222 εγκύκλιος «Κατευθύνσεις για την επιλογή και σχεδιασμό των στρατηγικών στο πλαίσιο των ΟΧΕ, ΟΧΕ-ΒΑΑ και ΤΑΠΤΟΚ»

2.5 Η συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης (ν. 4914/2022)

Στο νόμο **4914/2022**, όπως προαναφέρθηκε, συμπεριλήφθηκαν οι προτάσεις της ΚΕΔΕ για την συμμετοχή της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σχεδιασμό και στην υλοποίηση του ΕΣΠΑ 2021–2027, οι οποίες αφορούν στα εξής:

- ✓ Συνεργασία της ΚΕΔΕ με τις επιτελικές δομές για την αποτύπωση, ιεράρχηση και εξειδίκευση των αναγκών, σε σχέση με τους τομείς πολιτικής του οικείου Υπουργείου
- ✓ Συμμετοχή της ΚΕΔΕ και των ΠΕΔ, στη διαδικασία εξειδίκευσης των Τομεακών και των Περιφερειακών Προγραμμάτων αντίστοιχα
- ✓ Συγκρότηση Περιφερειακής Επιτροπής Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), η οποία διατυπώνει εισηγήσεις προς την Επιτροπή Παρακολούθησης σχετικά με τον προγραμματισμό των δράσεων και έργων τοπικής ανάπτυξης του Περιφερειακού Προγράμματος, το συντονισμό τους με τις δράσεις και τα έργα των Τομεακών και λοιπών Προγραμμάτων που αφορούν στην Περιφέρεια και παρακολουθεί την υλοποίησή τους
- ✓ Στην υποστήριξη των Δήμων: Η Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος, με την επιστημονική και τεχνική υποστήριξη της Ε.Ε.Τ.Α.Α. και πόρους από την τεχνική βοήθεια, δύναται να παρέχει συστηματική και οριζόντια υποστήριξη στους Δήμους και τους Ενδιάμεσους Φορείς που έχουν την ευθύνη υλοποίησης των ΟΧΕ–ΒΑΑ.
- ✓ Ένταξη της Ε.Ε.Τ.Α.Α. ΑΕ στους φορείς/δικαιούχους ενεργειών τεχνικής βοήθειας στο Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων».

2.6 Οι βασικές αλλαγές του ΕΣΠΑ με μια ματιά

A. Προγράμματα	i. Προβλέπονται τρία (3) νέα προγράμματα: <ul style="list-style-type: none"> – Πρόγραμμα για την Ψηφιακό Μετασχηματισμό – Πρόγραμμα για την Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση (ΔΑΜ) – Πρόγραμμα για την Πολιτική προστασία
	ii. Στο Πρόγραμμα «Τεχνική Βοήθεια και Υποστήριξη Δικαιούχων» δημιουργείται διακριτός άξονας, για την ενδυνάμωση της διοικητικής ικανότητας των φορέων υλοποίησης (capacity building)
	iii. Το πρώην Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Υ.ΜΕ.ΠΕΡ.Α.Α. διαχωρίζεται σε: <ul style="list-style-type: none"> – Μεταφορές – Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή
	iv. Το πρώην «Πρόγραμμα Αγροτικής Ανάπτυξης» μετονομάζεται σε Στρατηγικό Σχέδιο Κοινής Αγροτικής Πολιτικής 2023-2027 (ΣΣ ΚΑΠ) και δεν περιλαμβάνεται στο ΕΣΠΑ 2021-2027
	v. Ένας στόχος πολιτικής (Σ.Π. 5) αφορά αποκλειστικά Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις

Β. Εξειδίκευση προγραμμάτων – Προγραμματισμός Προσκλήσεων	i. Για την εξειδίκευση των προγραμμάτων δεν απαιτείται πλέον έγκριση από Επιτροπή Παρακολούθησης.
	ii. Η Διαχειριστική Αρχή του Προγράμματος εισηγείται στο αρμόδιο όργανο που την εποπτεύει την έγκριση της εξειδίκευσης του Προγράμματος και του προγραμματισμού των προσκλήσεων, πριν τη δημοσίευσή του.
	iii. Η Διαχειριστική Αρχή δημοσιεύει χρονοδιάγραμμα προγραμματισμένων προσκλήσεων υποβολής προτάσεων, το οποίο επικαιροποιείται τρεις (3) τουλάχιστον φορές κατ' έτος.
	iv. Η Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος ενημερώνεται από τη Διαχειριστική Αρχή για την εξέλιξη του προγραμματισμού των προσκλήσεων του Προγράμματος και τον βαθμό επίτευξης της εφαρμογής του σε κάθε συνεδρίασή της.
Γ. Επιλογή και υλοποίηση Πράξεων	i. Δεν απαιτείται από τη ΔΑ να εξασφαλίζει πριν την ένταξη ότι ο Δικαιούχος διαθέτει διοικητική, χρηματοοικονομική και επιχειρησιακή ικανότητα (επάρκεια δικαιούχου).
	ii. Η ΔΑ θα πρέπει κατά την επιλογή πράξεων να επαληθεύει ότι ο δικαιούχος διαθέτει τους απαραίτητους χρηματοδοτικούς πόρους και μηχανισμούς για να καλύψει τα έξοδα λειτουργίας και συντήρησης για πράξεις που περιλαμβάνουν επενδύσεις σε υποδομές ή παραγωγικές επενδύσεις, ώστε να διασφαλίσει την οικονομική τους βιωσιμότητα
Δ. Πληρωμές σε Δικαιούχους	i. Το ποσό που καταβάλλεται στους Δικαιούχους δεν υπόκειται σε αφαίρεση, ή παρακράτηση λόγω οφειλών προς το Δημόσιο και οποιονδήποτε φορέα του δημοσίου τομέα καθώς και προς τους ασφαλιστικούς οργανισμούς ή κατάσχεση στα χέρια του Δημοσίου ή τρίτων και δεν εισπράττεται οποιαδήποτε άλλη ειδική επιβάρυνση ή άλλο τέλος ισοδύναμου αποτελέσματος.
	ii. Οι πληρωμές στους Δικαιούχους καταβάλλονται μόνο με την υποχρεωτική προσκόμιση αποδεικτικών φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας, σύμφωνα με τις γενικά ισχύουσες διατάξεις περί φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας για είσπραξη χρημάτων, χωρίς όμως τον όρο της παρακράτησης.
	iii. Δεν απαιτείται η προσκόμιση αποδεικτικού φορολογικής και ασφαλιστικής ενημερότητας για την πληρωμή πράξεων μέχρι του ποσού των δέκα χιλιάδων (10.000) ευρώ.

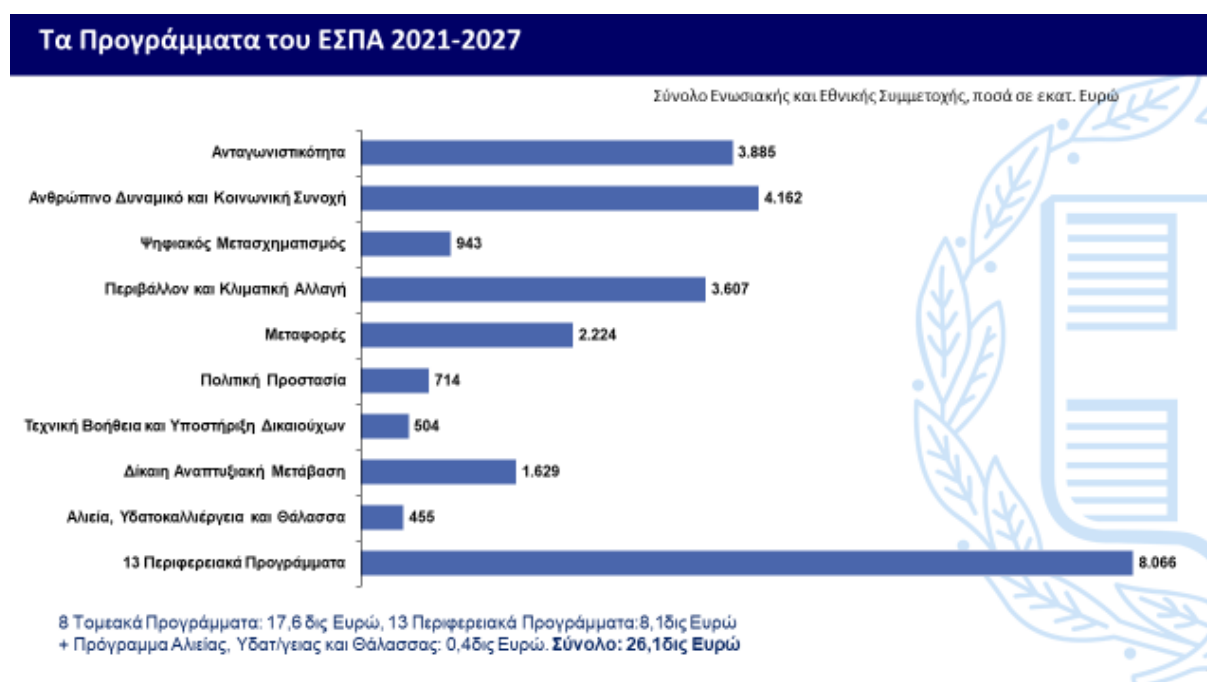
3. ΤΟΜΕΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΟΠΙΚΗ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗ

3.1 Προϋπολογισμός ανά Πρόγραμμα – Ευρωπαϊκή και Εθνική συμμετοχή

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζεται το σύνολο των τομεακών προγραμμάτων του ΕΣΠΑ 2021-2027 και ο προϋπολογισμός τους. Στην τρίτη στήλη αθροίζονται τα ποσά που θα διατεθούν για κάθε Πρόγραμμα από τα ευρωπαϊκά ταμεία και στην τελευταία στήλη του πίνακα εμφανίζονται τα συνολικά ποσά που εκτιμάται ότι θα διατεθούν για κάθε Πρόγραμμα.

A/A	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή	3.324.519.361	837.074.844	4.161.594.205
2	Ανταγωνιστικότητα	3.089.121.492	795.963.999	3.885.085.491
3	Ψηφιακός Μετασχηματισμός	753.325.749	189.678.560	943.004.309
4	Περιβάλλον Κλιματική Αλλαγή	2.978.012.279	628.833.889	3.606.846.168
5	Πολιτική Προστασία	570.190.646	143.567.297	713.757.943
6	Μεταφορές	1.854.325.521	369.765.768	2.224.091.289
7	Τεχνική Βοήθεια	405.144.583	99.249.547	504.394.130
8	Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση	1.375.059.412	254.128.131	1.629.187.543
9	Αλιεία, Υδατοκαλλιέργεια, Θάλασσα	363.746.026	90.936.507	454.682.533
	Σύνολο	14.713.445.069	3.409.198.542	18.122.643.611

Στο διάγραμμα που ακολουθεί εμφανίζονται, συγκριτικά, οι προϋπολογισμοί όλων των Προγραμμάτων.

Από παρουσίαση Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων

3.6 Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό και Κοινωνική Συνοχή» (Α.Δ.Κ.Σ.)

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το Πρόγραμμα «Ανθρώπινο Δυναμικό & Κοινωνική Συνοχή 2021-2027» (ΠΑΔΚΣ 2021-2027) αποτελεί Τομεακό Πρόγραμμα που συγχρηματοδοτείται από το ΕΚΤ+, με συνολικό προϋπολογισμό 4.161.594.204,00€ (ΔΔ).

Το Πρόγραμμα στηρίζει την προώθηση των αρχών του Ευρωπαϊκού Πυλώνα Κοινωνικών Δικαιωμάτων (ΕΠΚΔ) και καλύπτει το σύνολο των Περιφερειών της χώρας.

Στόχοι Προγράμματος:

- βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία και ενίσχυση της απασχολησιμότητας του συνόλου του ανθρώπινου δυναμικού, με ιδιαίτερη έμφαση στους νέους έως 29 ετών Εκτός Απασχόλησης, Εκπαίδευσης & Κατάρτισης (ΕΑΕΚ),
- Βελτίωση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των συστημάτων εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης και ενίσχυση της ίσης πρόσβασης, χωρίς αποκλεισμούς, στην εκπαίδευση, κατάρτιση και δια βίου μάθησης
- προώθηση της κοινωνικής ένταξης και διασφάλιση ίσης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες υγείας
- αντιμετώπιση της υλικής στέρησης.

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Οριζόντιες Συστημικές Παρεμβάσεις	129.150.751	35.849.249	165.000.000
2	Απασχόληση και Αγορά Εργασίας	1.060.789.709	294.450.591	1.355.240.300
3	Εκπαίδευση και Δια βίου Μάθηση	957.281.016	265.718.984	1.223.000.000
4	Κοινωνική Καινοτομία	23.750.000	1.250.000	25.000.000
5	Απασχόληση των Νέων	750.432.550	188.950.085	939.382.635
6	Επισιτιστική Βοήθεια και Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης	360.000.000	40.000.000	400.000.000
7	Τεχνική Βοήθεια	43.115.335	10.855.935	53.971.270
Σύνολο Προγράμματος		3.324.519.361	837.074.844	4.161.594.205

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΘΡΩΠΙΝΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΟΧΗ»	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ²
1	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1 - ΣΥΣΤΗΜΙΚΕΣ / ΟΡΙΖΟΝΤΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.2. Εκσυγχρονισμός των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε να αξιολογούνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες και να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια και η στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας (ΕΚΤ+)</p>	<p>Αναπροσαρμογή επιχειρησιακού μοντέλου της Δημόσιας Υπηρεσίας Απασχόλησης (ΔΥΠΑ, τ. ΟΑΕΔ) και εφαρμογή νέων μέτρων/προσεγγίσεων για την αναβάθμιση των υπηρεσιών εξατομικευμένης υποστήριξης ανέργων.</p>
	<p>Δράσεις για την ανάπτυξη, υποστήριξη και προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ), σε εφαρμογή του Εθνικού Στρατηγικού Σχεδίου Δράσης</p>
	<p>Δράσεις επέκτασης, συμπλήρωσης και λειτουργικής ολοκλήρωσης μηχανισμών επιτήρησης της αγοράς εργασίας για τη μείωση της αδήλωτης ή υποδηλωμένης εργασίας, καθώς η ουσιαστική αντιμετώπιση του φαινομένου θα βοηθήσει στην επιτυχή εφαρμογή των ΕΠΑ.</p>
	<p>Εκπόνηση Οδηγών και ενημέρωση/ δημοσιότητα για την τηλεργασία, τις διακρίσεις και τη σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο της εργασίας, την Υγεία και Ασφάλεια στον χώρο της εργασίας κλπ.</p>
	<p>Ανάπτυξη Στρατηγικού πλαισίου και οριζόντιων δράσεων για την υγιή και ενεργό γήρανση, λαμβάνοντας υπόψη την «Πράσινη Βίβλο σχετικά με τη Γήρανση» και τις Κατευθυντήριες γραμμές για την ενεργό γήρανση.</p>
	<p>Συστημικές Δράσεις για τη βελτίωση των μεταβάσεων στην αγορά εργασίας, μέσω της αναδιάρθρωσης του ασφαλιστικού/συνταξιοδοτικού συστήματος και την τεχνική υποστήριξη του επιχειρησιακού σχεδιασμού και οργάνωσης της νέας ενιαίας εποπτικής αρχής «Ταμείο Επικουρικής Κεφαλαιοποιητικής Ασφάλισης</p>
	<p>Ανάπτυξη της Επιχειρησιακής και Θεσμικής Ικανότητας των Κοινωνικών εταίρων και των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών</p>
<p>Συστημικές Δράσεις για τη βελτίωση των μεταβάσεων στην αγορά εργασίας</p>	
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ενδεικτικές Δράσεις :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οριζόντιες Παρεμβάσεις Εθνικής Εμβέλειας για την Καταπολέμηση της Βίας κατά των Γυναικών και Βάση Δεδομένων - Παρατηρητήριο Ισότητας των Φύλων. Δράσεις ενδυνάμωσης προώθησης και ευαισθητοποίησης της Δημογραφικής Πολιτικής, της Οικογένειας, της πολιτικής Ισότητας των Φύλων - Κεντρικός συντονισμός και παρακολούθηση δικτύου εξειδικευμένων δομών «Σπίτι της Οικογένειας»

² Οι δράσεις του πίνακα οι οποίες παρουσιάζονται με **θαλασσί** χρώμα έχουν ως δικαιούχους τους ΟΤΑ Α' & Β' βαθμού και τους φορείς τους. Το ίδιο ισχύει σε όλους τους πίνακες των Τομεακών και Περιφερειακών προγραμμάτων που ακολουθούν.

<p>Ειδικός στόχος: ESO4.5. Βελτίωση της ποιότητας, της συμμετοχικότητας, της αποτελεσματικότητας και της συνάφειας των συστημάτων εκπαίδευσης και κατάρτισης με την αγορά εργασίας, μεταξύ άλλων μέσω της επικύρωσης της μη τυπικής και της άτυπης μάθησης, με σκοπό την υποστήριξη της απόκτησης βασικών ικανοτήτων, συμπεριλαμβανομένων των επιχειρηματικών και ψηφιακών δεξιοτήτων, και με την προώθηση της καθιέρωσης διττών συστημάτων κατάρτισης και μαθητείας (EKT+)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση των μηχανισμών παρακολούθησης της απόδοσης των εκπαιδευτικών πολιτικών και της σύνδεσης εκπαίδευσης με την αγορά εργασίας - Ανάπτυξη εργαλείων πρόβλεψης αναγκών σε δεξιότητες για διάφορα εκπαιδευτικά επίπεδα για τον σχεδιασμό πολιτικών εκπαίδευσης και κατάρτισης. - Ενίσχυση της λειτουργίας δικτύου Γραφείων Διασύνδεσης των ΑΕΙ, με στόχο την ανάπτυξη μεθοδολογιών διενέργειας μελετών και ερευνών για την πορεία των αποφοίτων στην αγορά εργασίας, τη διερεύνηση των αναγκών των επιχειρήσεων και την αποτίμηση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των προγραμμάτων σπουδών. - Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης του Στρατηγικού Σχεδιασμού στην Ανώτατη Εκπαίδευση, μέσω της συλλογής στοιχείων και της τεκμηριωμένης ανάλυσης των επιμέρους στρατηγικών στόχων των ιδρυμάτων με στόχο την ενίσχυση της ποιότητας του επιστημονικού έργου και την αποτελεσματική σύνδεση του με τις διαπιστωμένες ανάγκες της αγοράς εργασίας.
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (EKT+)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση του Εθνικού Μηχανισμού Συντονισμού, Παρακολούθησης και Αξιολόγησης των Πολιτικών Κοινωνικής Ένταξης και Κοινωνικής Συνοχής και των εργαλείων παρακολούθησης και Παρατηρητηρίων αυτού, όπως το Ενιαίο Γεωπληροφοριακό Σύστημα-ΕΓΠΣ - Μελέτες και Έρευνες - Οριζόντιες – Συστημικές Δράσεις διασύνδεσης των παρεμβάσεων κοινωνικής ένταξης - Εφαρμογή οριζόντιων δράσεων για την προώθηση των δικαιωμάτων των ΑμεΑ στην εργασία, την εκπαίδευση και την κοινωνική ένταξη, λαμβάνοντας υπόψη την Ευρωπαϊκή Στρατηγική για την Αναπηρία «Ανανέωση της δέσμευσης για μια Ευρώπη χωρίς εμπόδια». - Ανάπτυξη στρατηγικού πλαισίου για την ενίσχυση προγραμμάτων εθελοντισμού για την παροχή υπηρεσιών σε ευπαθείς ομάδες.
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	<p>Ενδεικτικές οριζόντιες / συστημικές δράσεις περιλαμβάνουν :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη Βάσεων Δεδομένων για την καταγραφή δράσεων κοινωνικής ένταξης και αναγνωρισμένων φορέων συλλογικής εκπροσώπησης, - Χαρτογράφηση του εκπαιδευτικού υποβάθρου, της εργασιακής εμπειρίας και του επαγγελματικού προφίλ δεξιοτήτων των δικαιούχων διεθνούς προστασίας στο πλαίσιο διευκόλυνσης της πρόσβασης των πολιτών τρίτων χωρών στην απασχόληση. - Δράσεις για τα Ασυνόδευτα Ανήλικα παιδιά, όπως ανάπτυξη του συστήματος των μεντόρων Ασυνόδευτων Ανηλίκων (mentorship) για τη διευκόλυνση της κοινωνικής τους ένταξης. - Ανάπτυξη νέων προσεγγίσεων και εφαρμογή οριζόντιων συστημικών δράσεων για την κοινωνική ένταξη μεταναστών συμπεριλαμβανοντας και την ενσωμάτωση/ένταξη των παιδιών μεταναστών - Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότητας και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και</p>	<p>Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής Υγείας, θα υλοποιηθούν δράσεις για την:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Πρωτοβάθμια Φροντίδα Υγείας (ΠΦΥ) - Μακροχρόνια Φροντίδα (ΜΦ).

<p>οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Δημόσια Υγεία – Πρόληψη - Δ. Ψυχική Υγεία-εξαρτήσεις
	<p>Στο πλαίσιο της Εθνικής Στρατηγικής για την Κοινωνική Ένταξη και Μείωση της Φτώχειας (ΕΣΚΕ), υποστηρίζονται και δράσεις για την «Εγγύηση για το Παιδί»</p>
	<p>Στο πλαίσιο του Εθνικού Σχέδιου Δράσης για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και η στρατηγική αποϊδρυματοποίησης, αποσκοπούν στην ανάπτυξη σταθερού πλαισίου συστημάτων κοινωνικής φροντίδας ώστε όλα τα άτομα, ανεξαρτήτως των αναγκών υποστήριξής τους, να μπορούν να ενταχθούν πλήρως στην κοινωνία.</p>
	<p>Σχέδιο Δράσης για την αντιμετώπιση της αστεγίας, μελέτη του πλαισίου και των αιτιών που οδηγούν σε επαπειλούμενη κατοικία, χαρτογράφηση αστέγων, συνθηκών αστεγίας, προσδιορισμός ατομικού προφίλ αστέγων, βέλτιστη μορφή παρέμβασης για την καταπολέμηση της αστεγίας μέσω και της κοινωνικής κατοικίας. Ανάπτυξη (τύπου Housing First) σε συνέργεια με την πιλοτική δράση που χρηματοδοτείται από το ΤΑΑ.</p>
<p>2 ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ & ΑΓΟΡΑ ΕΡΓΑΣΙΑΣ</p>	
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια άνεργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (ΕΚΤ+)</p>	<p>Προγράμματα Δημιουργίας Νέων Θέσεων Εργασίας (ΝΘΕ) με βάση το νέο μοντέλο υλοποίησης ΕΠΑ. Τα προγράμματα θα εξειδικεύονται με βάση τις τομεακές και περιφερειακές ανάγκες και τις επιμέρους ομάδες (ανενεργοί, γυναίκες, μακροχρόνια άνεργοι, πτυχιούχοι, κλπ).</p>
	<p>Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις ΕΠΑ</p>
	<p>Προγράμματα απόκτησης εργασιακής εμπειρίας ανέργων σε όλους τους τομείς της οικονομίας</p>
	<p>Προγράμματα απασχόλησης ανέργων, κυρίως υψηλών εκπαιδευτικών προσόντων (Μεταπτυχιακών / Διδακτορικών Επιστημόνων) σε φορείς/οργανισμούς/επιχειρήσεις του Ιδιωτικού ή/και του Δημόσιου τομέα</p>
	<p>Ενίσχυση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας (Χρηματοδοτικά εργαλεία –ενίσχυση δομών και ικανοτήτων –εξωστρέφεια</p>
	<p>Προγράμματα επιδότησης ανέργων για τη δημιουργία νέων επιχειρήσεων</p>
	<p>Προγράμματα Επαγγελματικής Κατάρτισης και Πιστοποίησης Δεξιοτήτων για Ανέργους.</p>
	<p>Προγράμματα Κατάρτισης Ανέργων Ναυτικών και παροχή επαγγελματικής πιστοποίησης.</p>
	<p>Προγράμματα εκπαίδευσης για άνεργους αποφοίτους Πανεπιστημίων μέσω ΚΕΔΙΒΙΜ.</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε</p>
	<p>Δράσεις εισαγωγής σύγχρονων μεθόδων οργάνωσης εργασίας και βελτίωσης της θέσης των γυναικών στην αγορά εργασίας</p>
	<p>Δράσεις εναρμόνισης οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής μέσω της υποστήριξης στη φροντίδα εξαρτώμενων μελών</p>

οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (ΕΚΤ+)	
Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (ΕΚΤ+)	<p>Προγράμματα κατάρτισης και πιστοποίησης δεξιοτήτων εργαζομένων σε επισφαλή θέση εργασίας (αναστολή/ επίσχεση/ εκ περιτροπής) ή σε πληττόμενους/ πληγέντες τομείς από την πανδημία.</p> <p>Προγράμματα κατάρτισης αυτοαπασχολουμένων για την προσαρμογή τους στις νέες συνθήκες οργάνωσης της εργασίας (δράση κρατικής ενίσχυσης)</p> <p>Προγράμματα κατάρτισης εργαζομένων για την απόκτηση οριζόντιων δεξιοτήτων στο πλαίσιο διαχείρισης της αλλαγής</p> <p>Οριζόντια Μέτρα ενίσχυσης της Υγείας και Ασφάλειας στην Εργασία</p>
Ειδικός στόχος ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+)	<p>Ενεργητικές Δράσεις για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη όπως ενδεικτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ολοκληρωμένα Προγράμματα εργασιακής ένταξης και επανένταξης για ευάλωτες ομάδες ανέργων - Δράσεις Κοινωφελούς Εργασίας για τη στήριξη των μακροχρόνια ανέργων χαμηλών προσόντων, συνδυαζόμενες με δράσεις συμβουλευτικής υποστήριξης, επαγγελματικής κατάρτισης, πιστοποίησης γνώσεων και δεξιοτήτων σε ΤΠΕ και άλλα διευρυμένα αντικείμενα κατάρτισης - Υποστήριξη της απασχόλησης ατόμων προερχόμενων από ευάλωτες και ειδικές ομάδες πληθυσμού με έμφαση στα άτομα με αναπηρία σε κοινωνικές συνεταιριστικές επιχειρήσεις. - Ολοκληρωμένες δράσεις επαγγελματικής και κοινωνικής ένταξης ΑμεΑ άνω των 29 ετών με σωματική αναπηρία ή/και ψυχικές ασθένειες - διαταραχές Αυτιστικού Φάσματος. <p>Οριζόντιες δράσεις για την ενίσχυση της εργασιακής και κοινωνικής ένταξης ευάλωτων ομάδων</p>
Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+)	<ul style="list-style-type: none"> - Πρόγραμμα εκμάθησης ελληνικής γλώσσας και ελληνικού πολιτισμού σε δικαιούχους διεθνούς προστασίας - Στήριξη της απόκτησης και εξέλιξης των επαγγελματικών δεξιοτήτων των δικαιούχων διεθνούς προστασίας - Δημιουργία Προγράμματος Πρακτικής Άσκησης για πρόσφυγες και μετανάστες - Προγράμματα κατάρτισης ΑμεΑ αναγνωρισμένων προσφύγων/ δικαιούχων διεθνούς προστασίας - Ενταξιακές δράσεις εκπαίδευσης και κατάρτισης Προώθηση της απασχόλησης και της επιχειρηματικότητας, μέσω της κατάρτισης και πρακτικής άσκησης των γυναικών προσφύγων - Πρόγραμμα απασχόλησης πολιτών τρίτων χωρών για την παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης
3	<p>ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ (Δράσεις κοινωνικής καινοτομίας)</p> <p>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία,</p> <p>Πρόγραμμα ALMA (Aim, Learn, Master, Achieve), για τη διασυνοριακή κινητικότητα των νέων ΕΑΕΚ (18-29 ετών), με προτεραιότητα σε εκείνους με χαμηλά προσόντα (όπως απόφοιτοι Σχολών Δεύτερης Ευκαιρίας, κ.α.)</p>

<p>συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (EKT+)</p>	<p>Δράσεις για τη δημιουργία κόμβων (hubs) και συστάδων για την προώθηση πρωτοβουλιών κοινωνικής επιχειρηματικότητας, με προτεραιότητα στους τομείς της γαλαζίας, της πράσινης και της κυκλικής οικονομίας, και άλλους τομείς που υποστηρίζονται στο πλαίσιο του ΕΣ 4.α.</p> <p>Άλλες δράσεις για τους τομείς που στηρίζονται στο πλαίσιο του ΕΣ 4.α και θα διαμορφωθούν κατά την εξέλιξη του Προγράμματος</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.2. Εκσυγχρονισμός των θεσμών και των υπηρεσιών της αγοράς εργασίας, ώστε να αξιολογούνται και να προβλέπονται οι ανάγκες σε δεξιότητες και να εξασφαλίζεται η έγκαιρη και εξατομικευμένη βοήθεια και η στήριξη της προσαρμογής στις ανάγκες της αγοράς εργασίας, των μεταβάσεων και της κινητικότητας (EKT+)</p>	<p>Στο πλαίσιο αυτό, δύναται να χρηματοδοτηθούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η θεσμική και επιχειρησιακή ενίσχυση φορέων κοινωνικής καινοτομίας (όπως του Ελληνικού Κέντρου Ικανοτήτων Κοινωνικής Καινοτομίας) με συστημικές δράσεις όπως σχέδιο δράσης, μελέτες, νομοθετικές ρυθμίσεις, κ.α. - Δράσεις στο πλαίσιο του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ισότητα των Φύλων 2021-2025 - Δράσεις για την προώθηση και ενδυνάμωση της κοινωνικής καινοτομίας με ενέργειες δικτύωσης, ανταλλαγής τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών, δημιουργίας συμπράξεων, κ.α. - Διαγωνισμοί στο πλαίσιο προαγωγής της κοινωνικής καινοτομίας, με χρηματοδότηση των καλύτερων σχεδίων δράσεων (business plans) - Δημιουργία δικτύου πόλεων-περιφερειών για την κοινωνική καινοτομία - Λοιπές Δράσεις
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (EKT+)</p>	<p>Στο πλαίσιο αυτό, δύναται να χρηματοδοτηθούν καινοτόμες δράσεις και υπηρεσίες, για ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες (Ρομά, πρόσφυγες /μετανάστες, κ.α.) :</p> <ul style="list-style-type: none"> - κοινωνικής επιχειρηματικότητας με προτεραιότητα στους τομείς της γαλαζίας και της πράσινης οικονομίας, - γνωριμίας με τον ελληνικό πολιτισμό στο πλαίσιο ενεργειών για την κοινωνική και πολιτισμική ενσωμάτωση τους - δημιουργίας νέων καινοτόμων εργαλείων και διαδικασιών για την αύξηση της συμμετοχής και εμπλοκής της κοινωνίας των πολιτών, των κοινωνικών εταίρων και των πολιτών (π.χ. συμμετοχική διακυβέρνηση, δικτυακές πύλες, κεντρική συμμετοχή χρηστών, κ.α.) και σε άλλους τομείς που υποστηρίζονται από τον ΕΣ 4.η, για τις ευάλωτες και περιθωριοποιημένες ομάδες.
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότητας και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην</p>	<p>Στο πλαίσιο αυτό, δύναται να χρηματοδοτηθούν δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μέσω της υπό εκπόνηση νέας στρατηγικής στέγασης του ΥΠΕΚΥ, καθώς η Ελλάδα είναι 1η σε ευρωπαϊκό επίπεδο - Ενδυνάμωσης της ψυχικής υγείας (εκτός των παραδοσιακών μορφών στήριξης, π.χ. μέσω της Τέχνης), για ομάδες ατόμων όπως κακοποιημένες γυναίκες ή/και παιδιά, πρώην χρήστες ουσιών, τρόφιμοι μονάδων ψυχικής υγείας, άτομα με μακροχρόνιες ασθένειες σε νοσοκομεία ή/και σε δομές αποκατάστασης κ.α, που εντάσσονται σε κοινωνικά προγράμματα - Δράσεις που προάγουν την τεχνολογική καινοτομία προς εξυπηρέτηση ειδικών αναγκών όπως η χρήση γλωσσικών τεχνολογιών που βασίζονται στην Τεχνητή Νοημοσύνη (AI) (αυτόματη μετάφραση, ανάλυση κειμένων, σύνθεση ομιλίας, διαλογικά ρομπότ, τεχνολογίες φωνής, κ.α).

	κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)	Άλλες δράσεις που θα διαμορφωθούν κατά την εξέλιξη του Προγράμματος, στους τομείς που υποστηρίζονται από τον ΕΣ 4.ια, με στόχο την πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες των ευάλωτων ομάδων.
5	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 5 - ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ (ΕΑΕΚ) (Απασχόληση των νέων)	
	Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (ΕΚΤ+)	<p>Η υλοποίηση μέτρων και παρεμβάσεων για την ένταξη των ΕΑΕΚ στην απασχόληση βασίζεται στην αλληλουχία των εξής σταδίων που προβλέπει η «Ενισχυμένη Εγγύηση για τη Νεολαία»:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Χαρτογράφηση, προβολή, προετοιμασία, Προγράμματα μάθησης στην εκπαιδευτική δομή και μάθησης σε εργασιακό χώρο/πρακτικής άσκησης στις ΕΠΑΣ της ΔΥΠΑ και στις ΕΣΚ. - Προγράμματα θεωρητικής και εργαστηριακής κατάρτισης και πρακτικής άσκησης ή μαθητείας στα ΙΕΚ και στις ΑΕΝ. - Πρόγραμμα εργαστηριακών μαθημάτων και μάθησης σε εργασιακό χώρο στο Μεταλυκειακό Έτος - Τάξη Μαθητείας. - Προγράμματα εκπαίδευσης για αποφοίτους Πανεπιστημίων έως 29 ετών (ΕΑΕΚ) μέσω των ΚΕΔΙΒΙΜ των ΑΕΙ. - Προγράμματα υποστήριξης σπουδών ανακατεύθυνσης
	Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)	<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις Επαγγελματικής Κατάρτισης και Πιστοποίησης Δεξιοτήτων και ενίσχυση της απασχόλησης νέων έως 29 ετών (ΕΑΕΚ) - Ολοκληρωμένες δράσεις για την κοινωνική και εργασιακή ένταξη, ενδεικτικές ομάδες στόχοι: πρώην ανήλικοι φιλοξενούμενοι σε δομές παιδικής προστασίας οι οποίοι συμπληρώνουν το 18ο έτος της ηλικίας και διαβιούσαν σε κοινωνικά ιδρύματα, πρώην παραβάτες (15 - 29 ετών) - Ολοκληρωμένες δράσεις επαγγελματικής και κοινωνικής ένταξης ΑμεΑ έως 29 ετών με σωματική αναπηρία ή/και ψυχικές ασθένειες, οι οποίες περιλαμβάνουν συμβουλευτική και επαγγελματική κατάρτιση και ενηλίκων ΑμεΑ
6	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 6 - ΕΠΙΣΙΤΙΣΤΙΚΗ ΒΟΗΘΕΙΑ & ΥΛΙΚΗ ΣΤΕΡΗΣΗ (Στήριξη των απόρων στο πλαίσιο του ειδικού στόχου που καθορίζεται στο άρθρο 4 παράγραφος 1 στοιχείο γ) του κανονισμού ΕΚΤ+ (ESO.4.13))	
	Ειδικός στόχος: ESO4.13. Αντιμετώπιση της υλικής στέρησης	<ul style="list-style-type: none"> - Επισιτιστική Βοήθεια: διανομή τροφίμων σε άτομα που υποφέρουν από υλική στέρηση. - Βασική Υλική Συνδρομή: διανομή ειδών που ικανοποιούν τις βασικές ανάγκες αξιοπρεπούς διαβίωσης
5	Τεχνική Βοήθεια	

3.2 Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα»

α. Γενικά Στοιχεία

Το Πρόγραμμα Ανταγωνιστικότητα³ αποτελεί ολοκληρωμένη παρέμβαση υποστήριξης των παραγωγικών, ανταγωνιστικών & εξωστρεφών τομέων της οικονομίας στη μετάβαση σε ένα αναπτυξιακό πρότυπο που καθοδηγείται από την Οικονομία της Γνώσης.

Στόχος του προγράμματος Σύνδεση της έρευνας και της καινοτομίας με την επιχειρηματικότητα και την ενίσχυση των εθνικών και περιφερειακών πλεονεκτημάτων και εναρμόνιση με τις πολιτικές της ΕΕ για τον ψηφιακό και τον πράσινο μετασχηματισμό.

Αποτελεί το βασικό εργαλείο υλοποίησης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (ΕΣΕΕ) που συνδέει την έρευνα με την καινοτομία. Εναρμονίζεται με τις πολιτικές της ΕΕ για ψηφιακό & πράσινο μετασχηματισμό, προωθώντας παρεμβάσεις & επενδύσεις που συνεισφέρουν στους στόχους που έχουν τεθεί σε Ευρωπαϊκό επίπεδο.

Το Πρόγραμμα εξυπηρετεί την πολιτική για ενίσχυση επενδύσεων & βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη στη βάση στρατηγικών κειμένων Υπουργείων (Ανάπτυξης & Επενδύσεων, Εξωτερικών, Ψηφιακού Μετασχηματισμού κλπ), Ευρωπαϊκών πολιτικών & των Συστάσεων του Συμβουλίου για την Ελλάδα (Ευρωπαϊκό Εξάμηνο 2019 & 2020), με έμφαση στους τομείς βιώσιμων μεταφορών/ εφοδιαστικής αλυσίδας, προστασίας περιβάλλοντος, αειφόρου ανάπτυξης, ενεργειακής απόδοσης, ψηφιακών τεχνολογιών, έρευνας & ανάπτυξης, δεξιοτήτων & απασχολησιμότητας

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση έρευνας & καινοτομίας	614.462.940	158.387.655	772.850.595
2	Ενίσχυση επιχειρηματικότητας & ανταγωνιστικότητας	1.263.442.546	325.968.618	1.589.411.164
3	Βελτίωση πρόσβασης επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση	731.908.916	188.976.763	920.885.679
4	Ανάπτυξη ανθρώπινου κεφαλαίου στο πλαίσιο του αναπτυξιακού μετασχηματισμού	422.862.916	108.083.715	530.946.631
5	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	47.962.487	12.334.881	60.297.368
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	8.481.687	2.212.367	10.694.054
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		3.089.121.492	795.963.999	3.885.085.491

³Σύνοψη Προγράμματος Ανταγωνιστικότητα 2021-2027, Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΕΤΠΑ & ΤΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑ»	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Προτεραιότητα: 1. Ενίσχυση έρευνας & καινοτομίας
Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη Βιομηχανικής Ε&Τ
	Διασύνδεση επιχειρήσεων με ερευνητικά κέντρα/ συνεργατικοί μηχανισμοί
	Ερευνητικές Υποδομές (ΕΥ)
	Στήριξη / προώθηση διεθνών συνεργασιών
	Μηχανισμοί διακυβέρνησης /υποστήριξης της ΕΣΕΕ
Ειδικός στόχος: RSO1.4. Ανάπτυξη δεξιοτήτων για έξυπνη εξειδίκευση, βιομηχανική μετάβαση και επιχειρηματικότητα (ΕΤΠΑ)	Προγράμματα στοχευμένης κατάρτισης για τα στελέχη των επιχειρήσεων
	Αξιοποίηση/εξέλιξη εξειδικευμένου προσωπικού από τις επιχειρήσεις
2	Προτεραιότητα: 2. Ενίσχυση επιχειρηματικότητας και ανταγωνιστικότητας[/notranslate]
Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)	Πρόσβαση σε Ψηφιακές Τεχνολογίες
	Ανάπτυξη Ψηφιακής Καινοτομίας
Ειδικός στόχος: RSO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	Προσαρμογή / εκσυγχρονισμός της παραγωγικής διαδικασίας
	Συνεργατικά σχήματα - Εξωστρέφεια
	Μηχανισμοί & δομές στήριξης ΜμΕ
3	Προτεραιότητα: 3. Βελτίωση της πρόσβασης των επιχειρήσεων σε χρηματοδότηση
Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση με κεφάλαιο σποράς επιχειρηματικών πρωτοβουλιών (συμπεριλαμβανομένου αυτών από ερευνητικά κέντρα, πανεπιστήμια, & επιχειρήσεις) & στήριξη έργων ίδρυσης & αρχικής ανάπτυξης επιχειρήσεων, με τη συνεργασία χρηματοδοτικών οργανισμών, όπως τράπεζες, επιχειρηματικά κεφάλαια & επιχειρηματικοί άγγελοι
	Ταμείο Επιχειρηματικότητας Δανείων & Εγγυήσεων
Ειδικός στόχος: RSO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	Ταμείο (Μηχανισμός) Κεφαλαιακής Συμμετοχής για την Ανάπτυξη:
	Πράσινο Ταμείο
	Ταμείο Διεθνοποίησης Επιχειρήσεων
4	Προτεραιότητα: 4. Ανάπτυξη Ανθρώπινου Κεφαλαίου στο πλαίσιο του αναπτυξιακού μετασχηματισμού
Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων	Ανάπτυξη & ενίσχυση της επιχειρηματικότητας (κυρίως της αυτοαπασχόλησης) σε τομείς στρατηγικής στόχευσης

	<p>για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (ΕΚΤ+)</p>	<p>Υποστήριξη επιχειρηματικότητας με γνώμονα την βιωσιμότητα επιχειρήσεων & θέσεων εργασίας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (ΕΚΤ+)</p>	<p>Αναβάθμιση δεξιοτήτων ή επανειδίκευση επαγγελματιών, κατάρτιση, πιστοποίηση γνώσεων, δεξιοτήτων & επαγγελματικών προσόντων εργαζομένων βάσει σύγχρονων αναγνωρισμένων προτύπων</p> <p>Υποστήριξη εργαζομένων & αυτοαπασχολούμενων για την προσαρμογή στις αλλαγές του οικονομικού περιβάλλοντος & την υποστήριξη της κινητικότητάς τους</p> <p>Υποστήριξη Διαρθρωτικής Προσαρμογής των Επιχειρήσεων που συνδέεται με προκαθορισμένες κατευθύνσεις & προγραμματισμένες αλλαγές στην οργάνωση κάθε επιχείρησης</p> <p>Reskilling-upskilling εργαζομένων σε δεξιότητες πράσινης μετάβασης</p> <p>Εκσυγχρονισμός υπηρεσιών στήριξης επιχειρήσεων</p>
5	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ+	

3.3 Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός»

α. Γενικά Στοιχεία

Οι τομείς των ψηφιακών δημόσιων υπηρεσιών, της συνδεσιμότητας και του ανθρώπινου κεφαλαίου αποτελούν και διαστάσεις ψηφιακής ωριμότητας στις οποίες παρουσιάζει υστέρηση η Ελλάδα, σύμφωνα με τον Δείκτη Ψηφιακής Οικονομίας και Κοινωνίας (DESI), αντικατοπτρίζοντας και τις συναφείς ανεπάρκειες της αγοράς (χαμηλή διείσδυση των τεχνολογιών αιχμής στις επιχειρήσεις και χαμηλό ποσοστό εξειδικευμένων στελεχών σε ΤΠΕ), προκλήσεις στις οποίες η Ελλάδα δεσμεύεται να ανταποκριθεί επιτυχώς, αξιοποιώντας εθνικούς και ενωσιακούς πόρους.

Το Πρόγραμμα «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» κινείται πάνω σε τρεις βασικούς στρατηγικούς άξονες:

- τον **ψηφιακό μετασχηματισμό του Δημόσιου Τομέα** με συνολικό προϋπολογισμό 400 εκατ. ευρώ
- την **ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας με** ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων όπου προβλέπεται να διατεθούν επιπλέον 400 εκατ. ευρώ
- την **ανάπτυξη των ψηφιακών δεξιοτήτων** με χρηματοδότηση ύψους 113 εκατ. ευρώ.

Οι στόχοι των δράσεων που θα υλοποιηθούν στο πλαίσιο του ΕΠ «Ψηφιακός Μετασχηματισμός» είναι:

- Η παροχή σε πολίτες και επιχειρήσεις καινοτόμων δημόσιων ψηφιακών υπηρεσιών και εφαρμογών, οι οποίες θα διασφαλίζουν τις αρχές της προστασίας των προσωπικών δεδομένων και της προσβασιμότητας και του καθολικού σχεδιασμού, ώστε να είναι φιλικές για όλους χωρίς εξαιρέσεις και αποκλεισμούς
- Η διασφάλιση της διαλειτουργικότητας των ψηφιακών συστημάτων και υπηρεσιών, ώστε να ενισχυθεί περαιτέρω η Ενιαία Ψηφιακή Πύλη του Δημοσίου, το gov.gr
- Η ανάπτυξη ψηφιακών πλατφορμών για την υποστήριξη της επιχειρηματικής δραστηριότητας
- Η ανάπτυξη υποδομών νέφους και κέντρων δεδομένων υψηλής διαθεσιμότητας φιλικών προς το περιβάλλον
- Η επέκταση των σημείων ασύρματης πρόσβασης και η ολοκλήρωση του Δικτύου Δημόσιου Τομέα
- Η εξασφάλιση της συνδεσιμότητας υπερυψηλών ταχυτήτων με την εγκατάσταση δικτύων οπτικών ινών

Η ενίσχυση της «Εθνικής Ακαδημίας Ψηφιακών Ικανοτήτων» και της «Εθνικής Συμμαχίας για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση» με βασικούς στόχους την ενδυνάμωση των ψηφιακών δεξιοτήτων τόσο των εργαζομένων σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα, όσο και του γενικού πληθυσμού αποτελεί Κύρια Στόχευση και Προγραμματική Στρατηγική του Προγράμματος.

Κύρια σημεία του Προγράμματος:

- Συνεχίζεται η χρηματοδότηση της Ανάπτυξης Υποδομών Υπερυψηλής Ευρυζωνικότητας Ultra-Fast Broadband
- Ολοκληρώνεται η χρηματοδότηση του Δικτύου Δημόσιου Τομέα ΣΥΖΕΥΞΙΣ II
- Χρηματοδοτείται η παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών στην Υγεία και η ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης
- Ενισχύεται ο Ψηφιακός Μετασχηματισμός των ΟΤΑ
- Ενισχύεται ο Ψηφιακός Πολιτισμός

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Δημόσιου Τομέα	406.325.033	107.204.753	513.529.786
2	Ενίσχυση της συνδεσιμότητας με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων	246.146.143	56.853.857	303.000.000
3	Ανάπτυξη των Ψηφιακών Δεξιοτήτων	90.311.532	22.739.381	113.050.913
4	Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	8.625.402	2.397.729	11.023.131
5	Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ	1.917.639	482.840	2.400.479
Σύνολο Προγράμματος		753.325.749	189.678.560	943.004.309

γ. Πρόγραμμα Ψηφιακού Μετασχηματισμού και Τοπική Αυτοδιοίκηση

i. Ψηφιακός μετασχηματισμός των ΟΤΑ

Στη δράση 1.3. «Ψηφιοποίηση και Παραγωγική Αξιοποίηση Δεδομένων με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών Πληροφορικής» προβλέπεται η ενέργεια 1.3.1 *Ψηφιακός μετασχηματισμός των ΟΤΑ*.

Σημαντική προτεραιότητα της νέας ψηφιακής στρατηγικής είναι ο μετασχηματισμός όλων των δήμων της χώρας σε έξυπνους και βιώσιμους, όπου οι πολίτες θα απολαμβάνουν να ζουν και να εργάζονται, επιτυγχάνοντας τους κλιματικούς στόχους και τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος, ενθαρρύνοντας τη συμμετοχή των πολιτών και συμβάλλοντας στην ευημερία των επιχειρήσεων.

Οι ψηφιακές λύσεις που υποστηρίζονται από τοπικά παραγόμενα δεδομένα είναι ουσιαστικής σημασίας για την παροχή καινοτόμων και υψηλής ποιότητας υπηρεσιών και σε αυτές συγκαταλέγονται η έξυπνη αστική κινητικότητα, η ενεργειακή απόδοση, οι βιώσιμες λύσεις στέγασης, η βελτίωση της ποιότητας ζωής, οι ψηφιακές δημοτικές υπηρεσίες και η πολιτοκεντρική διακυβέρνηση.

ii. Προγράμματα επανακατάρτισης - αναβάθμισης ψηφιακών δεξιοτήτων (reskilling-upskilling) των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης

Στην δράση 3.1 προβλέπεται η *υλοποίηση προγραμμάτων επανακατάρτισης - αναβάθμισης ψηφιακών δεξιοτήτων (reskilling - upskilling) των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης*.

Η προτεινόμενη δράση στοχεύει στην υλοποίηση προγραμμάτων επανακατάρτισης - αναβάθμισης ψηφιακών δεξιοτήτων των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης, **συμπεριλαμβανομένων και των στελεχών των ΟΤΑ** και του ιατρικού και νοσηλευτικού προσωπικού του Δημόσιου Τομέα, προσαρμοσμένων για όλα τα επίπεδα (βασικό, προχωρημένο, ειδική εκπαίδευση), ανά τομέα δημόσιας πολιτικής, εκπαιδευτική βαθμίδα & κλάδο.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΨΗΦΙΑΚΟΣ ΜΕΤΑΣΧΗΜΑΤΙΣΜΟΣ»	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Προτεραιότητα 1: Ψηφιακός Μετασχηματισμός του Δημόσιου Τομέα
<p>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</p>	<p>1.1 Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Οικονομίας και της Κοινωνίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εφαρμογές και δράσεις υποστήριξης της επιχειρηματικότητας - Ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ σε Τομείς της Δημόσιας Διοίκησης - Διάθεση εφαρμογών και εργαλείων για την ενίσχυση των Ψηφιακών Δεξιοτήτων
	<p>1.2 Ψηφιακός Μετασχηματισμός της Υγείας και Υποστήριξη Ειδικών Ομάδων Πληθυσμού</p> <ul style="list-style-type: none"> - Παροχή Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών στην Υγεία - Ενίσχυση της ανεξάρτητης διαβίωσης
	<p>1.3 Ψηφιοποίηση και Παραγωγική Αξιοποίηση Δεδομένων με τη χρήση καινοτόμων τεχνολογιών Πληροφορικής</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ψηφιακός μετασχηματισμός των ΟΤΑ - Δράσεις Ψηφιοποίησης (Δημόσιων, Πολιτιστικών, Κοινωνικών, κ.ά. Φορέων)
	<p>1.4 Ενίσχυση υποδομών ΤΠΕ μεγάλης κλίμακας</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη υποδομών Cloud για τη φιλοξενία φορέων της Δημόσιας Διοίκησης, την παροχή υπηρεσιών IaaS-PaaS-SaaS και την υλοποίηση λύσεων δευτερευόντων κόμβων (disaster site - WiFi4GR - Ανάπτυξη δημοσίων σημείων ασύρματης ευρυζωνικής πρόσβασης στο διαδίκτυο - Β' Φάση (phasing - Δίκτυο Δημόσιου Τομέα (ΣΥΖΕΥΞΙΣ II) - Β' Φάση (phasing - Ανάπτυξη άλλων ειδών υποδομών ΤΠΕ (εξοπλισμός πληροφορικής μεγάλης κλίμακας, κέντρα δεδομένων, αισθητήρες και άλλος ασύρματος εξοπλισμός
2	Προτεραιότητα 2: Ενίσχυση της συνδεσιμότητας με ευρυζωνική πρόσβαση υψηλών ταχυτήτων
<p>Ειδικός στόχος: RSO1.5. Ενίσχυση της ψηφιακής συνδεσιμότητας (ΕΤΠΑ)</p>	<p>2.1 Ανάπτυξη Ευρυζωνικών Δικτύων πολύ υψηλής χωρητικότητας</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη Υποδομών Υπερυψηλής Ευρυζωνικότητας UFBB - Β' Φάση - UFBB II – σε περιοχές που δεν θα έχουν κάλυψη τύπου VHCN - UFBB II – σε περιοχές που δεν θα έχουν κάλυψη τύπου VHCN
3	Προτεραιότητα 3: Ανάπτυξη των Ψηφιακών Δεξιοτήτων
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.7. Προώθηση της διά βίου μάθησης, ιδίως των ευέλικτων ευκαιριών αναβάθμισης των δεξιοτήτων και επανειδίκευσης για όλους, λαμβανομένων υπόψη των επιχειρηματικών και των ψηφιακών δεξιοτήτων, καλύτερη πρόβλεψη των αλλαγών και των νέων</p>	<p>3.1 Υλοποίηση προγραμμάτων επανακατάρτισης - αναβάθμισης ψηφιακών δεξιοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υλοποίηση προγραμμάτων επανακατάρτισης - αναβάθμισης ψηφιακών δεξιοτήτων (reskilling - upskilling) των υπαλλήλων της Γενικής Κυβέρνησης - Υλοποίηση προγραμμάτων αναβάθμισης επιπέδου ψηφιακών δεξιοτήτων (upskilling) σε θέματα αξιοποίησης και διαχείρισης καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών

	<p>απαιτήσεων για δεξιότητες με βάση τις ανάγκες της αγοράς εργασίας, διευκόλυνση των μεταβάσεων σταδιοδρομίας και προώθηση της επαγγελματικής κινητικότητας (ΕΚΤ+)</p>	<p>3.2 Υλοποίηση συστημικών δράσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ανάπτυξη του διυπουργικού κλάδου του Αναλυτή Ψηφιακής Πολιτικής - Υποστήριξη της επιτελικής ικανότητας του Υπουργείου Ψηφιακής Διακυβέρνησης για την παρακολούθηση των Ψηφιακών Δεξιοτήτων - Υποστήριξη της Εθνικής Συμμαχίας για τις Ψηφιακές Δεξιότητες και την Απασχόληση - Υποστήριξη της Εθνικής Ακαδημίας Ψηφιακών Ικανοτήτων - Ανάπτυξη βασικών ψηφιακών δεξιοτήτων στον γενικό πληθυσμό
4	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
5	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

3.4 Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή»

α. Γενικά στοιχεία

Σύμφωνα με το νέο Σχέδιο Ανάπτυξης για την Ελληνική Οικονομία (Νοέμβριος 2020), ο κεντρικός στόχος, κατά τα επόμενα χρόνια, πρέπει να είναι η συστηματική αύξηση της παραγωγικότητας και της εξωστρέφειας, καθώς και η στενότερη διασύνδεση της παραγωγής με την τεχνολογία και την καινοτομία με όρους αειφορίας και βιωσιμότητας.

Πυλώνας προτεραιότητας για την Ελλάδα αποτελεί επίσης η προώθηση της γαλάζιας ανάπτυξης, σύμφωνα με τις προτεραιότητες της Ανακοίνωσης της Επιτροπής σχετικά με μια νέα προσέγγιση για τη βιώσιμη γαλάζια οικονομία στην ΕΕ – «Μετασχηματισμός της γαλάζιας οικονομίας της ΕΕ για ένα βιώσιμο μέλλον». Μέσω του στρατηγικού προσανατολισμού του παρόντος προγράμματος, υπηρετούνται οι επιμέρους στόχοι της Ευρωπαϊκής Πράσινης Συμφωνίας και των περιβαλλοντικών και κλιματικών πολιτικών που συνδέονται με αυτή (π.χ. Ευρωπαϊκός Κλιματικός Νόμος, Νέα Στρατηγική της Ε.Ε. για την Προσαρμογή στη Κλιματική Αλλαγή, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τη Βιοποικιλότητα, Νέα Ευρωπαϊκή Στρατηγική για τα Δάση).

Σε επίπεδο Εθνικών Στρατηγικών και Εθνικών Σχεδίων Δράσης, η περιβαλλοντική διάσταση είναι κυρίαρχη στο Εθνικό Σχέδιο για την Ενέργεια και το Κλίμα (ΕΣΕΚ) και σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό είναι διάχυτη και στο σύνολο των υπολοίπων στρατηγικών, όπου προωθούνται δράσεις με σημαντικά θετικό περιβαλλοντικό αντίκτυπο.

Παράλληλα, υπάρχει ένα σύνολο σχετιζόμενων πολιτικών για το Περιβάλλον, την βιοποικιλότητα (Εθνική Στρατηγική), τα νερά (Σχέδια Διαχείρισης Υδάτων Λεκανών Απορροής Ποταμών), τις πλημμύρες (Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνου Πλημμύρας), τα Δάση (Εθνική Στρατηγική για τα Δάση), την διαχείριση αποβλήτων και την κυκλική οικονομία (Εθνική Στρατηγική για την Κυκλική Οικονομία, Εθνικό και Περιφερειακά Σχέδια Διαχείρισης Αποβλήτων), την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή (Εθνική Στρατηγική και τα Περιφερειακά Σχέδια για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή) και το πλαίσιο Χωροταξικού Σχεδιασμού Εθνικού και Περιφερειακού Επιπέδου.

Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» (ΠΕΚΑ) της περιόδου 2021-2027 σχεδιάστηκε στο πλαίσιο του Στόχου Πολιτικής 2 του ΕΣΠΑ 2021-2027 για την προώθηση μιας πιο πράσινης Ευρώπης θέτοντας ως στρατηγικούς στόχους:

- Την προώθηση της ενεργειακής μετάβασης σε καθαρές μορφές ενέργειας και χρήση ΑΠΕ για ελαχιστοποίηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.
- Την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και τη διαχείριση κινδύνων που συνδέονται τόσο με τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, αλλά και με τις ανθρώπινες παρεμβάσεις στα οικοσυστήματα
- Την αστική αναζωογόνηση με έμφαση στο δομημένο και φυσικό αστικό περιβάλλον
- Τη βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα-μικροκινητικότητα
- Την ικανοποίηση των απαιτήσεων του περιβαλλοντικού κεκτημένου της ΕΕ στην διαχείριση των στερεών αποβλήτων και υδάτων, ενσωματώνοντας τις παραμέτρους της κυκλικής οικονομίας
- Τη διατήρηση της βιοποικιλότητας και την αειφόρο χρήση των φυσικών πόρων

Το πρόγραμμα συμβάλει με πόρους 1,2 δις. € Κ.Σ., μέσω δράσεων ΕΤΠΑ (37,42% του ΕΣΠΑ) και 353,2 εκ. € Κ.Σ. μέσω δράσεων ΤΣ (32,55% του ΕΣΠΑ), στην επίτευξη των στόχων της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή. Παράλληλα συμβάλει με πόρους 187,4 εκ., € Κ.Σ. μέσω δράσεων ΕΤΠΑ και 290,1 εκ. € Κ.Σ. μέσω δράσεων ΤΣ, στην επίτευξη των στόχων διατήρησης και προστασίας της βιοποικιλότητας.

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

Το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ δομείται σε εννέα (9) Προτεραιότητες εκ των οποίων δύο (2) αφορούν την Τεχνική Βοήθεια.

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές	1.056.264.960	239.803.911	1.296.068.871
2	Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή	347.903.026	96.154.416	444.057.442
3	Αστική Αναζωογόνηση	238.684.409	50.218.168	288.902.577
4	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία	676.204.072	119.330.132	795.534.204
5	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	544.806.301	96.142.290	640.948.591
6	Προστασία της Βιοποικιλότητας	59.042.412	14.649.852	73.692.264
7	Βιώσιμη πολυτροπική αστική κινητικότητα	25.842.465	6.511.171	32.353.636
8	Τεχνική Βοήθεια	8.929.732	2.435.435	11.365.167
9	Τεχνική Βοήθεια	20.334.902	3.588.514	23.923.416
Σύνολο Προγράμματος		2.978.012.279	628.833.889	3.606.846.168

γ. Ειδικότερα θέματα

ι. Διαχωρισμός Δράσεων μεταξύ των προγραμμάτων (ΠΕΚΑ, ΠεΠ, Πολιτική Προστασία κλπ)

Ο Σχεδιασμός του Προγράμματος «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ & ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ» έχει ακριβή καθορισμό στις δράσεις που διαχειρίζεται σε σχέση με τα άλλα Προγράμματα, συμπεριλαμβάνοντας το ΠΔΑΜ, το Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας και τα ΠεΠ. Ειδικότερα, ανά τομέα προβλέπονται τα εξής:

Τομέας Στερεών Αποβλήτων

- Στο πλαίσιο των ΠεΠ μπορούν να υλοποιηθούν μόνον μικρής κλίμακας υποδομές, εφόσον συνάδουν με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την Περιφέρεια (ΠΕΣΔΑ), εξυπηρετούν τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης. Ειδικότερα, η υλοποίηση των Γωνιών Ανακύκλωσης και των Πράσινων Σημείων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Δήμων θα πραγματοποιείται από τα ΠεΠ.
- Το Πρόγραμμα θα διαχειριστεί κάθε άλλη δράση διαχείρισης αποβλήτων όπως τα διαδημοτικά Πράσινα Σημεία, καθώς επίσης και πράσινα σημεία, μόνο στην περίπτωση που αποτελούν ολοκληρωμένη δράση με άλλη δράση στερεών αποβλήτων που χρηματοδοτεί το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ και εφόσον ως Δικαιούχος έχει οριστεί ΦοΔΣΑ, όλοι οι Σταθμοί Μεταφόρτωσης Αποβλήτων (ΣΜΑ), όλες οι μονάδες επεξεργασίας βιολογικών αποβλήτων (ΜΕΒΑ), οι Μονάδες Ανάκτησης – Ανακύκλωσης (RRF), κ.λπ., συμπεριλαμβανομένου του

εξοπλισμού τους (κάδοι και οχήματα συλλογής) και γενικότερα κάθε δράση που θα υλοποιείται από τους ΦοΔΣΑ και μόνον, είτε λόγω αποκλειστικής αρμοδιότητας, είτε μέσω Προγραμματικών Συμβάσεων με Δήμους, στο πλαίσιο μίας ολοκληρωμένης παρέμβασης.

Τομέας Ύδρευσης

- Το Πρόγραμμα θα διαχειριστεί τις δράσεις που αφορούν τα μεταφερόμενα έργα ύδρευσης, ως phasing, τις 2 στρατηγικές παρεμβάσεις στην Τανάγρα και τον Ανάβαλο, τα 4 Πιλοτικά – Ολιστικά προγράμματα Ύδρευσης – Αποχέτευσης και το σύνολο των παρεμβάσεων για υποδομές αφαλάτωσης.
- Όλα τα άλλα νέα έργα Ύδρευσης θα τα διαχειριστούν τα ΠεΠ.

Τομέας αστικών λυμάτων

- Το Πρόγραμμα θα διαχειριστεί τα phasing έργα από την παρούσα ΠΠ 2014-2020 και κατ' εξαίρεση τα έργα – phasing των Β' προτεραιότητας οικισμών της Ανατολικής Αττικής.
- Όλα τα υπόλοιπα νέα έργα αστικών λυμάτων θα τα διαχειριστούν τα ΠεΠ.

Αντιπλημμυρικά έργα

- Τα μεγάλα αντιπλημμυρικά έργα ιδιοκτησίας και ευθύνης του Υπουργείου Υποδομών, ή/και τα Έργα Στρατηγικής Σημασίας, θα τα διαχειρίζεται το παρόν Πρόγραμμα ΠΕΚΑ.
- Τα μικρά αντιπλημμυρικά έργα και τα έργα ομβρίων σε αστικές περιοχές, όπου η ευθύνη και η κυριότητα ανήκει στις Περιφερειακές Αρχές (στις Περιφέρειες είτε με εκχώρηση αρμοδιότητας στους Δήμους), θα τα διαχειρίζονται τα ΠεΠ.

Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας

- Έργα ενεργειακής αποδοτικότητας Μεγάλων Δημόσιων Κτιρίων – Φορέων της Κεντρικής Κυβέρνησης, ιδίως αυτά με ιστορική και πολιτιστική αξία, τα υλοποιεί το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Κλιματική Αλλαγή» και τα έργα ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων σε τοπικό επίπεδο, ήτοι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (μικρά κτίρια, σχολεία, κ.λπ.) τα ΠεΠ.
- Δράσεις ενεργειακής απόδοσης, προώθησης των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και ανάπτυξης έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και συστημάτων αποθήκευσης του ΑΠ 1, σχετικά με την παροχή κινήτρων σε ΜΜΕ για ενεργειακή εξοικονόμηση διεργασιών, καθώς και του ΕΣ νί του ΑΠ 4 σχετικά με την κυκλική επιχειρηματικότητα, θα υλοποιηθούν από το Πρόγραμμα “Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή”.
- Το πρόγραμμα ΗΛΕΚΤΡΑ υλοποιείται από το ΥΠΕΝ και αφορά στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης του κτιριακού αποθέματος κυριότητας ή χρήσης της κεντρικής δημόσιας διοίκησης, με στόχο την ετήσια ενεργειακή ανακαίνιση ποσοστού 3% της ωφέλιμης επιφάνειας των κτιρίων. Το πρόγραμμα αυτό χρηματοδοτείται από δάνεια του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων και της ΕΤΕπ και το Ταμείο Ανάκαμψης.

Πολιτική Προστασία

- Υπάρχει πλήρης διακριτοποίηση από το Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας (το οποίο διαχειρίζεται δράσεις ετοιμότητας, ανταπόκριση και βραχεία αποκατάσταση, χωρίς να διαχειρίζεται ουδόλως δράσεις υποδομών, όπως π.χ. κατασκευή αντιπλημμυρικών έργων).

Λοιπές περιβαλλοντικές δράσεις που αφορούν την βιοποικιλότητα

- Όλες οι οριζόντιες Περιβαλλοντικές Δράσεις ευθύνης του Φορέα Πολιτικής (ΥΠΕΝ) θα διαχειρίζονται από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον– Κλιματική Αλλαγή».
- Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Κλιματική Αλλαγή» θα διαχειριστεί το «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» ως κεντρική διαχείριση σε πλήρη διακριτότητα με τις αντίστοιχες δράσεις (κύκλους «Εξοικονομώ») του Ταμείου Ανάκαμψης.
- Οι δράσεις που αφορούν την βιοποικιλότητα υλοποιούνται εν τω συνόλω από το Πρόγραμμα «Περιβάλλον – Κλιματική Αλλαγή» καθώς και η Κεντρική Δομή ευθύνης ο «ΟΦΥΠΕΚΑ» που

είναι υπό τον Φορέα Πολιτικής – ΥΠΕΝ, οι δε δράσεις που προβλέπονται είναι απόλυτα διακριτές από τις δράσεις που έχουν προταθεί στο RRF (Μηχανισμός Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας) και το EU Programme of Technical Support Instrument.

ii. GR-eco Islands

Το Πρόγραμμα ΠΕΚΑ 2021-2027 θα διαχειριστεί την υλοποίηση των δράσεων του Αναπτυξιακού Στρατηγικού Πλαισίου για τα ελληνικά νησιά “GR-eco Islands”, όπως θεσπίστηκε στον Κλιματικό Νόμο (ν. 4936/2022) και επικεντρώνεται στην ολοκληρωμένη μετάβαση των νησιών της χώρας (κατά προτεραιότητα σε αυτά με το μικρότερο πληθυσμό, τα πιο απομακρυσμένα ή/και χωρίς ηλεκτρική διασύνδεση με το ηπειρωτικό σύστημα) προς την κλιματική ουδετερότητα με παράλληλη τόνωση των τοπικών οικονομιών.

iii. Συμπληρωματικότητα του ΠΕΚΑ 2021-2027 θα υπάρξει, κυρίως, με:

- το Πρόγραμμα «Ελλάδα 2.0» για το οποίο η χώρα θα λάβει χρηματοδότηση περίπου 32 δις € από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Ανάκαμψης και Ανθεκτικότητας. Ο καταμερισμός των πόρων προβλέπει τη διάθεση του 37,5% της χρηματοδότησης για επενδύσεις στην πράσινη ανάπτυξη και του 23% για επενδύσεις στον ψηφιακό μετασχηματισμό,
- το Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία 2021-2027», το οποίο θα αναλάβει τον εξοπλισμό αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών, τα συστήματα παρακολούθησης καιρικών φαινομένων, την αντιμετώπιση επιπτώσεων ανθρωπογενών κινδύνων - προστασία Δημόσιας Υγείας και την αναβάθμιση δεξιοτήτων,
- τα ΠΕΠ όσον αφορά δράσεις Διαχείρισης Λυμάτων-Υδάτων, δράσεις Αστικής Κινητικότητας, έργα Ενεργειακής Αναβάθμισης Κτιρίων στην Τοπική Αυτοδιοίκηση
- το ΠΔΑΜ όσον αφορά στον πράσινο μετασχηματισμό των Επιχειρήσεων σε συγκεκριμένες χωρικές ενότητες
- το Horizon Europe (για τη συστηματική απορρόπηση υδάτων), το Interreg και την Μακροπεριφερειακή Στρατηγική Αδριατικής - Ιονίου (EUSAIR)

iv. Διαχείρισης Στέρεων Αποβλήτων

Όλες οι δράσεις πρέπει να αποτελούν μέρος μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής, να συνάδουν με το Περιφερειακό Σχέδιο Διαχείρισης Αποβλήτων (ΠΕΣΔΑ) της κάθε περιφέρειας και να επικυρωθούν από τον ΦοΔΣΑ, βάσει ανάλυσης κόστους-οφέλους του ΠΕΣΔΑ (από συλλογή έως επεξεργασία και διάθεση), ανάλυσης επιλογών, εκτίμησης λειτουργικότητας και βιωσιμότητας. Επιπλέον, για τον καθορισμό της τιμολογιακής πολιτικής, οι δράσεις πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τις αρχές «ο ρυπαίνων πληρώνει» και «Πληρώνω όσο πετάω» καθώς και το θεσμοθετημένο τέλος ταφής.

Οι μονάδες ΜΑΑ θα χρηματοδοτούνται με αναλογική μέθοδο (pro-rata), στη βάση των εισερχόμενων ποσοτήτων των χωριστά συλλεγόντων αποβλήτων στην μονάδα στο σύνολο του κύκλου ζωής της. Η μεθοδολογία υπολογισμού της pro-rata χρηματοδότησης καθορίζεται σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Jaspers.

Ο σχεδιασμός των ΜΑΑ αποσκοπεί στην σταδιακά αυξανόμενη εισροή διακριτών ρευμάτων (προδιαλεγμένα ανακυκλώσιμα απόβλητα και βιοαπόβλητα) στις μονάδες με παράλληλη μείωση των υπολειπόμενων αποβλήτων που οδηγούνται σε ταφή. Οι ποσότητες των ανωτέρω αποβλήτων καθορίζονται ex ante και για όλη την περίοδο λειτουργίας των μονάδων. Επίσης κατά τον σχεδιασμό των ΜΑΑ θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η δυναμικότητα των υφιστάμενων ΜΕΒΑ, για την αποφυγή πλεονάζουσας δυναμικότητας των ΜΑΑ. Η διαστασιολόγηση και ο σχεδιασμός των ΜΑΑ και ΜΕΒΑ με σκοπό την επίτευξη των στόχων θα γίνεται σε επίπεδο ΠΕΣΔΑ και σε επίπεδο εγκατάστασης.

Προϋπόθεση για την χρηματοδότηση των ΜΑΑ και ΜΕΒΑ αποτελεί η υποβολή, στη Διαχειριστική Αρχή και πριν την ένταξη του έργου, προγραμματικής συμφωνίας μεταξύ ΦοΔΣΑ και εξυπηρετούμενων Δήμων για τις εισερχόμενες δεσμευτικές ποσότητες σε διακριτά ρεύματα (διαλογή στην πηγή) και τη συμμετοχή τους στην επίτευξη των στόχων ανακύκλωσης κάθε ΠΕΣΔΑ με ενδιάμεσα χρονικά ορόσημα. Η προγραμματική συμφωνία θα αποτελεί παράρτημα της εγκριτικής απόφασης χρηματοδότησης. Οι προσκλήσεις θα απευθύνονται σε ΦοΔΣΑ, θα είναι ολιστικού χαρακτήρα, μια ανά Περιφέρεια και σύμφωνα με τον εγκεκριμένο ΠΕΣΔΑ.

Η χρηματοδότηση των επενδύσεων (ΜΕΑ και ΜΕΒΑ) με τους ισχύοντες κανόνες, θα πρέπει να συνοδεύεται, υποχρεωτικά, με την ανάπτυξη και υλοποίηση παράλληλου και συμπληρωματικού προγράμματος διαλογής στην πηγή διακριτών ρευμάτων. Αυτή η υποχρέωση θα ενσωματώνεται στις αντίστοιχες Προσκλήσεις.

Η μη τήρηση των δεσμεύσεων των Δήμων έναντι των ΦοΔΣΑ, όσον αφορά τις χωριστά συλλεγείσες ποσότητες αποβλήτων και την συμβολή τους στον τιθέμενο στόχο της ανακύκλωσης, όπως αναφέρεται στην προγραμματική σύμβαση που θα έχει υπογραφεί, για την περίοδο λειτουργίας των Μονάδων, θα αποτελεί παράβαση των όρων χρηματοδότησης του έργου, βάσει του άρθρου 36 του νόμου 4914/2022 (νόμος ΕΣΠΑ) και συνεπάγεται τις επιπτώσεις του άρθρου 42 του εν λόγω νόμου (παρακράτηση, διακοπή πληρωμής, ανάκτηση, απένταξη έργου), κατόπιν υπολογισμού της διαφοράς μεταξύ των ποσοτήτων συλλογής διακριτών ρευμάτων που καθορίζονται στην προγραμματική συμφωνία και των ποσοτήτων που έχουν πράγματι συλλεχθεί.

v. Διοικητική Ικανότητα και Τοπική Αυτοδιοίκηση

Η μέχρι σήμερα εμπειρία στην υλοποίηση έργων στερεών αποβλήτων – είτε πρόκειται για υποδομές ή/και δράσεις ανακύκλωσης – υπογραμμίζει την ανάγκη ενίσχυσης της διοικητικής, διαχειριστικής και οργανωτικής ικανότητας των ΦοΔΣΑ και των Δήμων. Αυτό επιβεβαιώνεται, επίσης, από τη μελέτη που διεξήγαγε η Γενική Διεύθυνση Περιφερειακής Ανάπτυξης της ΕΕ το 2019.

Στα πλαίσια της ενδυνάμωσης της τεχνικής και διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων (capacity building) του τομέα των στερεών αποβλήτων προτείνεται η διάθεση 4% επί της συνολικής κατανομής του Άξονα Προτεραιότητας 4. Ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί για την υποστήριξη των ΦοΔΣΑ στην νησιωτική Χώρα, με σκοπό την ενισχυμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων και την ανάπτυξη συστημάτων διαλογής στη πηγή για μια ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων.

Στα πλαίσια της ενδυνάμωσης της τεχνικής και διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων (capacity building) του τομέα υδάτων και λυμάτων, στην κατεύθυνση της εφαρμογής της ολιστικής προσέγγισης, προτείνεται η διάθεση 4% επί της συνολικής κατανομής του Άξονα Προτεραιότητας 5. Το capacity building θα αφορά δράσεις ενίσχυσης των δικαιούχων και ωρίμανσης έργων και άλλων αναγκαίων αλλαγών που αποσκοπούν στον εξορθολογισμό του τομέα, με απώτερο στόχο την χρηματοοικονομική βιωσιμότητα των επενδύσεων, μεταφορά καλών πρακτικών και ενίσχυση της συνεργασίας με την ομάδα.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ»	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	<p>Ενεργειακή απόδοση - Προώθηση ΑΠΕ - Ενεργειακές Υποδομές</p> <p><i>Ειδικός στόχος i: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΤΣ)</i></p> <p>Δράσεις ανακαίνισης και λειτουργικής επανένταξης ιδιωτικών κτιρίων με υψηλό ανθρακικό αποτύπωμα και ταυτόχρονα μεγάλη αρχιτεκτονική αξία (πρόγραμμα ΔΙΑΤΗΡΩ ΙΔΙΩΤΙΚΟΥ ΤΟΜΕΑ) που θα στοχεύουν σε τουλάχιστον μεσαίας κλίμακας ανακαίνιση ή σε τουλάχιστον 30% μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και σε κάθε περίπτωση με την αναβάθμιση σε 2 ενεργειακές κλάσεις. Το πρόγραμμα ΔΙΑΤΗΡΩ θα αφορά σε παρεμβάσεις τόσο σε χαρακτηρισμένα ως διατηρητέα ιδιωτικά κτίρια ή/και μνημεία ή ιστορικά κτήρια εντός ιστορικών τόπων και παραδοσιακών οικισμών, όσο και σε κτίρια που δεν έχουν ακόμα χαρακτηριστεί ως διατηρητέα ή μνημεία, αλλά φέρουν αρχιτεκτονικά στοιχεία που χρήζουν προστασίας, π.χ. μεσοπολεμικές πολυκατοικίες.</p> <p><i>Ειδικός στόχος ii: RSO2.1. Προώθηση Ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001[1] συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων βιωσιμότητας που καθορίζονται σ' αυτήν (ΕΤΠΑ)</i></p> <p>Θα υλοποιηθούν έργα ΑΠΕ (Φωτοβολταϊκά, αιολικά κ.λπ.) που αφορούν τα νησιά της πρωτοβουλίας "GR-eco Islands" (υβριδικά έργα, έργα για θερμικές χρήσεις σε κτίρια, έργα αυτοπαραγωγής, ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ, έργα αποθήκευσης ενέργειας, κ.λ.π.).</p> <p>Επίσης θα υποστηριχθούν δράσεις:</p> <p>α. ανάπτυξης έργων ΑΠΕ από Ενεργειακές Κοινότητες, κατά κύριο λόγο σε νησιά, ορεινές και απομακρυσμένες περιοχές,</p> <p>β. προώθησης και ενίσχυσης της γεωθερμίας,</p> <p>γ. παραγωγής ενέργειας από πλωτές φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις, υπεράκτιες εγκαταστάσεις αιολικής ενέργειας και τεχνολογίες ωκεάνιας ενέργειας, με χρήση βιομάζας (εξαιρουμένων των νησιωτικών περιοχών), σε συμμόρφωση με την Οδηγία RED II, το ΕΣΕΚ, τη στρατηγική κυκλικής οικονομίας και τους στόχους για την κλιματική ουδετερότητα για το 2050, λαμβάνοντας υπόψη βιώσιμες πρακτικές διαχείρισης των δασών.</p> <p>Επιπρόσθετα θα υλοποιηθούν δράσεις υποστήριξης ΜΜΕ για εγκατάσταση συστημάτων αυτοπαραγωγής ενέργειας από ΑΠΕ, για τις οποίες θα εξετασθεί η τυχόν χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων κατόπιν σχετικής μελέτης.</p> <p><i>Ειδικός στόχος iii: RSO2.3. Ανάπτυξη έξυπνων ενεργειακών συστημάτων, δικτύων και εξοπλισμού αποθήκευσης εκτός ΔΕΔ-Ε (ΕΤΠΑ)</i></p> <p>Θα υλοποιηθούν δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας και ψηφιοποίησης των δικτύων. Ειδικότερα θα χρηματοδοτηθούν έργα διασύνδεσης των νησιών με το ηπειρωτικό σύστημα ή/και μεταξύ τους (όπως το ηλεκτρικό καλώδιο διασύνδεσης της Κρήτης με την Αττική), δράσεις έξυπνων ενεργειακών συστημάτων μεταφοράς και διανομής ενέργειας, ψηφιοποίησης δικτύων και δράσεις αποθήκευσης ενέργειας.</p> <p>Επίσης, θα υλοποιηθεί έργο αγωγού φυσικού αερίου (με δυνατότητα μεταφοράς και πράσινου υδρογόνου με αμφίδρομη ροή) προς τη μονάδα ΣΗΘΥΑ στον ΑΗΣ Καρδιάς, για την υποκατάσταση λιγνίτη, προκειμένου να διασφαλισθεί η παραγωγή θερμικής ενέργειας για την</p>

		<p>τροφοδοσία της τηλεθέρμανσης Κοζάνης και του ενιαίου δικτύου τηλεθερμάνσεων της Δυτικής Μακεδονίας.</p> <p>Δράσεις αποθήκευσης ενέργειας και δικτύων με στόχο την αδιάλειπτη παροχή της σε απομακρυσμένες ηπειρωτικές ή και νησιωτικές περιοχές, εντασσόμενες στην Στρατηγική Πρωτοβουλία των “GR-eco Islands”.</p> <p>Δράσεις υπογειοποίησης εναερίων δικτύων Μέσης και Χαμηλής Τάσης, των νησιών της πρωτοβουλίας “GR-eco Islands” και δράσεις ηλεκτρικής διασύνδεσης πλοίων που ελλιμενίζονται σε μεγάλα λιμάνια, ώστε να μην εκπέμπουν ρύπους από την καύση πετρελαίου.</p>
<p>2.</p>	<p>Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή</p> <p><i>Ειδικός στόχος iv: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΤΣ)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος vii: RSO2.7. RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i></p>	<p>Δράσεις αντιπλημμυρικής προστασίας (πρωτίστως ολοκλήρωση phased έργων ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ) καθώς και νέα έργα διευθέτησης ρεμάτων και χειμάρρων σύμφωνα με τα Σχέδια Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας, όπως και έργα προστασίας από τις κατολισθήσεις</p> <p>Θα δρομολογηθεί η υλοποίηση διαχειριστικών σχεδίων πρόληψης και διαχείρισης δασικών κινδύνων (π.χ. δασικές πυρκαγιές, ασθένειες) που σχετίζονται τόσο με την κλιματική αλλαγή, όσο και με ανθρώπινες παρεμβάσεις στα δασικά οικοσυστήματα. Για το σκοπό αυτό και για την αντιμετώπιση των φαινομένων της Κλιματικής Αλλαγής, λόγω δασικών πυρκαγιών, το ΥΠΕΝ, έχει ήδη δρομολογήσει την εκπόνηση των αντιπυρικών σχεδίων για 103 χαρακτηρισμένες περιοχές της Χώρας.</p> <p>Θα διερευνηθεί επίσης η δυνατότητα συμβολής με πόρους και στοχευμένες δράσεις, βάσει των κανονισμών επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ, στο Στρατηγικό Σχέδιο/ΟΧΕ ανασυγκρότησης της Βόρειας Εύβοιας και το αντίστοιχο της Αρχαίας Ολυμπίας που σχεδιάζονται για τις πληγείσες χωρικές ενότητες λόγω των πρόσφατων καταστροφικών πυρκαγιών. Τέλος θα υποστηριχθεί η υλοποίηση πράσινων υποδομών μέσω προώθησης λύσεων βασισμένων στη Φύση (Nature-based solutions) ή βασισμένων στα οικοσυστήματα (ecosystem – based approaches)</p> <p>Δράσεις που αφορούν σε δημιουργία θεσμικών εργαλείων για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα (Στρατηγικές, Σχέδια Δράσης, Εθνικό Παρατηρητήριο για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή, κ.λπ.), δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης του πληθυσμού για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα ή άλλων φυσικών και ανθρωπογενών αιτιών όπως τεχνολογικά ατυχήματα (θαλάσσια και αστική ρύπανση).</p> <p>Έργα πρόληψης και αντιμετώπισης των φαινομένων ερημοποίησης και διάβρωσης ακτών και εδαφών εξαιτίας της κλιματικής αλλαγής, βασισμένα στα οικοσυστήματα (ecosystem – based approaches) - οι παράμετροι και οι τεχνικές λύσεις των οποίων θα εξειδικευθούν κατόπιν σχετικής μελέτης που θα ανατεθεί από το ΥΠΕΝ σε συνεργασία με την ΔΑ</p>

		Θα διερευνηθεί η δυνατότητα συμβολής με πόρους και στοχευμένες δράσεις, βάσει των κανονισμών επιλεξιμότητας των ΕΔΕΤ, στο Στρατηγικό Σχέδιο/ΟΧΕ ανασυγκρότησης της Βόρειας Εύβοιας και το αντίστοιχο της Αρχαίας Ολυμπίας που σχεδιάζονται για τις πληγείσες χωρικές ενότητες λόγω των πρόσφατων καταστροφικών πυρκαγιών.
3	Αστική Αναζωογόνηση	
	<i>Ειδικός στόχος vii: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Δράσεις απορρύπανσης και αποκατάστασης μολυσμένων αστικών και περιαστικών περιοχών που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του δημοσίου και δεν μπορεί να εφαρμοστεί η αρχή «ο ρυπαίνων πληρώνει» είτε διότι δεν έχει καταστεί γνωστός, είτε διότι εκ των πραγμάτων αδυνατεί να αναλάβει (πτωχευμένος) την οικονομική επιβάρυνση για την αποκατάσταση της περιβαλλοντικής βλάβης που έχει προκληθεί και πλέον η ιδιοκτησία του ρυπασμένου χώρου έχει περιέλθει στο δημόσιο</p> <p>Παράλληλα θα γίνει αποκατάσταση σημαντικών ρυπασμένων χώρων, χαρακτηριστικό παράδειγμα των οποίων αποτελεί το δημόσιο ανενεργό μεταλλείο της Κίρκης στην Αλεξανδρούπολη και η απορρύπανση του Ασωπού ποταμού.</p> <p>Επιπλέον θα χρηματοδοτηθούν έργα βελτίωσης της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε αστικές περιοχές μεγάλου πληθυσμού, Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Ηρακλείου Κρήτης μέσω πράσινων υποδομών με προσέγγιση σε λύσεις που βασίζονται στη φύση όπως π.χ. πράσινες στέγες, κατακόρυφοι κήποι, αστικές δενδροστοιχίες.</p> <p>Τέλος θα υποστηριχθούν δράσεις παρακολούθησης της ποιότητας της ατμόσφαιρας σε αστικές περιοχές μεγάλου πληθυσμού, Αθηνών, Θεσσαλονίκης, Πάτρας και Ηρακλείου Κρήτης και χαρτογράφησης του θορύβου (συστήματα παρακολούθησης και ελέγχου της ατμοσφαιρικής ρύπανσης, χάρτες θορύβου).</p>
	<i>Ειδικός στόχος vii: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΤΣ)</i>	<p>Για την επίτευξη του ειδικού στόχου vii θα υλοποιηθεί μεταξύ άλλων</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το έργο της αστικής αναζωογόνησης του Φαληρικού όρμου. Η παρέμβαση προβλέπει τη δημιουργία ενός Δημόσιου Μητροπολιτικού Πάρκου - Ορόσημο, με βάση τον αρχικό σχεδιασμό του Renzo Piano, σε μια τοποθεσία 60 εκταρίων εγκαταλελειμμένης γης στην παράκτια ζώνη του κόλπου του Φαλήρου, η οποία εκτείνεται σε περίπου 2 χιλιόμετρα ακτογραμμής. <p>Επίσης θα υποστηριχθούν</p> <ul style="list-style-type: none"> - πράσινες και γαλάζιες υποδομές για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων και ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών και υποστηρικτικών προς τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος. Οι πράσινες υποδομές αφορούν σε έργα που περιλαμβάνουν περιοχές βλάστησης όπως πάρκα, πράσινες οροφές, ζώνες πρασίνου, σοκάκια, κατακόρυφους και οριζόντιους κήπους και παρτέρια, ενώ οι μπλε υποδομές μπορεί να είναι φυσικές διευθετήσεις ροών (π.χ. ρυάκια, εποχικά ρέματα), μικρές λίμνες, κανάλια συλλογής και καθαρισμού

		<p>βρόχινου νερού, συστήματα διήθησης κλπ., ώστε να παρέχουν λειτουργίες επιβράδυνσης, διαμοιρασμού και εξάπλωσης, διαποτισμού του υπεδάφους, εξάτμισης και εκβολής του νερού στο φυσικό υδάτινο περιβάλλον.</p> <p>Η εξειδίκευση και προτεραιοποίηση των δράσεων θα γίνει στη βάση τεχνικής μελέτης που θα εκπονηθεί από το ΥΠΕΝ.</p>
4	Ολοκληρωμένη Διαχείριση Αποβλήτων – Μετάβαση στη Κυκλική Οικονομία	<p>Ο ειδικός στόχος νι συνδράμει την χώρα να πετύχει τους στόχους της κυκλικής οικονομίας και να συμμορφωθεί με το κοινοτικό κεκτημένο σε ό,τι ειδικότερα αφορά τα ποσοστά ανακύκλωσης των στερέων αποβλήτων (60% το 2030 και 65% το 2035) και της εκτροπής από την ταφή.</p> <p>Οι στόχοι αυτοί θα επιτευχθούν μέσω της χρηματοδότησης:</p> <ul style="list-style-type: none"> - σύγχρονων Μονάδων Ανάκτησης και Ανακύκλωσης (ΜΑΑ) που δέχονται και επεξεργάζονται πρωτίστως αστικά απόβλητα που συλλέγονται χωριστά, με σκοπό την ανάκτηση υλικών μέσω μηχανικής και βιολογικής επεξεργασίας, - μονάδων επεξεργασίας προδιαλεγμένων βιοαποβλήτων (ΜΕΒΑ), - συστήματος και εξοπλισμού διαλογής στη πηγή και συλλογής αποβλήτων σε διακριτά ρεύματα καθώς και λοιπές διαδημοτικές εγκαταστάσεις (Σταθμοί Μεταφόρτωσης Αποβλήτων (ΣΜΑ), Πράσινα Σημεία κλπ). Το εν λόγω σύστημα δύναται να υλοποιείται και από τους Φορείς Διαχείρισης Στερέων Αποβλήτων (ΦοΔΣΑ) κατόπιν Προγραμματικών Συμβάσεων με τους εξυπηρετούμενους Δήμους. <p>Επιπλέον, το πρόγραμμα θα χρηματοδοτήσει την ολοκλήρωση των τμηματοποιημένων Μονάδων Επεξεργασίας Αποβλήτων (ΜΕΑ) από την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020 και τη μετατροπή τους σε ΜΑΑ καθώς και την μετατροπή των υφιστάμενων, ολοκληρωμένων, ΜΕΑ σε ΜΑΑ.</p>
5.	Διαχείριση Αστικών Λυμάτων και Υδάτινων Πόρων	<p>Δράσεις ολοκλήρωσης έργων αστικών λυμάτων οικισμών Γ' προτεραιότητας (τμηματοποιημένα έργα), συμπεριλαμβανομένων των αστικών λυμάτων των Β' προτεραιότητας οικισμών (phased) της Αττικής, σύμφωνα με το Εθνικό Επιχειρησιακό Σχέδιο Λυμάτων. Με δεδομένα τα χαμηλά ποσοστά ιδιωτικών συνδέσεων με το δίκτυο αποχέτευσης σε ορισμένες περιοχές και τα συνεπακόλουθα ζητήματα λειτουργίας των ΕΕΛ</p> <p>θα υλοποιηθεί η δράση «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ ΣΤΗΝ ΑΠΟΧΕΤΕΥΣΗ» με στόχο την παροχή οικονομικού κινήτρου ως προς τις οικιακές συνδέσεις με το κεντρικό δίκτυο αποχέτευσης. Παράλληλα θα υλοποιηθούν επενδύσεις σε μικρότερους (<2.000 κατοίκων – Δ' Προτεραιότητας) οικισμούς που βρίσκονται σε τουριστικές και περιβαλλοντικά ή/και πολιτιστικά ευαίσθητες περιοχές και περιλαμβάνονται στα 4 Πιλοτικά – Ολιστικά Προγράμματα του ΠΕΚΑ.</p>

		<p>Επιπλέον θα χρηματοδοτηθούν σημαντικά έργα ύδρευσης που έχουν ήδη ενεργοποιηθεί και θα μεταφερθούν, ως τμηματοποιημένα (phasing) έργα, μέτρα για την αντιμετώπιση της στέρησης νερού λόγω υπερβολικών και παράνομων γεωτρήσεων και άντλησης νερού που θα εφαρμοστούν με έργα εμπλουτισμού του Υπόγειου Υδροφορέα, όπως το έργο εμπλουτισμού του Υπόγειου Υδροφορέα στην περιοχή της λεκάνης του Ασωπού ποταμού (Τανάγρα) που υλοποιείται με μελέτη του ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ και το έργο του Ανάβαλου που αξιοποιεί το δυναμικό του Υπόγειου υδροφορέα του Αργολικού πεδίου που χάνεται στην θάλασσα.</p> <p>Ακόμη θα χρηματοδοτηθούν 4 πιλοτικές δράσεις ολιστικής διαχείρισης του δικτύου ύδρευσης και αποχέτευσης. Αυτές θα ακολουθούν την γενική αρχή, ότι οι μελλοντικές επενδύσεις στον τομέα του νερού (πόσιμο νερό και λύματα) θα πρέπει να βασίζονται σε ένα ολιστικό και οικονομικά αποδοτικό σχεδιασμό, που επιτυγχάνεται με ικανούς Δικαιούχους, που είναι οι Δημοτικές Υπηρεσίες Ύδρευσης Αποχέτευσης (ΔΕΥΑ) και οι Υπηρεσίες Ύδρευσης των Δήμων, ώστε να μπορούν να σχεδιάζουν, να υλοποιούν και να λειτουργούν τα έργα που εκτελούν, διασφαλίζοντας την 24ωρη εξυπηρέτηση του πολίτη με αποδεκτά οικονομικούς όρους. Ως εκ τούτου οι δράσεις που προτείνονται με τα 4 Πιλοτικά – Ολιστικά Προγράμματα θα αντιμετωπίζουν με ολοκληρωμένο και βιώσιμο τρόπο τις ανάγκες των επιλεγισίων περιοχών (νερό, λύματα, όμβρια ύδατα, διαχείριση λάσπης, επαναχρησιμοποίηση λυμάτων, ψηφιοποίηση/έξυπνη μέτρηση/ τηλεμετρία, ενεργειακή απόδοση, συνδεσιμότητα με δίκτυα, ευαισθητοποίηση του κοινού, δράσεις εξοικονόμησης ύδατος στις κατοικίες και τις Επιχειρήσεις, κ.λπ.). Οι προτεινόμενες πιλοτικές ολιστικές παρεμβάσεις, έχουν ενδεικτική - πιλοτική εφαρμογή σε τέσσερις (4) τοποθεσίες (Υγροβιότοπος Έβρου – Αλεξανδρούπολη, Κορινθιακός – Σαρωνικός κόλπος, Κασσάνδρα Χαλκιδικής, Ρέθυμνο).</p> <p>Τέλος προβλέπεται η χρηματοδότηση της αναθεώρησης των σχεδίων διαχείρισης λεκανών απορροής ποταμών καθώς και δράσεις θαλάσσιας στρατηγικής & ολοκλήρωση θαλάσσιων χωροταξικών πλαισίων όπως επίσης και το δίκτυο παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων.</p> <p>Ταυτόχρονα θα υλοποιηθούν παρεμβάσεις σε ευαίσθητες περιοχές με κακή ανταλλαγή νερού όπως σε . λίμνες της Βορείου Ελλάδας (Βόλβη, Καστοριά, Βεγορίτιδα) και δράσεις προστασίας, ανάδειξης και διευθέτησης βασικών υδροκριτών.</p>
6	Προστασία της Βιοποικιλότητας	

Ειδικός στόχος RS02.07: Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)

Θα χρηματοδοτηθούν ενδεικτικά και κατά προτεραιότητα οι παρακάτω δράσεις:

- Καθορισμός στόχων διατήρησης για τις υπολειπόμενες περιοχές κοινοτικού ενδιαφέροντος προκειμένου να συμμορφωθεί η χώρα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους 92/43/ΕΕΚ.
- Εγκαθίδρυση και εφαρμογή ενός εθνικού συστήματος μόνιμης παρακολούθησης ειδών/Οικοτόπων για τη βελτίωση της γνώσης σε εθνικό και τοπικό επίπεδο για την κατάσταση διατήρησης ειδών και τύπων Οικοτόπων
- Ολοκλήρωση των Σχεδίων δράσης, ειδών και Οικοτόπων και των Σχεδίων Διαχείρισης Προστατευόμενων Περιοχών, για τη βελτίωση της κατάστασης διατήρησης ειδών και τύπων Οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων και των πτηνών
- Υποστήριξη του νέου μοντέλου διοίκησης και διαχείρισης των περιοχών Natura
- Αντιμετώπιση των προβλημάτων που δημιουργούνται από τις αλληλεπιδράσεις και τις συγκρούσεις μεταξύ της άγριας ζωής και των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, με έμφαση στην καταγραφή και αντιμετώπιση κινδύνων σε θαλάσσιες περιοχές του δικτύου Natura 2000.
- Μετριασμός των συνεπειών και πρόληψη των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής σε προστατευόμενα είδη, οικοτόπους και περιοχές.
- Δημιουργία πράσινων υποδομών για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων εντός και εκτός του δικτύου Natura 2000.
- Αντιμετώπιση των επιπτώσεων των χωροκατακτητικών ξενικών ειδών (Invasive Alien Species-IAS) με έμφαση στο θαλάσσιο περιβάλλον και σε είδη/τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
- Μετριασμός των επιπτώσεων των μεγάλων υποδομών (π.χ. αιολικών πάρκων, έρευνα για εξόρυξη υδρογονανθράκων κ.λπ.) σε περιοχές Natura 2000 και σε είδη/τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος.
- Εφαρμογή στοχευμένης ενημέρωσης με σκοπό την κατανόηση των ωφελειών που προκύπτουν από την προστασία και τη διατήρηση των περιοχών του δικτύου Natura 2000.
- Ολοκλήρωση της Χαρτογράφησης Θαλάσσιων οικοτόπων καθώς και στην ολοκλήρωση των σχεδίων δράσης ειδών και οικοτόπων (LIFE-IP 4 NATURA).

Τέλος περιλαμβάνονται παρεμβάσεις προστασίας και αποκατάστασης της ελεύθερης ροής σημαντικών ποταμών της Χώρας (π.χ. Αώος) με ανάδειξη του τοπίου και ενίσχυση της βιοποικιλότητας στην ευρύτερη λεκάνη απορροής τους και πρόληψης και αποκατάστασης ζημιών σε δάση εξαιτίας δασικών πυρκαγιών, φυσικών καταστροφών και καταστροφικών συμβάντων (αναδασώσεις) στις περιοχές Natura 2000.

7	Βιώσιμη Αστική Κινητικότητα <i>Ειδικός στόχος: RSO2.8. Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Οι δράσεις για τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων και δικτύου ποδηλατοδρόμων θα αφορούν κυρίως στις μητροπολιτικές περιοχές Αθήνας, Θεσσαλονίκης και μεγάλων αστικών κέντρων με πληθυσμό πάνω από 100.000 κατοίκους. Πιο συγκεκριμένα για την ευρύτερη μητροπολιτική περιοχή των Αθηνών, θα υποστηριχθεί η δημιουργία ποδηλατικών διαδρομών ως εξής :</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ποδηλατικός διάδρομος « Κατεχάκη – Γουδί – Ζωγράφου – Ευαγγελισμός». - Ποδηλατικός διάδρομος «Αγ. Ανάργυροι – Λαύριο – Σούνιο». Αφορά σε διαδρομή διπλού ποδηλατικού διαδρόμου μεταξύ Αγ. Αναργύρων και Λαυρίου, που θα αναπτύσσεται σε συνολικό μήκος 62,5 χλμ., εντός (αστικό τμήμα) και εκτός λεκανοπεδίου (υπεραστικό τμήμα).
8	Τεχνική Βοήθεια (ΕΤΠΑ)	<p>Στα πλαίσια της ενδυνάμωσης της τεχνικής και διοικητικής ικανότητας των δικαιούχων (capacity building) του τομέα των στερεών αποβλήτων προτείνεται η διάθεση 4% επί της συνολικής κατανομής του Άξονα Προτεραιότητας 4.</p>
9	Τεχνική Βοήθεια (ΤΣ)	<p>Ιδιαίτερη μέριμνα θα δοθεί για την υποστήριξη των ΦοΔΣΑ στην νησιωτική χώρα, με σκοπό την ενισχυμένη διαχείριση στερεών αποβλήτων και την ανάπτυξη συστημάτων διαλογής στη πηγή για μια ολοκληρωμένη διαχείριση των αποβλήτων</p>

3.5 Πρόγραμμα «Μεταφορές»

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το Πρόγραμμα ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ αποτελεί το Τομεακό Πρόγραμμα του ΕΣΠΑ για την υλοποίηση μέρους του Επιχειρησιακού Σχεδιασμού των αρμοδίων Υπουργείων Πολιτικής (Υπουργείο Υποδομών και Μεταφορών, Υπουργείο Ναυτιλίας & Νησιωτικής Πολιτικής), με στόχο την υλοποίηση της αναπτυξιακής στρατηγικής στον Τομέα των Μεταφορών για την Προγραμματική Περίοδο (ΠΠ) 2021-2027.

Κατά την ΠΠ 2021-2027, με την αξιοποίηση και των πόρων του Προγράμματος ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ, θα υλοποιηθούν ώριμες παρεμβάσεις του μεσοπρόθεσμου ορίζοντα του ΕΣΣΜ, με παράλληλη μέριμνα για την:

- βελτίωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος του συστήματος Μεταφορών της χώρας
- αύξηση της αποδοτικότητάς του
- ενίσχυση της συνδεσιμότητας και της ασφάλειάς του

με παράλληλη επιδίωξη τη συμβολή στην οικονομική ανάκαμψη της χώρας και τη μείωση των ανισοτήτων μεταξύ των Περιφερειών.

Στο πλαίσιο αυτό θα γίνουν επενδύσεις για:

- ✓ την περαιτέρω ανάπτυξη των βιώσιμων αστικών μεταφορών στα δύο μητροπολιτικά κέντρα και, πιλοτικά, σε άλλους περιφερειακούς δήμους της χώρας
- ✓ την ολοκλήρωση του κεντρικού σιδηροδρομικού δικτύου ΔΕΔ-Μ και τη βελτίωση της διαλειτουργικότητάς του
- ✓ την ενίσχυση της χρήσης ενός περιβαλλοντικά βιώσιμου ηλεκτροκινούμενου σιδηροδρομικού δικτύου (υπεραστικού και προαστιακού)
- ✓ την ολοκλήρωση του κεντρικού ΔΟΔ
- ✓ τη στοχευμένη περαιτέρω ανάπτυξη και διασύνδεση του αναλυτικού ΔΟΔ
- ✓ την αναβάθμιση/ολοκλήρωση των σιδηροδρομικών και οδικών διασυννοριακών προσβάσεων
- ✓ την ενίσχυση του επιπέδου πολυτροπικότητας του συστήματος
- ✓ την ενίσχυση της περιφερειακής ηπειρωτικής και νησιωτικής συνδεσιμότητας
- ✓ τη βελτίωση της ασφάλειας χερσαίων, θαλάσσιων και εναέριων μεταφορών

Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος είναι:

- **Ανάπτυξη – αναβάθμιση των βιώσιμων αστικών μέσων μεταφοράς**, που περιλαμβάνει νέες και επεκτάσεις των υφιστάμενων γραμμών Μετρό, αναδιοργάνωση των αστικών οδικών μεταφορών, σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη καθώς και πιλοτικά σε άλλους περιφερειακούς δήμους της χώρας, στο πλαίσιο του 3ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.
- **Προώθηση της ολοκλήρωσης των υποδομών του κεντρικού ΔΕΔ-Μ και κατασκευή/αναβάθμιση του αναλυτικού ΔΕΔ-Μ**, που περιλαμβάνει την ολοκλήρωση του κεντρικού σιδηροδρομικού ΠΑΘΕ/Π, την ανάπτυξη υπεραστικών και προαστιακών σιδηροδρομικών συνδέσεων, την ολοκλήρωση του κεντρικού ΔΟΔ, τις διασυνδέσεις του

αναλυτικού ΔΟΔ στην ηπειρωτική Ελλάδα καθώς και επιλεγμένες στρατηγικές παρεμβάσεις σε μεγάλες νησιωτικές περιφέρειες. Σχετίζεται με τον 1ο και 2ο Εθνικό Στρατηγικό Στόχο.

- **Πρωώθηση των συνδυασμένων μεταφορών**, που περιλαμβάνει σιδηροδρομικές και οδικές συνδέσεις με λιμάνια, αεροδρόμια και ΒΙΠΕ. Υλοποιείται στο πλαίσιο του 1ου και 2ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.
- **Διασφάλιση της προσβασιμότητας και ενίσχυση της συνδεσιμότητας των νησιών**, που περιλαμβάνει τη βελτίωση των υποδομών πλέγματος λιμένων νησιωτικών περιφερειών και την ανάπτυξη δικτύου περισσότερο πράσινων ακτοπλοϊκών συνδέσεων σε άγονες γραμμές (που θα υποστηρίζονται από "πράσινα" πλοία). Σχετίζεται με τον 2ο και με τον 4ο Εθνικό Στρατηγικό Στόχο.
- **Βελτίωση της ασφάλειας μεταφορών** με την εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων διαχείρισης κυκλοφορίας σε σιδηρόδρομο (ERTMS,) ναυσιπλοΐα (VTMIS), αεροναυτιλία (συμβατά με SESAR) και την υλοποίηση εστιασμένων παρεμβάσεων οδικής ασφάλειας που θα είναι σύμφωνες με το ΕΣΣΟΑ, στο πλαίσιο του 5ου Εθνικού Στρατηγικού Στόχου.

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Βιώσιμες αστικές μεταφορές σταθερής τροχιάς- Ταμείο Συνοχής	426.628.190	75.287.328	501.915.518
2	Βιώσιμες αστικές μεταφορές (εκτός μέσων σταθερής τροχιάς) - Ταμείο Συνοχής	217.600.000	38.400.000	256.000.000
3	Ανάπτυξη υπεραστικού / προαστιακού σιδηροδρομικού δικτύου – ΕΤΠΑ	74.035.000	13.065.000	87.100.000
4	Ολοκλήρωση / αναβάθμιση κεντρικού σιδηροδρομικού ΔΕΔ-Μ - Ταμείο Συνοχής	203.897.257	35.981.869	239.879.126
5	Κατασκευή κρίσιμων ελλειπόντων τμημάτων οδικού ΔΕΔ-Μ - Ταμείο Συνοχής	349.605.000	61.695.000	411.300.000
6	Κατασκευή / Αναβάθμιση περιφερειακών τμημάτων αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ και συνδέσεων - Οδική ασφάλεια - ΕΤΠΑ	198.566.905	43.129.454	241.696.359
7	Πολυτροπικές συνδέσεις μεταφορών - ΕΤΠΑ	145.189.542	47.543.028	192.732.570
8	Συνδεσιμότητα και προσβασιμότητα των νησιών - ΕΤΠΑ	143.850.000	37.150.000	181.000.000
9	Συστήματα ασφάλειας ναυσιπλοΐας και αεροναυτιλίας - Ταμείο Συνοχής	75.570.986	13.336.057	88.907.043
10	Τεχνική Βοήθεια - Ταμείο Συνοχής	16.324.377	2.880.773	19.205.150
11	Τεχνική Βοήθεια - ΕΤΠΑ	3.058.264	1.297.259	4.355.523
ΣΥΝΟΛΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ		1.854.325.521	369.765.768	2.224.091.289

γ. Πρόγραμμα Μεταφορών και Τοπική Αυτοδιοίκηση

i. Αναβάθμιση συστήματος αστικών μεταφορών σε άλλους ΟΤΑ

Η Δράση περιλαμβάνει παρεμβάσεις ολοκληρωμένης αναβάθμισης/αναδιάρθρωσης του συστήματος των οδικών αστικών μεταφορών σε άλλους περιφερειακούς δήμους, μέσω της αξιοποίησης λεωφορείων μηδενικών εκπομπών και λοιπών απαιτούμενων δράσεων, για την προαγωγή της βιώσιμης αστικής κινητικότητας στο πλαίσιο του Πεδίου Παρέμβασης 082 -Τροχαίο Υλικό καθαρών Αστικών μεταφορών.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της Δράσης 2.2 προβλέπεται ενδεικτικά η υλοποίηση του ακόλουθου έργου: Σχεδιασμός και υλοποίηση πιλοτικής δράσης για την αναβάθμιση των αστικών συγκοινωνιών και την ανανέωση του στόλου των αστικών λεωφορείων με ηλεκτρικά οχήματα μηδενικών εκπομπών σε Περιφερειακούς Δήμους, εκτός της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Ενδεικτικά, η επιλογή θα αφορά σε έως 10 πόλεις. Η επιλογή θα γίνει ανάμεσα σε πόλεις που συμμετέχουν στην δράση EU100 ή αποτελούν άλλα σημαντικά αστικά κέντρα (νησιωτικά ή ηπειρωτικά). Η ολοκλήρωση του πιλοτικού θα οδηγήσει σε εξαγωγή των αναγκαίων συμπερασμάτων, για τη μελλοντική επέκταση της δράσης στο σύνολο της χώρας.

Η υλοποίηση της πιλοτικής δράσης προτείνεται να γίνει σε τρεις φάσεις:

- 1η. Εκπόνηση υποστηρικτικών μελετών για την οριστική επιλογή των δήμων. Αντικείμενο των υποστηρικτικών μελετών θα είναι: η διάγνωση των ιδιομορφιών των Δήμων της χώρας (ανάλυση αποκλίσεων – gap analysis), ο ορισμός των κριτηρίων επιλογής των πιλοτικών Δήμων, το πλήθος των πόλεων, οι προτεινόμενοι δικαιούχοι και το σχήμα διοίκησης, η διασφάλιση της οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας των προτάσεων, το είδος και το εύρος των κινήτρων που θα δοθούν στους παρόχους συγκοινωνιακού έργου.
- 2η. Αναδιάρθρωση των αστικών μεταφορών επιλεγμένων πόλεων, που περιλαμβάνει ανακαθορισμό δρομολογίων, δράσεις συνδυασμένων μεταφορών, σύστημα κομίστρου, απαραίτητες υποδομές λειτουργίας του δικτύου κλπ.
- 3η. Προμήθεια ηλεκτροκινούμενων λεωφορείων.

ii. Δράση 8.1. Ανάπτυξη νησιωτικών λιμενικών υποδομών

Η Δράση περιλαμβάνει επενδύσεις αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών με στόχο τη βελτίωση της προσβασιμότητας, την τόνωση της ανταγωνιστικότητας των λιμένων και την ενίσχυση της διασυνδεσιμότητάς τους και την ανάδειξη των συνεκτικών δεσμών και σχέσεων πόλεων –λιμένων στο πλαίσιο του Πεδίου Παρέμβασης 113 Άλλοι θαλάσσιοι λιμένες εξαιρουμένων των εγκαταστάσεων που προορίζονται για τη μεταφορά ορυκτών καυσίμων.

Ειδικότερα, στο πλαίσιο της Δράσης περιλαμβάνονται παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού, βελτίωσης και αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών τους, παρεμβάσεις ψηφιακής αναβάθμισης, ασφάλειας – προστασίας, προσβασιμότητας από άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Επιπλέον, προωθείται η χρήση περιβαλλοντικά βιώσιμων μεταφορικών μέσων και η βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης της λειτουργίας των λιμένων.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ»	
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Προτεραιότητα 1. Βιώσιμες αστικές μεταφορές σταθερής τροχιάς- ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.8. Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΤΣ)</i></p> <p>Δράση 1.1. Νέες/επεκτάσεις γραμμών Μετρό Αθήνας και Θεσσαλονίκης . Προβλέπεται ενδεικτικά η υλοποίηση των ακόλουθων έργων: - Η κατασκευή τμήματος της Γραμμής 4 του Μετρό Αθήνας (Άλσος Βεΐκου– Γουδή), μεταφερόμενο από το ΕΠΥΜΕΠΕΡΑΑ, - Η επέκταση της Γραμμής 2 του Μετρό Αθήνας μέχρι το Ίλιον και - η επέκταση του Μετρό Θεσσαλονίκης προς το Αεροδρόμιο «Μακεδονία»</p> <p>Δράση 1.2. Αναβάθμιση τροχαίου υλικού</p>
2	Προτεραιότητα 2. Βιώσιμες αστικές μεταφορές (εκτός μέσων σταθερής τροχιάς) - ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.8. Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΤΣ)</i></p> <p>Δράση 2.1. Αναβάθμιση συστήματος αστικών μεταφορών σε Αθήνα και Θεσσαλονίκη - προμήθεια ηλεκτρικών λεωφορείων μηδενικών εκπομπών - Λοιπές Παρεμβάσεις</p> <p>Δράση 2.2. Αναβάθμιση συστήματος αστικών μεταφορών σε άλλους ΟΤΑ Σχεδιασμός και υλοποίηση πιλοτικής δράσης για την αναβάθμιση των αστικών συγκοινωνιών και την ανανέωση του στόλου των αστικών λεωφορείων με ηλεκτρικά οχήματα μηδενικών εκπομπών σε Περιφερειακούς Δήμους, εκτός της Αθήνας και της Θεσσαλονίκης. Ενδεικτικά η επιλογή θα αφορά σε έως 10 πόλεις. Η επιλογή θα γίνει ανάμεσα σε πόλεις που συμμετέχουν στην δράση EU100 ή αποτελούν άλλα σημαντικά αστικά κέντρα (νησιωτικά ή ηπειρωτικά). Η υλοποίηση της πιλοτικής δράσης προτείνεται να γίνει σε τρεις φάσεις: - Εκπόνηση υποστηρικτικών μελετών για την οριστική επιλογή των δήμων. Αντικείμενο των υποστηρικτικών μελετών θα είναι: η διάγνωση των ιδιαιτεροτήτων των Δήμων της χώρας (ανάλυση αποκλίσεων – gap analysis), ο ορισμός των κριτηρίων επιλογής των πιλοτικών Δήμων, το πλήθος των πόλεων, οι προτεινόμενοι δικαιούχοι και το σχήμα διοίκησης, η διασφάλιση της οικονομικής και περιβαλλοντικής βιωσιμότητας των προτάσεων, το είδος και το εύρος των κινήτρων που θα δοθούν στους παρόχους συγκοινωνιακού έργου. - Αναδιάρθρωση των αστικών μεταφορών επιλεγμένων πόλεων, που περιλαμβάνει ανακαθορισμό δρομολογίων, δράσεις συνδυασμένων μεταφορών, σύστημα κομίστρου, απαραίτητες υποδομές λειτουργίας του δικτύου κλπ. - Προμήθεια ηλεκτροκινούμενων λεωφορείων.</p>
3	Προτεραιότητα 3. Ανάπτυξη υπεραστικού / προαστιακού σιδηροδρομικού δικτύου – ΕΤΠ
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)</i></p> <p>Δράση 3.1. Ανάπτυξη προαστιακού Σιδηροδρομικού Δικτύου εκτός ΔΕΔ-Μ</p> <p>Δράση 3.2. Ανάπτυξη υπεραστικού Σιδηροδρομικού δικτύου ΔΕΔ-Μ</p>

	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Δράση 3.1. Ανάπτυξη προαστιακού Σιδηροδρομικού Δικτύου εκτός ΔΕΔ-Μ
4	Προτεραιότητα: 4. Ολοκλήρωση / αναβάθμιση κεντρικού σιδηροδρομικού ΔΕΔ-Μ – Τ.Σ.	<p>Δράση 4.1. Ολοκλήρωση σιδηροδρομικού άξονα ΠΑΘΕ/Π.</p> <p>Δράση 4.2. Εγκατάσταση σύγχρονων συστημάτων σηματοδότησης, τηλεπικοινωνιών και διαχείρισης στο κεντρικό σιδηροδρομικό ΔΕΔ-Μ</p>
5	Προτεραιότητα: 5. Κατασκευή κρίσιμων ελλειπόντων τμημάτων οδικού ΔΕΔ-Μ – Τ.Σ.	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ(ΤΑ)</i></p> <p>5.1. Κατασκευή Ελλειπόντων Τμημάτων του αναλυτικού Οδικού ΔΕΔ-Μ. Προβλέπεται ενδεικτικά η υλοποίηση</p> <ul style="list-style-type: none"> - ΒΟΑΚ: στο τμήμα ΧΑΝΙΑ – ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ - Κατασκευή του αυτοκινητόδρομου Πάτρα – Πύργος. <p>Δράση 5.2.Κατασκευή Ελλειπόντων Τμημάτων του κεντρικού Οδικού ΔΕΔ-Μ</p> <p>Η Δράση περιλαμβάνει παρεμβάσεις για την κατασκευή σημαντικών ελλειπόντων τμημάτων του κεντρικού οδικού ΔΕΔ-Μ στο πλαίσιο του ΠεδίουΠαρέμβασης087 – Νέοι ή αναβαθμισμένοι αυτοκινητόδρομοι και οδοί – Κεντρικό δίκτυο ΔΕΔ-Μ. Στο πλαίσιο της Δράσης προβλέπεται ενδεικτικά η υλοποίηση της Κατασκευής οδικής σύνδεσης Ιωάννινα– Κακκαβιά.</p>
6	Προτεραιότητα: 6. Κατασκευή / Αναβάθμιση περιφερειακών τμημάτων αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ και συνδέσεων - Οδική ασφάλεια - ΕΤΠΑ	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)</i></p> <p>Δράση 6.1. Κατασκευή / αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ</p> <p>Στο πλαίσιο της Δράσης 6.1. και με γνώμονα τη συμβολή των υλοποιούμενων παρεμβάσεων στον ειδικό στόχο 3.ι προβλέπεται ενδεικτικά η υλοποίηση των ακόλουθων έργων (εκ των οποίων κάποια θα είναι τμηματοποιημένα):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ολοκλήρωση της κατασκευής του υποτμήματος (Μελίβοια – Δημάριο) του τμήματος Δημάριο – Ελληνοβουλγαρικά σύνορα, το οποίο αποτελεί τμήμα του κάθετου άξονα της Εγνατίας Οδού, Ξάνθη – Εχίνος – Ελληνοβουλγαρικά Σύνορα και ανήκει στο Διευρωπαϊκό Οδικό Δίκτυο. Το έργο είναι τμηματοποιημένο από το ΕΠ ΥΜΕΠΕΡΑΑ. - Κατασκευή του τμήματος Μπράλου – Άμφισσας του άξονα Θερμοπούλες – Μπράλος – Άμφισσα- Αγ. Νικόλαος – Αντίρριο. - Κατασκευή της Παράκαμψης Χαλκίδας – Ψαχνών <p>Δράση 6.2. Παρεμβάσεις βελτίωσης οδικής ασφάλειας Αττικής</p> <p>Δράση 6.3. Παρεμβάσεις βελτίωσης οδικής ασφάλειας</p>
	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	

7	Προτεραιότητα: 7. Πολυτροπικές συνδέσεις μεταφορών – ΕΤΠΑ	
	Ειδικός στόχος: <i>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Δράση 7.1.Οδικές συνδέσεις με Λιμένες Δράση 7.2. Σιδηροδρομικές συνδέσεις με Λιμένες και Αεροδρόμια
8	Προτεραιότητα: 8. Συνδεσιμότητα και προσβασιμότητα των νησιών – ΕΤΠΑ	
	Ειδικός στόχος: <i>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Δράση 8.1.Ανάπτυξη νησιωτικών λιμενικών υποδομών Ειδικότερα, στο πλαίσιο της Δράσης περιλαμβάνονται παρεμβάσεις εκσυγχρονισμού, βελτίωσης και αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών και των παρεχόμενων υπηρεσιών τους, παρεμβάσεις ψηφιακής αναβάθμισης, ασφάλειας – προστασίας, προσβασιμότητας από άτομα με μειωμένη κινητικότητα. Επιπλέον, προωθείται η χρήση περιβαλλοντικά βιώσιμων μεταφορικών μέσων και η βελτίωση της περιβαλλοντικής επίδοσης της λειτουργίας των λιμένων
9	Προτεραιότητα: 9. Συστήματα ασφάλειας ναυσιπλοΐας και αεροναυτιλίας - ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
	Ειδικός στόχος: <i>RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΤΣ)</i>	Δράση 9.1. Συστήματα Ναυσιπλοΐας Δράση9.2.ΣυστήματαΑεροναυτιλίας
10	Τεχνική Βοήθεια -ΤΑΜΕΙΟ ΣΥΝΟΧΗΣ	
11	Τεχνική Βοήθεια -ΕΤΠΑ	

3.7 Πρόγραμμα «Πολιτική Προστασία»

α. Γενικά στοιχεία Προγράμματος

Η Ελλάδα αντιμετωπίζει τα τελευταία χρόνια, και ως αποτέλεσμα των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, ένα ευρύ φάσμα φυσικών, περιβαλλοντικών και ανθρωπογενών κινδύνων και καταστροφών. Οι σημαντικότεροι κίνδυνοι είναι οι σεισμοί, οι πλημμύρες, οι δασικές πυρκαγιές, τα ακραία καιρικά φαινόμενα (σφοδρές χιονοπτώσεις, ανεμοστρόβιλοι, υδατοκυκλώνες, παρατεταμένες υψηλές θερμοκρασίες, ξηρασία), τσουνάμι (πιθανός κίνδυνος), κατολισθήσεις, ηφαίστεια (πιθανός κίνδυνος), κίνδυνοι στον κυβερνοχώρο (αναδυόμενος κίνδυνος), τα βιομηχανικά τεχνολογικά ατυχήματα και τα ραδιολογικά/πυρηνικά ατυχήματα και οι υγειονομικοί κίνδυνοι, όπως της πρόσφατης πανδημίας.

Εκτός των προαναφερθεισών, υπάρχουν πρόσθετες επικίνδυνες καταστάσεις που έχουν σημαντικό αντίκτυπο, παρόλο που δεν επηρεάζουν άμεσα ή βραχυπρόθεσμα την ανθρώπινη ασφάλεια και προστασία. Στην κατηγορία αυτή εντάσσονται η θαλάσσια ρύπανση και οι σχετιζόμενες με την κλιματική αλλαγή άμεσες και έμμεσες επιπτώσεις της, όπως η μείωση της βιοποικιλότητας, η άνοδος της στάθμης της θάλασσας, η ερημοποίηση της γης, η διάβρωση των ακτών

Στο πλαίσιο αυτό, η πρόληψη, η ετοιμότητα και η αντιμετώπιση κινδύνων και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας σε καταστροφές, με βάση την ιεράρχηση και τις προτεραιότητες που θέτουν η Εθνική Στρατηγική Διαχείρισης Κινδύνων, η Εθνική Στρατηγική Προσαρμογής στην Κλιματική Αλλαγή, η Στρατηγική για τα Δάση και άλλα σχέδια διαχείρισης κινδύνων (action plans), αποτελούν βασικές επιλογές πολιτικής.

Μέσω του συγχρηματοδοτούμενου από το ΕΣΠΑ Προγράμματος, η έμφαση δίνεται στην επίτευξη των ακόλουθων προτεραιοτήτων:

- Δημιουργία Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος διαχείρισης κινδύνων και πρόληψης καταστροφών
- Αξιοποίηση των αποτελεσμάτων της Ε&ΤΑ&Κ και της διεθνούς συνεργασίας για την κατανόηση, εκτίμηση και αντιμετώπιση των φυσικών και ανθρωπογενών κινδύνων
- Αναβάθμιση εξοπλισμού για την πρόγνωση και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με τις πυρκαγιές και τις πλημμύρες
- Αναβάθμιση εξοπλισμού για την πρόγνωση και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με ακραία καιρικά φαινόμενα
- Αναβάθμιση εξοπλισμού για την πρόγνωση και διαχείριση των κινδύνων που συνδέονται με ανθρωπογενή δραστηριότητα, βιολογικούς και υγειονομικούς κινδύνους και με τις μη σχετιζόμενες με το κλίμα φυσικές καταστροφές, όπως οι σεισμοί
- Αναβάθμιση υγειονομικού εξοπλισμού για την προστασία της ανθρώπινης ζωής και της δημόσιας υγείας και προμήθεια εγκαταστάσεων και λοιπού εξοπλισμού για την προσωρινή διαμονή του πληθυσμού που έχει πληγεί από τις φυσικές καταστροφές
- Αναβάθμιση δεξιοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού της Πολιτικής Προστασίας
- Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση πληθυσμού για την αντιμετώπιση των κινδύνων

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Εθνική Βάση Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Απωλειών Καταστροφών (ΣΠ1)	17.882.724	4.502.660	22.385.384
2	Εξοπλισμός και συνοδευτικές ενέργειες πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (ΣΠ2)	471.725.157	118.774.843	590.500.000
3	Αντιμετώπιση επιπτώσεων ανθρωπογενών κινδύνων – Προστασία Δημόσιας Υγείας (ΣΠ2)	22.767.430	5.732.572	28.500.002
4	Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού (ΣΠ2)	52.659.267	13.258.985	65.918.252
5	Τεχνική Βοήθεια	5.156.068	1.298.237	6.454.305
Σύνολο Προγράμματος		570.190.646	143.567.297	713.757.943

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ»		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Προτεραιότητα: 1. «Εθνική Βάση Δεδομένων Κινδύνων, Απειλών και Απωλειών Καταστροφών (ΣΠ1)»	
<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Δράση 1.1 Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα Διαχείρισης Κινδύνων και Πρόληψης Η δημιουργία ενός Ολοκληρωμένου Πληροφοριακού Συστήματος Διαχείρισης Κινδύνων και Πρόληψης (ΟΠΣ) θα καλύψει μια σημαντική διαρθρωτική αδυναμία της χώρας αποτελώντας βασική προϋπόθεση για τη λειτουργία του Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων	
2	Προτεραιότητα: 2. «Εξοπλισμός και συνοδευτικές ενέργειες πρόληψης και αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών (ΣΠ2)»	
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Δράση 2.1 Εξοπλισμός αντιμετώπισης φυσικών καταστροφών. - Αγορά νέων πυροσβεστικών Α/Φ τύπου Canadair CL 515 προς αντικατάσταση των Canadair 215 - Αγορά αμφίβιων Α/Φ πυρόσβεσης τύπου Air tractor για τα νησιώτικα συμπλέγματα Προμήθεια Ε/Π βαρέως φορτίου Πυροσβεστικά οχήματα και λοιπά μέσα για το Πυροσβεστικό Σώμα - Προμήθεια μηχανολογικού εξοπλισμού και οχημάτων έργου για την πρόληψη, την άμεση επέμβαση στην εκδήλωση φυσικών καταστροφών και την αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τις φυσικές καταστροφές - Πλωτά μέσα για τη μεταφορά και απομάκρυνση πολιτών	

		<ul style="list-style-type: none"> - Ειδικά οχήματα περιπολίας και απομάκρυνσης πολιτών για την Ελληνική Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα - Προμήθεια μέσωσν ατομικής προστασίας και ατομικού εξοπλισμού προσωπικού Πυροσβεστικού Σώματος και ΕΜΑΚ
		<p>Δράση 2.2 Εξοπλισμός για την πρόληψη των φυσικών καταστροφών και προστασίας της ζωής των πολιτών</p> <ul style="list-style-type: none"> - Προμήθεια σταθμών παροχής κλιματολογικών δεδομένων - Προμήθεια εξοπλισμών – συστημάτων πρόληψης, αντιμετώπισης - διαχείρισης και έγκαιρης προειδοποίησης για φυσικούς κινδύνους που δεν σχετίζονται με το κλίμα και ανθρωπογενείς κινδύνους - Μη επανδρωμένα εναέρια οχήματα (UAV - Drones) για εναέρια επιτήρηση - Σύστημα ασύρματης επικοινωνίας για το Πυροσβεστικό Σώμα και τον Εθνικό Μηχανισμό Διαχείρισης Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων (Nat-CHAMM)
		<p>Δράση 2.3 Υποστηρικτικές ενέργειες για την εναρμόνιση με την Κοινοτική Νομοθεσία</p>
3	Προτεραιότητα: 3. «Αντιμετώπιση επιπτώσεων ανθρωπογενών κινδύνων – Προστασία Δημόσιας Υγείας (ΣΠ2)	
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i></p>	<p>Δράση 3.1 Κινητός υγειονομικός εξοπλισμός και υποδομές για την προστασία της δημόσιας υγείας</p> <p>Δράση 3.2 Προμήθεια εξοπλισμού για την προσωρινή διαμονή πληθυσμού μετά την εκδήλωση φυσικών καταστροφών</p> <p>Συνοπτικά, περιλαμβάνονται:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Σκηνές/αντίσκηνα για στέγαση πληθυσμού και κοινοτικών υπηρεσιών (χώροι για φύλαξη και διανομή ειδών πρώτης ανάγκης) - Εξοπλισμός διευκόλυνσης πρόσβασης για ΑΜΕΑ - Εξοπλισμός απασχόλησης και ψυχαγωγίας νηπίων - Στέγαση χώρων για απογραφή πληθυσμού και κοινωνικές υπηρεσίες - Εξοπλισμός παροχής νερού, υγιεινής και αποχέτευσης - Προμήθειες για παροχή σίτισης πρώτης ανάγκης (ξηρά τροφή) - Εξοπλισμός φωτισμού και ασφαλείας, πυροπροστασίας, διαχείρισης απορριμμάτων, γεννήτριες, τηλεπικοινωνιών έκτακτης ανάγκης για το camp - Υλικά πρώτης ανάγκης άμεσης χρήσης και είδη προσωπικής φροντίδας και υγιεινής (personal hygiene kits)
4α	Προτεραιότητα: 4. Αναβάθμιση δεξιοτήτων ανθρώπινου δυναμικού (ΣΠ2)	
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που</i></p>	<p>Δράση 4.1 Βελτίωση της ικανότητας του προσωπικού</p> <ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση της ικανότητας του ανθρώπινου δυναμικού του ΕΣΚΕΔΙΚ, του προσωπικού Πυροσβεστικού Σώματος, Ελληνικής Αστυνομίας, Λιμενικού Σώματος, ΓΕΕΘΑ, ΕΤΙΚ-ΕΚΑΒ, του προσωπικού των σχετικών με την <u>άμεση ανταπόκριση υπηρεσιών της Αυτοδιοίκησης Α και Β Βαθμού</u>, των δασικών υπηρεσιών και των

	<p>βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</p>	<p>εθελοντικών οργανώσεων (e-civil protection platform).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Βελτίωση της ικανότητας των εθελοντών των εθελοντικών ομάδων του μητρώου πολιτικής προστασίας και ανταλλαγή πρακτικών με φορείς του εξωτερικού (FEMA, ENSOSP, EMERCOM κ.α.). - Βελτίωση της ικανότητας του Προσωπικού Υποστήριξης Επιχειρήσεων Εθνικού Μηχανισμού Διαχείρισης <u>Κρίσεων και Αντιμετώπισης Κινδύνων</u> (βελτίωση της ικανότητας, αναβάθμιση δεξιοτήτων του προσωπικού Υπουργείων, Δήμων, Περιφερειών, Επιχειρήσεων που λειτουργούν κρίσιμες υποδομές, σε θέματα πολιτικής προστασίας). <p>Δράση 4.2 Βελτίωση της ικανότητας του πληθυσμού στην αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών μέσω δράσεων ευαισθητοποίησης</p>
5	Τεχνική Βοήθεια	

3.8 Πρόγραμμα «Δίκαιη Αναπτυξιακή Μετάβαση» (ΔΑΜ)

α. Γενικά Στοιχεία

Η χώρα αξιοποιεί τον νέο Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης (ΜΔΜ) της ΕΕ, προκειμένου να αντιμετωπίσει τις ευρύτερες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις στις περιοχές όπου η απασχόληση και το εισόδημα εξαρτώνται έντονα από τα ορυκτά καύσιμα ή από βιομηχανίες υψηλής έντασης εκπομπών.

Καθορίζονται 3 πυλώνες για τη ΔΑΜ:

- Αποκατάσταση & επανάχρηση υποβαθμισμένων εκτάσεων-εγκαταστάσεων
- Κοινωνική συνοχή & οικονομικός μετασχηματισμός (Μετάβαση σε νέο παραγωγικό μοντέλο)
- Διακυβέρνηση

Οι περιοχές παρέμβασης του ΠΔΑΜ καθορίζονται στα 3 ΕΣΔΙΜ, σύμφωνα με τα κριτήρια του άρθρου 11 του Καν. ΤΔΜ και είναι:

- Οι Περιφέρειες Δυτικής Μακεδονίας, (1.026.464.863 €)
- Οι Δήμοι Μεγαλόπολης, Γορτυνίας, Τρίπολης, Οιχαλίας της Περιφέρειας Πελοποννήσου (391.040.368 €)
- Οι νησιωτικές Περιφέρειες Βορείου Αιγαίου, Νοτίου Αιγαίου & Κρήτης (211.682.311 €)

Η απανθρακοποίηση επηρεάζει τα νησιά με ανόμοιο τρόπο, λόγω της διαφορετικής βαρύτητας των δραστηριοτήτων παραγωγής ενέργειας στο παραγωγικό σύστημα του κάθε νησιού, των εγγενών προκλήσεων της νησιωτικότητας (π.χ. απόσταση/γεωγραφική απομόνωση από την ηπειρωτική χώρα, έλλειψη οικονομικών κλίμακας και εξειδικευμένων ανθρώπινων πόρων, χαμηλή διαφοροποίηση της οικονομίας) καθώς και του ανόμοιου αριθμού εργαζομένων σε αυτές.

Ο Εθνικός Στρατηγικός Σχεδιασμός για τις περιοχές που επηρεάζονται άμεσα από τη διαδικασία της ενεργειακής μετάβασης της χώρας μας προς μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία είναι θέτει ως προτεραιότητά του

- τη στήριξη επενδύσεων που θα συμβάλλουν άμεσα και αποτελεσματικά στον οικονομικό μετασχηματισμό αυτών των περιοχών, λαμβάνοντας υπόψη τα συγκριτικά πλεονεκτήματα και αναπτυξιακές δυνατότητες της καθεμιάς και
- την ενδυνάμωση των εργαζομένων και γενικά του τοπικού ανθρώπινου δυναμικού.

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση και προώθηση επιχειρηματικότητας	704.825.600	126.293.399	831.118.999
2	Ενεργειακή μετάβαση - κλιματική ουδετερότητα	211.542.570	39.041.430	250.584.000
3	Αναπροσαρμογή χρήσεων γης - κυκλική οικονομία	52.700.000	9.300.001	62.000.001
4	Δίκαιη εργασιακή μετάβαση και ενδυνάμωση ανθρώπινου κεφαλαίου	280.550.100	51.555.900	332.106.000
5	Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις μικρής κλίμακας	70.893.620	17.852.580	88.746.200
6	Τεχνική Βοήθεια	54.547.522	10.084.821	64.632.343

Σύνολο Προγράμματος		1.375.059.412	254.128.131	1.629.187.543
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΔΙΚΑΙΗ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ»				
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ		ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ		
1	<p>Προτεραιότητα: 1. Ενίσχυση και Προώθηση Επιχειρηματικότητας</p> <p><i>Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)</i></p>	<p>1.Έρευνα - Καινοτομία - Προηγμένες τεχνολογίες Περιλαμβάνονται δράσεις στήριξης της ΕΤΑΚ & ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων</p>		
		<p>2.Ανταγωνιστικότητα ΠΜΕ & ΜΜΕ - Ψηφιακός μετασχηματισμός επιχειρήσεων Περιλαμβάνονται δράσεις ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των ΠΜΕ & ΜΜΕ και διευκόλυνσης της εισόδου τους στις παγκόσμιες αγορές, καθώς και υποστήριξης του ψηφιακού και πράσινου μετασχηματισμού τους σε όλη την παραγωγική διαδικασία, με έμφαση στην κυκλική οικονομία.</p> <p>3.Υποδομές και μηχανισμοί επιχειρηματικότητας Βελτίωση των υφιστάμενων και δημιουργία νέων Επιχειρηματικών Πάρκων & Οργανωμένων Υποδοχέων Μεταποιητικών Επιχειρηματικών Δραστηριοτήτων (ΟΥΜΕΔ), σύμφωνα με τις σημερινές τεχνολογικές απαιτήσεις και στο πλαίσιο μιας ευρύτερης βιομηχανικής πολιτικής, με στόχο να αυξηθεί η ελκυστικότητα των χώρων αυτών Ως εμβληματικό έργο υποστήριξης του επιχειρηματικού περιβάλλοντος αναφέρεται το Επιχειρηματικό Πάρκο Μεγαλόπολης.</p> <p>4.Επενδύσεις σημαντικής κλίμακας από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ Διακριτή κατηγορία παρέμβασης της Προτεραιότητας 1, αποτελεί η υποστήριξη παραγωγικών επενδύσεων από επιχειρήσεις εκτός ΜΜΕ στις λιγνιτικές περιοχές της ΔΜ & την ευρύτερη περιοχή της Μεγαλόπολης, οι οποίες εκτιμώνται ως απαραίτητες για την υλοποίηση των ΕΣΔΙΜ.</p>		
2	<p>Προτεραιότητα: 2. Ενεργειακή Μετάβαση - Κλιματική Ουδετερότητα</p> <p><i>Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)</i></p>	<p>1.Ενεργειακή αποδοτικότητα. Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής: Ενεργειακές αναβαθμίσεις (μεμονωμένα ή μέσω ενεργειακών κοινοτήτων):</p> <ul style="list-style-type: none"> - δημόσιων/ δημοτικών κτιρίων (π.χ. Δημοτικές Υπηρεσίες, Σχολεία, Κέντρα Υγείας, κ.λπ.) και υποδομών (π.χ. ΕΕΛ) - κατοικιών - κτιρίων γραφείων και παραγωγικών μονάδων. 		
		<p>2.Καθαρή ενέργεια - Ενδεικτικές δράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αύξηση της αυτοπαραγωγής από ΑΠΕ (Πράσινες πόλεις) - Πρόγραμμα Smart Energy Network (SEN) - Εγκατάσταση αντλιών θερμότητας για θέρμανση/ ψύξη ή/και συστημάτων παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας από ΑΠΕ που θα αξιοποιείται για θέρμανση/ψύξη με αντλίες θερμότητας - Στήριξη ενεργειακών κοινοτήτων για την ανάπτυξη δράσεων αυτοπαραγωγής - Στήριξη της αυτοπαραγωγής από καθαρές μορφές ενέργειας μεμονωμένα, σε δημόσια/ δημοτικά κτίρια (π.χ. Δημοτικές Υπηρεσίες, Σχολεία, Κέντρα Υγείας, κ.λπ.) και υποδομές (π.χ. ΕΕΛ), κατοικίες και κτίρια γραφείων και παραγωγικών μονάδων 		

		<ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή μονάδων υπολειμματικής βιομάζας για παραγωγή ενέργειας και τ/θ - Κατασκευή μικρών μονάδων βιοαερίου, που αξιοποιούν κτηνοτροφικά, πτηνοτροφικά και αγροτικά υπολείμματα, κατά το πρότυπο άλλων παρόμοιων μονάδων που έχουν κατασκευαστεί στη χώρα. <p>3. Έξυπνη ενέργεια (συστήματα, δίκτυα, αποθήκευση και ηλεκτροκίνηση) . Ενδεικτικές δράσεις είναι οι εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση για την εγκατάσταση συστημάτων αποθήκευσης καθαρής ενέργειας μακράς διάρκειας - Αποκατάσταση και αναβάθμιση των δικτύων τ/θ - Δίκτυο κέντρων συλλογής και διαχείρισης υπολειμματικής βιομάζας - Εγκατάσταση σταθμών φόρτισης ηλεκτρικών οχημάτων - Επενδύσεις σε νέα ή αναβαθμισμένα δίκτυα και συστήματα χαμηλής, μέσης, υψηλής και υπερυψηλής τάσης.
3	<p>Προτεραιότητα: 3. Αναπροσαρμογή Χρήσεων Γης - Κυκλική Οικονομία</p> <p>Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (TAM)</p>	<p>1. Αναπροσαρμογή των εδαφών και των εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία</p> <p>Στήριξη δράσεων για την αναπροσαρμογή και επανάχρηση των υποβαθμισμένων εκτάσεων και εγκαταστάσεων στα λιγνιτικά πεδία στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας & στον Δήμο Μεγαλόπολης Οι δράσεις αυτές σχετίζονται με την αναπτυξιακή αξιοποίηση των αποκατεστημένων εδαφών, που έχουν περιέλθει στην κυριότητα του Δημοσίου και στα οποία έχουν υλοποιηθεί οι εργασίες αποκατάστασης από το Ταμείο Ανάκαμψης. Αφορούν κυρίως α) πράσινες υποδομές, όπως είναι τα αντιπλημμυρικά έργα, οι αναβαθμίσεις για την καλλιέργεια, οι δράσεις αποκατάστασης, διαχείρισης και παρακολούθησης της βιοποικιλότητας (εκτός PAF), υποδομές αποδοτικής χρήσης των φυσικών πόρων, ιδίως του νερού και β) τα τεχνικά έργα για την αναπροσαρμογή της χρήσης γης, όπως είναι οι υποδομές διευκόλυνσης της πρόσβασης, δίκτυα και υποδομές δημόσιου χαρακτήρα που θα κριθούν αναγκαία για την εύρυθμη λειτουργία των επιχειρηματικών πάρκων και των λοιπών επενδύσεων και δραστηριοτήτων εντός της περιμέτρου των πρώην λιγνιτικών ορυχείων κ.ο.κ</p> <p>2. Κυκλική Οικονομία</p> <p>Η κατηγορία περιλαμβάνει δράσεις που εξυπηρετούν την προώθηση της κυκλικής οικονομίας και την ανακύκλωση, όπως είναι οι επενδύσεις για την επαναχρησιμοποίηση, επισκευή και ανακύκλωση των αποβλήτων των νέων παραγωγικών επενδύσεων και των αναδυόμενων αλυσίδων αξίας. Ενδεικτικά αναφέρονται η δημιουργία μονάδας ανακύκλωσης φωτοβολταϊκών πάνελ, η δημιουργία μονάδας ανακύκλωσης μπαταριών, κ.ο.κ.</p>
4	<p>Προτεραιότητα: 4. Δίκαιη Εργασιακή Μετάβαση</p> <p>Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το</p>	<p>Άμεσες παρεμβάσεις απασχόλησης & κοινωνικής συνοχής στις επηρεαζόμενες περιοχές</p> <p>Προώθηση της απασχόλησης</p> <p>Αναβάθμιση δεξιοτήτων & επανακατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού</p> <p>Προσαρμοστικότητα εργαζομένων & επιχειρήσεων</p> <p>Κοινωνικοοικονομική ένταξη</p>

	κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)	<p>Υποδομές επαγγελματικής εκπαίδευσης & κατάρτισης</p> <p>Υποδομές κοινωνικής φροντίδας & πρόνοιας</p> <p>Εξοικείωση - Ευαισθητοποίηση κοινωνικού & οικονομικού ιστού</p>
5	<p>Προτεραιότητα: 5. Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Μικρής Κλίμακας</p> <p><i>Ειδικός στόχος: JSO8.1. Δυνατότητα στις περιφέρειες και τους ανθρώπους να αντιμετωπίσουν τις κοινωνικές, εργασιακές, οικονομικές και περιβαλλοντικές επιπτώσεις της μετάβασης προς τους στόχους της Ένωσης για το έτος 2030 για την ενέργεια και το κλίμα και για μια κλιματικά ουδέτερη οικονομία της Ένωσης έως το 2050, βάσει της Συμφωνίας του Παρισιού (ΤΔΜ)</i></p>	<p>Ποιότητα ζωής και ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις σε αστικές και αγροτικές περιοχές</p> <p><i>Αφορά στη χρηματοδότηση παρεμβάσεων στις ΠΕ Κοζάνης και Φλώρινας, στον Δ. Μεγαλόπολης και στα νησιά (εκτός “GR-eco islands”), οι οποίες προσδιορίζονται μέσα από ολοκληρωμένες εδαφικές στρατηγικές. Αυτές οι στρατηγικές δρομολογούνται υπό την ευθύνη των οικείων ΠΕΠ και προγραμματίζεται να υλοποιηθούν ως ΟΧΕ</i></p> <p>Ολοκληρωμένες αναπτυξιακές παρεμβάσεις για “GR-eco islands”</p> <p>Σε αυτό το πλαίσιο, το ΠΔΑΜ επικεντρώνεται μόνο σε εκείνες τις κατηγορίες παρεμβάσεων που επιτρέπουν οι επιλεξιμότητες του Καν. ΤΔΜ και συνδέονται με την ενεργειακή μετάβαση των νησιών που θα πληρούν τα κατάλληλα κριτήρια (κυρίως πληθυσμιακά, ενεργειακά και διπλής νησιωτικότητας/ γεωγραφικής απομόνωσης). Αυτή η πρόθεση περιλαμβάνει στοχευμένες δράσεις που θα διευκολύνουν: τη διείσδυση των ΑΠΕ (όπως την εγκατάσταση ΥΒΣ), την προώθηση ενεργειακών κοινοτήτων για τις ΑΠΕ, την ενεργειακή αναβάθμιση, τη χρήση έξυπνων ενεργειακών δικτύων και ψηφιακών εφαρμογών, την ηλεκτροκίνηση και την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας, την ευαισθητοποίηση των τοπικών κοινωνιών, κ.ά.</p>
6	Τεχνική Βοήθεια	

3.9 Πρόγραμμα «Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας» (Π.Α.Λ.Υ.Θ.)

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το Πρόγραμμα Αλιείας, Υδατοκαλλιέργειας και Θάλασσας 2021-2027 (ΠΑΛΥΘ), αναπτύσσεται και χρηματοδοτείται στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Ταμείου Θάλασσας, Αλιείας και Υδατοκαλλιέργειας (ΕΤΘΑΥ), ακολουθώντας το θεσμικό πλαίσιο των «Κοινών Διατάξεων» Καν(ΕΕ)1380/2021, καθώς και της Κοινής Αλιευτικής Πολιτικής (ΚΑΛΠ) Καν(ΕΕ)1380/2013, που έχει ως στόχο να διασφαλίσει ότι οι δραστηριότητες στους τομείς της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας είναι μακροπρόθεσμα βιώσιμες από περιβαλλοντική άποψη και υπόκεινται σε διαχείριση που είναι συμβατή με τους στόχους της επίτευξης οικονομικών και κοινωνικών οφελών, καθώς και οφελών στον τομέα της απασχόλησης.

Το Πρόγραμμα, εξυπηρετεί την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική της ΕΕ, καθώς και σειρά διεθνών και ευρωπαϊκών στρατηγικών και δεσμεύσεων, που θέτουν ευρύτερους στόχους για την βιώσιμη ανάπτυξη, τη βιοποικιλότητα, την πράσινη μετάβαση, και τη θαλάσσια διακυβέρνηση.

Όραμα του Προγράμματος είναι η : «Μετάβαση σε μια ανθεκτική, ανταγωνιστική και περιβαλλοντικά φιλική αλιεία και υδατοκαλλιέργεια, αρμονικά ενταγμένων στο πλαίσιο της κυκλικής και ενεργειακά αποδοτικής οικονομίας, με έμφαση στη γνώση, την καινοτομία και την αξιοποίηση της τεχνολογικής ανάπτυξης, και την ενδυνάμωση των τοπικών κοινωνιών ώστε να επωφελοούνται από τις ευκαιρίες που προσφέρει η βιώσιμη γαλάζια οικονομία».

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Πρώθηση της βιώσιμης αλιείας και της αποκατάστασης και διατήρησης των υδάτινων βιολογικών πόρων	207.865.000	89.085.000	296.950.000
2	Πρώθηση δραστηριοτήτων βιώσιμης υδατοκαλλιέργειας και της μεταποίησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, συμβάλλοντας έτσι στην επισιτιστική ασφάλεια στην Ένωση	91.280.000	39.120.000	130.400.000
3	Πρώθηση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες, νησιωτικές και εσωτερικές περιοχές και προαγωγή της ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας	49.910.000	21.390.000	71.300.000
4	Ενίσχυση της διεθνούς διακυβέρνησης των ωκεανών και καθιέρωση ασφαλών, προστατευμένων, καθαρών θαλασσών και ωκεανών που υπόκεινται σε βιώσιμη διαχείριση	7.000.000	3.000.000	10.000.000
5	Τεχνική βοήθεια σύμφωνα με το άρθρο 36 παράγραφος 4 του ΚΚΔ	7.691.026	3.296.154	10.987.180
Σύνολο Προγράμματος		363.746.026	155.891.154	519.637.180

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ «ΑΛΙΕΙΑΣ, ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΑΛΑΣΣΑΣ»	
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 1. ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ ΤΩΝ ΥΔΑΤΙΝΩΝ ΒΙΟΛΟΓΙΚΩΝ ΠΟΡΩΝ
<i>Ειδικός στόχος: 1.1. Ενίσχυση των οικονομικά, κοινωνικά και περιβαλλοντικά βιώσιμων αλιευτικών δραστηριοτήτων</i>	<p>Ειδικός Στόχος εξυπηρετείται μέσω των ακόλουθων τύπων δράσεων, ιδίως για την ενίσχυση της παράκτιας αλιείας μικρής κλίμακας:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επενδύσεις στα αλιευτικά σκάφη χωρίς να αυξάνεται η αλιευτική τους ικανότητα -Βελτίωση της επιλεκτικότητας των χρησιμοποιούμενων αλιευτικών εργαλείων που θα περιορίζουν τις επιπτώσεις στο οικοσύστημα - Ενθάρρυνση της χρήσης τεχνικών αλιείας χαμηλού αντικτύπου: - Στήριξη της μικρής παράκτιας αλιείας - Πρώτη απόκτηση σκάφους - Βελτίωση των υποδομών που εξυπηρετούν την αλιεία - Συμπληρωματικές δραστηριότητες για τη διαφοροποίηση του εισοδήματος των αλιέων, όπως υπηρεσίες αλιευτικού τουρισμού - Ενίσχυση της δημιουργίας επιχειρηματικών συστάδων και δικτύων αλιέων και αλιευτικών επιχειρήσεων - Ενίσχυση της δημιουργίας συμπράξεων μεταξύ αλιευτικών επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων - Αξιοποίηση των ανεπιθύμητων αλιευμάτων - Επένδυση στη γνώση και αναβάθμιση των παρεχόμενων υποστηρικτικών υπηρεσιών προς τους αλιείς, προσέλκυση νέων για ενασχόληση στον αλιευτικό τομέα και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για σημαντικά θέματα του τομέα.
<i>Ειδικός στόχος: 1.2: Αύξηση της ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών CO2 μέσω της αντικατάστασης ή του εκσυγχρονισμού κινητήρων αλιευτικών σκαφών</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις αντικατάστασης ή εκσυγχρονισμού των κινητήρων των αλιευτικών σκαφών
<i>Ειδικός στόχος: 1.3. Προώθηση της προσαρμογής της αλιευτικής ικανότητας στις αλιευτικές δυνατότητες σε περιπτώσεις οριστικής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων και συμβολή στην επίτευξη δίκαιου βιοτικού επιπέδου σε περιπτώσεις προσωρινής παύσης των αλιευτικών δραστηριοτήτων</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Εφαρμογή προγραμμάτων οριστικής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων - Εφαρμογή προγραμμάτων προσωρινής παύσης αλιευτικών δραστηριοτήτων.
<i>Ειδικός στόχος: 1.4. Προώθηση του αποτελεσματικού ελέγχου και της επιβολής των κανόνων της αλιείας, μεταξύ άλλων για την καταπολέμηση της ΠΑΑ αλιείας, καθώς και αξιόπιστων δεδομένων για τη λήψη αποφάσεων που βασίζονται στη γνώση</i>	<ul style="list-style-type: none"> - Συλλογή, διαχείριση και χρήση δεδομένων - Βελτίωση του ελέγχου και της επιβολής των κανόνων της αλιείας, μέσω της γνώσης και της ανάπτυξης και εφαρμογής αποτελεσματικών και καινοτόμων τεχνολογιών ελέγχου
<i>Ειδικός στόχος: 1.6.: Συμβολή στην προστασία και στην αποκατάσταση</i>	<p>Ανάπτυξη και εφαρμογή μέτρων για την προστασία και την αποκατάσταση της βιοποικιλότητας και των οικοσυστημάτων και την προσαρμογή στις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής</p>

	της υδρόβιας βιοποικιλότητας και των υδρόβιων οικοσυστημάτων	<p>Εκπόνηση σχεδίων διαχείρισης, παρακολούθηση και εφαρμογή αυτών</p> <p>Συλλογή θαλάσσιων απορριμμάτων</p> <p>Επένδυση στη γνώση, προσέλκυση νέων για ενασχόληση στον αλιευτικό τομέα και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για σημαντικά θέματα του τομέα</p> <p>Ανάπτυξη μέτρων προώθησης του οικολογικού χαρακτήρα της αλιείας.</p>
2	<p>ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 2 - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΜΕΤΑΠΟΙΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΜΠΟΡΙΑΣ ΠΡΟΪΟΝΤΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ, ΣΥΜΒΑΛΛΟΝΤΑΣ ΕΤΣΙ ΣΤΗΝ ΕΠΙΣΤΙΤΣΤΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΣΤΗΝ ΈΝΩΣΗ</p> <p><i>Ειδικός στόχος: 2.1. Προώθηση βιώσιμων δραστηριοτήτων υδατοκαλλιέργειας, ιδίως ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας του κλάδου της υδατοκαλλιέργειας, και παράλληλη διασφάλιση ότι οι δραστηριότητες είναι περιβαλλοντικά βιώσιμες σε μακροπρόθεσμο επίπεδο</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: 2.2. Προώθηση της εμπορίας, της ποιότητας και της προστιθέμενης αξίας των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας, καθώς και της μεταποίησης των εν λόγω προϊόντων</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας των υδατοκαλλιεργειών. - Προώθηση βιώσιμων πρακτικών υδατοκαλλιέργειας και δράσεων προστασίας του περιβάλλοντος - Ολοκληρωμένος χωροταξικός Σχεδιασμός για τις Υδατοκαλλιέργειες - Βελτίωση των όρων προώθησης και εμπορίας προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας - Ενίσχυση επενδύσεων στον τομέα της μεταποίησης των προϊόντων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας - Ενίσχυση της δημιουργίας επιχειρηματικών συστάδων επιχειρήσεων -Αποζημιώσεις για διαφυγόν εισόδημα ή πρόσθετο κόστος λόγω έκτακτων συμβάντων
3	<p>ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 3 - ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΜΙΑΣ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΓΑΛΑΖΙΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΣΕ ΠΑΡΑΚΤΙΕΣ, ΝΗΣΙΩΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΕΣΩΤΕΡΙΚΕΣ ΠΕΡΙΟΧΕΣ ΚΑΙ ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΑΛΙΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΔΑΤΟΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ</p> <p><i>Ειδικός στόχος: 3.1. Ενθάρρυνση μιας βιώσιμης γαλάζιας οικονομίας σε παράκτιες, νησιωτικές και εσωτερικές περιοχές και προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης κοινοτήτων αλιείας και υδατοκαλλιέργειας</i></p>	<p>Περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση των οικονομιών των τοπικών κοινοτήτων και της κοινωνικής της συνοχής, καθώς και προπαρασκευαστικές δράσεις για την ανάπτυξη των ΤΑΠΤΟΚ, ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των Ομάδων Τοπικής Δράσης, δράσεις συνεργασίας κλπ.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Προπαρασκευαστικές δράσεις για τις ΤΑΠΤΟΚ -Ενέργειες για την οργάνωση και αποτελεσματική λειτουργία των <u>Ομάδων Τοπικής Δράσης</u> (κάλυψη λειτουργικού κόστους ΟΤΔ, δράσεις κατάρτισης στελεχών ΟΤΔ, κ.α.). - Στήριξη της δικτύωσης και της συνεργασίας με άλλες τοπικές κοινότητες με παρόμοια χαρακτηριστικά και ανταλλαγή καλών πρακτικών - Δράσεις ενίσχυσης της μικρής παράκτιας αλιείας - Υποστήριξη της τοπικής επιχειρηματικότητας και ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, με έμφαση στον τομέα της αλιείας και της υδατοκαλλιέργειας. - Ανάπτυξη και εφαρμογή νέων ιδεών που αντιμετωπίζουν κοινωνικές ανάγκες, προωθούν την ένταξη και ωφελούν την τοπική κοινωνία. - Ανάπτυξη ικανοτήτων (εκπαίδευση, κατάρτιση) σε επιλεγμένες δραστηριότητες κομβικές για τις περιοχές παρέμβασης. - Εισαγωγή καινοτομίας, ορθών πρακτικών ή/και υλοποίηση επενδύσεων για την αξιοποίηση και ανάδειξη του πολιτιστικού και φυσικού αποθέματος.

		<ul style="list-style-type: none"> - Παρεμβάσεις και έργα για την αύξηση της ελκυστικότητας και της προσβασιμότητας των περιοχών, την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, την βελτίωση της καθημερινότητας μέσω χρήσης ΤΠΕ και της ανάπτυξης του επιπέδου υγείας και εκπαίδευσης, κλπ - Δράσεις για την προώθηση της κοινωνικής συνοχής, της ισότητας των δύο φύλων της άρσης των αποκλεισμών και της παροχής ίσων ευκαιριών - Δράσεις για την στήριξη της τοπικής απασχόλησης - Στήριξη της δημιουργίας διακλαδικών δικτύων και συνεργειών (αλιεία, εμπορία, εστίαση/ τουρισμός) για την ανάπτυξη και διάθεση πιστοποιημένων τοπικών προϊόντων (τοπικά συστήματα τροφίμων). - Παρεμβάσεις για την προστασία του περιβάλλοντος και της βιοποικιλότητας της παράκτιες περιοχές. - Ανάπτυξη συμπληρωματικών δραστηριοτήτων στο πλαίσιο της τοπικής γαλάζιας οικονομίας, για παράδειγμα στον τουρισμό (αλιευτικός, βιωματικός, καταδυτικός, κλπ.), τις περιβαλλοντικές υπηρεσίες και τις πολιτιστικές θαλάσσιες δραστηριότητες. - Ενθάρρυνση της ανάπτυξης και της παραγωγής νέων προϊόντων - Αξιοποίηση περιβαλλοντικών πλεονεκτημάτων περιοχών σημαντικής περιβαλλοντικής αξίας πχ λιμνοθάλασσες με τη μορφή οικο-αλιευτικών δραστηριοτήτων (ειδικές μορφές τουρισμού). - Ανάπτυξη ικανοτήτων (εκπαίδευση, κατάρτιση, παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών) για επιλεγμένες δραστηριότητες, διαφορετικές ή συμπληρωματικές με αυτές που ήδη ασκούν οι δυνητικά ωφελούμενοι. - Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού και των εμπλεκόμενων φορέων που συνδέονται με το Natura 2000. - Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας και της οικοτεχνίας, με έμφαση στην ενθάρρυνση της ενεργής συμμετοχής των γυναικών και ειδικών ομάδων.
4	<p>ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ 4 - ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΔΙΕΘΝΟΥΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΤΩΝ ΩΚΕΑΝΩΝ ΚΑΙ ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΑΣΦΑΛΩΝ, ΠΡΟΣΤΑΤΕΥΜΕΝΩΝ, ΚΑΘΑΡΩΝ ΘΑΛΑΣΣΩΝ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΩΝ ΠΟΥ ΥΠΟΚΕΙΝΤΑΙ ΣΕ ΒΙΩΣΙΜΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ</p> <p>Ειδικός στόχος: 4.1. Ενίσχυση της βιώσιμης διαχείρισης των θαλασσών και των ωκεανών μέσω της προώθησης των γνώσεων για τη θάλασσα, της θαλάσσιας επιτήρησης και/ή της συνεργασίας στα καθήκοντα ακτοφυλακής</p>	<p>Υποστήριξη της λειτουργίας του κοινού περιβάλλοντος ανταλλαγής πληροφοριών για την επιτήρηση του θαλάσσιου τομέα της ΕΕ (CISE)</p> <p>Υποστήριξη των υπηρεσιών του Λ.Σ - ΕΛ.ΑΚΤ., και συγκεκριμένα στην ενίσχυση της εκπαίδευσης</p> <p>Δημιουργία μητρώων δεδομένων των φορέων της Θαλάσσιας Οικονομίας με στόχο τη δικτύωση των εμπλεκόμενων μερών</p> <p>Δημιουργία πλατφόρμας συλλογής και διαμοιρασμού δεδομένων του θαλάσσιου χώρου, με στόχο την αύξηση της πρόσβασης στη γνώση, την ενίσχυση της προστασίας και την αειφορική διαχείριση</p> <p>Δημιουργία ενιαίας πλατφόρμας (ΟΠΣ), για την αποτελεσματικότερη παρακολούθηση δεικτών, μελετών και στοιχείων, που σχετίζονται με τους τομείς της Εθνικής Στρατηγικής για την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική</p>
5	Τεχνική Βοήθεια	

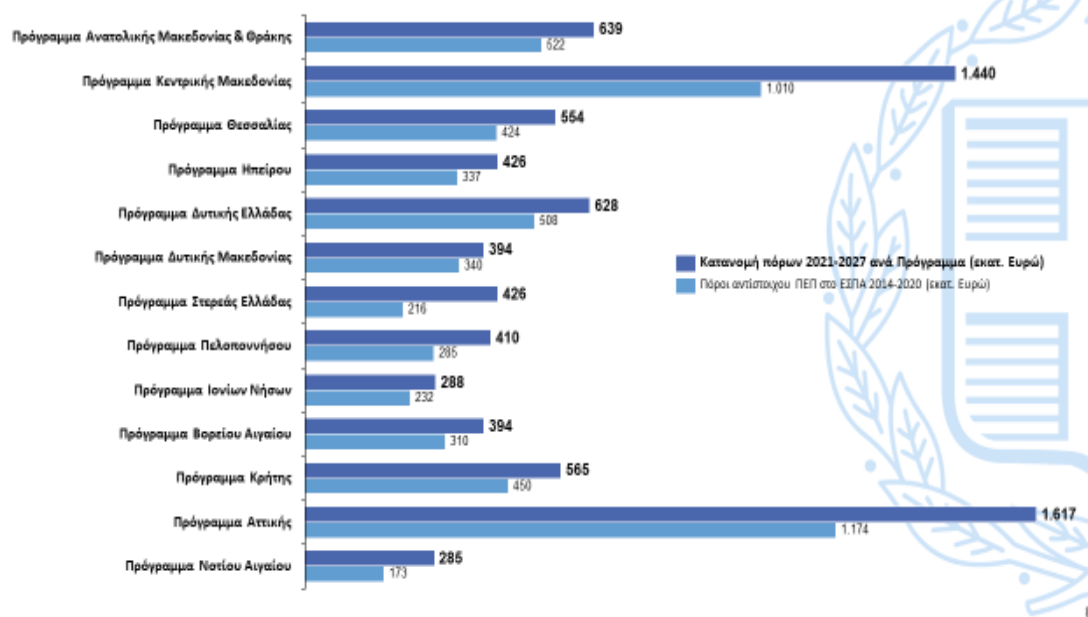
4. ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

4.1 Εισαγωγή – Συνοπτική Παρουσίαση

Ο συνολικός προϋπολογισμός των ΠεΠ ανέρχεται σε 8,1 δις € και είναι αυξημένος κατά 2,8 δις € σε σχέση με την προηγούμενη Προγραμματική Περίοδο

A/A	ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ανατολική Μακεδονία & Θράκη	543.234.017	95.864.829	639.098.846
2	Αττική	808.497.748	808.497.748	1.616.995.496
3	Βόρειο Αιγαίο	334.916.486	59.102.914	394.019.400
4	Δυτική Ελλάδα	534.180.118	94.267.084	628.447.202
5	Δυτική Μακεδονία	334.994.311	59.116.647	394.110.958
6	Ήπειρος	362.156.013	63.909.887	426.065.900
7	Θεσσαλία	470.802.814	83.082.853	553.885.667
8	Ιόνια Νησιά	244.455.306	43.139.175	287.594.481
9	Κεντρική Μακεδονία	1.224.087.320	216.015.414	1.440.102.734
10	Κρήτη	479.856.714	84.680.601	564.537.315
11	Νότιο Αιγαίο	142.676.075	142.676.075	285.352.150
12	Πελοπόννησος	348.575.163	61.513.268	410.088.431
13	Στερεά Ελλάδα	362.156.013	63.909.889	426.065.902
	Σύνολο	6.190.588.098	1.875.776.384	8.066.364.482

Περιφερειακά Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

Από παρουσίαση Υπ. Ανάπτυξης και Επενδύσεων

4.2 Διαχωρισμός Δράσεων μεταξύ των ΠεΠ και των Τομεακών Προγραμμάτων

Παρουσιάζεται, στη συνέχεια, ο διαχωρισμός έργων και δράσεων μεταξύ τομεακών προγραμμάτων (ΠΕΚΑ, Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού και Κοινωνική Συνοχή κλπ) και ΠεΠ:

- Στον Τομέα των Στερεών Αποβλήτων, στο πλαίσιο των ΠεΠ μπορούν να υλοποιηθούν μόνον μικρής κλίμακας υποδομές, εφόσον συνάδουν με ένα ολοκληρωμένο σχέδιο για την Περιφέρεια (ΠΕΣΔΑ), εξυπηρετούν τους σκοπούς της ολοκληρωμένης και αποτελεσματικής διαχείρισης και συμβάλλουν τεκμηριωμένα στην επίτευξη των στόχων της ανακύκλωσης. Ειδικότερα, η υλοποίηση των Γωνιών Ανακύκλωσης και των Πράσινων Σημείων που εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των Δήμων θα πραγματοποιείται από τα ΠεΠ. Το Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή» θα διαχειριστεί κάθε άλλη δράση διαχείρισης (ΣΜΑ, ΜΕΒΑ, Μονάδες Ανάκτησης – Ανακύκλωσης (RRF), κ.λπ.),
- Στον Τομέα της Ύδρευσης όλα τα άλλα νέα έργα Ύδρευσης θα τα διαχειριστούν τα ΠεΠ.
- Στον τομέα των λυμάτων όλα τα νέα έργα αστικών λυμάτων θα τα διαχειριστούν τα ΠεΠ.
- Τα μικρά αντιπλημμυρικά έργα και τα έργα ομβρίων σε αστικές περιοχές, όπου η ευθύνη και η κυριότητα ανήκει στις Περιφερειακές Αρχές (στις Περιφέρειες είτε με εκχώρηση αρμοδιότητας στους Δήμους), θα τα διαχειρίζονται τα ΠεΠ.
- Τα ΠεΠ θα διαχειριστούν τα έργα ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων σε τοπικό επίπεδο, ήτοι στην Τοπική Αυτοδιοίκηση (μικρά κτίρια, σχολεία, κ.λπ.).
- Από το ΠεΠ θα καλυφθούν ανάγκες σε υποδομές υγείας, εκπαίδευσης και δια βίου μάθησης, κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και σε υπηρεσίες και μικρές υποδομές τουρισμού και πολιτισμού στο πλαίσιο της συμβολής στην κοινωνικοοικονομική ανάκαμψη. Επίσης θα χρηματοδοτηθούν δράσεις για την καταπολέμηση της φτώχειας, την ενεργό και ισότιμη κοινωνικοοικονομική ένταξη, την προώθηση της ισότητας και της ισότιμης πρόσβασης σε υπηρεσίες
- Τα ΠεΠ αναλαμβάνουν δράσεις απευθείας παροχής υπηρεσιών στους ωφελούμενους με τοπικό χαρακτήρα που υλοποιούνται ήδη από τις Κοινωνικές Δομές των Περιφερειών, ενώ οι λοιπές σχετικές οριζόντιες δράσεις εθνικής εμβέλειας εντάσσονται στο ΠΑΔΚΣ.

4.3 Βασικοί Τομείς προτεραιότητας των ΠεΠ

Οι βασικοί τομείς προτεραιότητας όλων των ΠεΠ είναι οι παρακάτω:

α. Προώθηση Καινοτομίας - Στήριξη / Ενίσχυση επιχειρηματικότητας κλπ

Αφορά κυρίως την ανταγωνιστικότητα της τοπικής οικονομίας, την υποστήριξη της έρευνας και καινοτομίας, τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ κλπ

- Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών
- Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας, μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
- Συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς
- Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων ενίσχυση υποδομών για τον ψηφιακό μετασχηματισμό επιχειρήσεων
- Ενίσχυση ίδρυσης και λειτουργίας μικρομεσαίων επιχειρήσεων
- Υποστήριξη της ψηφιοποίησης δημοσίων οργανισμών και ερευνητικών φορέων

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Ανάπτυξη Ψηφιακών εφαρμογών δημοσίων οργανισμών
- ✓ Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
- ✓ Ανάπτυξη / αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων
- ✓ Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς πολιτισμού – τουρισμού
- ✓ Υποστήριξη της ψηφιοποίησης δημοσίων οργανισμών και ερευνητικών φορέων
- ✓ Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές

β. Περιβάλλον – Βιώσιμη / πράσινη / Αειφορική Ανάπτυξη

Σχεδόν όλες οι δράσεις αφορούν και την Τοπική Αυτοδιοίκηση. Ενδεικτικά:

- ✓ Ενεργειακή Αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων
- ✓ Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)
- ✓ Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας
- ✓ Ετοιμότητα φορέων για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών
- ✓ Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)
- ✓ Δίκτυα ύδρευσης – μονάδες αφαλάτωσης (για νησιά)
- ✓ Ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή κοινοχρήστων χώρων αστικών κέντρων/οικισμών
- ✓ Έργα προστασίας και διάβρωσης ακτών

γ. Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας

Περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν:

- ✓ Κατασκευή / αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ.
- ✓ Παρεμβάσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και της προσβασιμότητας των πολιτών.

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών
- ✓ Βελτίωση επαρχιακού και λοιπού οδικού δικτύου

δ. Κοινωνικές Υποδομές

Περιλαμβάνονται δράσεις που αφορούν στην:

- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση κτιριακών εγκαταστάσεων και του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση κτιριακών εγκαταστάσεων και του εργαστηριακού εξοπλισμού γ'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών υποδομών και εξοπλισμός υγειονομικών μονάδων
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας
- ✓ Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών
- ✓ Δράσεις προβολής και ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς
- ✓ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας
- ✓ Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας - κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα
- ✓ Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών
- ✓ Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών τουρισμού

ε. Προώθηση απασχόλησης - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας

- Μέτρα για τη βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση - Στήριξη της αυτοαπασχόλησης και της σύστασης επιχειρήσεων
- Στήριξη της κοινωνικής οικονομίας και των κοινωνικών επιχειρήσεων
- Στήριξη της πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (εξαιρουμένων των υποδομών) για τη βελτίωση της πρόσβασης περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι Ρομά, στην εκπαίδευση και την απασχόληση και για την προώθηση της κοινωνικής ένταξής τους
- Στήριξη της προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας (εξαιρουμένων των υποδομών)
- Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών
- Υλοποίηση σχεδίων αποϊδρυματοποίησης

Ενδεικτικές δράσεις που ενδιαφέρουν την Τοπική Αυτοδιοίκηση:

- ✓ Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης
- ✓ Κέντρα Κοινότητας
- ✓ Δομές αντιμετώπισης Φτώχειας
- ✓ Δομές φιλοξενίας αστέγων
- ✓ Δράσεις για την κοινωνική ένταξη των ρομά
- ✓ Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών
- ✓ Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)
- ✓ Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ ΑμεΑ).
- ✓ Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών
- ✓ Τοπικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας

Σημειώνεται ότι:

Το 2024, η λειτουργία και συγχρηματοδότηση των Κέντρων Κοινότητας (ΚΚ), των δομών (ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ, Δομές Κακοποιημένων Γυναικών), θα επανεξεταστεί υπό το πρίσμα ενός σχεδίου βιωσιμότητας για τη σταδιακή έξοδο από τη συγχρηματοδότηση από το ΕΚΤ+ και για τη θέσπιση ενός νέου μοντέλου παροχής υπηρεσιών στο επίπεδο της κοινότητας, το οποίο δύναται να ενσωματώνει περισσότερες υπηρεσίες (π.χ. δομές φτώχειας, υπηρεσίες παιδικής προστασίας, κλπ.). Το σχέδιο θα στηριχθεί σε σχετική μελέτη αποτίμησης της λειτουργίας των κοινωνικών δομών (ΚΚ και Δομές αντιμετώπισης της φτώχειας), και την εξέταση περαιτέρω ανάπτυξης δικτύου κοινωνικών δομών σε επίπεδο κοινότητας βάσει

νέου σχεδιασμού. Η μελέτη θα εκπονηθεί από το αρμόδιο Υπουργείο σε συνεργασία και με την Εθνική Αρχή Συντονισμού (ΕΑΣ).

στ. Ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις (ΟΧΕ) - Β.Α.Α.

Οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) αποτελούν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων χωρικών ενοτήτων. Οι περιοχές αυτές, είτε παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο, είτε διακρίνονται από σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

- Στρατηγικές Βιώσιμες Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ)
- Ολοκληρωμένες εδαφικές (χωρικές) επενδύσεις
- Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ-CLLD)

Στις πρώτες περιοχές η προσέγγιση της "Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης" θα εφαρμοστεί μέσω του εργαλείου της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης. Για τις περιοχές μικρότερης κλίμακας (υποβαθμισμένες κεντρικές περιοχές, ζώνες αλλαγών χρήσεων και αστικής διάχυσης, ζώνες άναρχης αστικής δόμησης, θύλακες φτώχειας και συγκέντρωσης ομάδων που εκτίθενται σε υψηλό κίνδυνο διακρίσεων και αποκλεισμού, ζώνες με ιδιαίτερα οξυμένα προβλήματα εκπομπών διοξειδίου άνθρακα και ανάγκη προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή κλπ.) η "Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη" δύναται να εφαρμοστεί και στο πλαίσιο της Τοπικής Ανάπτυξης με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων (ΤΑΠΤΟΚ).

Ειδικοί στόχοι:

- Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας **στις αστικές περιοχές**
- Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας **σε περιοχές πλην των αστικών**

Ενδεικτικά αναφέρονται ακολούθως κατηγορίες δράσεων, οι οποίες μπορούν να εμπλουτίσουν τις επικαιροποιούμενες στρατηγικές ΟΧΕ/ΒΑΑ σε αστικές περιοχές

- ✓ Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος και εικόνας των πόλεων (όπως δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημόσιων χώρων, βιοκλιματικές αναπλάσεις δημόσιων χώρων, δράσεις μείωσης περιβαλλοντικής ρύπανσης και ηχορύπανσης, δράσεις ενίσχυσης προστασίας του περιβαλλοντικού αποθέματος ή/και διαχείρισης και ανάδειξης των περιβαλλοντικών πόρων των πόλεων)
- ✓ Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Ενδεικτικά: Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων
- ✓ Ενίσχυση της επισκεψιμότητας των περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων μέσω ενεργειών αναβάθμισης, αποκατάστασης και ενιαίας προβολής (με δράσεις όπως η υλοποίηση έργων ανάδειξης, προβολής και βελτίωσης της επισκεψιμότητας ιστορικών τόπων και χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, η υλοποίηση έργων προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων καθώς και στοιχείων της παραδοσιακής πολιτιστικής κληρονομιάς, η υλοποίηση έργων αποκατάστασης – ανάδειξης - επανάχρησης ιστορικών διατηρητέων μνημείων)
- ✓ Προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας (με δράσεις όπως η ενίσχυση της δημόσιας συγκοινωνίας μέσω της χρήσης πράσινων λεωφορείων, η δημιουργία ποδηλατοδρόμων, η βελτίωση της βαδισιμότητας στο αστικό οδικό δίκτυο, η δημιουργία χώρων στάθμευσης)

- ✓ Ανέγερση / αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων (με δράσεις όπως η ενεργειακή αναβάθμιση δημοτικών κτιρίων στις περιοχές παρέμβασης των ΟΧΕ- ΒΑΑ, τα οποία έχουν χρήσεις συναφείς με τη στρατηγική των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων)
- ✓ Προώθηση της έξυπνης διαχείρισης των πόλεων
- ✓ Διαχείριση, παρακολούθηση υδάτων (λαμβάνοντας υπόψη τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) της Π.Δ.Ε. και την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, με δράσεις όπως για την προστασία, τη διατήρηση και την αναβάθμιση της ποιότητας των υδάτων.)
- ✓ Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία μέσω της ανάπτυξης πράσινων σημείων και τόπων ανακύκλωσης υλικών για τη διαλογή στην πηγή, της ανακύκλωσης ή /και επαναχρησιμοποίησης των επιμέρους ρευμάτων αποβλήτων και της ενίσχυσης της συμμετοχής των καταναλωτών με εκστρατείες ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης.
- ✓ Ανάδειξη περιοχών ιστορικού, εμπορικού, πολιτιστικού και τουριστικού ενδιαφέροντος
- ✓ Δημιουργία, Αναβάθμιση, Εκσυγχρονισμός δημοτικών αγορών
- ✓ Δημιουργία, Αναβάθμιση, Εκσυγχρονισμός δημοτικών χώρων άθλησης & αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών»
- ✓ Δημιουργία διαδρομών επίσκεψης σε σημεία τουριστικού ενδιαφέροντος
- ✓ Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού
- ✓ Υλική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων, δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, αξιοποίηση αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων - υποβαθμισμένων δημοτικών χώρων
- ✓ Κατασκευή, Αναβάθμιση υποδομών ασφάλειας πεζών - πεζοδρομήσεις - πεζογέφυρες - αλλά και πρόσβασης ασφάλειας εξυπηρέτησης ΑμεΑ -Κατασκευή, Επέκταση, Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων
- ✓ Προώθηση καθαρών αστικών μεταφορών. Σημειώνεται ότι οι επενδύσεις σε αστικές συγκοινωνίες θα βασίζονται στις προτεραιότητες που προσδιορίζονται στα ΣΒΑΚ
- ✓ Κατασκευή, Επέκταση, Αναβάθμιση αστικού οδικού δικτύου με στόχο την βελτίωση των συνθηκών κυκλοφορίας, την ασφάλεια των πολιτών
- ✓ Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, συμπεριλαμβανομένων σχεδίων δράσης αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου
- ✓ Εγκαταστάσεις, Συστήματα διαλογής / ανακύκλωσης απορριμμάτων
- ✓ Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας και της διευθέτησης ρεμάτων.
- ✓ Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων
- ✓ Εισαγωγή, επέκταση της χρήσης ήπιων-εναλλακτικών μορφών ενέργειας σε δημόσια κτίρια και κοινόχρηστους χώρους
- ✓ Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου - πολιτών αλλά και ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός
- ✓ Δομές στήριξης επιχειρηματιών-επαγγελματιών και νέων
- ✓ Υποδομές πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης
- ✓ Κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα

Ενδεικτικές κατηγορίες δράσεων, που μπορούν να εμπλουτίσουν τις επικαιροποιούμενες στρατηγικές ΟΧΕ σε μη αστικές περιοχές:

- ✓ Αναβάθμιση αστικού περιβάλλοντος και εικόνας οικισμών (όπως η δημιουργία / αναβάθμιση ανοικτών δημόσιων χώρων, βιοκλιματικές αναπλάσεις δημόσιων χώρων, δράσεις μείωσης περιβαλλοντικής ρύπανσης και ηχορύπανσης, δράσεις ενίσχυσης προστασίας περιβαλλοντικού αποθέματος ή/και διαχείρισης και ανάδειξης περιβαλλοντικών πόρων)
- ✓ Ενίσχυση της επισκεψιμότητας περιβαλλοντικών και πολιτιστικών πόρων μέσω ενεργειών αναβάθμισης, αποκατάστασης και ενιαίας προβολής (όπως αναβάθμιση και αποκατάσταση χώρων φυσικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, διάνοιξη/ανάδειξη μονοπατιών, ενίσχυση λειτουργικότητας και επισκεψιμότητας χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς, προώθηση δράσεων δικτύωσης πολιτιστικών φορέων στο πλαίσιο ενιαίας προβολής του φυσικού και πολιτιστικού πλούτου, υλοποίηση έργων προστασίας, αποκατάστασης και ανάδειξης Μνημείων και Αρχαιολογικών χώρων)
- ✓ Τουριστική ανάδειξη φυσικών και πολιτιστικών πόρων και εμπλουτισμός τουριστικού προϊόντος (όπως ενέργειες τουριστικής ανάδειξης φυσικών και πολιτιστικών πόρων σε συνδυασμό με διευρυμένες επιλογές διασκέδασης, αναψυχής, διαμονής, δράσεις σύγχρονου πολιτισμού, ενίσχυση εναλλακτικών μορφών τουρισμού κλπ.)
- ✓ Ανέγερση / αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων
- ✓ Προώθηση της έξυπνης διαχείρισης οικισμών
- ✓ Διαχείριση, παρακολούθηση υδάτων (λαμβάνοντας υπόψη τα Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ) της ΠΔΕ και την Οδηγία 2000/60/ΕΚ, όπως με δράσεις για προστασία, διατήρηση και αναβάθμιση της ποιότητας των υδάτων)
- ✓ Προώθηση της μετάβασης σε μια κυκλική και αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία.
- ✓ Προστασία, Ανάπτυξη, Προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας των υπηρεσιών τουρισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και υπηρεσιών
- ✓ Προστασία, Ανάπτυξη, Προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικολογικού τουρισμού και σε περιοχές Natura 2000
- ✓ Επανάχρηση εγκαταλελειμμένων απαξιωμένων δημοτικών κτηρίων. Ενδεικτικά: Πολιτιστικά κέντρα, Στεγασμένες Στοές, Αποθήκες, Δημοτικά Λουτρά, Κολυμβητήρια, άλλα κτίρια ιδιαίτερης αρχιτεκτονικής αξίας όπως στρατώνες, ιστορικές κατοικίες που έχουν περιέλθει στην ιδιοκτησία των Δήμων
- ✓ Δημιουργία, Αναβάθμιση, Εκσυγχρονισμός δημοτικών χώρων άθλησης αναψυχής, συμπεριλαμβανομένων εξειδικευμένων χώρων σπορ και «παιδικών χαρών»
- ✓ Υλική ανάπτυξη και ασφάλεια δημόσιων χώρων. Δημιουργία Αναβάθμιση ανοικτών δημοτικών χώρων αναψυχής, πρασίνου και χώρων στάθμευσης, Αξιοποίησης αδιαμόρφωτων ή/και εγκαταλελειμμένων δημοτικών χώρων
- ✓ Εφαρμογή νέων τεχνολογιών στην παροχή υπηρεσιών προς τους πολίτες και απλοποίηση της επικοινωνίας δήμου – πολιτών αλλά και ηλεκτρονικές υπηρεσίες και εφαρμογές σε τομείς όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός
- ✓ Βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας των δημόσιων κτιρίων και κοινόχρηστων χώρων
- ✓ Συστήματα για την πρόληψη φυσικών κινδύνων συμπεριλαμβανομένης της αντιπλημμυρικής προστασίας και της διευθέτησης ρεμάτων
- ✓ Βελτίωση της ποιότητας και της ποσότητας ύδατος
- ✓ Ανακατασκευές και εκσυγχρονισμοί οδών
- ✓ Κοινωνικές υποδομές για την κοινωνική ένταξη στην κοινότητα.
- ✓ Κινητά στοιχεία στον τομέα της υγείας
- ✓ Κατασκευή, Αναβάθμιση υποδομών: ασφάλειας πεζών, πεζοδρομήσεις, πεζογέφυρες, πρόσβασης-ασφάλειας-εξυπηρέτησης ΑμεΑ
- ✓ Κατασκευή, Επέκταση, Αναβάθμιση ποδηλατοδρόμων.

- ✓ Συστήματα παρακολούθησης της ποιότητας του περιβάλλοντος, σχέδια δράσεων αντιμετώπισης ατμοσφαιρικής ρύπανσης και θορύβου.
- ✓ Εγκαταστάσεις, Συστήματα διαλογής, ανακύκλωσης απορριμμάτων.

Πίνακας Ενδεικτικών Δράσεων Τοπικής Αυτοδιοίκησης στα ΠεΠ

ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1. Προώθηση Καινοτομίας - Στήριξη / Ενίσχυση επιχειρηματικότητας κλπ.	Ανάπτυξη Ψηφιακών εφαρμογών δημοσίων οργανισμών
	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
	Ανάπτυξη / αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων
	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς πολιτισμού τουρισμού
	Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές
2. Περιβάλλον – Βιώσιμη / πράσινη / Αειφορική Ανάπτυξη	Ενεργειακή Αναβάθμιση δημοσίων κτιρίων
	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας (ΑΠΕ)
	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας
	Ετοιμότητα φορέων για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών
	Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης (άντληση, επεξεργασία, υποδομές αποθήκευσης και διανομής, μέτρα αύξησης της απόδοσης, παροχή πόσιμου νερού)
	Δίκτυα ύδρευσης – μονάδες αφαλάτωσης (για νησιά)
	Ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή κοινοχρήστων χώρων αστικών κέντρων/οικισμών
	Έργα προστασίας και διάβρωσης ακτών
3. Προσβασιμότητα	Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών
	Βελτίωσης επαρχιακού και λοιπού οδικού
4.α. Κοινωνικές Υποδομές	Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
	Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
	Αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας
	Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας - κοινωνικές υποδομές που συμβάλλουν στην κοινωνική ένταξη στην κοινότητα
	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος - Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της πολιτισμικής κληρονομιάς και των πολιτιστικών υπηρεσιών

	Προστασία, ανάπτυξη και προβολή της δημόσιας τουριστικής περιουσίας και υπηρεσιών στον τομέα του τουρισμού
4β. Προώθηση απασχόλησης - Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης
	Κέντρα Κοινότητας
	Δομές αντιμετώπισης Φτώχειας
	Δομές φιλοξενίας αστέγων
	Δράσεις για την κοινωνική ένταξη των ρομά
	Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών
	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)
	Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ ΑμεΑ).
	ΚΔΑΠ STEM
	Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών.	
Τοπικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας	
5. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη	Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) - Προώθηση του πολιτισμού, της πολιτιστικής κληρονομιάς και της κοινωνικής οικονομίας στο πλαίσιο ολοκληρωμένων αναπτυξιακών σχεδίων για τις υποβαθμισμένες γειτονιές, συμπεριλαμβανομένης της στήριξης των μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων
	Ολοκληρωμένες στρατηγικές σε περιοχές που εμφανίζουν χωρική και θεματική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών -πολιτιστικών, τοπικής
	Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) στις ορεινές, αγροτικές και παράκτιες περιοχές που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς
	Εφαρμογή ολοκληρωμένων στρατηγικών (ΟΧΕ, ΤΑΠΤΟΚ) στις νησιωτικές περιοχές και συμπλέγματα νησιών που στοχεύουν στη βιώσιμη ανάπτυξη, στην προσβασιμότητα, στην ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς και στην αξιοποίηση των προοπτικών τους

4.4 ΠεΠ Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Οι αναπτυξιακές ανάγκες και οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει η Περιφέρεια ΑΜΘ, διαμορφώνουν το **όραμα** για τη νέα ΠΠ, το οποίο είναι να καταστεί η Π-ΑΜΘ: **Πύλη Ανάπτυξης, Πόλος Αξίας & Πρότυπο Κοινωνικής Παρέμβασης**. Ειδικότερα:

Πύλη Ανάπτυξης: μέσω της αξιοποίησης της γεωγραφικής θέσης & των συγκριτικών πλεονεκτημάτων σε φυσικούς & πολιτιστικούς πόρους.

Πόλος Αξίας: μέσω της ενίσχυσης & διεύρυνσης της παραγωγικής βάσης επενδύοντας στην Ε&Κ, κατά προτεραιότητα σε τομείς που υποδεικνύει η RIS3..

Πρότυπο Κοινωνικής Παρέμβασης: μέσω πρωτοβουλιών ενίσχυσης της απασχόλησης σε τομείς, περιοχές & πληθυσμό, που παρουσιάζουν ιδιαίτερη υστέρηση ή χαρακτηριστικά.

Για την κάλυψη των αναπτυξιακών αναγκών & την αξιοποίηση των συγκριτικών πλεονεκτημάτων της Π-ΑΜΘ, σχεδιάστηκε το ΠεΠ ΑΜΘ 2021-2027 στη βάση 6 προτεραιοτήτων (πέραν της Τεχνικής Βοήθειας(TB)):

1. Προώθηση Επιχειρηματικότητας & Καινοτομίας
2. Βιώσιμη διαχείριση πόρων & υποδομών
3. Βελτίωση της συνδεσιμότητας της Π-ΑΜΘ
- 4Α. Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής (ΕΤΠΑ)
- 4Β. Κοινωνική Ενσωμάτωση και αντιμετώπιση της φτώχειας (ΕΚΤ+)
5. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια ΑΜΘ

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Προώθηση Επιχειρηματικότητας & Καινοτομίας	52.594.509	9.281.384	61.875.893
2	Βιώσιμη διαχείριση πόρων & υποδομών	109.666.087	19.352.839	129.018.926
3	Βελτίωση της συνδεσιμότητας της Π-ΑΜΘ	65.913.685	11.631.827	77.545.512
4Α	Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής (ΕΤΠΑ)	71.147.514	12.555.444	83.702.958
4Β	Κοινωνική Ενσωμάτωση και αντιμετώπιση της φτώχειας (ΕΚΤ+)	138.829.539	24.499.331	163.328.870
5	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια ΑΜΘ	96.384.949	17.009.109	113.394.058
6Α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	6.790.984	1.198.409	7.989.393
6Β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	1.906.750,	336.486	2.243.236
Σύνολο Προγράμματος		543.234.017	95.864.829	639.098.846

ΠεΠ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΑΚΗΣ 2021 – 2027		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ ⁴	
1	Πρόωθηση Επιχειρηματικότητας & Καινοτομίας	
	Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)	Στήριξη επιχειρήσεων για την ενίσχυση των επιδόσεών τους στην έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία καθώς και για τη συνεργασία τους με ερευνητικούς/ ακαδημαϊκούς φορείς Εκσυγχρονισμός / αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης
	Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)	Δράσεις Ψηφιοποίησης (Δημόσιων, Πολιτιστικών, Κοινωνικών, κ.ά., Φορέων). – Ανάπτυξη και αναβάθμιση δημόσιων ψηφιακών υποδομών και υπηρεσιών τοπικού ή περιφερειακού χαρακτήρα, προς πολίτες και επιχειρήσεις, σε τομείς όπως ο πολιτισμός και ο τουρισμός κλπ. – Παροχή ηλεκτρονικών υπηρεσιών διαθέσιμων προς τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τη δημόσια διοίκηση – Ψηφιακές εφαρμογές όπως έξυπνων πόλεων στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων
	Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση υφιστάμενων και ίδρυση επιχειρήσεων κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3. Ενίσχυση της εξωστρέφειας των επιχειρήσεων και στήριξη των εξαγωγών κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3. Ανάπτυξη/ αναβάθμιση μηχανισμών και δομών στήριξης επιχειρήσεων
2	Βιώσιμη διαχείριση πόρων και υποδομών	
	Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)	Δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας σε δημόσια/ δημοτικά κτίρια περιφερειακής και τοπικής αρμοδιότητας σε τομείς όπως υγεία, εκπαίδευση, αθλητισμός, πολιτισμός, δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση κ.α.
	Ειδικός στόχος: RSO2.2. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη βασικών υποδομών και εφαρμογών για την αξιοποίηση της γεωθερμίας σε αστικές, αγροτικές και βιομηχανικές περιοχές
	Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)	Κατασκευή έργων αντιπλημμυρικής προστασίας συμπεριλαμβανομένων των πράσινων υποδομών Ενίσχυση υποδομών πολιτικής προστασίας για πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα Παρεμβάσεις προστασίας ακτών και εδαφών από διάβρωση
	Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)	Κατασκευή ή/και αναβάθμιση υποδομών ύδρευσης (π.χ. κατασκευή νέων εξωτερικών δικτύων και έργων επέκτασης - ενίσχυσης υφιστάμενων εξωτερικών δικτύων μεταφοράς πόσιμου νερού, αναβάθμιση εσωτερικών δικτύων διανομής

⁴ Οι δράσεις του πίνακα οι οποίες παρουσιάζονται με **θαλασσί** χρώμα έχουν ως δικαιούχους τους ΟΤΑ Α' & Β' βαθμού και τους φορείς τους. Το ίδιο ισχύει σε όλους τους πίνακες των Περιφερειακών προγραμμάτων που ακολουθούν.

		<p>πόσιμο νερού με αντικατάσταση παλαιωμένων αγωγών, διασύνδεση αγωγών, ενίσχυση διατομών, κ.α., υποδομές αποθήκευσης και διανομής πόσιμο νερού ή αναβάθμισης υφιστάμενων, εγκαταστάσεις επεξεργασίας πόσιμο νερού, κλπ.)</p> <p>Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης και περιορισμός διαρροών με την εφαρμογή συστημάτων τηλε-ελέγχου – τηλεχειρισμού</p> <p>Σχέδια Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών - Δράσεις Θαλάσσιας Στρατηγικής & Ολοκλήρωση Θαλάσσιων Χωροταξικών Πλαισίων. Συμπεριλαμβάνονται σχέδια και παρεμβάσεις για την διασφάλιση της πρόσβαση σε ποιοτικούς πόρους πόσιμο νερού (Master Plan, Σχέδια Ασφάλειας Νερού, κ.α.) καθώς και των ακτών κολύμβησης.</p> <p>Ανάπτυξη δικτύου παρακολούθησης επιφανειακών και υπογείων υδάτων.</p>
3	Βελτίωση της συνδεσιμότητας της Π-ΑΜΘ	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Κατασκευή/ αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ</p> <p>Ανάπτυξη/ αναβάθμιση Συνοριακών Σταθμών</p>
	<i>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Παρεμβάσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και της προσβασιμότητας των πολιτών
4α	Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής (ΕΤΠΑ)	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας.</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός μονάδων πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης</p>
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Υποδομές και εξοπλισμοί στον τομέα της υγείας</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός υποδομών κοινωνικής μέριμνας και ένταξης</p>
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του</i>	Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών

	<p>βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσβάσιμων τουριστικών προορισμών.</p> <p>Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογων χώρων φυσικής κληρονομιάς και ενίσχυση υποδομών προσβασιμότητας σε αυτούς.</p> <p>Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών (εναλλακτικού) τουρισμού.</p> <p>Δράσεις προβολής και ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς</p> <p>Δράσεις προβολής τουριστικών πόρων και θεματικών μορφών τουρισμού.</p>
4B	<p>Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού</p> <p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (EKT+)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (EKT+)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</i></p>	<p>Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για ανέργους σε επιχειρήσεις (ΝΘΕ) κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3</p> <p>Δημιουργία νέων θέσεων εργασίας για ανέργους σε επιχειρήσεις (ΝΘΕ σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών (BAA και ΟΧΕ).</p> <p>Συμβουλευτική – κατάρτιση – πιστοποίηση – πρακτική άσκηση – mentoring σε ανέργους</p> <p>Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (ίδρυση επιχειρήσεων από ανέργους - Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες ΝΕΕ) κατά προτεραιότητα σε τομείς της στρατηγικής RIS3</p> <p>Ενίσχυση της αυτοαπασχόλησης (ίδρυση επιχειρήσεων από ανέργους - Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες ΝΕΕ) σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών (BAA και ΟΧΕ)</p> <p>Δράσεις στήριξης υφιστάμενων ή νέων κοινωνικών επιχειρήσεων (ΚΑΛΟ), συμπεριλαμβανομένων ενεργειών υποστήριξης/ συμβουλευτικής/ mentoring για τις νέες επιχειρήσεις για να εξασφαλιστεί η βιωσιμότητά τους</p> <p>Προσαρμογή εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, κατά προτεραιότητα σε περιοχές εφαρμογής ολοκληρωμένων χωρικών στρατηγικών (BAA και ΟΧΕ).</p> <p>Εξειδικευμένη εκπαιδευτική υποστήριξη για ένταξη μαθητών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p> <p>Ενίσχυση κέντρων εκπαιδευτικής και συμβουλευτικής υποστήριξης (ΚΕΣΥ)</p> <p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης STEM (ΚΔΑΠ STEM)</p>

<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</i></p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας (π.χ. προγράμματα ενίσχυσης και ανάπτυξης ψηφιακών και κοινωνικών, δεξιοτήτων, ενέργειες κοινωνικής ένταξης, επιδότηση ενοικίου, ενημέρωση και ευαισθητοποίηση της τοπικής κοινωνίας, συμπεριλαμβανομένων των κρατικών φορέων και οργανισμών) (νέο Ήλιος).</p>
<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</i></p>	<p>Μαθήματα ελληνικής γλώσσας σε υπηκόους τρίτων χωρών. Δράσεις ευαισθητοποίησης και διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης</p> <p>Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ένταξης των Ρομά στην αγορά εργασίας (π.χ. παρεμβάσεις συμβουλευτικής κατάρτισης, επιδότησης ενοικίου συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού). Θα επιδιωχθεί συνέργεια με δράση προώθησης της απασχόλησης και της αυτοαπασχόλησης (NEE, ΝΘΕ).</p> <p>Υποστήριξη των Ρομά για βελτίωση συνθηκών διαβίωσης (Ομάδες διαχείρισης χώρων μετεγκατάστασης και Βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης).</p>
<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (EKT+)</i></p>	<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβασή παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης (νέα εναρμόνιση)</p> <p>Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση</p> <p>Κέντρα Κοινότητας</p> <p>Δομές Παροχής Αγαθών συμπεριλαμβανομένων και των Δομών Σίτισης</p> <p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Δράσεις καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού για ηλικιωμένους</p> <p>Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς</p> <p>Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων</p> <p>Ενίσχυση υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας</p> <p>Ενίσχυση υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες, νέες εξαρτητικές συμπεριφορές κα), συμπεριλαμβανομένων προγραμμάτων πρόληψης</p> <p>Νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας (LTC)</p> <p>Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή</p> <p>Δράσεις για την προώθηση του θεσμού της αναδοχής</p>
<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού</i></p>	<p>Δράσεις για τη συμμετοχή παιδιών από μειονεκτούσες ομάδες στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργό κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς</p> <p>Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές.</p>

	<p>αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας με στόχο εξατομικευμένες παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς πολιτικής (υγεία, εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στέγαση, διατροφή).</p> <p>Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων υποβαθμισμένων περιοχών σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις.</p> <p>Δομές αστέγων, δράσεις στεγαστικής συνδρομής για άτομα/οικογένειες που βρίσκονται σε αστεγία ή κίνδυνο αστεγίας,</p>
5	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Περιφέρεια ΑΜΘ (ΕΤΠΑ)	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Οι ΟΧΕ στο πλαίσιο του ΕΣ 5i θα υλοποιηθούν σε πόλεις κωμοπόλεις και προάστια της ΠΑΜΘ που σύμφωνα με το αναθεωρημένο Περιφερειακό Χωροταξικό Πλαίσιο αποτελούν έδρες των Περιφερειακών Ενοτήτων της, με πληθυσμό άνω των 50.000 κατοίκων. Προβλέπεται η εκπόνηση ΟΧΕ <u>στην Καβάλα, Δράμα, Κομοτηνή, Ξάνθη και Αλεξανδρούπολη.</u></p> <p>Οι δράσεις και οι κατηγορίες πράξεων θα προσδιορισθούν κατά την εκπόνηση των αντίστοιχων Στρατηγικών, με σχεδιασμός βάσει της προσέγγισης Bottom up, με την ενεργό συμμετοχή των τοπικών φορέων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών.</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Προβλέπεται η υλοποίηση δύο (2) στρατηγικών ΟΧΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>ΟΧΕ Πολιτιστικής - Τουριστικής Διαδρομής Εγνατίας Οδού.</u> Υλοποιείται μέσω του ΠΕΠ 2014-2020 και δεδομένης της σημαντικότητας και συνεισφοράς της στην προσπάθεια διαμόρφωσης μιας νέας ταυτότητας για την Περιφέρεια και την ανάδειξή της σε έναν διακριτό, διεθνούς εμβέλειας τουριστικό προορισμό θα συνεχιστεί και στην Προγραμματική Περίοδο 21-27. - <u>ΟΧΕ Οροσειράς Ροδόπης και Ποταμού Νέστου.</u> Πρόκειται για παρέμβαση με ενοποιητικό στοιχείο το φυσικό περιβάλλον, που ο σχεδιασμός της είχε προχωρήσει σημαντικά στο πλαίσιο της περιόδου 14-20. Η περιοχή παρέμβασης περιγράφεται στο αναθεωρημένο χωροταξικό Περιφερειακό Πλαίσιο όπου καθορίζονται Περιοχές Ειδικών Χωρικών Παρεμβάσεων (ΠΕΧΠ) μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται η περιοχή Τόξο ποταμού Νέστου και Ορεινός όγκος Οροσειράς Ροδόπης. <p>Οι δράσεις και οι κατηγορίες πράξεων θα προσδιορισθούν κατά την εκπόνηση των αντίστοιχων Στρατηγικών, με σχεδιασμός βάσει της προσέγγισης Bottom up, με την ενεργό συμμετοχή των τοπικών φορέων και εκπροσώπων της κοινωνίας των πολιτών.</p>
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.5 ΠεΠ Αττικής

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Η Αττική είναι η μεγαλύτερη Περιφέρεια της Ελλάδας, με σημαντικές και διαχρονικές ανάγκες, η κρισιμότητα και το περιεχόμενο των οποίων προσδιορίζονται από τον μητροπολιτικό της χαρακτήρα.

Το ΠεΠ επιδιώκει την αναβάθμιση του εθνικού και διεθνούς ρόλου της Περιφέρειας, στην οικονομική, κοινωνική και περιβαλλοντική της διάσταση, προτάσσοντας ως αναπτυξιακούς καταλύτες την παραγωγή και ενσωμάτωση καινοτομίας, την πολιτιστική ταυτότητα, το τοπικό παραγωγικό κεφάλαιο, τη νέα και εξωστρεφή επιχειρηματικότητα, την κοινωνική συνοχή, ένταξη και ευημερία για όλους. Οι κατηγορίες δράσεων του ΠεΠ έχουν επιλεγεί μετά από εμπειρογνωμοσύνες, μελέτες, χαρτογράφηση αναγκών από την Περιφέρεια και αρμόδια Υπουργεία, όπως και από διαβούλευση με τους φορείς.

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπ/σμός
1	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού	102.728.284	102.728.284	205.456.568
2A	Προώθηση της μετάβασης σε μια πράσινη περιφερειακή οικονομία και της διασφάλισης ενός αειφόρου και ανθεκτικού φυσικού και αστικού περιβάλλοντος	159.061.63	159.061.632	318.123.264
2B	Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	6.750.000	6.750.000	13.500.000
3	Ενίσχυση της περιφερειακής διασύνδεσης μέσω της προώθησης της τοπικής και υπερτοπικής έξυπνης και ασφαλούς κινητικότητας	62.442.444	62.442.444	124.884.888
4A	Προώθηση της περιφερειακής κοινωνικής συνοχής μέσα από την ενίσχυση των μηχανισμών και υποδομών για την στήριξη της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικοοικονομικής ένταξης	118.532.636	118.532.636	237.065.272
4B	Προώθηση της περιφερειακής κοινωνικής συνοχής μέσα από την ενίσχυση των μηχανισμών και υπηρεσιών για την στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ισότητας των ευκαιριών και την αντιμετώπιση κινδύνων φτώχειας και αποκλεισμού	204.776.650	204.776.650	409.553.300
5	Ενίσχυση της χωρικής οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και συνοχής στην Αττική	144.873.221	144.873.221	289.746.442
6	Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	5.000.000	5.000.000	10.000.000
7	Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+	4.332.881	4.332.881	8.665.762
Σύνολο Προγράμματος		808.497.748	808.497.748,00	1.616.995.496

ΠεΠ ΑΤΤΙΚΗΣ 2021 - 2027	
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της περιφερειακής οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού και ψηφιακού μετασχηματισμού
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i></p> <p>Στήριξη των υφιστάμενων και δημιουργία νέων ερευνητικών υποδομών με βάση τους περιφερειακούς τομείς εξειδίκευσης</p> <p>Ενίσχυση της συνεργασίας δημόσιων και ιδιωτικών φορέων του περιφερειακού οικοσυστήματος έρευνας και καινοτομίας για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων/ υπηρεσιών, με έμφαση στη βιομηχανική έρευνα και στην πειραματική ανάπτυξη στους τομείς εξειδίκευσης της Αττικής</p> <p>Ενίσχυση του συστήματος διακυβέρνησης και παρακολούθησης της περιφερειακής στρατηγικής RIS3 και προώθηση της διαδικασίας επιχειρηματικής ανακάλυψης (ΚΕΚΠΑ)</p> <p>Προώθηση διεθνών διαπεριφερειακών συνεργασιών και επενδύσεων στην καινοτομία (Interregional Innovation Investments)</p> <p>Στήριξη της δημιουργίας και εξέλιξης συνεργατικών σχηματισμών (clusters) έρευνας και καινοτομίας</p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i></p> <p>Ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού περιφερειακού χαρακτήρα - ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών προς πολίτες και επιχειρήσεις από ΟΤΑ και άλλους επαγγελματικούς και επιστημονικούς φορείς (ενδεικτικά περιλαμβάνει την ένταξη καινοτόμων εφαρμογών και υπηρεσιών smart city σε ΟΤΑ της Αττικής, καθώς και την υλοποίηση ηλεκτρονικών υπηρεσιών επιμελητηρίων, επαγγελματικών και επιστημονικών φορέων προς τα μέλη τους με εφαρμογή τεχνολογιών αιχμής).</p> <p>Ενίσχυση του ψηφιακού μετασχηματισμού περιφερειακού χαρακτήρα στον τομέα της υγείας (ενδεικτικά περιλαμβάνει δράσεις επέκτασης του Εθνικού Δικτύου Τηλεϊατρικής στην Αττική, για την παροχή υπηρεσιών υγείας και την ισότιμη πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας όλων των περιοχών της Περιφέρειας, δράσεις ανάπτυξης ψηφιακών υπηρεσιών προς επαγγελματίες υγείας, μικρές «κάθετες» εφαρμογές - μη οριζόντιες εθνικές κ.α.)</p> <p>Στήριξη της προσαρμογής των επιχειρήσεων στις απαιτήσεις της 4ης Βιομηχανικής Επανάστασης για την ενσωμάτωση τεχνολογιών αιχμής που προάγουν το ψηφιακό μετασχηματισμό (τηλεργασία, ηλεκτρονικό εμπόριο, βάσεις δεδομένων, πλατφόρμες, ψηφιακή οργάνωση, εξοπλισμός κτλ.)</p> <p>Προώθηση του ψηφιακού μετασχηματισμού του οργανισμού της Περιφέρειας Αττικής για τη βελτίωση της λειτουργίας, καθώς και της εξυπηρέτησης πολιτών και επιχειρήσεων, με ανάπτυξη καινοτόμων ψηφιακών εργαλείων και εφαρμογών</p> <p><i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις</i></p> <p>Υποστήριξη επιχειρηματικών/ εμπορικών σχεδίων εκμετάλλευσης καινοτομιών από νεοφυείς και υφιστάμενες επιχειρήσεις μέσω της συμμετοχής τους σε εκκολαπτήρια και δίκτυα στήριξης (λειτουργία του Λυσοιατρείου ως</p>

	<p>MME, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Κέντρου Στήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας και εκκολαπτήριο νεοφυών επιχειρήσεων)</p> <p>Ενίσχυση συνεργατικών σχηματισμών επιχειρήσεων (clusters) για την αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας (μέσα από την συνεργασία επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε συναφείς ή κυρίως συμπληρωματικούς κλάδους επιτυγχάνεται η αύξηση της ανταγωνιστικότητας και της ανθεκτικότητας των επιχειρήσεων (π.χ. συνεργασία επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη συσκευασία, στην παραγωγή, στη διαχείριση / αποθήκευση / διανομή κτλ.).</p> <p>Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων για την προσαρμογή/ εκσυγχρονισμό και ανάκαμψη. Ειδικότερα, περιλαμβάνονται δράσεις ενίσχυσης επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και στήριξης της μετάβασης σε μια πράσινη και ψηφιακή οικονομία, εκσυγχρονισμού των διαδικασιών, ενίσχυσης της εξωστρέφειας, ενσωμάτωσης πιο φιλικών στο περιβάλλον τεχνολογιών και αύξησης της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και της ποιότητας των παραγόμενων προϊόντων και υπηρεσιών. Οι δράσεις θα εστιαστούν κατά κύριο λόγο (κατ' ελάχιστον 70%) στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής RIS, όπως αυτοί αντιστοιχούν στις απολήξεις της ΕΣΕΕ και θα προκύψουν από τη Διαδικασία Επιχειρηματικής Ανακάλυψης. Οι δράσεις θα αφορούν επενδυτικά σχέδια υφιστάμενων επιχειρήσεων αλλά και ίδρυση νέων επιχειρήσεων</p> <p>Δράσεις Επιχειρηματικής ανάπτυξης κα ιδιεθνοποίησης MME, συμπεριλαμβανομένων παραγωγικών επενδύσεων, στο πλαίσιο στρατηγικών ΟΧΕ / ΒΑΑ</p> <p>Προηγμένες υποστηρικτικές υπηρεσίες για MME και ομίλους MME στο πλαίσιο στρατηγικών ΟΧΕ / ΒΑΑ</p> <p>Εκκολαπτήριο επιχειρήσεων, υποστήριξη τεχνοβλαστών, παράγωγων επιχειρήσεων (spin outs) και νεοσύστατων επιχειρήσεων στο πλαίσιο στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ</p>
<p>2Α</p>	<p>Πρώθηση της μετάβασης σε μια πράσινη περιφερειακή οικονομία και της διασφάλισης ενός αειφόρου και ανθεκτικού φυσικού και αστικού περιβάλλοντος</p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.2. Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001[1], συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων βιωσιμότητας που καθορίζονται σ' αυτήν (ΕΤΠΑ)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της</i></p>	<p>Ενεργειακές αναβαθμίσεις δημοσίων κτιρίων</p> <p>Παρεμβάσεις εξοικονόμησης ενέργειας στο δημόσιο χώρο</p> <p>Υποστήριξη ανάπτυξης έργων ΑΠΕ σε δημοτικές υποδομές</p> <p>Αντιυψημυρική θωράκιση της Περιφέρειας Αττικής με παρεμβάσεις τοπικής και διαδημοτικής κλίμακας (οι οποίες θα ευθυγραμμίζονται με το ΠΕΣΠΚΑ Αττικής) και με εφαρμογή nature based solutions όπου αυτό είναι εφικτό.</p>

	ανθεκτικότητα, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις σε δράσεις και εξοπλισμό πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο, σε συνεργασία με τις παρεμβάσεις του οικείου τομεακού προγράμματος
		Δράσεις ενημέρωσης για την πολιτική προστασία και την πρόληψη κινδύνων
	Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)	Εκσυγχρονισμός δικτύων ύδρευσης με αξιοποίηση νέων τεχνολογιών - Επέκταση και αναβάθμιση υποδομών δικτύων ύδρευσης σε περιοχές νησιωτικές και απομακρυσμένες καθώς και σε περιοχές με περιορισμένους ή/και χαμηλής ποιότητας υδάτινους πόρους της Περιφέρειας Αττικής.
		Εφαρμογή συστημάτων για την προστασία του υδάτινου διαμερίσματος Αττικής (βάσει του Σχεδίου Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών).
		Δράσεις ενημέρωσης κι ευαισθητοποίησης των πολιτών για την εξοικονόμηση των Υδάτινων Πόρων.
		Αναβάθμιση (υφιστάμενων) υποδομών διαχείρισης και επεξεργασίας λυμάτων - Ολοκλήρωση παρεμβάσεων στους οικισμούς Γ' προτεραιότητας της Αττικής
	Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης για την εφαρμογή των αρχών της κυκλικής οικονομίας
		Γωνιές Ανακύκλωσης
	Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)	Εξυγίανση και αποκατάσταση εδάφους, αποκατάσταση βιομηχανικών χώρων και μολυσμένων εκτάσεων
		Ανασύσταση και αποκατάσταση των υγροτόπων Αττικής (π.χ. Βουρκάρι Μεγάρων, Δέλτα Ασωπού).
2B	Πρώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε μια οικονομία μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα	
	Ειδικός στόχος: RSO2.8. Πρώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΕΤΠΑ)	Επενδύσεις για τη δημιουργία ποδηλατοδρόμων και δικτύου ποδηλατοδρόμων (Βόρειος Ποδηλατικός Άξονας Αττικής)
		Ενίσχυση υποδομών εναλλακτικών καυσίμων (σημεία ανεφοδιασμού / επαναφόρτισης) – Πιλοτικές δράσεις προώθησης της ηλεκτροκίνησης στην Περιφέρεια Αττικής.
		Υποδομές τραμ
3	Ενίσχυση της περιφερειακής διασύνδεσης μέσω της προώθησης της τοπικής και υπερτοπικής έξυπνης και ασφαλούς κινητικότητας	
	Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροπικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)	Κατασκευή / αναβάθμιση αναλυτικού οδικού ΔΕΔ-Μ. Η συνεισφορά των Δράσεων στον Ειδικό Στόχο είναι σημαντική, καθώς η βελτίωση της ασφάλειας του οδικού δικτύου είναι σύμφωνη με το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Μεταφορών και την περιφερειακή εξειδίκευσή του. Επιδιώκεται κυρίως η βελτίωση των δεικτών οδικής ασφάλειας της χώρας για μείωση των θανάτων / βαριά τραυματιών κατά 50% μέχρι το έτος 2030, όπως περιγράφονται στο Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Οδικής Ασφάλειας.
		Αναβάθμιση υποδομών κρουαζιέρας στο Λιμάνι του Πειραιά
		Αναβάθμιση υποδομών λιμένων Ραφήνας και Λαυριού

	<p>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την αύξηση της ασφάλειας και βελτίωσης της κινητικότητας των πεζών</p> <p>Επενδύσεις για την αύξηση της οδικής ασφάλειας στο κεντρικό οδικό δίκτυο αρμοδιότητας της Περιφέρειας και βελτίωση της προσβασιμότητας εντός αστικού ιστού σε επιλεγμένα σημεία υψηλής επικινδυνότητας</p> <p>Επενδύσεις σε δράσεις κι εξοπλισμό για τη βελτίωση της οδικής ασφάλειας στην Περιφέρεια Αττικής</p> <p>Βελτίωση της διασύνδεσης με τα νησιά του Αργοσαρωνικού μέσω αναβάθμισης των νησιωτικών λιμενικών υποδομών.</p>
4A	<p>Πρώθηση της περιφερειακής κοινωνικής συνοχής μέσα από την ενίσχυση των μηχανισμών και υποδομών για την στήριξη της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικοοικονομικής ένταξης</p>	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.1. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ικανότητας ένταξης των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης των κοινωνικών υποδομών και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Βελτίωση των υποδομών πρόσβασης στην αγορά εργασίας σε περιφερειακό επίπεδο.</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Δημιουργία Επέκταση και Εκσυγχρονισμός Μονάδων Προσχολικής Εκπαίδευσης και Φροντίδας</p> <p>Δημιουργία Επέκταση και Εκσυγχρονισμός Μονάδων πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού εκπαίδευσης περιλαμβανομένης της ενίσχυσης της δυνατότητας για εξ' αποστάσεως εκπαίδευση</p> <p>Δημιουργία Επέκταση και Εκσυγχρονισμός Δομών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων</p> <p>Αναβάθμιση υφιστάμενων κτηριακών υποδομών ΑΕΙ ως προς την Προσβασιμότητα ΑμεΑ</p> <p>Αναβάθμιση εξοπλισμού ΑΕΙ</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.3. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και βελτίωσης προσβασιμότητας δομών κοινωνικής προστασίας περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, μειονεκτουσών ομάδων, ηλικιωμένων, περιλαμβανομένων ατόμων με αναπηρία</p> <p>Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και βελτίωσης προσβασιμότητας κοινωνικών δομών και μονάδων κοινωνικής μέριμνας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που</p>	<p>Ανάπτυξη υποδομών υγείας</p> <p>Αναβάθμιση και επέκταση εξοπλισμού υγειονομικής περίθαλψης</p> <p>Δημιουργία δομών Στέγης Υποστηριζόμενης Διαβίωσης</p> <p>Ανάπτυξη ευφούς συστήματος επιδημιολογικής επιτήρησης και παρακολούθησης περιβαλλοντικής υγείας με βάση τη επιδημιολογία λυμάτων</p> <p>Ανάπτυξη μηχανισμού παρακολούθησης της κατάστασης της δημόσιας υγείας σε περιφερειακό – τοπικό επίπεδο</p>

	<p>βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</p>	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Υποδομές Πολιτισμού/Αθλητισμού/Τουρισμού</p> <p>Πολιτιστικά δρώμενα–Ανάπτυξη καινοτόμων δράσεων στον τομέα του πολιτισμού και του τουρισμού</p> <p>Ανάπτυξη ολοκληρωμένων προσβάσιμων δημόσιων τουριστικών προορισμών</p>
4B	<p>Προώθηση της περιφερειακής κοινωνικής συνοχής μέσα από την ενίσχυση των μηχανισμών και υπηρεσιών για την στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγιεινοοικονομικής περίθαλψης, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ισότητας των ευκαιριών και την αντιμετώπιση κινδύνων φτώχειας και αποκλεισμού</p>	
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια άνεργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας. (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δράση ΝΘΕ και παρεμφερείς δράσεις</p> <p>Capacity Building για φορείς σχετικούς με την ένταξη στην αγορά εργασίας</p> <p>Δράσεις προώθησης στην απασχόληση για ανέργους και μακροχρόνια ανέργους</p> <p>Δράση ΝΕΕ και παρεμφερείς δράσεις</p> <p>Δράση ενίσχυσης/επιχορήγησης κοινωνικών επιχειρήσεων (ΚΑΛΟ)</p> <p>Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δράσεις ενδυνάμωσης γυναικών με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας</p>
	<p>2.1.1.1. Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δράσεις συμβουλευτικής – κατάρτισης – πιστοποίησης</p> <p>Δράσεις για την αύξηση της ανθεκτικότητας του εργασιακού περιβάλλοντος απέναντι σε κινδύνους για την υγεία</p> <p>Υπηρεσίες υποστήριξης ενεργού και υγιούς γήρανσης</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ανάπτυξη και Ενδυνάμωση Διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με Αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.</p> <p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών ΚΔΑΠ – STE</p>

<p>ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (EKT+)</p>	Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη
	Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς
	Καταπολέμηση του Ψηφιακού Αποκλεισμού για ηλικιωμένους (Δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού)
	Δράσεις για την προώθηση στην απασχόληση ή/και κατάρτιση εστιασμένες σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες, εκτός ΥΤΧ και Ρομά (Αποφυλακισμένοι, Απεξαρτημένοι. ΑμεΑ)
	Δράσεις για την συμμετοχή παιδιών στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς
	Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας
	Πρόγραμμα κατάρτισης διαπολιτισμικών μεσολαβητών
	Παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας
	Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης Υπηκόων Τρίτων Χωρών (ΥΤΧ) στο πλαίσιο Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</p>	Ολοκληρωμένα προγράμματα για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση των Ρομά στην κοινότητα [Δράσεις ένταξης στην αγορά εργασίας, στεγαστικής αρωγής]
	Λοιπές δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση συνθηκών διαβίωσης (Ομάδες Βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης)
	Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις
	Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά
	NEE για απασχόληση και αυτοαπασχόληση για Ρομά
	Δράσεις ενδυνάμωσης γυναικών Ρομά με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας
	Πρόγραμμα προσωπικού βοηθού και κοινωνικού φροντιστή ΑΜΕΑ
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική</p>	Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας παιδιών προς αναδοχή
	Δράσεις για την προώθηση του θεσμού της αναδοχής
	Κέντρα Κοινότητας
	Δομές παροχής βασικών αγαθών
	Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών
	Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης

<p>προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες: βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων [ΚΗΦΗ]	
	Κέντρα Διήμερευσης Ημερήσιας Φροντίδας [ΚΔΗΦ] Ατόμων με Αναπηρία	
	Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ ΑμεΑ	
	Δομές ημιαυτόνομης διαβίωσης Εφήβων [ΣΗΔ Εφήβων]	
	Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης ΑμεΑ Ημεδαπών και Δικαιούχων Διεθνούς Προστασίας	
	Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας	
	Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές ουσίες, κλπ.).	
	Πρόγραμμα προσωπικού βοηθού και κοινωνικού φροντιστή για ηλικιωμένους	
	Δράσεις για τη προαγωγή και αγωγή υγείας, την πρόληψη και μακροχρόνια φροντίδα.	
	Capacity building για φορείς σχετικούς με υλοποίηση δράσεων στο πλαίσιο του Ε.Σ. 4.ια	
	Υπηρεσίες στέγασης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για άτομα που ανήκουν στην ΛΟΑΤΚΙ+ (LGBTQI+) κοινότητα	
	Πρώθηση της Κοινωνικής Συνοχής στο πλαίσιο Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης	
	Πρώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης	
	Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας	
	Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών	
	Ειδικός στόχος: ESO4.12. Πρώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)	Δομές αστέγων
		Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές
	Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας	
	Δράσεις στεγαστικής συνδρομής για άτομα/οικογένειες που βρίσκονται σε αστεγία ή κίνδυνο αστεγίας	
	Πρώθηση της Κοινωνικής Ένταξης στο πλαίσιο Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης_ Ειδικός Στόχος 4ιβ	
5	Ενίσχυση της χωρικής οικονομικής, κοινωνικής, περιβαλλοντικής και πολιτιστικής ανάπτυξης και συνοχής στην Αττική	
Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)	<p>Στις υφιστάμενες ΟΧΕ έμφαση στη νέα Π.Π. θα δοθεί στην επέκταση της περιοχής δράσης αυτών, με την ενδεχόμενη συμμετοχή νέων γειτονικών δήμων και ανάλογη επικαιροποίηση/ εμπλουτισμό των Σχεδίων Δράσης στις αναθεωρημένες ή/και νέες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.</p> <p>Οι παρεμβάσεις του ΕΣ εντάσσονται στην Πρωτ. 5 και οι ΟΧΕ που σε αυτή τη φάση ονοματίζονται στο πλαίσιο του ΠΠ είναι οι εξής ΟΧΕ/ΒΑΑ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δήμος Αθηναίων - Δήμος Πειραιά - Δυτικής Αθήνας - Νότιου Τομέα Αθήνας 	

		<ul style="list-style-type: none"> - Ανάδειξη πολιτιστικού προϊόντος - υποδομές πολιτισμού, σύγχρονος πολιτισμός - δημιουργική Οικονομία - Ανάδειξη των μητροπολιτικών χώρων πρασίνου του πολεοδομικού συγκροτήματος του λεκανοπεδίου της Αθήνας - Αδριάνειου Υδραγωγείου <p>Επιπρόσθετα των ανωτέρω ονοματισμένων παρεμβάσεων, θα παρέχεται η δυνατότητα και για υλοποίηση ΟΧΕ/ΒΑΑ λειτουργικών αξόνων ανάπτυξης – Συγγρού, Πειραιώς, Ιεράς Οδού και Κηφισίας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<p>(α) Ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση οργάνωσης και ανάδειξης του θεματικού άξονα του πολιτισμού μεταξύ Αθήνας, Ελευσίνας και Λαυρίου (Τριλογία της Αττικής), συνδέοντας τις τρεις από τις πιο σημαντικές περιοχές της Περιφέρειας κατά την αρχαιότητα και αναδεικνύοντας τη διαδρομή και τους αρχαιολογικούς χώρους, με στόχο τόσο τη διάχυση της τουριστικής κίνησης χωρικά σε όλη την Αττική, όσο και την επιμήκυνση της χρονικής διάρκειας της παραμονής των επισκεπτών στην Περιφέρεια με τη δημιουργία και ανάδειξη ενός νέου τουριστικού προϊόντος (διαδρομή) με τον εμπλουτισμό των εμπειριών τους.</p> <p>(β) Ολοκληρωμένη χωρική παρέμβαση στο νησιωτικό σύμπλεγμα της Αττικής, όπου παρά την ύπαρξη πλειάδας ελκυστικών χαρακτηριστικών, η τουριστική δραστηριότητα δείχνει υστέρηση και αδυναμίες, ιδιαίτερα όσον αφορά στην οργάνωση του τουριστικού προϊόντος, ενώ παρατηρούνται και προβλήματα συνδεσιμότητας του νησιωτικού συμπλέγματος τόσο με την ηπειρωτική Αττική όσο και μεταξύ των νησιών παρά τη γειτνίαση τους με την ηπειρωτική Αττική.</p> <p>Ολοκληρωμένης χωρικής παρέμβασης σε περιοχές με σημαντικά προβλήματα, τόσο στο χωρικό σχεδιασμό και στις υποδομές, όσο και σε θέματα ευημερίας και κοινωνικής συνοχής (φτώχεια, παραβατικότητα, σχολική διαρροή, κλπ.) αλλά και περιπτώσεις περιοχών που έχουν πληγεί από φυσικές καταστροφές (πλημμύρες, πυρκαγιές, σεισμοί κλπ.), στην Ανατολική και Δυτική Αττική. Οι παρεμβάσεις αυτές θα αφορούν οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες και με πληθυσμό < 50.000 κατ.</p>
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.6 ΠεΠ Βορείου Αιγαίου

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Η συνολική αναπτυξιακή στρατηγική της ΠΒΑ εστιάζει στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει κυρίως λόγω των ιδιαίτερων γεωγραφικών, γεωφυσικών & γεωπολιτισμικών χαρακτηριστικών της, που συνοψίζονται στην πολυνησιωτικότητά της & στη διπλή περιφερειακότητά της. Η βασική κατεύθυνση της Συνολικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής της ΠΒΑ είναι η ενδυνάμωση & η λειτουργική διασύνδεση των παραγωγικών δραστηριοτήτων της, για μία ανταγωνιστική, εξωστρεφή, καινοτόμα αειφόρο οικονομία, συνδεδεμένοι όλοι οι τομείς της οικονομίας στο πλαίσιο της αλυσίδας αξιών ανά νησί, με έμφαση στην εμβάθυνση & διεύρυνση της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης για το παραγωγικό μετασχηματισμό & τη κοινωνική συνοχή της Περιφέρειας. Ως μέρος της συνολικής αναπτυξιακής στρατηγικής της ΠΒΑ, η στρατηγική του Προγράμματος, έχει ως στόχο την ενδυνάμωση της «τοπικότητας» του σχεδιασμού & της εφαρμογής του, με τη μέγιστη δυνατή σχετική κινητοποίηση όλου του δυναμικού των νησιών, καθώς & την ενδυνάμωση της οικονομικής & κοινωνικής συνοχής

Οι ευκαιρίες βελτίωσης της αναπτυξιακής θέσης της ΠΒΑ, προσδιορίζονται στις παρακάτω παρεμβάσεις, οι οποίες αποτελούν σημαντικές προκλήσεις & στρατηγική της ΠΒΑ :

- Ενίσχυση & διαφοροποίηση της παραγωγικής βάσης & της περιφερειακής οικονομίας προσανατολισμένη στη καινοτομία & στην ένταση γνώσης
- Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής & της Τοπικής Ανάπτυξης
- Η θωράκιση του ευαίσθητου φυσικού περιβάλλοντος & της σπάνιας βιοποικιλότητάς της
- Η ενσωμάτωση στην αναπτυξιακή της διαδικασία των οριζόντιων πολιτικών για τη προώθηση της γαλάζιας οικονομίας, της διασυνοριακής / διακρατικής / διαπεριφερειακής συνεργασίας, τις μακροπεριφερειακές στρατηγικές & των στρατηγικών για τη θαλάσσια λεκάνη
- Η μείωση της κατανάλωσης πρωτογενούς ενέργειας με παράλληλη αντικατάσταση των ρυπογόνων πηγών ενέργειας με ΑΠΕ
- Η πρόληψη & η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής & η αποτελεσματικότερη διαχείριση των κινδύνων

β. Προγράμματος και Προϋπολογισμός

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	42.539.829	7.507.029	50.046.858
2	Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα	67.627.421	11.934.251	79.561.672
3	Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας	24.542.209	4.330.979	28.873.188
4α	Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	49.084.418	8.661.957	57.746.375
4β	Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας	57.991.184	10.233.739	68.224.923
5	Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	86.912.147	15.337.438	102.249.585
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	4.420.989	780.175	5.201.164
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	1.798.289	317.346	2.115.635
Σύνολο Προγράμματος		334.916.486	59.102.914	394.019.400

ΠεΠ Βορείου Αιγαίου 2021 - 2027			
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ		
1	Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, με αύξηση του μεγέθους και της παραγωγικότητας των επιχειρήσεων, κυρίως μέσω και της έξυπνης εξειδίκευσης		
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Δημόσιες Ερευνητικές υποδομές Ερευνητικές υποδομές επιχειρήσεων Ανάπτυξη νέων προϊόντων (με την ευρεία έννοια), με χρήση/αξιοποίηση αποτελεσμάτων έρευνας και καινοτομιών Συνεργασία επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς για έρευνα/τεχνολογία, με επισπεύδουσες τις επιχειρήσεις και αναδόχους τους ερευνητικούς φορείς, στο πλαίσιο της περιφερειακής διάστασης για το Βόρειο Αιγαίο της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Μηχανισμός υποστήριξης της προώθησης της έρευνας/τεχνολογίας και καινοτομίας στις επιχειρήσεις και της επιχειρηματικής ανακάλυψης, σύμφωνα με την περιφερειακή διάσταση, για το Βόρειο Αιγαίο, της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Δράσεις/ Δημόσια Έργα τοπικής /περιφερειακής κλίμακας (Διοικητική εξυπηρέτηση πολιτών/ πολιτισμός / τουρισμός) Δράσεις ηλεκτρονικών υπηρεσιών & εφαρμογών υγείας σχετικά μικρής κλίμακας τοπικής κυρίως ή/και περιφερειακής εμβέλειας χωρίς ανάγκη διαλειτουργικότητας με κεντρικά συστήματα.	
	<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Κατά προτεραιότητα εφαρμογή καινοτομιών κατά κανόνα μη τεχνολογικών από τις επιχειρήσεις στο πλαίσιο της περιφερειακής διάστασης της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης Προώθηση των πωλήσεων και κυρίως των εξαγωγών Αξιοποίηση τοπικής αγροτικής παραγωγής (δεύτερη μεταποίηση) Σύνδεση με τον τουρισμό/πολιτισμό (για ανάπτυξη αλυσίδων αξίας)	
	2	Προστασία του περιβάλλοντος και των πόρων της Περιφέρειας – Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή – Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων»	
		<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτηρίων (εκτός εκείνων της Γενικής Κυβέρνησης), κυρίως Σχολικών Μονάδων ή/και άλλων χρήσεων δημοσίου χαρακτήρα και με επιδεικτικές δράσεις παραγωγής ενέργειας για αυτοκατανάλωση.
		<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Κατασκευή μικρών αντιπλημμυρικών Κατασκευή έργων προστασίας ακτών - αντιδιαβρωτικών έργων Δράσεις εξοπλισμού υπηρεσιών πολιτικής προστασίας τοπικής κλίμακας για αντιμετώπιση φυσικών φαινομένων Αναβάθμιση/ επέκταση υποδομών απορροής ομβρίων υδάτων Δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης δασικών πυρκαγιών
		<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και</i>	Διαχείριση πόσιμου νερού, όπως: άντληση, επεξεργασία, αποθήκευση και διανομή

	της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)	<p>Εμπλουτισμός του υδροφόρου ορίζοντα των νησιών της Περιφέρειας, συμπεριλαμβανομένων και των ενεργειών αξιοποίησης των επιφανειακών υδάτων</p> <p>Ολοκλήρωση και ανάπτυξη υποδομών διαχείρισης λυμάτων σε οικισμούς Γ' κατηγορίας.</p> <p>Ενίσχυση της λειτουργίας των υφιστάμενων υποδομών διαχείρισης λυμάτων σε οικισμούς Β' και Γ' κατηγορίας, για βελτίωση της αποτελεσματικότητάς τους και της αποδοτικότητάς τους.</p> <p>Ανάπτυξη υποδομών διαχείρισης λυμάτων σε τουριστικές περιοχές και σε περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλους ή/και σε προστατευόμενα οικοσυστήματα, με οικισμούς Δ' κατηγορίας.</p>
3	Ενίσχυση της προσβασιμότητας των νησιών της Περιφέρειας <i>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Έργα επέκτασης/ αναβάθμισης στις κύριες λιμενικές υποδομές της Περιφέρειας</p> <p>Έργα αναβάθμισης/βελτίωσης ή/και επέκτασης οδικών υποδομών στα νησιά, εθνικής ή/και επαρχιακής οδοποιΐας, για σύνδεση της ενδοχώρας με τις πύλες εισόδου/εξόδου των νησιών.</p> <p>Έργα βελτίωσης της ασφάλειας των οδικών μεταφορών</p>
4α	Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής – Ανάπτυξη Κοινωνικών Υποδομών <i>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</i> <i>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</i> <i>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</i>	<p>Βελτίωση/αναβάθμιση και εκσυγχρονισμός υποδομών και εξοπλισμού σε όλες τις βαθμίδες σχολικής εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης και της τριτοβάθμιας, καθώς και της τεχνικής/ επαγγελματικής εκπαίδευσης και αρχικής επαγγελματικής κατάρτισης.</p> <p>Επέκταση ή/και δημιουργία νέων υποδομών σχολικής Α'βάθμιας και Β'βάθμιας εκπαίδευσης, συμπεριλαμβανομένης της επαγγελματικής και τεχνικής, καθώς και τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, κατόπιν τεκμηρίωσης της αναγκαιότητας ως προς τη δυναμικότητα και τη χωροθέτηση</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός μονάδων παιδικής φροντίδας</p> <p>Αναβάθμιση ή/και επέκταση των υποδομών (κτηριακά και εξοπλισμό) Α'βάθμιας και Β'βάθμιας περίθαλψης σε όλα τα νησιά της Περιφέρειας.</p> <p>Προμήθεια ασθενοφόρων στις μονάδες υγειονομικής περίθαλψης</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός δομών κοινωνικής μέριμνας του τομέα κοινωνικής αλληλεγγύης</p> <p>Προστασία και ανάδειξη διεθνούς και εθνικής εμβέλειας πολιτιστικών πόρων</p> <p>Προστασία και ανάδειξη ιδιαίτερων φυσικών πόρων περιφερειακής και εθνικής αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας</p> <p>Προβολή, σε εθνικό και διεθνές επίπεδο, των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, καθώς και του συνολικού τουριστικού</p>

		προϊόντος της Περιφέρειας, μέσω διαδικασιών/ ενεργειών και δράσεων διαχείρισης προορισμού
4β	Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας	
	<i>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (EKT+)</i>	<p>Ενίσχυση ανέργων νέων ή/και μακροχρόνια ανέργων, συμπεριλαμβανομένου και του mentoring για ίδρυση και αρχική λειτουργία επιχειρήσεων</p> <p>Ενίσχυση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων Κοινωνικής Οικονομίας</p> <p>Ενίσχυση της λειτουργίας μηχανισμού προώθησης της Κοινωνικής Οικονομίας</p> <p>Ενίσχυση/υποστήριξη των τοπικών/περιφερειακών κοινωνικών εταίρων και λοιπών αρμόδιων τοπικών/περιφερειακών φορέων για δημιουργία και λειτουργία μηχανισμού διάγνωσης αναγκών των τοπικών αγορών εργασίας, αλλά και της συνολικής περιφερειακής αγοράς εργασίας, σε συνεργασία με τον εθνικό μηχανισμό διάγνωσης αναγκών της αγοράς εργασίας</p> <p>Πρόσβαση στην απασχόληση ανέργων υψηλών προσόντων</p>
	<i>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (EKT+)</i>	<p>Δράσεις υποστήριξης γυναικών με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της συμμετοχής τους στην απασχόληση</p> <p>Ενίσχυση καινοτόμων μοντέλων λειτουργίας των επιχειρήσεων για διευκόλυνση ίσων ευκαιριών πρόσβασης των γυναικών στην απασχόληση. (Επιδότηση/ συμπλήρωση του μισθού για μειωμένο ωράριο εργασίας).</p>
	<i>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</i>	<p>Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση</p> <p>ΚΔΑΠ STEM (Science, Technology, Engineering, Mathematics)</p>
	<i>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (EKT+)</i>	<p>Καταπολέμηση του Ψηφιακού Αποκλεισμού για ηλικιωμένους (Δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού)</p> <p>Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων (π.χ. ΑμεΑ, ηλικιωμένοι) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς.</p> <p>Προώθηση στην απασχόληση ατόμων μειονεκτουσών ομάδων</p>

	Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση
	Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη
<i>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</i>	Παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας (νέο Ήλιος)
<i>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</i>	Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού και της προώθησης στην απασχόληση (NEE, ΝΘΕ). Λοιπές δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση συνθηκών διαβίωσης (Ομάδες διαχείρισης χώρων μετεγκατάστασης και Βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης).
<i>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (EKT+)</i>	Κέντρα Κοινότητας Δομές παροχής βασικών αγαθών Δομές καταπολέμησης βίας κατά των γυναικών Ανάπτυξη & λειτουργία Κοινωνικών Δομών υποστήριξης ευάλωτων κοινωνικών ομάδων σε απομακρυσμένες περιοχές Προώθηση & υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς & για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων & ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης Κέντρα Δημέρευσης – Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με αναπηρία (ΚΔΗΦ) Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ) ΑμεΑ Κέντρα ημερήσιας φροντίδας ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ) Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Τοπικές Ομάδες Υγείας (ΤΟΜΥ) Κινητές Ομάδες Υγείας (ΚΟΜΥ) Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικά, κλπ.) Ενίσχυση Υπηρεσιών Δημόσιας Υγείας Δράσεις Μακροχρόνιας φροντίδας Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή & προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής & βραχείας φιλοξενίας παιδιών προς αναδοχή Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας
<i>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού,</i>	Δομές Αστέγων Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας

	συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)	
5	Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	
	Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)	Αφορά στα δύο μεγαλύτερα αστικά κέντρα, με σημαίνοντα ρόλο στο διοικητικό & παραγωγικό σύστημα της Περιφέρειας, Μυτιλήνη & Χίο , στα οποία θα σχεδιασθούν και θα εφαρμοσθούν αντίστοιχες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, ως συνέχεια των ήδη εφαρμοζόμενων δυο στρατηγικών ΒΑΑ, στη ΠΠ 2014-2020.
	Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	<ul style="list-style-type: none"> - Μία (1) Στρατηγικής ΟΧΕ για τα πέντε μικρά νησιά (Άγιος Ευστράτιος, Φούρνοι, Θύμαινα, Οινούσες, Ψαρά) και την Ικαρία - Τέσσερις (4) Στρατηγικές Χωρικής Ανάπτυξης με χρήση του εργαλείου ΤΑΠΤοΚ αντίστοιχα για τα νησιά Σάμου, Λήμνου, Χίου & Λέσβου (πλην των αστικών κέντρων των δύο τελευταίων).
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.7 ΠεΠ Δυτικής Ελλάδος

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το αναπτυξιακό όραμα της ΠΔΕ συνοψίζεται στην υλοποίηση μιας ολιστικής στρατηγικής για τον μετασχηματισμό της σε μία δίκαιη, έξυπνη και ανταγωνιστική Ευρωπαϊκή Περιφέρεια, που θα αποτελεί υπερτοπικό κόμβο τεχνολογίας, καινοτομίας, έρευνας και δημιουργικότητας, υπόδειγμα κοινωνικής αλληλεγγύης και συνοχής, τόπο ανάδειξης ολυμπισμού, εθελοντισμού και πολιτισμού.

Η ΠΔΕ επιδιώκει να καταστεί φορέας λήψης αποφάσεων και υλοποίησης δίκαιων πολιτικών, με αξιοποίηση των διαθέσιμων τεχνολογικών εργαλείων και βελτίωση της διοικητικής ετοιμότητάς της. Κορυφαία προτεραιότητα είναι η διασφάλιση της συνοχής σε όλους τους τομείς πολιτικής. Επιπλέον, η ΠΔΕ οραματίζεται να καταστεί κόμβος τεχνολογίας, καινοτομίας και δημιουργικότητας, αξιοποιώντας τα ισχυρά χαρακτηριστικά της, όπως το υφιστάμενο ερευνητικό και παραγωγικό δυναμικό, η δημιουργική της βιομηχανία και οι αρχές και τα εργαλεία της 4ης βιομηχανικής επανάστασης.

β. Στρατηγικοί Στόχοι του Προγράμματος

- Σ.Σ. 1 «Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης»
- Σ.Σ. 2 «Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και της κυκλικής οικονομίας»
- Σ.Σ. 3 «Ενίσχυση της κινητικότητας στην Περιφέρεια»
- Σ.Σ. 4 «Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια»
- Σ.Σ. 5 «Ενίσχυση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις»

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπ/σμός
1	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης	60.183.782	10.620.668	70.804.450
2	Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και της κυκλικής οικονομίας	107.838.320	19.030.292	126.868.612
3	Ενίσχυση της κινητικότητας	47.634.874	8.406.155	56.041.029
4A	Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής	78.269.747	13.812.309	92.082.056
4B	Πρόωθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	135.523.143	23.915.849	159.438.992
5	Ενίσχυση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις	95.663.025	16.881.711	112.544.736
6	Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	6.199.685	1.094.063	7.293.748
7	Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+	2.867.542	506.037	3.373.579
Σύνολο Προγράμματος		534.180.118	94.267.084	628.447.202

ΠεΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021 - 2027		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Βελτίωση της ανταγωνιστικότητας στην παραγωγή, ενδυνάμωση της επιχειρηματικότητας με όρους καινοτομίας, εξωστρέφειας και ψηφιακής ενίσχυσης στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Παραγωγή νέων/ βελτιωμένων προϊόντων, υπηρεσιών και διεργασιών σύμφωνα με την ΕΣΕΕ και την εξειδίκευσή της σε περιφερειακό επίπεδο, μέσω της ενίσχυσης επιχειρήσεων και της συνεργασίας τους με ερευνητικούς φορείς Ενίσχυση της δημιουργίας και ανάπτυξης συστάδων καινοτομίας (innovation clusters) Μηχανισμός για τη διακυβέρνηση, παρακολούθηση και υποστήριξη της υλοποίησης της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Επιχειρηματικά σχέδια ανάπτυξης και εμπορικής διάθεσης καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών προστιθέμενης αξίας Αξιοποίηση των Δεδομένων με χρήση καινοτόμων τεχνολογιών (Artificial Intelligence, Virtual Reality, Internet of Things, Big Data, Data Analytics, κ.ά.) για την βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών σε πολίτες και επιχειρήσεις
	<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση της ανάπτυξης του τοπικού επιχειρηματικού οικοσυστήματος μέσω της στήριξης των παραγωγικών επενδύσεων, της νεοφυούς επιχειρηματικότητας και των τομέων αιχμής της Περιφέρειας Δημιουργία cluster ή/και συνεργασιών ΜΜΕ μεταξύ τους ή/και με μεγαλύτερες επιχειρήσεις με στόχο τη διευκόλυνση της πρόσβασης σε παγκόσμιες αλυσίδες αξίας Υποστηρικτικές Υπηρεσίες για την ενίσχυση της Επιχειρηματικότητας
2	Προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αντιμετώπιση και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, ενίσχυση της ενεργειακής αυτάρκειας και της κυκλικής οικονομίας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων και υποδομών
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.2. Προώθηση των ανανεώσιμων πηγών ενέργειας σύμφωνα με την οδηγία για τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας (ΕΕ) 2018/2001[1] συμπεριλαμβανομένων των κριτηρίων βιωσιμότητας που καθορίζονται σ' αυτήν (ΕΤΠΑ)</i>	Καινοτόμες μορφές κατανάλωσης (π.χ. ενεργειακές κοινότητες, συνεργατικές μορφές)
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που</i>	Επενδύσεις σε έργα προστασίας των ακτών Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας Συμπληρωματικές δράσεις εξοπλισμού σε σχέση με το Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας που συνδέονται με πυρκαγιές	

	βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)	Συμπληρωματικές δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης σε σχέση με το Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας που συνδέονται με άλλους κινδύνους σχετιζόμενους με το κλίμα πλην πυρκαγιών (π.χ. καταιγίδες, ξηρασία)
		Συμπληρωματικές δράσεις πρόληψης και αντιμετώπισης σε σχέση με το Πρόγραμμα Πολιτικής Προστασίας που συνδέονται με φυσικούς κινδύνους μη σχετιζόμενους με το κλίμα (π.χ. σεισμοί) και κινδύνους που συνδέονται με ανθρώπινες δραστηριότητες (π.χ. τεχνολογικά ατυχήματα)
	Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)	Έργα ύδρευσης Έργα αναβάθμισης δικτύου αποχέτευσης Προστασία των Υδατικών Διαμερισμάτων
	Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)	Δράσεις προστασίας και ανάδειξης περιοχών NATURA Αύξηση των χώρων πρασίνου και ποιοτική αναβάθμιση αυτών και προώθηση λύσεων που βασίζονται στο οικοσύστημα (Nature Based Solutions – NBS)
3	Ενίσχυση της κινητικότητας στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
	Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)	Προώθηση Κινητικότητας: Θαλάσσιες μεταφορές ΔΕΔ-Μ
	RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)	Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας Δράσεις οδικής ασφάλειας Αναβάθμιση λιμενικών υποδομών στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδος
4Α	Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας	
	Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)	Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υποδομών παιδικής φροντίδας Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Α & Ββάθμιας Εκπαίδευσης Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Γ βάθμιας Εκπαίδευσης Εκσυγχρονισμός και βελτίωση υλικοτεχνικής υποδομής και κτιριακών εγκαταστάσεων Δομών Διά Βίου Μάθησης και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης
	Ειδικός στόχος: RSO4.3. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των	Προσβασιμότητα ΑμεΑ Παρεμβάσεις για τη βελτίωση της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρία/ με περιορισμένη κινητικότητα, σε σημεία τοπικού ενδιαφέροντος, σεκοινόχρηστους χώρους αναψυχής (πάρκα, πλατείες κλπ.) και σε δομές (πολιτισμού, αθλητισμού κλπ.).

	ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)	Υποδομές για Ρομά - Παρεμβάσεις σε κοινόχρηστες υποδομές για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά (όπως πρόσβαση σε τρεχούμενο νερό, δίκτυα αποχετεύσεων, δημόσια λουτρά, δημόσια πλυντήρια, κλπ.)
	Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη του Δικτύου Μονάδων Υγείας και εκσυγχρονισμός της υλικοτεχνικής υποδομής Υποδομές φροντίδας τομέα κοινωνικής αλληλεγγύης
	Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)	Προώθηση του τουρισμού - πολιτισμού για την στήριξη της κοινωνικής συνοχής
4B	Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	
	Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ+)	Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για προώθηση στην απασχόληση Προώθηση της Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (Κ.ΑΛ.Ο.) Παρατηρητήριο Διάγνωσης Αναγκών της Αγοράς Εργασίας
	Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+)	Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση ΚΔΑΠ/ ΣΤΕΜ
		Κοινωνική ένταξη ευπαθών ομάδων

<p>Ειδικός στόχος ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+)</p>	Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση ευπαθών ομάδων
	Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων και ανάληψη δράσεων για την ενεργό γήρανση
	Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στη Δυτική Ελλάδα
	Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Μεταναστών και Υπηκόων Τρίτων Χωρών</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την πρόσβαση ευπαθών ομάδων σε ποιοτικές υπηρεσίες</p>
	<p>Παρεμβάσεις για την προώθηση της αποϊδρυματοποίησης και των υπηρεσιών σε επίπεδο κοινότητας</p>
	<p>Παρεμβάσεις για τον εκσυγχρονισμό των συστημάτων κοινωνικής προστασίας</p>
	<p>Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας</p>
	<p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού</p>
	<p>Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας</p>
	<p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης</p>
	<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p>
	<p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p>
	<p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού</p>
	<p>Υποστήριξη εφήβων</p>
	<p>Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας</p>
	<p>Παρεμβάσεις πρόσβασης σε κοινωνική κατοικία</p>

5	<p>Ενίσχυση της βιώσιμης τοπικής ανάπτυξης μέσα από ολοκληρωμένες παρεμβάσεις στην Περιφέρεια Δυτικής Ελλάδας</p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</i></p>	<p>Οι στρατηγικές ΟΧΕ/ΒΑΑ που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν στην νέα ΠΠ 2021-2027 είναι οι ακόλουθες:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. <u>ΟΧΕ/ΒΑΑ Δήμου Πατρέων</u> (συνεχιζόμενη παρέμβαση): Το μεγαλύτερο αστικό κέντρο της ΠΔΕ και διοικητικό, παραγωγικό κέντρο, δέσμευση €27.440.000, από την ΠΠ 2014-2020, από τα οποία τα €10,7 εκ. είναι για αποκατάσταση του παλαιού Δημοτικού Νοσοκομείου. 2. <u>ΟΧΕ/ΒΑΑ Δήμου Αγρινίου</u> (συνεχιζόμενη παρέμβαση): Το δεύτερο μεγαλύτερο αστικό κέντρο της ΠΔΕ, δέσμευση €36.490.000, από την ΠΠ 2014-2020, από τα οποία τα €18 εκ. είναι για ένα κτίριο δομών υπηρεσιών πολιτισμού στο Αγρίνιο. 3. <u>ΟΧΕ/ΒΑΑ Δήμων Ι.Π Μεσολογγίου και Ξηρομέρου</u>: Βάσει του Περιφερειακού Χωροταξικού Πλαισίου (ΠΧΠ) αποτελεί ενδοπεριφερειακό άξονα της ΠΔΕ με ομοιογενή αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, με ιδιαίτερο συγκριτικό πλεονέκτημα την ιχθυοκαλλιέργεια, την αλιεία στη λιμνοθάλασσα του Μεσολογγίου, τη βιοκαλλιέργεια και βιολογική κτηνοτροφία, καθώς και περαιτέρω δυνατότητες για θαλάσσιο τουρισμό. Εντοπίζεται δέσμευση €15.450.000 από τα οποία τα €9 εκ. είναι για οδική αρτηρία. 4. <u>ΟΧΕ/ΒΑΑ 'Ηλείας', Δήμων Πύργου, Αρχαίας Ολυμπίας και 'Ηλιδας</u>: Βάσει του ΠΧΠ αποτελεί ενδοπεριφερειακό άξονα της ΠΔΕ με ομοιογενή αναπτυξιακά χαρακτηριστικά, προκρίνεται η ανάπτυξη του δίπολου Πύργος – Αμαλιάδα (λοιποί εθνικοί πόλοι κατηγορίας 3) προκρίνεται η τουριστική ανάπτυξη μέσω ανάδειξης του πολιτιστικού τρίπολου Αρχαία Ολυμπία - Αρχαία 'Ηλιδα - Ναός του Επικούρειου Απόλλωνα, σε σύνδεση με το λιμάνι του Κατάκολου. Οι τρεις αρχαιολογικοί χώροι αποτελούν πόλους διεθνούς βεληνεκούς με τεράστια αρχαιολογική και ευρύτερη επιστημονική σημασία. Εντοπίζεται δέσμευση €1.520.129 για τον Δήμο Αρχαίας Ολυμπίας και €2.060.000 για τον Δήμο Πύργου από την προηγούμενη ΠΠ 2014-2020.
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</i></p>	<p>Οι στρατηγικές ΟΧΕ που προγραμματίζονται να υλοποιηθούν την νέα ΠΠ 2021-2027 είναι οι ακόλουθες:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. ΟΧΕ Δήμοι Αιγιαλείας, Καλαβρύτων και Ερυμάνθου: Βάσει του ΠΧΠ, το Αίγιο και τα Καλάβρυτα εντάσσονται σε κοινό άξονα ανάπτυξης, και συγκεκριμένα στην κατηγορία ως δευτερεύοντα διαπεριφερειακό άξονα σύνδεσης Αιγίου - Διακοπτού - Καλαβρύτων - ΕΟ 111 - Τρίπολη, που ενισχύει την ενδοχώρα της ΠΔΕ και την διαπεριφερειακή συνεργασία με την Περιφέρεια Πελοποννήσου. Η χωρική ενότητα των Δήμων Αιγιαλείας και Καλαβρύτων ορίζεται ως η μικρότερη ενδοπεριφερειακή χωρική ενότητα με ομοιογενή ή συμπληρωματικά χαρακτηριστικά. Διεύρυνση με Δήμο Ερυμάνθου ενίσχυση της διασύνδεσης των χώρων των μεγαλύτερων οικιστικών κέντρων με τις γειτνιάζουσες περιαστικές και αγροτικές περιοχές, όσο και η ενίσχυση της διασύνδεσης των παράλιων περιοχών με την ενδοχώρα της ΠΔΕ.

		<p>2. ΟΧΕ «Διαδρομής Φύσης και Πολιτισμού της Αιτωλοακαρνανίας» Δήμοι Αγρινίου, Ι.Π Μεσολογγίου, Ναυπακτίας και Θέρμου: Στόχος είναι η διαμόρφωση μιας Πολιτιστικής και Περιβαλλοντικής Διαδρομής, που θα συνδέει το πλούσιο πολιτιστικό απόθεμα της Αιτωλοακαρνανίας, με βασικούς πόλους τα πέντε αρχαία της θέατρα και τους υδάτινους πόρους της, με το πολυποίκιλο φυσικό της περιβάλλον, την τοπική κοινωνία και την πρωτογενή παραγωγή.</p> <p>3. ΟΧΕ Δήμων Αμφιλοχίας και Ακτίου – Βόνιτσας: Βάσει του ΠΧΠ, αποτελούν χωρική ενότητα με ομοιογενή ή συμπληρωματικά χαρακτηριστικά. Στόχοι αποτελούν: ο Αμβρακικός κόλπος και η προστασία, ανάδειξη/αξιοποίησή του ως κοινού στοιχείου βιώσιμης ανάπτυξης της περιοχής, η ποιοτική αναβάθμιση και ενίσχυση του παράκτιου τουρισμού και των εναλλακτικών μορφών τουρισμού στην ορεινή ενδοχώρα, η ενίσχυση της πρωτογενούς παραγωγής και ιδίως της κτηνοτροφίας και της υδατοκαλλιέργειας.</p> <p>4. ΟΧΕ «Παράλιο μέτωπο Αχαΐας και Ηλείας», Δήμων Δυτικής Αχαΐας, Ανδραβίδας-Κυλλήνης, Πηνειού, Ανδρίτσαινας - Κρεστένων και Ζαχάρως: Βάσει του ΠΧΠ, η χωρική ενότητα εντάσσεται στις ενότητες που σχεδόν στο σύνολό τους, χαρακτηρίζονται από προστατευόμενες περιοχές, αλλά έχουν δυνατότητες ήπιας ανάπτυξης με παράλληλη ανάδειξη των φυσικών πλουτοπαραγωγικών πόρων τους.</p>
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.8 ΠεΠ Δυτικής Μακεδονίας

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Η Περιφέρεια που βρίσκεται σε αναπτυξιακή πτώση, που απειλείται επιπλέον από την εξάρτηση σε ποσοστό άνω του 30% της οικονομίας της από τις δραστηριότητες εξόρυξης ορυκτών καυσίμων και παραγωγής ενέργειας. Και αυτό ενώ η ΔΜ διαθέτει ένα φυσικό πλεονέκτημα στα ορεινά και λιμναία οικοσυστήματα και στη βιοποικιλότητα που συνιστούν ένα αξιοποιήσιμο τουριστικό δυναμικό, διαθέτει παραγωγική παράδοση σε προϊόντα ποιότητας (γούνα, κρόκος και αρωματικά φυτά, γαλακτοκομικά, καλλιέργεια και επεξεργασία προϊόντων ΠΟΠ), ενίοτε υψηλής προστιθέμενης αξίας. Με βάση τα παραπάνω η ΔΜ, στρατηγικά και παρά τις όποιες δυσκολίες, μπορεί να αντιμετωπίσει την πρόκληση της μετάβασης ως μια αναπτυξιακή ευκαιρία που θα μπορούσε να την αποκαταστήσει μελλοντικά σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο στην αναπτυξιακή θέση που ήταν πριν το 2009.

Το παραπάνω πλαίσιο αποτυπώνει την ανάγκη για ριζικές παρεμβάσεις, απαιτεί επίμονη επενδυτική προσπάθεια για να αναστρέψει τις ιδιαίτερα αρνητικές τάσεις και ορίζει στη νέα αναπτυξιακή προσπάθεια το εξής όραμα:

Η ανάγκη για ριζικές παρεμβάσεις και για ανατροπή των ιδιαίτερα ισχυρών αρνητικών τάσεων απαιτεί επίμονη επενδυτική και αναπτυξιακή προσπάθεια με το εξής όραμα: Διαμόρφωση ενός νέου, ενισχυμένου και διακριτού ρόλου της ΔΜ στο εθνικό και διεθνές περιβάλλον με επίκεντρο τη δημιουργία βιώσιμων θέσεων απασχόλησης μέσω:

- του οικονομικού μετασχηματισμού της περιφερειακής οικονομίας με όρους βελτίωσης της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας,
- της στήριξης της καθαρής ενέργειας και της πράσινης βιώσιμης ανάπτυξης και ολοκληρωμένης ανάπτυξης των αστικών περιοχών και των περιοχών υπαίθρου και
- της δημιουργίας υψηλού επιπέδου κοινωνικής συνοχής

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση του παραγωγικού και οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας	34.000.000	6.000.000	40.000.000
2	Στήριξη της καθαρής ενέργειας και της πράσινης αειφόρου ανάπτυξης	67.627.421	11.934.251	79.561.672
3	Βελτίωση της διασυνδεσιμότητας της Περιφέρειας	33.082.038	5.838.007	38.920.045
4A	Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας	49.084.418	8.661.957	57.746.375
4B	Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας	84.989.089	14.998.075	99.987.164
5	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των αστικών περιοχών και της υπαίθρου	59.992.067	10.586.836	70.578.903
6	Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	4.420.989	780.175	5.201.164
7	Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+	1.798.289	317.346	2.115.635
Σύνολο Προγράμματος		334.994.311	59.116.647	394.110.958

ΠεΠ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2021 - 2027	
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Ενίσχυση του παραγωγικού και οικονομικού μετασχηματισμού της Περιφέρειας
<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση των υποδομών και δομών στήριξης της ETAK Ενίσχυση έρευνας επιχειρήσεων - ερευνητικών φορέων με έμφαση σε τομείς προτεραιότητας της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης
<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση ανάπτυξης εφαρμογών και υπηρεσιών προς πολίτες και επιχειρήσεις
<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων
2	Στήριξη της καθαρής ενέργειας και της πράσινης αειφόρου ανάπτυξης
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Δράσεις εξοικονόμησης ενέργειας των δημοσίων υποδομών
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση της πρόληψης, της αντιμετώπισης και της διαχείρισης των φυσικών κινδύνων
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i>	Κατασκευή, αναβάθμιση και ορθολογική διαχείριση των υποδομών ύδρευσης. Δράσεις των μέτρων τού Σχεδίου Διαχείρισης Λεκανών Απορροής του Υδατικού Διαμερίσματος Δυτικής Μακεδονίας Δράσεις υποδομών διαχείρισης υγρών αποβλήτων
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)</i>	Προώθηση δράσεων πρόληψης, ελαχιστοποίησης, διαλογής και ανακύκλωσης των απορριμμάτων, δημιουργίας και διαχείρισης πράσινων σημείων
3	Βελτίωση της διασυνδεσιμότητας της Περιφέρειας
<i>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Αναβάθμιση ενδοπεριφερειακού δικτύου και προώθηση της συνδεσιμότητας με την Εγνατία και τους Κάθετους Άξονες
4Α	Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΤΠΑ)
	Ανάπτυξη / αναβάθμιση υποδομών σχολικής εκπαίδευσης

	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Βελτίωση της προσβασιμότητας και της ισότιμης πρόσβασης στη σχολική εκπαίδευση μαθητών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p>
		<p>Ανάπτυξη/ αναβάθμιση υποδομών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης</p>
		<p>Βελτίωση προσβασιμότητας και της ισότιμης πρόσβασης στην εκπαίδευση φοιτητών με αναπηρίες και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ανάπτυξη / αναβάθμιση υποδομών υγείας</p>
		<p>Ενίσχυση / αναβάθμιση του υγειονομικού εξοπλισμού των υποδομών Υγείας</p>
		<p>Ανάπτυξη / αναβάθμιση υποδομών κοινωνικής μέριμνας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Προστασία, ανάδειξη και προβολή της φυσικής κληρονομιάς και του οικοτουρισμού</p>
		<p>Προστασία και ανάδειξη πολιτιστικής κληρονομιάς και λειτουργικής τους δικτύωσης</p>
4B	Ενίσχυση της Κοινωνικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας (ΕΚΤ+)	
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δράσεις προώθησης ανέργων στην απασχόληση (ΝΘΕ) με έμφαση σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης</p>
		<p>Δράσεις κατάρτισης - αναβάθμισης δεξιοτήτων ανέργων με έμφαση σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης</p>
		<p>Δράσεις ενίσχυσης της αυτοαπασχόλησης/ έναρξης επαγγελματικής δραστηριότητας (ΝΕΕ)</p>
		<p>Δράσεις στήριξης υφιστάμενων / νέων κοινωνικών επιχειρήσεων (ΚΑΛΟ)</p>
		<p>Δράσεις αναβάθμισης δεξιοτήτων εργαζομένων σε μικρές επιχειρήσεις και επαγγελματιών με έμφαση σε τομείς της στρατηγικής έξυπνης εξειδίκευσης</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (ΕΚΤ+)</p>	

<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</p>	<p>Υποστήριξη μαθητών ΑμεΑ και μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p>
<p>Ειδικός στόχος ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτούσων ομάδων (EKT+)</p>	<p>Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης φοιτητών με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση</p> <p>Δράσεις για τη συμμετοχή μειονεκτούσων ομάδων στην ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς</p> <p>Δράσεις ενίσχυσης της ικανότητας των φορέων για την προώθηση της κοινωνικής ένταξης</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις ένταξης των Ρομά στην αγορά εργασίας</p> <p>Δράσεις υποστήριξης των Ρομά για τη βελτίωση συνθηκών διαβίωσης ή/και μετεγκατάστασης</p> <p>Παρεμβάσεις ενίσχυσης νηπίων, παιδιών/εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων</p>	<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Ενίσχυση δομών παροχής κοινωνικών υπηρεσιών</p> <p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Ενίσχυση δομών παροχής υπηρεσιών φροντίδας σε τοπικό επίπεδο</p> <p>Ενίσχυση υπηρεσιών πρωτοβάθμιας φροντίδας υγείας</p> <p>Ενίσχυση υπηρεσιών δημόσιας υγείας</p> <p>Ενίσχυση υπηρεσιών ψυχικής υγείας</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων</p> <p>Υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδα (LTC)</p>

	υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)	Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ατόμων που χρήζουν ειδικής φροντίδας Δράσεις αποϊδρυματοποίησης παιδιών
	Ειδικός στόχος: ΕSO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)	Δράσεις αντιμετώπισης του κινδύνου αποκλεισμού παιδιών και εφήβων σε υποβαθμισμένες/ απομακρυσμένες περιοχές Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας Δράσεις στεγαστικής συνδρομής για άτομα και οικογένειες που βρίσκονται σε αστεγία ή κίνδυνο αστεγίας.
5	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των αστικών περιοχών και της υπαίθρου (ΕΤΠΑ)	
	Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)	Η ολοκληρωμένη και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνική, οικονομική και περιβαλλοντική ανάπτυξη, της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές θα υλοποιηθεί σε αστικά και ημιαστικά κέντρα σύμφωνα με τις ενωσιακές και εθνικές κατευθύνσεις των κριτηρίων επιλογής. Κατά την περίοδο 2014-2020 υποβλήθηκαν και εγκρίθηκαν πέντε (5) Στρατηγικές ΒΑΑ στις πόλεις των Γρεβενών, Καστοριάς, Κοζάνης, Πτολεμαΐδας, Φλώρινας . Οι Στρατηγικές αυτές θα αποτελέσουν βάση για περαιτέρω ενίσχυση της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, δεδομένου ότι δεν αναμένεται να ολοκληρωθούν στο σύνολο τους ως το 2023.
	Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)	Το ΕΣΠΑ 2021-2027 προσδιορίζει ως περιοχές για εφαρμογή Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) περιοχές με θεματική ή/ και χωρική συνέχεια, δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών (πολιτιστικών, τοπικής παραγωγής και βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας) και με δυνατότητα συνέργειας με άλλα μέσα πολιτικής (π.χ. σε περιοχές Natura 2000). Σε εφαρμογή των προβλέψεων αυτών, θα χρηματοδοτηθούν δράσεις σύμφωνα με τα Επιχειρησιακά Σχέδια που θα συνταχθούν. Ενδεικτικά, μπορεί να αφορούν: - την ολοκληρωμένη ανάπτυξη και προστασία των λιμναίων και ποτάμιων οικοσυστημάτων (επικαιροποίηση και αναθεώρηση υφιστάμενης ΟΧΕ), - την ανάδειξη και ανάπτυξη του Γεωπάρκου Γρεβενών – Κοζάνης
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.9 ΠεΠ Ηπείρου

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Στόχος του Προγράμματος είναι η δυναμική, εξωστρεφής και αειφορική ανάπτυξη της Ηπείρου, εστιασμένη στην μοναδικότητα, το περιβάλλον και την ιστορία, ώστε να καταστεί ελκυστικός προορισμός για καινοτόμο επιχειρηματικότητα και τουριστική προσέλκυση επισκεπτών από όλο τον κόσμο καθώς και ένα σύγχρονο ενεργειακό, επιχειρηματικό, μεταφορικό κέντρο της χώρας και πύλη εισόδου της Δυτικής Ευρώπης.

Για την επίτευξη του Αναπτυξιακού Οράματος, διαμορφώνεται ένα συνεκτικό πλέγμα πέντε Στρατηγικών στόχων:

- ΣΣ 1: Ενίσχυση και διαφοροποίηση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας
- ΣΣ 2: Προώθηση της αειφορίας, της ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης των φυσικών πόρων – Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής
- ΣΣ 3: Ενίσχυση της κινητικότητας
- ΣΣ 4: Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού της Περιφέρειας
- ΣΣ 5: Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης

β. Προγράμματος και Προϋπολογισμός

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπ/σμός
1	Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας	45.989.005	8.115.707	54.104.712
2α	Προώθηση της αειφορίας και αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής	62.485.725	11.026.893	73.512.618
2β	Προστασία του περιβάλλοντος και των πόρων της Περιφέρειας – Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή – Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	10.625.000	1.875.000	12.500.000
3	Ενίσχυση της κινητικότητας	32.057.118	5.657.139	37.714.257
4α	Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής	47.539.236	8.389.277	55.928.513
4β	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού	91.880.097	16.214.135	108.094.232
5	Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης	64.856.289	11.445.228	76.301.517
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	1.944.096	343.076	2.287.172
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	4.779.447	843.432	5.622.879
Σύνολο Προγράμματος		362.156.013	63.909.887	426.065.900

ΠεΠ ΗΠΕΙΡΟΥ 2021 - 2027	
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
1	Ενίσχυση της περιφερειακής οικονομίας μέσω της αξιοποίησης της έρευνας και της καινοτομίας
<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση/ δημιουργία ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης Μηχανισμός υποστήριξης οικοσυστήματος Έρευνας και Καινοτομίας στην Περιφέρεια Ηπείρου Ενίσχυση των συνεργασιών μεταξύ του ερευνητικού τομέα και των επιχειρήσεων
<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Ψηφιακή επιχειρηματικότητα Αναβάθμιση υπηρεσιών δημόσιων φορέων με χρήση ΤΠΕ
<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Ανάπτυξη καινοτόμου και εξωστρεφούς επιχειρηματικότητας Προσαρμογή της επιχειρηματικότητας σε περιοχές εφαρμογής ΟΧΕ
2α	Προώθηση της αειφορίας και αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Δράσεις Αναβάθμισης και Εξοικονόμησης ενέργειας δημόσιων υποδομών
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.2. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Πιλοτική δράση υποστήριξης της σύστασης Ενεργειακών Κοινοτήτων (Ε.Κοιν.)
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Έργα προστασίας από την κλιματική αλλαγή και διαχείρισης καταστροφών Αντσεισμική θωράκιση του δημόσιου κτιριακού αποθέματος της Περιφέρειας (πιλοτική δράση)
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i>	Υλοποίηση δράσεων του Διαχειριστικού Σχεδίου Λεκανών Απορροής Υδατικού Διαμερίσματος Ηπείρου Δράσεις ενίσχυσης υδρευτικών αναγκών & μείωσης απωλειών ύδατος Επενδύσεις στη διαχείριση λυμάτων
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)</i>	Συμπλήρωση υποδομών του ΠΕΣΔΑ
2Β	Προστασία του περιβάλλοντος και των πόρων της Περιφέρειας – Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή – Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.8: Προώθηση της βιώσιμης πολυτροπικής αστικής</i>	Παρεμβάσεις που συμβάλλουν στην βελτίωση της αστικής κινητικότητας

	κινητικότητα (Ειδικός στόχος αστικής κινητικότητας που καθορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο viii) του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού για το Ταμείο Συνοχής)	Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου
3	Ενίσχυση της κινητικότητας	
	Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)	Οδικές μεταφορές των διαδρόμων του εκτεταμένου δικτύου των ΔΕΔ-Μ στην Περιφέρεια Ηπείρου
	RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)	Αναβάθμιση οδικού δικτύου Περιφέρειας Ηπείρου Δράσεις οδικής ασφάλειας
4α	Ενίσχυση υποδομών στο πλαίσιο της κοινωνικής συνοχής	
	Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)	Υποδομές προσχολικής φροντίδας
		Υποδομές Α & Β βάρθμιας Εκπαίδευσης
		Υποδομές Γ βάρθμιας Εκπαίδευσης
		Υποδομές Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Διά Βίου Μάθησης
	2.1.1.1. Ειδικός στόχος: RSO4.3. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)	Παρεμβάσεις για την βελτίωση της προσβασιμότητας των ΑμεΑ Παρεμβάσεις για την βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης των Ρομά
Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)	Υποδομές Υγείας Υποδομές Φροντίδας	
Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην	Αξιοποίηση πολιτιστικού αποθέματος για τουριστική ανάπτυξη και κοινωνική χρήση Προβολή των τουριστικών πόρων της Περιφέρειας	

	οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)	Δράσεις για την ανάπτυξη θεματικών μορφών τουρισμού
4β	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού	
	Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας. (ΕΚΤ+)	Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο υλοποίησης στρατηγικών ΟΧΕ Ενεργητικές Πολιτικές Απασχόλησης στο πλαίσιο ενίσχυσης των στόχων της περιφερειακής διάστασης της ΕΣΕΕ Προγράμματα ολοκληρωμένων παρεμβάσεων για τη βελτίωση των συνθηκών πρόσβασης στην απασχόληση Πρώθηση της Κοινωνικής Επιχειρηματικότητας
	Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+)	Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης STEM (ΚΔΑΠ STEM)
	Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+)	Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση Βελτίωση ποιότητας ζωής ηλικιωμένων Παρακολούθηση θεμάτων αναπηρίας στην Ήπειρο Δράσεις για την συμμετοχή των ΑμεΑ στην κοινωνική ζωή
	Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+)	Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Μεταναστών και Υπηκόων Τρίτων Χωρών
	Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ+)	Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά
	Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπερι-	Κέντρα Κοινότητας Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών Παροχή υπηρεσιών φροντίδας σε επίπεδο οικογενειών και τοπικών κοινοτήτων Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή Παρεμβάσεις προς όφελος των γυναικών και την καταπολέμηση της βίας

	<p>λαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	<p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού</p>
		<p>Διασφάλιση της πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας</p>
		<p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης</p>
		<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p>
		<p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p>
		<p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού</p>
		<p>Υποστήριξη εφήβων</p>
		<p>Δράση τοπικής ολοκληρωμένης παρέμβασης για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας</p>
5	Στήριξη της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</p>	<p><u>Χρηματοδότηση ΟΧΕ για Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη</u> θα χρηματοδοτηθούν ΟΧΕ ΒΑΑ στις τέσσερις (4) αστικές περιοχές της Περιφέρειας, Δήμοι Αρταίων, Ιωαννιτών, Πρέβεζας και Ηγουμενίτσας, και που αφορούν είτε Οικιστικές ενότητες (λειτουργικές περιοχές) ή πόλεις που αναπτύσσονται σε μία ή περισσότερες Δημοτικές Ενότητες με πληθυσμό > 50.000κατ, είτε πόλεις-έδρες Περιφερειακών Ενοτήτων. Η Στρατηγική ΒΑΑ Δήμου Ιωαννιτών που εγκρίθηκε στο πλαίσιο της ΠΠ14-20 δύναται να συνεχιστεί και στην ΠΠ 2021-2027 με την κατάλληλη επικαιροποίησή της</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<p><u>Χρηματοδότηση ΟΧΕ για άλλες χωρικές στρατηγικές</u> Σχεδιάζεται η εκπόνηση εμπειρογνομosούνης για τον προσδιορισμό των περιοχών παρέμβασης οι οποίες θα εμφανίζουν θεματική ή/ και χωρική συνέχεια, με δυνατότητα αξιοποίησης πλουτοπαραγωγικών πόρων και ιδιαίτερων τοπικών χαρακτηριστικών και πολιτιστικών πόρων, διαφοροποίησης εισοδημάτων μέσω της Βιώσιμης Γαλάζιας Οικονομίας και της Εθνικής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης, τοπικής παραγωγής και βιώσιμης τουριστικής δραστηριότητας με γνώμονα την αειφορία. Η ΟΧΕ Πολιτιστική Διαδρομή στα Αρχαία Θέατρα της Ηπείρου που εγκρίθηκε στο πλαίσιο της ΠΠ14-20 δύναται να συνεχιστεί και στην ΠΠ 2021-2027 με την κατάλληλη επικαιροποίησή της και εφόσον αξιολογηθεί θετικά από την ΔΑ εντός 18 μηνών από την έγκριση του ΠεΠ Ήπειρος 2021-2027.</p>
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.10 ΠεΠ Θεσσαλίας

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Ο Στρατηγικός Στόχος του Προγράμματος Θεσσαλία 2021-2027 είναι «*Η Ενίσχυση της καινοτομίας & εξωστρέφειας του παραγωγικού συστήματος & η μετάβαση της οικονομίας σε ένα μοντέλο αειφόρου & χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης με σύμμαχο τη φύση*».

Στο πλαίσιο αυτής της στρατηγικής, το Πρόγραμμα Θεσσαλία 2021-2027 θέτει ως Στρατηγικές προτεραιότητες:

- Την ανάπτυξη ενός σύγχρονου, εξωστρεφούς & καινοτόμου παραγωγικού συστήματος.
- Την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, τη μείωση του περιβαλλοντικού αποτυπώματος & την αντιμετώπιση των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής.
- Την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής & των κοινωνικών υποδομών.
- Την ενίσχυση των μεταφορικών υποδομών.
- Την περαιτέρω προστασία & ανάδειξη των πολιτιστικών και τουριστικών πόρων.
- Τη βιώσιμη ανάπτυξη των αστικών κέντρων.
- Την ενίσχυση της χωρικής συνοχής & της ενδογενούς ανάπτυξης

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	59.785.706	10.550.419	70.336.125
2	Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα	95.043.943	16.772.461	111.816.404
3	Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας	34.491.753	6.086.780	40.578.533
4α	Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	68.983.507	12.173.561	81.157.068
4β	Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας	119.444.125	21.078.375	140.522.500
5	Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	84.313.174	14.878.796	99.191.970
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	6.213.281	1.096.462	7.309.743
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	2.527.325	445.999	2.973.324
Σύνολο Προγράμματος		470.802.814	83.082.853	553.885.667

ΠεΠ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ 2021 - 2027		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	
<p><i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i></p>	Συμπράξεις Επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται στη Θεσσαλία με Ερευνητικούς φορείς, για την ανάπτυξη καινοτόμων προϊόντων & υπηρεσιών που εντάσσονται στις προτεραιότητες της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης σε περιφερειακό επίπεδο	
	Ανάπτυξη & οργάνωση περιφερειακού μηχανισμού παρακολούθησης, υποστήριξης, ενημέρωσης & σύνδεσης επιχειρήσεων με ερευνητικούς φορείς, για την προώθηση της επιχειρηματικότητας & καινοτομίας στη Θεσσαλία	
	Ενίσχυση των ερευνητικών υποδομών και του εξοπλισμού δημόσιων φορέων Έρευνας που εδρεύουν στη Θεσσαλία και στόχευση στην αναβάθμιση/ενίσχυση των προϊόντων/δραστηριοτήτων των επιχειρήσεων της Θεσσαλίας	
	Δράσεις ενίσχυσης της καινοτόμου επιχειρηματικότητας	
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i></p>	Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών για τη στήριξη της επιχειρηματικότητας στη Θεσσαλία
		Ανάπτυξη ψηφιακών υπηρεσιών δημόσιων φορέων στη Θεσσαλία προς τους πολίτες
		Πρόγραμμα ψηφιακής αναβάθμισης και εισαγωγής εργαλείων βελτίωσης της παραγωγικότητας, της ανταγωνιστικότητας και των καινοτόμων λύσεων ΤΠΕ στις επιχειρήσεις.
	<p><i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i></p>	Ενίσχυση ΜΜΕ με στόχευση στους τομείς της Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης (RIS3) για την παραγωγή καινοτόμων προϊόντων και υπηρεσιών, αύξηση εξαγωγών και δημιουργία θέσεων εργασίας, στοχεύοντας στους τομείς της νέας βιομηχανικής επανάστασης
		Ενίσχυση επιχειρήσεων για τη δημιουργία Clusters, κόμβων καινοτομίας και αλυσίδων αξίας με επικέντρωση στους τομείς προτεραιότητας της RIS
		Προγράμματα ενίσχυσης και πιστοποίησης της ποιότητας των εισροών, των διαδικασιών και των εκροών των επιχειρήσεων. Εγκατάσταση συστημάτων ποιότητας
Ενίσχυση εξωστρέφειας επιχειρήσεων, μέσω δράσεων προβολής και δικτύωσης		
2	Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα	
<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i></p>	Ενεργειακή αναβάθμιση δημόσιων κτιρίων. Ενδεικτικά κτίρια που εμπíπτουν στη δράση είναι υποδομές εκπαίδευσης και δημόσιας υγείας, κτίρια διοίκησης, δικαστήρια, σωφρονιστικά ιδρύματα κ.α. εξαιρουμένων των εμβληματικών κτιρίων της Κεντρικής Διοίκησης που χρηματοδοτούνται από το «Περιβάλλον και Κλιματική Αλλαγή 2021-2027».	
	Ενσωμάτωση ΑΠΕ σε κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές δημόσιου τομέα δράση αφορά στην παραγωγή ενέργειας από ΑΠΕ, αποκλειστικά για την κάλυψη των αναγκών τους, σε: Δημόσια κτίρια, εγκαταστάσεις και υποδομές του δημόσιου τομέα. Τα είδη των παρεμβάσεων ΑΠΕ δύνανται να είναι: Φωτοβολταϊκές εγκαταστάσεις Κεντρικά ηλιοθερμικά συστήματα παραγωγής θερμού νερού (π.χ.	

		ηλιακά πάνελ ή άλλου τύπου ηλιακοί συλλέκτες) Συστήματα εκμετάλλευσης αβαθούς γεωθερμίας Κατασκευή εγκατάστασης ταυτόχρονης παραγωγής ηλεκτρικής και θερμικής ενέργειας προερχόμενων εξ ολοκλήρου από ΑΠΕ υψηλής αποδοτικότητας και εκμετάλλευσης για παραγωγή ψύξης.
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Αντιπλημμυρική προστασία οικισμών με έργα τοπικής σημασίας και λοιπές δράσεις σύμφωνα με το Σχέδιο Διαχείρισης Κινδύνων Πλημμύρας Εξοπλισμοί πολιτικής προστασίας σε τοπικό επίπεδο Μέτρα για την αντιμετώπιση της διάβρωσης των ακτών Προστασία οικισμών από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, όπως φωτιές, με παρεμβάσεις σε περιαστικές δασικές εκτάσεις (καθαρισμοί, αντιτυρικές ζώνες, κλπ.) Έργα και μελέτες προστασίας οικισμών από κατολισθήσεις Επιχειρησιακά σχέδια εντοπισμού ευάλωτων δημοσίων υποδομών έναντι φυσικών καταστροφών (π.χ. σεισμό). Επεμβάσεις ενίσχυσης ανθεκτικότητας δημοσίων υποδομών σε φυσικές καταστροφές
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i>	Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς Γ' προτεραιότητας. Έργα διαχείρισης αστικών υγρών αποβλήτων, σε οικισμούς με ι.π. μικρότερο των 2.000 για άρση πιθανών κινδύνων στη δημόσια υγεία ή στο περιβάλλον, με έμφαση στις τουριστικές περιοχές. Έργα βελτίωσης ποιότητας ή επάρκειας πόσιμου ύδατος σε οικισμούς Έργα και δράσεις προτεραιότητας Σχεδίων Διαχείρισης Λεκανών Απορροής Ποταμών (ΣΔΛΑΠ), ιδίως για την υποστήριξη βεβαρυμμένων ή ευαίσθητων επιφανειακών ή υπογείων υδατικών συστημάτων
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)</i>	Προώθηση της ανακύκλωσης, έργα «πράσινων σημείων» Γωνιές ανακύκλωσης Ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των πολιτών στη διαχείριση των αστικών αποβλήτων
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)</i>	Αστικές περιβαλλοντικές παρεμβάσεις σε οικισμούς με επικέντρωση σε Πράσινες και Μπλε υποδομές
3	Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)</i>	Βελτίωση οδικών τμημάτων ΔΕΔ-Μ.
	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Βελτίωση οδικών τμημάτων σύνδεσης με ΔΕΔ-Μ Βελτίωση οδικής ασφάλειας στο περιφερειακό και τοπικό δίκτυο Παρεμβάσεις σε υποδομές ή ανωδομές στους περιφερειακούς λιμένες στη Θεσσαλία.

4α	Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	
	Ειδικός στόχος: RSO4.1. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ικανότητας ένταξης των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης των κοινωνικών υποδομών και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας (ΕΤΠΑ)	<p>Δημιουργία – αναβάθμιση υποδομών και εξοπλισμού για την ενίσχυση δημόσιων δομών προώθησης στην απασχόληση</p> <p>Δημιουργία αναγκαίων υποδομών και εξοπλισμού για τη λειτουργία των κοινωνικών επιχειρήσεων.</p>
	Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)	<p>Ενίσχυση εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Ενίσχυση εκπαιδευτικού εξοπλισμού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Ενίσχυση εκπαιδευτικών υποδομών και εξοπλισμού επαγγελματικής εκπαίδευσης και κατάρτισης και για εκπαίδευση ενηλίκων</p>
	Ειδικός στόχος: RSO4.3. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)	<p>Δημιουργία / αναβάθμιση και εξοπλισμός κοινωνικών υποδομών</p> <p>Παρεμβάσεις Ολοκληρωμένων Τοπικών Σχεδίων Δράσης για την ένταξη των Ρομά σε τοπικό επίπεδο</p>
	Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)	<p>Υποδομές και εξοπλισμοί στον τομέα της υγείας</p> <p>Κινητές μονάδες για παροχή υπηρεσιών δημόσιας υγείας</p> <p>Μονάδες Κοινωνικής Μέριμνας με στόχευση στην αποϊδρυματοποίηση</p>
	Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)	<p>Περιφερειακή στρατηγική πολιτιστικής και τουριστικής ανάπτυξης, με υποστήριξη της ικανότητας των φορέων στον σχεδιασμό και την υλοποίησή της</p> <p>Προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς</p> <p>Υποστήριξη σύγχρονου πολιτισμού</p> <p>Δράσεις αναβάθμισης τουριστικών υποδομών</p> <p>Ανάδειξη και βελτίωση της προσβασιμότητας των περιοχών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους (φυσικής κληρονομιάς)</p>
4β	Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας	
	Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση	Δράσεις ενίσχυσης των υφιστάμενων και νέων φορέων Κοινωνικής Οικονομίας (ΚΑΛΟ), με επικέντρωση στις ευάλωτα κοινωνικά ομάδες πληθυσμού των ΟΧΕ και

<p>και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (EKT+)</p>	<p>στόχευση στους τομείς έξυπνης εξειδίκευσης και «πράσινης» Ευρώπης. ΝΘΕ (Νέες Θέσεις Εργασίας) και παρεμφερείς δράσεις στις ΟΧΕ ή και προτεραιότητες RIS ΝΕΕ (Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες) και παρεμφερείς δράσεις στις ΟΧΕ ή και προτεραιότητες RIS. Δράσεις συμβουλευτικής - κατάρτισης - πιστοποίησης - πρακτικής άσκησης - mentoring (που στοχεύουν στην μείωση ανεργίας / αύξηση απασχόλησης), με στόχευση στις ΟΧΕ ή και στις προτεραιότητες RIS. Capacity building για φορείς σχετικούς με την ένταξη στην αγορά εργασίας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (EKT+)</p>	<p>Δράσεις ενδυνάμωσης για γυναίκες που ανήκουν σε ευπαθείς ομάδες, συμπεριλαμβανομένης της αναβάθμισης δεξιοτήτων, με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργής συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (EKT+)</p>	<p>Δράσεις προσαρμογής εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, εστιασμένες σε χωρικές παρεμβάσεις</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</p>	<p>Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή / και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας,</p>	<p>Δράσεις για την προώθηση στην απασχόληση ή/ και κατάρτιση εστιασμένες σε ευπαθείς πληθυσμιακές ομάδες, εκτός ΥΤΧ και Ρομά (π.χ. ΑμεΑ, αποφυλακισμένοι) Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων (π.χ. ΑΜΕΑ, ηλικιωμένοι, παιδιά) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς στο πλαίσιο των Κοινωνικών Δομών ΟΤΑ.</p>

<p>ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ολοκληρωμένη παρέμβαση για την κοινωνική ένταξη των ατόμων με αναπηρία, χρόνιες παθήσεις και των οικογενειών τους.</p> <p>Παρατηρητήριο Θεμάτων Αναπηρίας Περιφέρειας Θεσσαλίας.</p> <p>Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση</p> <p>Ενίσχυση ικανότητας (Capacity building) για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη.</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δράσεις ευαισθητοποίησης και διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης στο πλαίσιο των Κ.Κ.- ΚΕΜ και λοιπών σχετικών Δομών, για την απαγόρευση των διακρίσεων, την ισότητα των φύλων, την πρόληψη του trafficking και κάθε μορφής βίας και με στόχο την προώθηση του Ευρωπαϊκού Τρόπου Ζωής.</p> <p>Παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε Δημόσιες Υπηρεσίες</p> <p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών για διευκόλυνση πρόσβασης στην αγορά εργασίας.</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ+)</p>	<p>ΝΕΕ, ΝΘΕ και παρεμφερείς δράσεις για απασχόληση και αυταπασχόληση εστιασμένες σε Ρομά</p> <p>Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού</p> <p>Δράσεις υποστήριξης των Ρομά: ομάδες βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης, ομάδες διαχείρισης οργανωμένων χώρων μετεγκατάστασης</p> <p>Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας / εφήβων σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις (Ρομά)</p> <p>Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των</p>	<p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p> <p>Προώθηση & υποστήριξη παιδιών για την ένταξη τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς & για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων & ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Κέντρα Κοινότητας με την ενσωμάτωση ΚΕΜ, διαπολιτισμικής μεσολάβησης, παραρτημάτων Ρομά, Κινητών Μονάδων.</p> <p>Δομές παροχής βασικών αγαθών όπως κοινωνικό φαρμακείο, παντοπωλείο, εστιατόριο, κ.α..</p> <p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης.</p> <p>Λειτουργία Δομών ΚΔΗΦ (Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας), ΚΗΦΗ (Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων), ΣΥΔ (Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης), (για ΑΜΕΑ, ΥΤΧ).</p> <p>Δομές υποστήριξης των κακοποιημένων γυναικών & καταπολέμησης της έμφυλης βίας</p> <p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p>

	<p>υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ανάπτυξη και λειτουργία Ξενώνων Άμεσης υποδοχής & βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας.</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών ψυχικής Υγείας</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες, άλλες εξαρτητικές συμπεριφορές), συμπ/νων προγραμμάτων πρόληψης</p> <p>Προσωπικός Βοηθός για άτομα με αναπηρία</p> <p>Λοιπές ενδεικτικές δράσεις στο πλαίσιο του ειδικού στόχου:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μονάδες προστασίας εξαρτημένων & γονικής στήριξης - Νέες υπηρεσίες μακροχρόνιας φροντίδας (LTC) - ΣΥΔ εφήβων ("Εγγύηση για το παιδί"):
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δομές Αστεγών, όπως Υπνωτήρια, Κέντρα Ημέρας</p> <p>Υποστήριξη εφήβων, ιδίως ευάλωτων ομάδων, σε υποβαθμισμένες περιοχές.</p> <p>Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση παιδικής φτώχειας</p>
5	Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές</p>	<p>Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA) στις πρωτεύουσες των Περιφερειακών Ενοτήτων της Θεσσαλίας. Οι δράσεις θα προκύψουν από Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης των αστικών συγκεντρώσεων της Λάρισας, του Βόλου, των Τρικάλων και της Καρδίτσας.</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις</p> <ul style="list-style-type: none"> - στην περιοχή των Βορείων Σποράδων και στη Διαδρομή Πολιτισμού – Τουρισμού στη Θεσσαλία. Οι σχετικές Δράσεις θα προκύψουν κατόπιν κατάλληλης επικαιροποίησης των αντιστοίχων Στρατηγικών ΟΧΕ της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020 - Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις σε περιοχές που καταγράφουν αναπτυξιακή υστέρηση, μείωση πληθυσμού και ύπαρξη σημαντικών εμποδίων ανάπτυξης. Μεταξύ αυτών προτεραιότητα θα δοθεί στις ορεινές και μειονεκτικές περιοχές και στις λειτουργικές περιοχές αστικού και αγροτικού χώρου, καθώς και σε περιοχές που διαθέτουν αξιόλογους φυσικούς/πολιτιστικούς πόρους με δυνατότητες αξιοποίησης, στοχεύοντας στην ανάπτυξη θέσεων εργασίας. <p>Η διαδικασία επιλογής θα ολοκληρωθεί εντός 1 (ενός) έτους από την έγκριση του Προγράμματος.</p>
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.11 ΠεΠ Ιονίων Νήσων

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το αναπτυξιακό όραμα της ΠΙΝ, που είναι να καταστούν τα «Ιόνια Νησιά: *Ελκυστικός Προορισμός, Βιώσιμος Τόπος, Ανθεκτική Περιφέρεια*».

Για την προσέγγισή του, ορίζονται σχετικοί Στρατηγικοί Στόχοι ΣΣ:

- *Εμπλουτισμός του παραγωγικού συστήματος & προτύπου στην κατεύθυνση της «έξυπνης εξειδίκευσης»(ΣΣ1)*
- Διαμόρφωση συνθηκών Ανθεκτικότητας του παραγωγικού συστήματος (ΣΣ2)
- Διασφάλιση βασικών προϋποθέσεων διαβίωσης κατοίκων & επισκεπτών (ΣΣ3)
- Βιώσιμη αντιμετώπιση φυσικών & ανθρωπογενών πιέσεων στο νησιωτικό οικοσύστημα (ΣΣ4)
- Αξιοποίηση του πλεονάσματος δεξιοτήτων για αναβάθμιση της Αγοράς Εργασίας (ΣΣ5)
- Δημιουργία συνθηκών κοινωνικής Ανθεκτικότητας, με γνώμονα την παροχή «ίσων ευκαιριών» (ΣΣ6)
- Προώθηση ολοκληρωμένων χωρικών πολιτικών ενδογενούς ανάπτυξης, μέσω τοπικών στρατηγικών (ΣΣ7):

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας μέσω της προώθησης της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας & του ψηφιακού μετασχηματισμού	26.792.578	4.728.102	31.520.680
2	Προστασία του Περιβάλλοντος, Αειφόρος Ανάπτυξη, Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής	45.949.739	8.108.778	54.058.517
2A	Προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας	3.400.000	600.000	4.000.000
3	Βελτίωση της συνδεσιμότητας της Π-ΑΜΘ	22.159.179	3.910.444	26.069.623
4A	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με τη βελτίωση υποδομών	35.818.359	6.320.887	42.139.246
4B	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού	62.019.065	10.944.541	72.963.606
5	Προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης	43.777.994	7.725.529	51.503.523
6A	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	1.312.265	231.577	1.543.842
6B	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	3.226.127	569.317	3.795.444
Σύνολο Προγράμματος		181.123.976	11.176.118	74.507.448

ΠεΠ ΙΟΝΙΩΝ ΝΗΣΩΝ 2021 - 2027		
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Ενίσχυση της περιφερειακής ανταγωνιστικότητας μέσω της προώθησης της επιχειρηματικότητας, της καινοτομίας & του ψηφιακού μετασχηματισμού	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Στήριξη ερευνητικών φορέων για την προαγωγή της ερευνητικής δραστηριότητας στο πλαίσιο της RIS Στήριξη επιχειρήσεων για επενδύσεις στην Ε&Α Δημιουργία δομής για προώθηση της καινοτομίας στην Περιφέρεια
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Ψηφιακές εφαρμογές στην επιχειρηματική δραστηριότητα Παροχή Ψηφιακών υπηρεσιών δημόσιου χαρακτήρα
	<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Στήριξη επενδυτικών σχεδίων ΜΜΕ σε τομείς RIS για την προαγωγή της περιφερειακής οικονομίας Δημιουργία δικτύων με επίκεντρο τους τομείς της «έξυπνης εξειδίκευσης» (RIS) Υποδομές στήριξης της επιχειρηματικότητας
2	Προστασία του Περιβάλλοντος, Αειφόρος Ανάπτυξη, Αντιμετώπιση της Κλιματικής Αλλαγής	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Εξοικονόμηση ενέργειας σε δημόσιες υποδομές
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.2. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Ενεργειακές Κοινότητες
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα Διαχείριση κινδύνων μη σχετιζόμενων με το κλίμα
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i>	Δράσεις στον τομέα των Υδάτων - Πόσιμο νερό Διαχείριση λυμάτων
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)</i>	Δράσεις στον τομέα των στερεών αποβλήτων και της κυκλικής οικονομίας
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)</i>	Δράσεις προστασίας οικοσυστημάτων και περιοχών φυσικού κάλλους (εκτός NATURA)
2Α	Προώθηση της βιώσιμης αστικής κινητικότητας (Ειδικός στόχος αστικής κινητικότητας που καθορίζεται στο άρθρο 3 παράγραφος 1 στοιχείο β) σημείο viii) του κανονισμού ΕΤΠΑ και του κανονισμού για το Ταμείο Συνοχής)	

	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.8. Προώθηση της βιώσιμης, πολυτροπικής αστικής κινητικότητας, ως μέρος της μετάβασης σε οικονομία καθαρών μηδενικών εκπομπών διοξειδίου του άνθρακα (ΕΤΠΑ)</i>	<u>Δράσεις στο πλαίσιο της βιώσιμης αστικής κινητικότητας</u> Ο συγκεκριμένος τύπος δράσης στοχεύει στην στήριξη της βιώσιμης αστικής κινητικότητας στην Περιφέρεια, για την μείωση των εκπομπών άνθρακα, σε συμφωνία με τα Σχέδια Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας (ΣΒΑΚ).
3	Ενίσχυση υποδομών μεταφορών	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Συμπλήρωση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ Συμπλήρωση υποδομών με έμφαση στην ασφάλεια των χερσαίων μεταφορών Βελτίωση & συμπλήρωση λιμενικών υποδομών
4A	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής με τη βελτίωση υποδομών	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</i>	Τεχνολογικός Εκπαιδευτικός Εξοπλισμός Α' βάρθμιας και Β' βάρθμιας εκπαίδευσης Ανάπτυξη υποδομών α' βάρθμιας και β' βάρθμιας εκπαίδευσης Ανάπτυξη υποδομών γ' βάρθμιας εκπαίδευσης
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</i>	Βελτίωση των υποδομών υγείας
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</i>	Αξιοποίηση του τουριστικού/πολιτιστικού τομέα για την ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής
4B	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και του ανθρώπινου δυναμικού	
	<i>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα</i>	Στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού στο πλαίσιο των ολοκληρωμένων εδαφικών επενδύσεων Κοινωνική Επιχειρηματικότητα

<p>άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (ΕΚΤ+)</p>	<p>Περιφερειακός Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+)</p>	<p>Πρόσβαση στην εκπαίδευση για ΑμεΑ</p> <p>ΚΔΑΠ ΣΤΕΜ</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+)</p>	<p>Βελτίωση συνθηκών επαγγελματικής ένταξης ΕΚΟ (ευπαθών κοινωνικά ομάδων)</p> <p>Δράσεις για την ενεργό γήρανση</p> <p>Δράσεις για τη συμμετοχή των ΑμεΑ στην ενεργή κοινωνική ζωή</p> <p>Ενίσχυση της ικανότητας φορέων σχετικών με την κοινωνική ένταξη</p> <p>Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την προώθηση της ενεργού ένταξης των Ρομά</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης·</p>	<p>Πρόσβαση σε υπηρεσίες υγείας</p> <p>Κέντρα Κοινότητας και Δομές Παροχής Αγαθών</p> <p>Παροχή Υπηρεσιών Φροντίδας</p> <p>Καταπολέμηση της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού</p>

	<p>εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	<p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Περιφέρειας Ιονίων Νήσων</p> <p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Εκσυγχρονισμός συστημάτων κοινωνικής προστασίας</p> <p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p> <p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Στήριξη ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού</p> <p>Δράσεις υποστήριξης παιδιών και εφήβων</p>
5	Προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</p>	<p><u>Ολοκληρωμένη ανάπτυξη σε αστικές περιοχές</u> Στο πλαίσιο του παρόντος τύπου δράσης περιλαμβάνεται η στήριξη έως 2 Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA) μέσω των οποίων θα υλοποιηθούν ολοκληρωμένες παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της αξιοποίησης τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων και την αστική αναζωογόνηση. Μέσω του παρόντος τύπου δράσης θα στηριχθούν ΟΧΕ-BAA σε αστικά κέντρα-πρωτεύουσες νομών της Π.Ι.Ν (η μία εκ των οποίων αφορά την ήδη υλοποιούμενη αστική στρατηγική της πόλης Κέρκυρας).</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<p><u>Ολοκληρωμένη ανάπτυξη στον παράκτιο χώρο</u> Μέσω του παρόντος τύπου δράσης θα στηριχθεί 1 θεματικού τύπου ΟΧΕ για το βιώσιμο τουρισμό, με χωρική εστίαση στην παράκτια ζώνη συμπεριλαμβανομένων των Μικρών Νησιών, με στόχο τη βιώσιμη ανάπτυξη μέσω της αξιοποίησης τοπικών συγκριτικών πλεονεκτημάτων</p>
6α	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
6β	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.12 ΠεΠ Κεντρικής Μακεδονίας

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Η Κεντρική Μακεδονία έχει ανάγκη από παραγωγικό, ανταγωνιστικό, αειφορικό επαναμετασχηματισμό για να εξασφαλιστούν η αντιστροφή των συνεπειών της κρίσης, η κοινωνική και χωρική συνοχή και η σημαίνουσα θέση της στον διεθνή χώρο. Ως στρατηγικοί στόχοι υιοθετούνται οι εξής:

- Υποστήριξη της παραγωγικής ανασυγκρότησης με αναβάθμιση προς κλάδους και προϊόντα υψηλότερης προστιθέμενης αξίας διεθνών προοπτικών, αξιοποίηση καινοτομίας για αύξηση της παραγωγικότητας
- Απεξάρτηση του τουρισμού από τη διεθνή συγκυρία με επικέντρωση σε υψηλής ποιότητας ζήτηση, διεύρυνση προϊόντος, άμβλυση εποχικότητας, σύνδεση τουριστικής βιομηχανίας, πολιτισμού και εναλλακτικού τουρισμού
- Ανάπτυξη συνεργιών πρωτογενούς και δευτερογενούς τομέα
- Αντιμετώπιση των δυσμενών κοινωνικών και δημογραφικών συνθηκών, μείωση χρόνιας ανεργίας και υποαπασχόλησης, αναβάθμιση ικανοτήτων του ανθρώπινου δυναμικού για παραγωγή προϊόντων και υπηρεσιών βασισμένων στη γνώση, κάλυψη αναγκών σε υποδομές και υπηρεσίες παιδείας, υγείας, καταπολέμησης φτώχειας και αποκλεισμού
- Εξασφάλιση μόνιμων μέσων προστασίας του περιβάλλοντος και αντιμετώπισης των συνεπειών της κλιματικής αλλαγής, ρύθμιση συγκρούσεων στις χρήσεις γης
- Αποτελεσματικότερη αξιοποίηση των δυνατοτήτων της Θεσσαλονίκης, ανάπτυξη συνδυασμένων μεταφορών, εκσυγχρονισμός υποδομών, αναβάθμιση στον ενεργειακό χάρτη μέσω μεγάλων ενεργειακών έργων και αξιοποίησής τους με συμπληρωματικές υπηρεσίες.

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Παραγωγικός ανταγωνιστικός μετασχηματισμός της Κεντρικής Μακεδονίας	161.742.571	28.542.807	190.285.378
2	Στήριξη της πράσινης και αειφόρου ανάπτυξης στην Κεντρική Μακεδονία	247.114.250	43.608.398	290.722.648
3	Εξασφάλιση της διασυνδεσιμότητας της Κεντρικής Μακεδονίας	89.678.559	15.825.629	105.504.188
4A	Πρώθηση της Κοινωνικής Συνοχής στην Κεντρική Μακεδονία – Παρέμβαση του ΕΤΠΑ	179.357.117	31.651.256	211.008.373
4B	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Κεντρική Μακεδονία	310.554.727	54.803.776	365.358.503
5	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Κεντρική Μακεδονία	219.214.254	38.684.869,	257.899.123
6	Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	9.854.796	1.739.082	11.593.878
7	Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+	6.571.046	1.159.597	7.730.643
Σύνολο Προγράμματος		1.224.087.320	216.015.414	1.440.102.734

ΠεΠ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ 2021 - 2027		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Παραγωγικός ανταγωνιστικός μετασχηματισμός της Κεντρικής Μακεδονίας	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών της Περιφέρειας. Πρώθηση έργων ενίσχυσης δραστηριοτήτων ΕΤΑΚ από επιχειρήσεις. Διασύνδεση των επιχειρήσεων με την ερευνητική κοινότητα με την από κοινού ανάληψη συνεργατικών ερευνητικών έργων.
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Υιοθέτηση και βελτίωση ψηφιακών υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης. Ενίσχυση ψηφιακών υποδομών δημόσιων φορέων τοπικού χαρακτήρα με έμφαση στην παροχή καινοτόμων, ευφυών και ποιοτικών υπηρεσιών προς τους πολίτες και τις επιχειρήσεις. Ειδικά για τους δήμους με πληθυσμό κάτω των 100.000 κατοίκων θα επιχειρηθεί η ενίσχυσή τους για ανάπτυξη και εφαρμογή λύσεων «Εξυπνων Πόλεων» Υποστήριξη της προσφοράς και της ζήτησης προϊόντων και υπηρεσιών ΤΠΕ με έμφαση στην εκμετάλλευση νέων τεχνολογιών της Βιομηχανίας 4.0
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυσης της νεοφυούς επιχειρηματικότητας Ενισχύσεις προς ΜΜΕ για την εισαγωγή τεχνολογικής και οργανωσιακής καινοτομίας με χρηματοδότηση ανάλογων επιχειρηματικών σχεδίων Ενίσχυση συνεργατικών σχημάτων για την εισαγωγή καινοτομικών χαρακτηριστικών στα παραγόμενα προϊόντα / υπηρεσίες Ενίσχυση οριζόντιου χαρακτήρα δομών υποστήριξης καινοτομίας και επιχειρηματικότητας
	2	Στήριξη της πράσινης και αειφόρου ανάπτυξης στην Κεντρική Μακεδονία
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Πρόγραμμα «εξοικονόμησης κατ' οίκον» (Εξοικονομώ - Αυτονομώ) Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας (έργο phased). Ενεργειακή αναβάθμιση δημοσίων κτηρίων και υποδομών περιφερειακής και τοπικής αρμοδιότητας στην Κεντρική Μακεδονία (σε τομείς όπως υγεία, εκπαίδευση, αθλητισμός, πολιτισμός, δημόσια διοίκηση και αυτοδιοίκηση κ.α.)
<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Πρόληψη και προστασία των παράκτιων και παρόχθιων περιοχών από τις πλημμύρες και την διάβρωση στην Κεντρική Μακεδονία - Αντιπλημμυρικά έργα (διευθετήσεις χειμάρρων, έργα όμβριων οικισμών εντός ζωνών T=100 ΣΔΚΠ) σε υδραυλικά συστήματα αρμοδιότητας τοπικών ή περιφερειακών αρχών - Έργα προστασίας ακτών από διάβρωση, συμπεριλαμβανομένης της δενδροφύτευσης παράκτιων εκτάσεων με στόχο την συγκράτηση του μετώπου	

		<p>Αναβάθμιση των ικανοτήτων παρακολούθησης, πρόληψης και ανταπόκρισης έναντι φυσικών κινδύνων στην Κεντρική Μακεδονία.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Προγράμματα εξοπλισμού που αξιοποιείται για την πρόληψη και την αντιμετώπιση και επέμβαση σε κλιματικές και λοιπές καταστροφές των υπηρεσιών Πολιτικής Προστασίας Περιφέρειας και Δήμων. - Συστήματα παρακολούθησης των κλιματικών συνθηκών και των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής τοπικής ή περιφερειακής εμβέλειας. - Ενίσχυση των υπηρεσιών του οικοσυστήματος για την πρόληψη και αντιμετώπιση των φυσικών κινδύνων, περιλαμβανομένης της διατήρησης, αποκατάστασης, δημιουργίας τεχνητών οικοτόπων και πράσινων υποδομών (κήποι βροχής, υπόγεια διηθητικά χαρακώματα, λιμνούλες συλλογής ομβρίων κλπ.) για την ανάσχεση των πιέσεων και των επιπτώσεων πλημμυρών σε τοπική κλίμακα, ή / και την αντιμετώπιση άλλων αναδυόμενων κλιματικών κινδύνων. - Ολοκληρωμένη προστασία αρχαιολογικών χώρων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής, σε συνέργεια με τις δράσεις του Προγράμματος ΠΟΛΠΡΟ.
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i></p>	<p>Βιώσιμη διαχείριση των υδάτων και προστασία της κατανάλωσης πόσιμου νερού στην Κεντρική Μακεδονία</p> <ul style="list-style-type: none"> - Έργα βελτίωσης της ποιότητας και εξοικονόμησης της ποσότητας πόσιμου νερού, συμπεριλαμβανομένων των υποδομών εξυγίανσης και ασφαλούς φύλαξης πόσιμου νερού σε εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών της Οδηγίας (ΕΕ) 2020/2184 σχετικά με την ποιότητα του νερού ανθρώπινης κατανάλωσης, Έργα ενίσχυσης της παρακολούθησης της ποιότητας και της αποδοτικότητας δικτύων ύδρευσης (π.χ. τηλεμετρία). - Σχέδια και παρεμβάσεις για την διασφάλιση της πρόσβαση σε ποιοτικούς πόρους πόσιμου νερού (Master Plan, Σχέδια Ασφάλειας Νερού, κ.α.). - Σχέδια και παρεμβάσεις εφαρμογής του ΣΔΛΑΠ και συστήματα παρακολούθησης της ρύπανσης σε αποδέκτες ή στις εξόδους επεξεργασμένων εκροών. <p>Δημιουργία, επέκταση, αναβάθμιση και βελτίωση της αποδοτικότητας και της βιωσιμότητας των δικτύων και των συστημάτων επεξεργασίας και διαχείρισης λυμάτων στην Κεντρική Μακεδονία.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή, επέκταση ή αντικατάσταση/ αναβάθμιση/ εκσυγχρονισμός δικτύων αποχέτευσης και Εγκαταστάσεων Επεξεργασίας Λυμάτων. σε οικισμούς Γ' κατηγορίας και άνω και ενεργειακή αναβάθμιση και εκμετάλλευση ενέργειας από ΕΕΛ. - Συστήματα διαρκούς παρακολούθησης, συλλογής και επεξεργασίας δεδομένων για την εξ αποστάσεως παρακολούθηση της λειτουργίας των ΕΕΛ και την σε πραγματικό χρόνο καταγραφή της αποδοτικότητας τους και των εκροών τους.
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως</i></p>	<p>Επενδύσεις για την ενίσχυση της κυκλικής οικονομίας σε τοπικό επίπεδο στους οικισμούς της Κεντρικής Μακεδονίας (πράσινα σημεία, γωνιές ανακύκλωσης, συλλογή ειδικών ρευμάτων)».</p>

	προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)	
	Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)	<p>Συνδυασμένες παρεμβάσεις για την βελτίωση της ποιότητας του περιβάλλοντος και της διαβίωσης σε πόλεις και κωμοπόλεις (έως 50.000 κάτοικους) στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας μέσα από την ενίσχυση των πράσινων υποδομών και της μείωσης της ρύπανσης.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αναβάθμιση δημόσιων χώρων πρασίνου και του εξοπλισμού τους στην ευρύτερη περιοχή προσέγγισής τους για την διευκόλυνση της πρόσβασης από όλους, την βελτίωση της ασφάλειας και την λειτουργικότητά τους, την ασφαλή σύνδεσή τους με περιοχές κατοικίας – κέντρου πόλης. - Περιβαλλοντική αναβάθμιση πάρκων, οδών και ενίσχυση – δημιουργία περιβαλλοντικών δεσμών (π.χ. πράσινοι διάδρομοι) με τις φυσικές και αγροτικές περιοχές. - Περιβαλλοντική αναβάθμιση ρεμάτων εντός ή στο όριο αστικών περιοχών. - Προσθήκη πράσινων δωματίων σε δημόσια κτίρια. - Έργα αποθήκευσης και ανακύκλωσης όμβριων υδάτων για την κάλυψη των αναγκών ανάπτυξης και συντήρησης του πρασίνου. - Μελέτες και Σχέδια Δράσης για την αναβάθμιση της Αστικής Οικολογίας.
3	Εξασφάλιση της διασυνδεσιμότητας της Κεντρικής Μακεδονίας	
	Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)	Κάλυψη ελλειπουσών οδικών συνδέσεων του Περιφερειακού συστήματος με παρεμβάσεις ενίσχυσης της οδικής ασφάλειας και την χωρίς αποκλεισμούς λειτουργίας του Περιφερειακού συστήματος μεταφορών
4Α	Προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής στην Κεντρική Μακεδονία – Παρέμβαση του ΕΤΠΑ	
	Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)	<p>Σύγχρονος Τεχνολογικός και Εκπαιδευτικός Εξοπλισμός της Α/βάθμιας, Β/βάθμιας και της επαγγελματικής εκπαίδευσης: για την υποστήριξη των νέων προγραμμάτων σπουδών, των εργαστηρίων δεξιοτήτων σε όλες τις βαθμίδες και την ανάπτυξη της Ψηφιακής Κουλτούρας, με έμφαση σε σχολικές μονάδες που λειτουργούν σε Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας καθώς και σε απομονωμένες περιοχές</p> <p>Ενίσχυση της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης, σε σχολικές μονάδες σε απομονωμένες περιοχές</p> <p>Καινοτόμα συστήματα εκπαίδευσης και Πιλοτικές δράσεις, με πρώτο στόχο εφαρμογής τις 17 Πρότυπες και Πειραματικές Σχολικές μονάδες που λειτουργούν στην ΠΚΜ και τις Ζώνες Εκπαιδευτικής Προτεραιότητας</p> <p>Ολοκλήρωση και αναβάθμιση σχολικών μονάδων και σύγχρονων εκπαιδευτικών εγκαταστάσεων, με έμφαση κορεσμένες περιοχές και περιοχές με υψηλή παλαιότητα μονάδων</p>

		<p>Βελτίωση της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες και υποδομές εκπαίδευσης</p> <p>Αναβάθμιση εξοπλισμού στα ΑΕΙ για εξ αποστάσεως εκπαίδευση και διαδικτυακή μάθηση και διά βίου μάθηση χωρίς αποκλεισμούς και εργαστηριακός εξοπλισμός για εκπαίδευση και διά βίου μάθηση σε αντικείμενα σπουδών που συνδέονται με τη βιώσιμη ανάπτυξη και την κλιματική αλλαγή, αλλά και τομείς αιχμής για την ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας</p> <p>Εξασφάλιση της ισότιμης και χωρίς αποκλεισμούς συμμετοχής των ατόμων με αναπηρία στα ΑΕΙ με εξασφάλιση φυσικής προσβασιμότητας ΑμεΑ στα ΑΕΙ και εξοπλισμό για την ισότιμη πρόσβαση στην εκπαίδευση ατόμων με αναπηρία και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες</p> <p>Ολοκλήρωση υποδομών (Γ' βήθμια εκπαίδευση)</p>
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ).116</i></p>	<p>Ανάπτυξη σύγχρονων, ανθεκτικών και χωρίς αποκλεισμούς υποδομών υγείας στην Περιφέρεια Κεντρικής Μακεδονίας με έμφαση στην ΠΦΥ</p> <p>Εξοπλισμός υποστήριξης ενός ανθεκτικού και χωρίς αποκλεισμούς συστήματος υγείας στην Κεντρική Μακεδονία</p>
	<p><i>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Προστασία, ανάδειξη και προβολή πολιτιστικού αποθέματος, συμπεριλαμβανομένων ενεργειών για την προστασία μνημείων και αρχαιολογικών χώρων από κλιματικούς κινδύνους και της βελτίωσης της προσβασιμότητάς τους απ' όλους - Προώθηση της βιώσιμης και ολοκληρωμένης τουριστικής ανάπτυξης μέσα από ενέργειες στρατηγικού σχεδιασμού, προβολής και ανακαίνισης - αναβάθμισης ειδικών τουριστικών υποδομών στην Κεντρική Μακεδονία
4B	Προτεραιότητα: 04B. Προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής στην Κεντρική Μακεδονία – Παρέμβαση του ΕΚΤ+	
	<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ+)</i></p>	<p>Συμβουλευτική-κατάρτιση-πιστοποίηση- πρακτική άσκηση-mentoring (που στοχεύουν στη μείωση ανεργίας/αύξηση απασχόλησης) στην Κεντρική Μακεδονία.</p> <p>Νέες Θέσεις Εργασίας (ΝΘΕ) και παρεμφερείς δράσεις στην Κεντρική Μακεδονία.</p> <p>Νέοι Ελεύθεροι Επαγγελματίες (ΝΕΕ) και παρεμφερείς δράσεις στην Κεντρική Μακεδονία</p> <p>Στήριξη υφιστάμενων ή νέων κοινωνικών επιχειρήσεων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας-ΚΑΛΟ (επιχορήγηση για δημιουργία θέσεων εργασίας, για ίδρυση νέων επιχειρήσεων, δικτύωση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, υποστήριξη λειτουργίας θερμοκοιτίδων, κλπ.) στην Κεντρική Μακεδονία. Για τη βελτίωση της αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων ΚΑΛΟ, αυτές δύναται να συνοδεύονται από ενέργειες συμβουλευτικής για την καλύτερη προετοιμασία των ενδιαφερόμενων</p>

		<p>Υποστήριξη ενεργού και υγιούς γήρανσης, με έμφαση στην υποστήριξη απασχολούμενων άνω των 50 ετών μέσω ενεργειών κατάρτισης και ενίσχυσης των δεξιοτήτων</p>
		<p>Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας</p>
		<p>Capacity building για φορείς σχετικούς με την ένταξη στην αγορά εργασίας στην Κεντρική Μακεδονία. Η ενίσχυση της διοικητικής ικανότητας απευθύνεται σε κοινωνικούς εταίρους (συμπεριλαμβανομένων φορέων ΚΑΛΟ) με έδρα την Κεντρική Μακεδονία που δραστηριοποιούνται στον τομέα της προώθησης της απασχόλησης γενικά ή στοχευμένα (ειδικές ομάδες) και θα έχουν ως στόχο την αποτελεσματικότερη εφαρμογή μέτρων ενεργών πολιτικών</p>
	<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (EKT+)</i></p>	<p>Ενδυνάμωση γυναικών ευπαθών ομάδων με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργής συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας</p>
	<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</i></p>	<p>Ανάπτυξη και ενδυνάμωση διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακή υποστήριξη/ συνεκπαίδευση μαθητών/τριών με αναπηρία ή/ και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση</p>
	<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτούσων ομάδων (EKT+)</i></p>	<p>Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση.</p> <p>Συμμετοχή μειονεκτούσων ομάδων στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς.</p> <p>Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη, για την ενδυνάμωση της ικανότητάς τους να υποστηρίξουν την εφαρμογή σχετικών δράσεων.</p>

<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας», θα περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, παρεμβάσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Για την εκμάθηση της ελληνικής γλώσσας - Για κατάρτιση και ενίσχυση δεξιοτήτων - Για την προώθηση στην αγορά εργασίας και τη μεσολάβηση για την εύρεση εργασίας
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</p>	<p>Υποστήριξη των Ρομά για βελτίωση συνθηκών διαβίωσης (Ομάδες διαχείρισης χώρων μετεγκατάστασης και βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης)</p> <p>NEE, ΝΘΕ και παρεμφερείς δράσεις για απασχόληση και αυτοαπασχόληση εστιασμένες σε Ρομά</p> <p>Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού</p> <p>Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (EKT+)</p>	<p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών αγωγής υγείας και κοινωνικής πρόνοιας («Κλικ Ζωής»)</p> <p>Κέντρα Κοινότητας (ΚΚ)</p> <p>Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών</p> <p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης</p> <p>Παροχή υπηρεσιών μακροχρόνιας φροντίδας ηλικιωμένων σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p> <p>Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)</p> <p>Κέντρα Διημέρευσης και Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ)</p> <p>Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΣΥΔ)</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές ουσίες, κλπ.)</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας</p> <p>Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή</p> <p>Δομές ημιαυτόνομης διαβίωσης Εφήβων (ΣΗΔ Εφήβων)</p> <p>Υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας σε ευπαθείς ομάδες πληθυσμού</p> <p>Προσωπικός βοηθός ατόμων με αναπηρία</p> <p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόρων και των παιδιών (EKT+)</p>	<p>Το Πρόγραμμα ΠΚΜ 2021-2027 θα χρηματοδοτήσει δράσεις όπως, ενδεικτικά, οι εξής:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δομές Αστέγων. Υπνωτήρια, Ανοικτά Κέντρων Ημέρας Αστέγων, Ξενώνες Μεταβατικής Φιλοξενίας - Δράσεις στεγαστικής συνδρομής για άτομα/οικογένειες που βρίσκονται σε αστεγία ή κίνδυνο αστεγίας - Ολοκληρωμένα Σχέδια Τοπικών Δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας (Παιδιά ΕΚΟ,

		<p>Ρομά, οικογένειες κάτω από το όριο της φτώχειας/επαπειλούμενες από φτώχεια με παιδιά έως 17 ετών)</p> <p>Τα είδη των δράσεων που θα εξειδικευθούν κατά την υλοποίηση του προγράμματος, θα συμφωνηθούν με τον Εθνικό Συντονιστή του Σχεδίου Δράσης για την Εγγύηση για τα παιδιά και το Υπουργείο Εργασίας και θα καλύπτουν ενδεικτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις για τη συμμετοχή παιδιών από μειονεκτούσες ομάδες στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργό κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς - Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές - Ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας με στόχο εξατομικευμένες παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς πολιτικής (υγεία, εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στέγαση, διατροφή).
5	Προτεραιότητα: 05. Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη στην Κεντρική Μακεδονία	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</i>	Οι αστικές ΟΧΕ για ΒΑΑ θα υλοποιηθούν στην Λειτουργική Μητροπολιτική Περιοχή (ΛΜΠ) Θεσσαλονίκης (όπως ορίζεται με τα κριτήρια του Περιφερειακού Χωροταξικού και του ΟΟΣΑ/ΕΕ και είναι υπό εξειδίκευση βάσει ειδικής εμπειρογνομosύνης για να αντιμετωπιστεί το rural - urban divide) και στις πόλεις με αστικό πληθυσμό άνω των 50.000 κατοίκων (Σέρρες και Κατερίνη).
	<i>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</i>	Οι δύο ΟΧΕ θα υλοποιηθούν: (α) Στη δυτική ορεινή-ημιορεινή ζώνη που ορίζει το Χωροταξικό της Περιφέρειας βάσει κοινών γεωγραφικών, κοινωνικών, οικονομικών, περιβαλλοντικών συνθηκών και κοινών προκλήσεων και περιλαμβάνει περιοχές με κεντρικά - ομογενοποιητικά στοιχεία τις δυνατότητες στον τομέα του ορεινού-ημιορεινού τουρισμού με το δίκτυο αντίστοιχων εγκαταστάσεων-επιχειρήσεων-φορέων μαζί με το υπό διαμόρφωση δίκτυο αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων, και με πόλους έλξης διεθνούς εμβέλειας όπως Βεργίνα και Δίον αφενός και Όλυμπος (παγκόσμιο Απόθεμα Βιόσφαιρας - MAB - της UNESCO) αφετέρου. Το δίκτυο των αστικών και ημιαστικών οικισμών που υποστηρίζει τις δραστηριότητες στη ζώνη αυτή θα εξεταστεί επίσης με βάση και τις μελέτες οικισμών με ιδιαίτερους μορφολογικούς κανόνες του ΥΠΕΝ. (β) Στην ομόλογη ανατολική ζώνη που ορίζει το Χωροταξικό κατά μήκος της ακτής του Στρυμονικού κόλπου, με αυξημένες επίσης δυνατότητες στον τομέα του τουρισμού και με «αγκύρωση» στους δύο πολιτιστικούς πόρους διεθνούς εμβέλειας και πόλους έλξης της Αμφίπολης βόρεια (περιλαμβάνεται) και του Αγ. Όρους νότια (δεν περιλαμβάνεται).
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.13 ΠεΠ Κρήτης

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το πρόγραμμα «Κρήτη» 2021-2027 υιοθετεί τους τέσσερις αναπτυξιακούς στόχους του Στρατηγικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας για **Ποιοτική Ανάπτυξη, Ενεργό Περιβαλλοντική Διαχείριση, Δυναμική Κοινωνική Συνοχή και Αποτελεσματική Διακυβέρνηση**. Συγκροτείται από 8 προτεραιότητες:

- Προτεραιότητα 1: Προώθηση της Καινοτομίας και στήριξη της Επιχειρηματικότητας
- Προτεραιότητα 2: Στήριξη της πράσινης ανάπτυξης και μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα
- Προτεραιότητα 3: Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας
- Προτεραιότητα 4: Ενίσχυση της Κοινωνικής Δυναμικής και Κοινωνικής Συνοχής
- Προτεραιότητα 5: Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας
- Προτεραιότητα 6: Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των Αστικών Κέντρων και της Υπαίθρου

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Προώθηση της Καινοτομίας και στήριξη της Επιχειρηματικότητας (ΕΤΠΑ)	50.793.785	8.963.610	59.757.395
2	Στήριξη της πράσινης ανάπτυξης και μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα (ΕΤΠΑ)	96.966.163	17.111.676	114.077.839
3	Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας (ΕΤΠΑ)	58.788.335	10.374.413	69.162.748
4	Ενίσχυση της Κοινωνικής Δυναμικής και Κοινωνικής Συνοχής (ΕΤΠΑ)	67.829.072	11.969.837	79.798.909
5	Προώθηση της κοινωνικής ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας (ΕΚΤ+)	121.884.045	21.508.950	143.392.995
6	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των Αστικών Κέντρων και της Υπαίθρου	76.912.304	13.572.760	90.485.064
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	4.250.000	750.000	5.000.000
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	2.433.010	429.355	2.862.365
Σύνολο Προγράμματος		479.856.714	84.680.601	564.537.315

ΠεΠ ΚΡΗΤΗΣ 2021 - 2027		
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Προώθηση της Καινοτομίας και στήριξη της Επιχειρηματικότητα	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Συμπράξεις επιχειρήσεων με ερευνητικούς οργανισμούς Υποστήριξη καινοτόμων νεοφυών επιχειρήσεων Περιφερειακός Μηχανισμός Καινοτόμου Επιχειρηματικότητας Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών τοπικού χαρακτήρα
	<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων Ενίσχυση επιχειρήσεων για εφαρμογή διεργασιών φιλικών προς το περιβάλλον
2	Στήριξη της πράσινης ανάπτυξης και μείωση των εκπομπών του διοξειδίου του άνθρακα (ΕΤΠΑ)	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Ενεργειακή αναβάθμιση κτιρίων δημόσιου τομέα
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Αντιπλημμυρική Προστασία Ετοιμότητα φορέων για την πρόληψη και αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών Ενημέρωση/ευαισθητοποίηση του πληθυσμού για αντιμετώπιση φυσικών καταστροφών
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i>	Συμπλήρωση/Αναβάθμιση των δικτύων ύδρευσης Διαχείριση Υγρών αποβλήτων
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)</i>	Ανάπτυξη ανθεκτικών στην κλιματική αλλαγή κοινοχρήστων χώρων αστικών κέντρων/οικισμών
3	Ενίσχυση της ενδοπεριφερειακής προσβασιμότητας	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυννοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</i>	Συμπλήρωση/αναβάθμιση του εθνικού και περιφερειακού οδικού δικτύου Συμπλήρωση/αναβάθμιση της οδικής ασφάλειας του εθνικού και περιφερειακού δικτύου
4	Ενίσχυση της Κοινωνικής Δυναμικής και Κοινωνικής Συνοχής	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε</i>	Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης

	<p>ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</p>	Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων α'/βάθμιας και β'/βάθμιας εκπαίδευσης
		Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού γ'/βάθμιας εκπαίδευσης
		Αναβάθμιση/συμπλήρωση του εργαστηριακού εξοπλισμού γ'/βάθμιας εκπαίδευσης
		Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών εγκαταστάσεων γ'/βάθμιας εκπαίδευσης
		Αναβάθμιση/συμπλήρωση υποδομών παιδικής φροντίδας
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</p>	Αναβάθμιση/συμπλήρωση βιοϊατρικού εξοπλισμού
		Αναβάθμιση/συμπλήρωση των κτιριακών υποδομών υγειονομικών μονάδων
		Κινητές μονάδες υγείας (ΚΟΜΥ)/Ασθενοφόρα
		Αναβάθμιση/συμπλήρωση των υποδομών κοινωνικής πρόνοιας
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος
Τουριστική Προβολή		
5	Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης και καταπολέμηση της φτώχειας	
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας (ΕΚΤ+)</p>	Δράσεις συμβουλευτικής – κατάρτισης – πιστοποίησης - πρακτικής άσκησης - mentoring ανέργων	
	Ενίσχυση κοινωνικών επιχειρήσεων	
	Μηχανισμός Διάγνωσης των Αναγκών της Αγοράς Εργασίας	
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική</p>	Ανάπτυξη και ενδυνάμωση διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/συνεκπαίδευσης μαθητών/μαθητριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση.	

<p>εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</p>	<p>ΚΔΑΠ/STEM</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (EKT+)</p>	<p>Παρεμβάσεις ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση</p> <p>Δράσεις συμμετοχής των μειονεκτουσών ομάδων (π.χ. παιδιά, ΑμεΑ) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργό κοινωνική ζωή, χωρίς αποκλεισμούς</p> <p>Δράσεις εξοικείωσης ηλικιωμένων με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και άρση του κοινωνικού αποκλεισμού</p> <p>Capacity building φορέων σχετικών με την κοινωνική ένταξη</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας</p> <p>Παροχή υπηρεσιών διαμεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας, για υπηκόους τρίτων χωρών</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των ΡΟΜΑ στην αγορά εργασίας</p> <p>Στήριξη της Αυτοαπασχόλησης σε ΡΟΜΑ (ΝΘΕ)</p> <p>Ομάδες Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης των ΡΟΜΑ</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (EKT+)</p>	<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για την πρόσβαση παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Κέντρα Κοινότητας</p> <p>Δομές Παροχής Αγαθών</p> <p>Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης</p> <p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΚΗΦΗ)</p> <p>Κέντρα Διημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας Ατόμων με Αναπηρία (ΚΔΗΦ ΑμεΑ)</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των εξαρτήσεων (αλκοόλ, ναρκωτικές ουσίες)</p> <p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p> <p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή - προσωπικού βοηθού ΑμεΑ, Ηλικιωμένων κλπ.</p>

		Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης (ΑμεΑ, Εφήβων)
		Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας παιδιών προς αναδοχή
		Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση των παιδιών
	<i>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (EKT+)</i>	Υποστήριξη εφήβων: ανάπτυξη δράσεων σε υποβαθμισμένες περιοχές (δράση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Εγγύηση για το Παιδί»)
		Τοπικές ολοκληρωμένες παρεμβάσεις για την προστασία των παιδιών και την καταπολέμηση της φτώχειας (δράση στο πλαίσιο της στρατηγικής «Εγγύηση για το Παιδί»)
6	Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη των Αστικών Κέντρων και της Υπαίθρου	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</i>	Θα χρηματοδοτηθούν Στρατηγικές ΒΑΑ στις <u>4 πρωτεύουσες των Π.Ε. της Κρήτης, Άγιος Νικόλαος, Ηράκλειο, Ρέθυμνο Χανιά</u>
	<i>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</i>	Θα σχεδιαστεί η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση των Εμβληματικών Διαδρομών Πολιτισμού και Περιβάλλοντος της Κρήτης, η οποία θα αξιοποιεί τις διεθνείς πρακτικές σχεδιασμού θεματικών διαδρομών, που δημιουργούν συνέργειες με το κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον, κινητοποιώντας το λανθάνον αναπτυξιακό δυναμικό της <u>υπαίθρου και των ορεινών περιοχών της Κρήτης.</u>
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.14 ΠεΠ Νοτίου Αιγαίου

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Κεντρικός στόχος της ΠΝΑ είναι η «ενίσχυση και διαφοροποίηση του παραγωγικού συστήματός της, με την υιοθέτηση μιας στρατηγικής διαφοροποίησης του τουριστικού προϊόντος, η διασφάλιση της βιώσιμης ανάπτυξης και της αειφορίας των πόρων και η ενίσχυση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής προς όφελος των κατοίκων και των επισκεπτών της».

Για την επίτευξη του αναπτυξιακού οράματος, το Πρόγραμμα Νότιο Αιγαίο (ΠεΠ ΝΑ) 2021-2027, λαμβάνοντας υπόψη και τις ειδικές συστάσεις της ΕΕ του έτους 2020 για την Ελλάδα που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου, υιοθετεί τους παρακάτω Στρατηγικούς Στόχους (ΣΣ):

1. Ενίσχυση και διαφοροποίηση παραγωγικού συστήματος
2. Αποτελεσματική διαχείριση περιβάλλοντος και πόρων
3. Βελτίωση περιφερειακής συνδεσιμότητας και ενίσχυση κινητικότητας
4. Ενίσχυση κοινωνικής συνοχής και τόνωση αγοράς εργασίας
5. Ενδυνάμωση χωρικής συνοχής και άμβλυνση ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Ενίσχυση της Ανταγωνιστικότητας της Οικονομίας	11.500.000	11.500.000	23.000.000
2	Περιβάλλον και Ανθεκτικότητα	32.000.000	32.000.000	64.000.000
3	Βελτίωση μεταφορικών υποδομών και συνδεσιμότητας	16.414.548	16.414.548	32.829.096
4	Υποδομές ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής για χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη	20.000.000	20.000.000	40.000.000
5	Δράσεις ενίσχυσης της Κοινωνικής Συνοχής και αντιμετώπισης της φτώχειας	36.094.555	36.094.555	72.189.110
6	Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	24.000.000	24.000.000	48.000.000
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	1.859.845	1.859.845	3.719.690
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	807.127	807.127	1.614.254
Σύνολο Προγράμματος		142.676.075	142.676.075	285.352.150

ΠεΠ Νοτίου Αιγαίου 2021 - 2027		
ΑΞΙΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Ενίσχυση ανταγωνιστικότητας και παραγωγικού δυναμικού	
	Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση ερευνητικών υποδομών σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας Ενίσχυση συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και ερευνητικών φορέων στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας
	Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)	Ανάπτυξη ψηφιακών εφαρμογών στους τομείς του πολιτισμού και τουρισμού Ανάπτυξη και εφαρμογή μεθόδων τηλεϊατρικής και λύσεων εξ αποστάσεως φροντίδας/ υποστήριξης ευάλωτων και γεωγραφικά απομονωμένων ομάδων του πληθυσμού Ανάπτυξη και εμπλουτισμός παρεχόμενων ψηφιακών υπηρεσιών προς επιχειρήσεις Ενίσχυση επενδύσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό των Επιχειρήσεων της Περιφέρειας
	Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας στους τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας
2	Αειφορική ανάπτυξη και βιώσιμη διαχείριση των πόρων	
	Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)	Ενεργειακή αναβάθμιση του δημόσιου κτηριακού αποθέματος της ΠΝΑ.
	Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)	Έργα αντιπλημμυρικής προστασίας Έργα προστασίας από τη διάβρωση ακτών
Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)	Ολοκλήρωση των υποδομών επεξεργασίας λυμάτων για οικισμούς Γ΄ Προτεραιότητας Δίκτυα αποχέτευσης, αναβάθμιση υφιστάμενων εγκαταστάσεων επεξεργασίας λυμάτων και νέες εγκαταστάσεις επεξεργασίας λυμάτων σε τουριστικές και οικολογικά ευαίσθητες περιοχές Κατασκευή, επέκταση ή / και αντικατάσταση παλαιών δικτύων ύδρευσης, μονάδων αφαλάτωσης και διύλισης τοπικής κλίμακας, δεξαμενές αποθήκευσης νερού και ανάπτυξη συστημάτων ελέγχου διαρροών	
3	Ενίσχυση της προσβασιμότητας των νησιών της Περιφέρειας	
	Ειδικός στόχος: RSO3.1. Ανάπτυξη ανθεκτικού στην κλιματική αλλαγή, έξυπνου, ασφαλούς, βιώσιμου και διατροφικού ΔΕΔ-Μ (ΕΤΠΑ)	Δράσεις αναβάθμισης των λιμενικών υποδομών που περιλαμβάνονται στο αναλυτικό ΔΕΔ-Μ

	<p>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Αναβάθμιση/ επέκταση/ βελτίωση εγκαταστάσεων λιμενικών υποδομών και εγκατάσταση και λειτουργία συστημάτων ασφαλείας σύμφωνα με τις απαιτήσεις εγκεκριμένων Σχεδίων Ασφάλειας Λιμενικής Εγκατάστασης (ΣΑΛΕ)</p> <p>Βελτίωση εθνικού/ επαρχιακού οδικού δικτύου και οδών πρόσβασης σε τουριστικούς προορισμούς</p> <p>Βελτίωση παθητικής και ενεργητικής ασφάλειας οδικού δικτύου</p>
<p>4</p>	<p>Ανάπτυξη και βελτίωση κοινωνικών υποδομών</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Βελτίωση/ αναβάθμιση/ συμπλήρωση κτιριακών υποδομών και εξοπλισμού πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Βελτίωση/ αναβάθμιση κτιριακών υποδομών και εξοπλισμού τριτοβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Βελτίωση υποδομών επαγγελματικής εκπαίδευσης</p> <p>Κατασκευή/ επέκταση εγκαταστάσεων προσχολικής αγωγής/ φροντίδας</p> <p>Επέκταση και αναβάθμιση του δικτύου υποδομών υγείας, με έμφαση στην πρωτοβάθμια φροντίδα υγείας</p> <p>Ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών εναλλακτικού τουρισμού</p> <p>Δράσεις για την προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση της πολιτιστικής κληρονομιάς</p>
<p>5</p>	<p>Ανθρώπινο δυναμικό και κοινωνική ένταξη</p> <p>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνια ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικώς αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (ΕΚΤ+)</p>	<p>Δράσεις προώθησης στην απασχόληση ανέργων σε κλάδους αιχμής και αναδυόμενους τομείς της περιφερειακής οικονομίας</p> <p>Ενίσχυση της επιχειρηματικότητας πτυχιούχων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης σε τομείς προτεραιότητας της Περιφέρειας</p> <p>Επιχορήγηση φορέων Κοινωνικής και Αλληλέγγυας Οικονομίας (ΚΑΛΟ) στη Περιφέρεια Νοτίου Αιγαίου</p>

<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</p>	<p>Ανάπτυξη και Ενδυνάμωση Διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/-τριών με Αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης των υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας Υποστήριξη της κοινωνικής ένταξης παιδιών και εφήβων υπηκόων τρίτων χωρών Παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</p>	<p>Παρεμβάσεις για την κοινωνική ένταξη των Ρομά, όπως Ομάδες Βελτίωσης Συνθηκών Διαβίωσης & Διαχείρισης Οργανωμένων Χώρων Μετεγκατάστασης/ Βελτίωση συνθηκών στέγασης/ Επιδότηση ενοικίου</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες: βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (EKT+)</p>	<p>Κέντρα Κοινότητας και Δομές αντιμετώπισης της φτώχειας Δομές παροχής υπηρεσιών φροντίδας & στέγασης (ΣΥΔ για άτομα με αναπηρίες, εφήβους και ΥΤΧ, ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ) Περιφερειακό Παρατηρητήριο Κοινωνικής Ένταξης Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑμεΑ, μακροχρόνια πασχόντων, ηλικιωμένων κλπ. Δομές υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας Ενίσχυση λειτουργίας μονάδων ψυχικής υγείας Ανάπτυξη κινητών μονάδων υγείας και ιατρικής φροντίδας στο σπίτι Ενίσχυση λειτουργίας μονάδων αντιμετώπισης εξαρτήσεων και υποστήριξης ατόμων με εξαρτήσεις Ανάπτυξη προγραμμάτων δημόσιας υγείας για ευάλωτες ομάδες (μετανάστες, Ρομά, ευάλωτα παιδιά) Δράσεις για την προώθηση του θεσμού της αναδοχής Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβασή παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης Θεσμική ενδυνάμωση φορέων/οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα της κοινωνικής ένταξης Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ατόμων με αναπηρίες και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση</p>

		<p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p> <p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p>
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ολοκληρωμένα Σχέδια Τοπικών Δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας</p> <p>Ενίσχυση ψηφιακών δεξιοτήτων ατόμων που διαβιούν κάτω από το όριο της φτώχειας, ανήκουν σε ευπαθείς και ευάλωτες ομάδες, περιλαμβανομένων των κατοίκων απομακρυσμένων νησιών</p> <p>Δομές φιλοξενίας Αστέγων/ Κέντρα Ημέρας</p>
6	Ολοκληρωμένες Χωρικές Παρεμβάσεις	
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</p>	<p><u>Δράσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης</u></p> <p>Στρατηγική επομένως του Προγράμματος αποτελεί η βελτίωση των λειτουργιών και της ελκυστικότητας των μεγαλύτερων αστικών κέντρων της ΠΝΑ. Οι περιοχές εφαρμογής των στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (BAA) θα πρέπει να βρίσκονται εντός των ορίων επιπέδου διοικητικής διαίρεσης 8 (“οικισμός”), να είναι έδρες Περιφερειακών ενοτήτων ελάχιστου μόνιμου πληθυσμού 5.000 (σύμφωνα με την απογραφή πληθυσμού του 2011), περιλαμβάνοντας τμήμα ή το σύνολο του οικισμού, ώστε να εξασφαλίζεται ότι η στρατηγική θα αφορά πράγματι αστικό οικισμό και αστικό πληθυσμό.</p> <p>Οι δυνητικές περιοχές που ικανοποιούν τα ανωτέρω κριτήρια είναι πέντε (5): <u>Ερμούπολη και οι πόλεις της Καλύμνου, της Κω, της Νάξου και της Ρόδου ή τμήματα αυτών</u>. Η τελική επιλογή των περιοχών θα πραγματοποιηθεί μετά από πρόσκληση για την υποβολή Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, με στόχο να σχεδιασθούν και να υλοποιηθούν τέσσερις (4) στρατηγικές BAA.</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Το Πρόγραμμα θα ενισχύσει την εφαρμογή δύο (2) στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ), για τα μικρά νησιά της Δωδεκανήσου και των Κυκλάδων, με έμφαση στην ανάπτυξη παρεμβάσεων συμπλήρωσης/αναβάθμισης υποδομών και υπηρεσιών υγείας, πρόνοιας και εκπαίδευσης, εξοικονόμησης ενέργειας και ενεργειακής αναβάθμισης δημόσιων κτιρίων, υποδομών και κοινόχρηστων χώρων, ορθολογικής και αποδοτικής διαχείρισης πόσιμου ύδατος, προστασίας και αξιοποίησης πολιτιστικών και φυσικών πόρων, αξιοποίησης ΤΠΕ, καθώς και δημιουργίας προϋποθέσεων οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και βελτίωσης των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων και επισκεπτών.</p>
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.15 ΠεΠ Πελοποννήσου

α. Στοιχεία του προγράμματος

Ο στρατηγικός στόχος της Περιφέρειας Πελοποννήσου για την ΠΠ 2021-2027 είναι η «Αειφόρος ενδογενής και εξωστρεφής ανάπτυξη, με βάση την καινοτομία και τη διασφάλιση της χωρικής και κοινωνικής συνοχής».

Στο πλαίσιο αυτό, υιοθετούνται οι εξής Στρατηγικοί Στόχοι:

- Μετασχηματισμός της οικονομίας της Περιφέρειας, μέσω της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας και του παραγωγικού δυναμικού
- Αποτελεσματική διαχείριση του περιβάλλοντος και των πόρων της Περιφέρειας
- Βελτίωση της περιφερειακής συνδεσιμότητας και ενίσχυση της κινητικότητας
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής και τόνωση της αγοράς εργασίας της Περιφέρειας
- Ενδυνάμωση της χωρικής συνοχής και άμβλυνση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων της Περιφέρειας

β. Προτεραιότητες / Προϋπολογισμός Προγράμματος

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπολογισμός
1	Μια πιο ανταγωνιστική και έξυπνη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού, καθώς και της περιφερειακής ψηφιακής διασυνδεσιμότητας	44.264.417	7.811.368	52.075.785
2	Αειφορική ανάπτυξη και βιώσιμη διαχείριση των πόρων της Περιφέρειας	70.369.073	12.418.072	82.787.145
3	Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας	25.537.164	4.506.559	30.043.723
4	Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής - Ανάπτυξη και βελτίωση κοινωνικών υποδομών της Περιφέρειας	51.074.327	9.013.117	60.087.444
5	Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού, Κοινωνική Ένταξη, Αντιμετώπιση της Φτώχειας και ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας	88.434.593	15.606.105	104.040.698
5	Ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη περιοχών της Περιφέρειας	62.424.178	11.016.032	73.440.210
6	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	4.600.218	811.804	5.412.022
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	1.871.193	330.211	2.201.404
Γενικό Σύνολο		348.575.163	61.513.268	410.088.431

ΠεΠ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ 2021 - 2027		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Μια πιο ανταγωνιστική και έξυπνη Ευρώπη μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου οικονομικού μετασχηματισμού, καθώς και της περιφερειακής ψηφιακής διασυνδεσιμότητας	
	Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)	Στήριξη επιχειρήσεων για την ενίσχυση των επιδόσεών τους στην έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία καθώς και για τη συνεργασία τους με ερευνητικούς/ακαδημαϊκούς φορείς Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και πανεπιστημιακών εργαστηρίων έρευνας & ανάπτυξης Δράσεις στήριξης/ προώθησης διεθνών ερευνητικών συνεργασιών μέσω της ενίσχυσης του θεσμού του Περιφερειακού Μηχανισμού Υποστήριξης Καινοτομίας με την σύμπραξη του Ερευνητικού και Επιχειρηματικού Ιστού της Περιφέρειας (Innovation Office)
	Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)	Αξιοποίηση των ψηφιακών τεχνολογιών στις ΜμΕ και επέκταση και ολοκλήρωση του φάσματος της παροχής ηλεκτρονικών υπηρεσιών (B2B, B2C,C2C). Τεχνολογική αναβάθμιση των επιχειρήσεων για τον ψηφιακό μετασχηματισμό τους, περιλαμβάνοντας νέες μηχανολογικές εγκαταστάσεις, εξοπλισμό, λογισμικό και διασυνδέσεις Ανάπτυξη εφαρμογών ΤΠΕ σε Τομείς της Δημόσιας Διοίκησης Εφαρμογές και δράσεις υποστήριξης της επιχειρηματικότητας Παροχή Ηλεκτρονικών Υπηρεσιών Υγείας
	Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)	Αναβάθμιση επιχειρηματικής λειτουργίας και σχέδια προσαρμογής για την υιοθέτηση καινοτόμων ή πιο φιλικών προς το περιβάλλον σχεδίων ανάπτυξης της παραγωγής μεεξαγωγικό προσανατολισμό Ενίσχυση της διεθνοποίησης και ανάπτυξης των επιχειρήσεων σε νέες διεθνείς αγορές και της συμμετοχής τους (ή αναβάθμισης της θέσης τους) σε διεθνείς και ευρωπαϊκές αλυσίδες αξίας Προώθηση εξαγωγών κατά προτεραιότητα σε στρατηγικούς τομείς της Εθνικής RIS, με την ενίσχυση δράσεων υιοθέτησης καινοτόμων παραγωγικών διαδικασιών και διαδικασιών μάρκετινγκ, πιστοποίησης εφαρμογής σημάτων και συστημάτων κ.λπ. Δράσεις ενίσχυσης παραγωγικών επενδύσεων (προσαρμογή/ εκσυγχρονισμός παραγωγικών διαδικασιών) Υποστήριξη επιχειρηματικών/ εμπορικών σχεδίων εκμετάλλευσης καινοτομιών από νεοφυείς και υφιστάμενες επιχειρήσεις μέσω της συμμετοχής τους σε εκκολαπτήρια και δίκτυα στήριξης
	2	Αειφορική ανάπτυξη και βιώσιμη διαχείριση των πόρων της Περιφέρειας
	Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)	Ενεργειακές αναβαθμίσεις και ενεργειακή απόδοση με ανακαίνιση του υφιστάμενου οικιστικού αποθέματος, έργα επίδειξης και υποστηρικτικά μέτρα, συμβατά με τα κριτήρια ενεργειακής αποδοτικότητας, (Δράση «ΕΞΟΙΚΟΝΟΜΩ» ως έργο phasing από το Πρόγραμμα Πελοπόννησος 2014-2020).
	Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της	Κατασκευή ή/και αναβάθμιση έργων προστασίας από τις κατολισθήσεις, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (π.χ. πράσινες υποδομές)

	<p>πρόληψη του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Κατασκευή έργων αντιπλημμυρικής προστασίας (μικρού μεγέθους), λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (π.χ. πράσινες υποδομές)</p> <p>Κατασκευή έργων δασικής πυροπροστασίας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (π.χ. πράσινες υποδομές)</p> <p>Ενίσχυση υποδομών πολιτικής προστασίας για πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα</p> <p>Θεσμικά εργαλεία για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, την πρόληψη και διαχείριση κινδύνων που συνδέονται με το κλίμα (Δημιουργία Περιφερειακού Κέντρου παρακολούθησης δεδομένων Κλιματικής Αλλαγής)</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Κατασκευή νέων δεξαμενών ύδρευσης και σύνδεση τους με υφιστάμενα δίκτυα διανομής (τμήμα των δράσεων θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης)</p> <p>Προμήθεια, εγκατάσταση και θέση σε λειτουργία συστημάτων τηλε-ελέγχου - τηλεχειρισμού και ανίχνευσης διαρροών μετρητικών διατάξεων κατανάλωσης των εσωτερικών δικτύων πόλεων της Περιφέρειας (τμήμα των δράσεων θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης)</p> <p>Αντικαταστάσεις δικτύων ύδρευσης (τμήμα των δράσεων θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης)</p> <p>Συστήματα τηλε-ελέγχου – τηλεχειρισμού, ελέγχου διαρροών και ποιότητας των δικτύων ύδρευσης (τμήμα των δράσεων θα υλοποιηθεί σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης)</p> <p>Κατασκευή ή/και βελτίωση υποδομών συλλογής και επεξεργασίας αστικών λυμάτων σύμφωνα με τα κριτήρια ενεργειακής απόδοσης</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Διαχείριση στερεών αποβλήτων, με εστίαση στη δημιουργία πράσινων σημείων, για την συμβολή της Περιφέρειας στην επίτευξη των εθνικών στόχων</p> <p>Υποστήριξη των ΟΤΑ για την εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης δημιουργίας αποβλήτων βάσει των προβλέψεων του Εθνικού Προγράμματος Πρόληψης Παραγωγής Αποβλήτων</p>
	<p>Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Πράσινες και γαλάζιες υποδομές για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων και ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών και υποστηρικτικών προς τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (π.χ. Δημιουργία αναβαθμίδων σε ορεινές περιοχές για συγκράτηση εδαφών, Διάνοιξη και συντήρηση μονοπατιών σε ορεινές, δασικές περιοχές, Αποκαταστάσεις φυσικών ροών υδάτων, ταυτόχρονα με μικρής κλίμακας κατασκευές από φυσικά υλικά, για ανάσχεση ταχύτητας ροής, κλπ.)</p>
<p>3</p>	<p>Μια πιο διασυνδεδεμένη Ευρώπη μέσω της ενίσχυσης της κινητικότητας</p> <p>RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και</p>	<p>Κατασκευή / Αναβάθμιση άλλων οδών για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας της Περιφέρειας</p> <p>Παρεμβάσεις βελτίωσης της οδικής ασφάλειας και της προσβασιμότητας των πολιτών</p> <p>Παρεμβάσεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο της Περιφέρειας / επαναλειτουργία κλάδων του Σιδηροδρομικού δικτύου</p>

διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)	Πελοποννήσου που συνδέουν υφιστάμενους κόμβους με Τουριστικούς προορισμούς
Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής - Ανάπτυξη και βελτίωση κοινωνικών υποδομών της Περιφέρειας	
<p>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός μονάδων προσχολικής εκπαίδευσης και φροντίδας</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός μονάδων πρωτοβάθμιας (περιλαμβανομένων των ολοήμερων σχολείων) ή δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός ιδρυμάτων τριτοβάθμιας εκπαίδευσης</p>
<p>Ειδικός στόχος: RSO4.3. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός υποδομών κοινωνικής μέριμνας και ένταξης</p>
<p>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός υποδομών του τομέα Υγείας (υποδομές)</p> <p>Δημιουργία, επέκταση και εκσυγχρονισμός υποδομών του τομέα Υγείας (εξοπλισμός)</p>
<p>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Δράσεις βελτιστοποίησης της πρόσβασης και της διαχείρισης του κοινού σε μουσεία και αρχαιολογικούς χώρους με τη χρήση ψηφιακών εργαλείων - Δράσεις ενοποίησης και διασύνδεσης των πόρων Πολιτιστικού & Θρησκευτικού τουρισμού - Εφαρμογή καινοτόμων τεχνολογικών λύσεων - Προβολή και προώθηση των ενάλιων αρχαιολογικών χώρων του προορισμού οι οποίοι προσφέρονται για καταδυτικό τουρισμό συνεργειακά με τον τουρισμό σκαφών αναψυχής - Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών

		<ul style="list-style-type: none"> - Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογων χώρων φυσικής κληρονομιάς και ενίσχυση υποδομών προσβασιμότητας σε αυτούς - Στο σχεδιασμό του Προγράμματος εντάσσονται παρεμβάσεις που σχετίζονται με: <ul style="list-style-type: none"> • την αναβάθμιση και αποκατάσταση χώρων πολιτιστικής κληρονομιάς (αρχαιολογικών χώρων και μνημείων) και ενίσχυση της λειτουργικότητάς τους (χώροι στάθμευσης, δημιουργία / επέκταση επισκέψιμων χώρων) • τη δημιουργία χώρων προβολής πολιτιστικού αποθέματος - την υλοποίησης δράσεων δικτύωσης και σύνδεσής τους με τον τουρισμό • την προβολή των πόρων συμπεριλαμβανομένης της αξιοποίησης ΤΠΕ, τη δικτύωση πολιτιστικών φορέων στο πλαίσιο ενιαίας προβολής του πολιτιστικού πλούτου, κ.α. – • τη δημιουργία δικτύων επισκέψιμων μνημείων, αρχαιολογικών χώρων και εν γένει πολιτιστικών διαδρομών, κλπ.
5	<p>Ανάπτυξη του Ανθρώπινου Δυναμικού, Κοινωνική Ένταξη, Αντιμετώπιση της Φτώχειας και ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής της Περιφέρειας</p> <p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.1. Βελτίωση της πρόσβασης στην απασχόληση και μέτρα ενεργοποίησης για όλα τα άτομα που αναζητούν εργασία, συγκεκριμένα, τους νέους, ιδίως μέσω της υλοποίησης των εγγυήσεων για τη νεολαία, τους μακροχρόνιους ανέργους και τις μειονεκτούσες ομάδες στην αγορά εργασίας, και για τα οικονομικά αδρανή άτομα, καθώς και μέσω της προώθησης της αυτοαπασχόλησης και της κοινωνικής οικονομίας· (EKT+)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (EKT+)</i></p>	<p>Δράσεις προώθησης στην απασχόληση αποκλειστικά για μακροχρόνιους ανέργους (καταρτίσεις που οδηγούν σε πιστοποίηση)</p> <p>NEE και παρεμφερείς δράσεις</p> <p>Δράσεις στήριξης υφιστάμενων ή νέων κοινωνικών επιχειρήσεων ΚΑΛΟ (επιχορήγηση για δημιουργία θέσεων εργασίας, για ίδρυση νέων επιχειρήσεων, δικτύωση, ενημέρωση, ευαισθητοποίηση, υποστήριξη λειτουργίας θερμοκοιτίδων, κλπ.)</p> <p>Μηχανισμός Διάγνωσης Αναγκών Αγοράς Εργασίας</p> <p>Δράσεις ενδυνάμωσης γυναικών ευπαθών ομάδων με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας</p>

<p>Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (EKT+)</p>	<p>Δράσεις προσαρμογής εργαζομένων, επιχειρήσεων και επιχειρηματιών στην αλλαγή, συμπεριλαμβανομένης της κατάρτισης, εστιασμένες σε χωρικές παρεμβάσεις και τομείς περιφερειακής προτεραιότητας που δεν καλύπτονται από την RIS</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (EKT+)</p>	<p>Ανάπτυξη και Ενδυνάμωση Διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/-τριών με Αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση (σημειώνεται πως για την εν λόγω δράση εθνικοί πόροι πρόκειται να συνεργήσουν για την κάλυψη των αναγκών της Περιφέρειας). Χρηματοδότηση και λειτουργία ΚΔΑΠ STEM. Σημειώνεται πως η δράση θα ενεργοποιηθεί αρχικά από το ΤΑΑ. Στο πλαίσιο του Προγράμματος Πελοποννήσου θα ενεργοποιηθεί σύμφωνα με τις οδηγίες του αρμόδιου Υπουργείου.</p>
<p>ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (EKT+)</p>	<p>Δημιουργία ικανοτήτων (capacity building) για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη Δράσεις για την συμμετοχή μειονεκτουσών ομάδων (π.χ. ΑμεΑ, ηλικιωμένοι) στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς Δράσεις για την προώθηση στην απασχόληση ή/και κατάρτιση εστιασμένες σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες, εκτός ΥΤΧ και Ρομά (π.χ. ΑμεΑ ,αποφυλακισμένοι, απεξαρτημένοι) Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην ανώτατη εκπαίδευση</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (EKT+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας (νέο Helios) Ομάδα στόχος του προγράμματος είναι οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας καθώς και οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας εκπατρισμένοι πολίτες Ουκρανίας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (EKT+)</p>	<p>NEE, ΝΘΕ και παρεμφερείς δράσεις για απασχόληση και αυτοαπασχόληση εστιασμένες σε Ρομά Ολοκληρωμένα προγράμματα για την ενσωμάτωση των Ρομά στην αγορά εργασίας συμπεριλαμβανομένης της καταπολέμησης του ψηφιακού αποκλεισμού Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις Δημιουργία ικανοτήτων (capacity building) για φορείς που υλοποιούν δράσεις για Ρομά</p>

<p>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</p>	<p>Κέντρα Κοινότητας (Μετεξέλιξη Κέντρων Κοινότητας με την ενσωμάτωση των ΚΕΜ, Παραρτημάτων Ρομά & κινητών μονάδων & της διαπολιτισμικής μεσολάβησης).</p> <p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p> <p>Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης</p> <p>ΚΗΦΗ, ΚΔΗΦ, ΣΥΔ ΑμεΑ</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας</p> <p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας.</p> <p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές ουσίες, κλπ.)..</p> <p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ.</p> <p>Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή.</p> <p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβασή παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης</p> <p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών.</p> <p>Δομές Ημιαυτόνομης Διαβίωσης / ΣΥΔ εφήβων</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των ατόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές</p> <p>Ολοκληρωμένα τοπικά σχέδια δράσης για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας με στόχο εξατομικευμένες παρεμβάσεις σε όλους τους τομείς πολιτικής (υγεία, εκπαίδευση, προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα, στέγαση, διατροφή).</p>
<p>6 Ολοκληρωμένη και βιώσιμη ανάπτυξη περιοχών της Περιφέρειας</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του</p>	<p>Με δεδομένη την ύπαρξη έξι (6) κύριων αστικών κέντρων στην Περιφέρεια Πελοποννήσου, εκ των οποίων τα πέντε (5) είναι πρωτεύουσες των αντίστοιχων Περιφερειακών Ενοτήτων και το έκτο είναι το μεγαλύτερο αστικό κέντρο μιας Περιφερειακής Ενότητας (μεγαλύτερο σε πληθυσμό και από την πρωτεύουσα της Περιφερειακής Ενότητας) αλλά και τα αποτελέσματα μελέτης της ΕΥΔΕΠ Πελοποννήσου που εκπονήθηκε σχετικά με μια αρχική εκτίμηση της δυναμικής και των προοπτικών ανάπτυξης στρατηγικών ΒΑΑ και ΟΧΕ, προγραμματίζεται να εφαρμοστούν οι ακόλουθες 4 Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Περιοχή Παρέμβασης Δήμου Καλαμάτας - Περιοχή Παρέμβασης Δήμου Τριπόλεως - Περιοχή Παρέμβασης Δήμου Σπάρτης - Περιοχή Παρέμβασης Δήμων Κορινθίων -Λουτρακίου/ Περαιχώρας / Αγίων Θεοδώρων <p>Προγραμματίζεται να εφαρμοστούν οι ακόλουθες 4 Στρατηγικές ΟΧΕ:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Περιοχή Παρέμβασης Δήμων Ξυλόκαστρου -Ευρωστίνης, Σικωνίων και Νεμέας

	<p>πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Περιοχή Παρέμβασης Δήμων Ναυπλίου, Επιδαύρου και Ερμιονίδας - Περιοχή Παρέμβασης ορεινού όγκου Ταΰγετου - Περιοχή Παρέμβασης Μεγαλόπολης, σε συνέργεια και πλήρη συντονισμό με το ΠΔΑΜ και με θεματική στόχευση τους τομείς τουρισμού και πολιτισμού ως εναλλακτικούς μοχλούς ανάπτυξης της περιοχής.
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

4.16 ΠεΠ Στερεάς Ελλάδος

α. Γενικά Στοιχεία Προγράμματος

Το Περιφερειακό Πρόγραμμα της ΠΣΤΕ 2021-2027 εντάσσεται στο προγραμματικό πλαίσιο της περιόδου, όπως αυτό προσδιορίζεται από την έκδοση των αναμορφωμένων Κανονισμών των Ευρωπαϊκών Διαρθρωτικών και Επενδυτικών Ταμείων (ΕΔΕΤ) και εξειδικεύεται από τις στρατηγικές επιλογές του Εταιρικού Συμφώνου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΣΠΑ 2021-2027) και τις εθνικές και τομεακές αναπτυξιακές στρατηγικές της χώρας. Η εκπόνηση του νέου Προγράμματος της ΠΣΤΕ επηρεάστηκε από τις πρόσφατες πυρκαγιές που έπληξαν την Βόρεια Εύβοια, οι οποίες επέφεραν σημαντικές καταστροφές στις περιοχές αυτές, προσδιορίζοντας ένα νέο πλαίσιο διαμόρφωσης και εξειδίκευσης του νέου Προγράμματος. Η στρατηγική η οποία υιοθετείται καλείται πλέον όχι μόνο να συμβάλει στους στόχους της Πολιτικής Συνοχής, αλλά παράλληλα να συμβάλει και στην αποκατάσταση και ανασυγκρότηση των πυρόπληκτων περιοχών, στο πλαίσιο ενός ευρύτερου εθνικού σχεδιασμού για την αντιμετώπιση των αποτελεσμάτων των πυρκαγιών.

β. Προτεραιότητες και Προϋπολογισμός

A/A	Προτεραιότητες Προγράμματος	Συνεισφορά Ένωσης	Εθνική Συμμετοχή	Συνολικός Προϋπ/σμός
1	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου μετασχηματισμού της	45.989.005	8.115.707	54.104.712
2	Διασφάλιση της περιβαλλοντικής αειφορίας, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	73.110.725	12.901.893	86.012.618
3	Ενίσχυση της συνδεσιμότητας της περιφέρειας	26.532.118	4.682.139	31.214.257
4A	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την αναβάθμιση των μηχανισμών και υποδομών για τη στήριξη της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικοοικονομικής ένταξης	53.064.236	9.364.277	62.428.513
4B	Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την αναβάθμιση των μηχανισμών και υπηρεσιών για τη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ισότητας των ευκαιριών και την αντιμετώπιση κινδύνων φτώχειας και αποκλεισμού	91.880.097	16.214.137	108.094.234
5	Ενίσχυση της χωρικής συνοχής στις αστικές περιοχές και την ενδοχώρα της περιφέρειας στερεάς Ελλάδας	64.856.289	11.445.228	76.301.517
6	Τεχνική βοήθεια ΕΤΠΑ	4.779.447	843.432	5.622.879
7	Τεχνική βοήθεια ΕΚΤ+	1.944.096	343.076	2.287.172
Σύνολο Προγράμματος		362.156.013	63.909.889	426.065.902

ΠεΠ ΣΤΕΡΕΑΣ ΕΛΛΑΔΑΣ 2021 - 2027		
ΑΞΟΝΑΣ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ ΕΙΔΙΚΟΙ ΣΤΟΧΟΙ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ	
1	Ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας και της εξωστρέφειας της οικονομίας μέσω της προώθησης του καινοτόμου και έξυπνου μετασχηματισμού της	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.1. Ανάπτυξη και ενίσχυση των ικανοτήτων έρευνας και καινοτομίας και αξιοποίηση των προηγμένων τεχνολογιών (ΕΤΠΑ)</i>	Στήριξη επιχειρήσεων για την ενίσχυση των επιδόσεών τους στην έρευνα, ανάπτυξη και καινοτομία καθώς και τη συνεργασία τους με ερευνητικούς / ακαδημαϊκούς φορείς. Ενίσχυση συνεργατικών σχηματισμών επιχειρήσεων, με τη συμμετοχή δυνητικά και ερευνητικών οργανισμών, για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και μεθόδων παραγωγής σε τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ. Εκσυγχρονισμός/ αναβάθμιση ερευνητικών υποδομών δημόσιων ερευνητικών κέντρων και ερευνητικών οργανισμών για την ανάπτυξη νέων προϊόντων και μεθόδων παραγωγής σε τομείς προτεραιότητας της ΠΣΤΕ.
		Ανάπτυξη και Αναβάθμιση Μηχανισμών και Δομών Στήριξης Επιχειρήσεων
	<i>Ειδικός στόχος: RSO1.2. Αξιοποίηση των οφελών της ψηφιοποίησης για τους πολίτες, τις εταιρείες, τους ερευνητικούς οργανισμούς και τις δημόσιες αρχές (ΕΤΠΑ)</i>	Αξιοποίηση καινοτόμων ψηφιακών τεχνολογιών στις ΜΜΕ Υποστήριξη της ψηφιοποίησης δημοσίων οργανισμών και ερευνητικών φορέων στην ΠΣΤΕ.
	<i>Ειδικός στόχος: SO1.3. Ενίσχυση της βιώσιμης ανάπτυξης και της ανταγωνιστικότητας των ΜΜΕ και δημιουργία θέσεων εργασίας στις ΜΜΕ, μεταξύ άλλων μέσω παραγωγικών επενδύσεων (ΕΤΠΑ)</i>	Ενίσχυση παραγωγικών επενδύσεων (προσαρμογή/ εκσυγχρονισμός παραγωγικών διαδικασιών) Ενίσχυση επιχειρηματικών σχεδίων μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων στο πλαίσιο Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων στην ΠΣΤΕ, κατά προτεραιότητα σε τομείς επικέντρωσης της ΠΣΕΕ.
2	Διασφάλιση της περιβαλλοντικής αειφορίας, προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή, πρόληψη και διαχείριση κινδύνων	
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.1. Προώθηση μέτρων ενεργειακής απόδοσης και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου (ΕΤΠΑ)</i>	Ενεργειακή Αναβάθμιση Δημοσίων Κτιρίων και Υποδομών
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.4. Προώθηση της προσαρμογής στην κλιματική αλλαγή και της πρόληψης του κινδύνου καταστροφών, της ανθεκτικότητας, λαμβάνοντας υπόψη προσεγγίσεις που βασίζονται στο οικοσύστημα (ΕΤΠΑ)</i>	Κατασκευή Έργων Αντιπλημμυρικής Προστασίας Εξοπλισμός Πολιτικής Προστασίας
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.5. Προαγωγή της πρόσβασης στην ύδρευση και της βιώσιμης διαχείρισης του νερού (ΕΤΠΑ)</i>	Κατασκευή/Αναβάθμιση Υποδομών Ύδρευσης Κατασκευή/Βελτίωση υποδομών συλλογής και επεξεργασίας λυμάτων
	<i>Ειδικός στόχος: RSO2.6. Προαγωγή της μετάβασης σε κυκλική οικονομία και σε αποδοτική ως προς τους πόρους οικονομία (ΕΤΠΑ)</i>	Δημιουργία κέντρων επαναχρησιμοποίησης υλικών, κέντρων επισκευής και άλλα μέτρα προώθησης της επαναχρησιμοποίησης αποβλήτων – Πράσινα Σημεία

	<p>Ειδικός στόχος: RSO2.7. Ενίσχυση της προστασίας και της διατήρησης της φύσης, της βιοποικιλότητας και των πράσινων υποδομών, μεταξύ άλλων σε αστικές περιοχές, και μείωση όλων των μορφών ρύπανσης (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Πράσινες Υποδομές για τη μείωση του κατακερματισμού των οικοσυστημάτων και ανάπτυξη πρακτικών και μέτρων φιλικών και υποστηρικτικών προς τα είδη και τους τύπους οικοτόπων κοινοτικού ενδιαφέροντος</p>
3	<p>Ενίσχυση της συνδεσιμότητας της περιφέρειας</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO3.2. Ανάπτυξη και ενίσχυση βιώσιμης, ανθεκτικής στην κλιματική αλλαγή, έξυπνης και διατροφικής εθνικής, περιφερειακής και τοπικής κινητικότητας, με καλύτερη πρόσβαση στο ΔΕΔ-Μ και διασυνοριακή κινητικότητα (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Κατασκευή οδών για τη βελτίωση της συνδεσιμότητας της ΠΣΤΕ</p> <p>Βελτίωση Οδικής Ασφάλειας</p> <p>Αναβάθμιση υποδομών λιμένων</p> <p>Παρεμβάσεις στο σιδηροδρομικό δίκτυο της ΠΣΤΕ</p>
4A	<p>Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την αναβάθμιση των μηχανισμών και υποδομών για τη στήριξη της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης και της κοινωνικοοικονομικής ένταξης</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO4.1. Ενίσχυση της αποτελεσματικότητας και της ικανότητας ένταξης των αγορών εργασίας και της πρόσβασης σε ποιοτικές θέσεις απασχόλησης μέσω της ανάπτυξης των κοινωνικών υποδομών και της προώθησης της κοινωνικής οικονομίας (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO4.2. Βελτίωση της ισότιμης πρόσβασης σε ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, κατάρτισης και διά βίου μάθησης χωρίς αποκλεισμούς μέσω της ανάπτυξης προσβάσιμων υποδομών, συμπεριλαμβανομένων της ενίσχυσης της ανθεκτικότητας της εξ αποστάσεως και της διαδικτυακής εκπαίδευσης και κατάρτισης (ΕΤΠΑ)</p> <p>Ειδικός στόχος: RSO4.3. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, νοικοκυριών με χαμηλό εισόδημα και μειονεκτουσών ομάδων, συμπεριλαμβανομένων των ατόμων με ειδικές ανάγκες, μέσω ολοκληρωμένων δράσεων που περιλαμβάνουν υπηρεσίες στέγασης και κοινωνικές υπηρεσίες (ΕΤΠΑ)</p>	<p>Βελτίωση των υποδομών πρόσβασης στην αγορά εργασίας σε περιφερειακό επίπεδο</p> <p>Δημιουργία, Επέκταση και Εκσυγχρονισμός Μονάδων Προσχολικής Εκπαίδευσης και Φροντίδας</p> <p>Δημιουργία, Επέκταση και Εκσυγχρονισμός Μονάδων πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης</p> <p>Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού εκπαίδευσης περιλαμβανομένης της ενίσχυσης στις δυνατότητες για εξ' αποστάσεως εκπαίδευση.</p> <p>Δημιουργία, Επέκταση και Εκσυγχρονισμός Δομών Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης και Εκπαίδευσης Ενηλίκων</p> <p>Αναβάθμιση υφιστάμενων κτηριακών υποδομών ΑΕΙ ως προς την Προσβασιμότητα ΑμεΑ</p> <p>Αναβάθμιση εξοπλισμού ΑΕΙ.</p> <p>Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και βελτίωσης προσβασιμότητας δομών κοινωνικής προστασίας περιθωριοποιημένων κοινοτήτων μειονεκτουσών ομάδων, περιλαμβανομένων ατόμων με αναπηρία.</p> <p>Εκσυγχρονισμός εξοπλισμού και βελτίωσης προσβασιμότητας κοινωνικών δομών και μονάδων κοινωνικής μέριμνας.</p>

	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.5. Εξασφάλιση ισότιμης πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη και ενίσχυση της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγείας, συμπεριλαμβανομένης της πρωτοβάθμιας υγειονομικής περίθαλψης, και προώθηση της μετάβασης από την ιδρυματική φροντίδα στη φροντίδα που βασίζεται σε επίπεδο οικογένειας και τοπικής κοινότητας (ΕΤΠΑ)</p>	Ανάπτυξη υποδομών υγείας
		Αναβάθμιση και επέκταση εξοπλισμού υγειονομικής περίθαλψης
		Ανάπτυξη ευφυούς συστήματος επιδημιολογικής επιτήρησης και παρακολούθησης περιβαλλοντικής υγείας με βάση την επιδημιολογία λυμάτων
		Προστασία και ανάπτυξη υποδομών και υπηρεσιών (εναλλακτικού) τουρισμού
	<p>Ειδικός στόχος: RSO4.6. Ενίσχυση του ρόλου του πολιτισμού και του βιώσιμου τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, την κοινωνική ένταξη και την κοινωνική καινοτομία (ΕΤΠΑ)</p>	Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση πολιτιστικών υποδομών
		Προστασία, ανάδειξη και αξιοποίηση αξιόλογων χώρων φυσικής κληρονομιάς και ενίσχυση υποδομών προσβασιμότητας σε αυτούς
4B	<p>Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής μέσα από την αναβάθμιση των μηχανισμών και υπηρεσιών για τη στήριξη του ανθρώπινου δυναμικού, της απασχόλησης, της εκπαίδευσης, της υγειονομικής περίθαλψης, της κοινωνικοοικονομικής ένταξης, της ισότητας των ευκαιριών και την αντιμετώπιση κινδύνων φτώχειας και αποκλεισμού</p>	Νέες θέσεις εργασίας (ΝΘΕ) και παρεμφερείς δράσεις
		Capacity building για φορείς σχετικούς με την ένταξη στην αγορά εργασίας
		Δράσεις προώθησης στην απασχόληση για ανέργους και μακροχρόνια ανέργους
		NEE και παρεμφερείς δράσεις
		Δράση ενίσχυσης/ επιχορήγησης κοινωνικών επιχειρήσεων (ΚΑΛΟ)
		Μηχανισμός Διάγνωσης Αγοράς Εργασίας
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.3. Προώθηση της ισόρροπης συμμετοχής των φύλων στην αγορά εργασίας, ισότιμων συνθηκών εργασίας και καλύτερης ισορροπίας μεταξύ επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, μεταξύ άλλων μέσω της πρόσβασης σε οικονομικά προσιτή φροντίδα παιδιών και εξαρτώμενων ατόμων (ΕΚΤ+)</p>	Δράσεις ενδυνάμωσης γυναικών με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργούς συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας
		Δράσεις συμβουλευτικής – κατάρτισης – πιστοποίησης
		Δράσεις για την αύξηση της ανθεκτικότητας του εργασιακού περιβάλλοντος απέναντι σε κινδύνους για την υγεία
	<p>Ειδικός στόχος: ESO4.4. Προώθηση της προσαρμογής των εργαζομένων, των επιχειρήσεων και των επιχειρηματιών στην αλλαγή, της ενεργητικής και υγιούς γήρανσης, καθώς και ενός υγιούς και καλά προσαρμοσμένου περιβάλλοντος</p>	Υπηρεσίες υποστήριξης της ενεργού και υγιούς γήρανσης

<p>εργασίας που αντιμετωπίζει τους κινδύνους για την υγεία (ΕΚΤ+)</p>	
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.6. Προώθηση της ίσης πρόσβασης σε ποιοτική και χωρίς αποκλεισμούς εκπαίδευση και κατάρτιση και της ολοκλήρωσής τους, ιδίως για τις μειονεκτούσες ομάδες, από την προσχολική εκπαίδευση και φροντίδα έως τη γενική και επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, έως την τριτοβάθμια εκπαίδευση, καθώς και την εκπαίδευση και επιμόρφωση ενηλίκων, συμπεριλαμβανομένης της διευκόλυνσης της μαθησιακής κινητικότητας για όλους και της προσβασιμότητας των ατόμων με αναπηρίες (ΕΚΤ+)</p>	<p>Πρόγραμμα ανάπτυξης και ενδυνάμωσης διεπιστημονικών συμβουλευτικών και υποστηρικτικών δομών και μαθησιακής υποστήριξης/ συνεκπαίδευσης μαθητών/τριών με αναπηρία ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες για την ισότιμη πρόσβαση και συμπερίληψη στην εκπαίδευση</p> <p>Κέντρα Δημιουργικής Απασχόλησης Παιδιών – ΚΔΑΠ STEM</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.8. Προαγωγή της ενεργητικής ένταξης για προώθηση των ίσων ευκαιριών, της απαγόρευσης των διακρίσεων και της ενεργού συμμετοχής, καθώς και βελτίωση της απασχολησιμότητας, ειδικότερα των μειονεκτουσών ομάδων (ΕΚΤ+)</p>	<p>Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη</p> <p>Δράσεις για την συμμετοχή ΑμεΑ, Ηλικιωμένων στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς</p> <p>Καταπολέμηση του Ψηφιακού Αποκλεισμού για ηλικιωμένους (Δράσεις εξοικείωσης με τις ΤΠΕ για χρήση στην καθημερινή ζωή και την άρση του αποκλεισμού)</p> <p>Δράσεις για την προώθηση στην απασχόληση ή/και κατάρτιση εστιασμένες σε ειδικές πληθυσμιακές ομάδες, εκτός ΥΤΧ και Ρομά (π.χ. αποφυλακισμένοι, απεξαρτημένοι, ΑμεΑ).</p> <p>Δράσεις για την συμμετοχή παιδιών στον αθλητισμό, τον πολιτισμό και την ενεργή κοινωνική ζωή χωρίς αποκλεισμούς</p> <p>Υποστήριξη παρεμβάσεων ισότιμης πρόσβασης ΑμεΑ και άλλες ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες στην Ανώτατη Εκπαίδευση</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.9. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης υπηκόων τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των μεταναστών (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ολοκληρωμένες δράσεις ένταξης Υπηκόων τρίτων χωρών στην αγορά εργασίας</p> <p>Πρόγραμμα κατάρτισης διαπολιτισμικών μεσολαβητών.</p> <p>Παροχή υπηρεσιών διαπολιτισμικής μεσολάβησης σε υπηρεσίες υγείας</p>
<p>Ειδικός στόχος: ESO4.10. Προώθηση της κοινωνικοοικονομικής ένταξης των περιθωριοποιημένων κοινοτήτων, όπως οι Ρομά (ΕΚΤ+)</p>	<p>Ολοκληρωμένα προγράμματα για την κοινωνικοοικονομική ενσωμάτωση των Ρομά στην κοινότητα [Δράσεις ένταξης στην αγορά εργασίας, στεγαστικής αρωγής]</p> <p>Λοιπές δράσεις υποστήριξης των Ρομά για βελτίωση συνθηκών διαβίωσης (Ομάδες Βελτίωσης συνθηκών διαβίωσης)</p> <p>Ανάπτυξη παρεμβάσεων ενίσχυσης νηπίων, παιδιών σχολικής ηλικίας/ εφήβων Ρομά σε βιωματικά εργαστήρια και παιδικές κατασκηνώσεις</p> <p>Capacity building για φορείς σχετικούς με την κοινωνική ένταξη για Ρομά</p> <p>NEE για απασχόληση και αυτοαπασχόληση για Ρομά</p> <p>Δράσεις ενδυνάμωσης γυναικών Ρομά, με στόχο την καταπολέμηση των πολλαπλών διακρίσεων και την ενίσχυση της ενεργού συμμετοχής τους στην αγορά εργασίας.</p>

<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.11. Ενίσχυση της ισότιμης και έγκαιρης πρόσβασης σε ποιοτικές, βιώσιμες και οικονομικά προσιτές υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων υπηρεσιών που προάγουν την πρόσβαση σε στέγαση και φροντίδα με επίκεντρο τον άνθρωπο, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης· εκσυγχρονισμός των συστημάτων κοινωνικής προστασίας, συμπεριλαμβανομένης της προώθησης της πρόσβασης στην κοινωνική προστασία, με ειδική έμφαση στα παιδιά και στις μειονεκτούσες ομάδες· βελτίωση της προσβασιμότητας, μεταξύ άλλων για τα άτομα με αναπηρίες, της αποτελεσματικότητας και της ανθεκτικότητας των συστημάτων υγειονομικής περίθαλψης και των υπηρεσιών μακροχρόνιας περίθαλψης. (ΕΚΤ+)</i></p>	<p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Πρωτοβάθμιας Φροντίδας Υγείας</p>
	<p>Πρόγραμμα κοινωνικού φροντιστή και προσωπικού βοηθού ΑΜΕΑ, ηλικιωμένων κλπ. (πιλοτική λειτουργία από RRF, θα υποστηριχθούν επιπλέον ωφελούμενα άτομα, πέραν αυτών της πιλοτικής εφαρμογής ΤΑΑ, με σκοπό την υποστήριξη 1,000 νέων ατόμων σε όλα τα περ. προγράμματα)</p>
	<p>Ανάπτυξη ξενώνων άμεσης υποδοχής και βραχείας φιλοξενίας προς αναδοχή (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Δράσεις για την προώθηση του θεσμού της αναδοχής (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Υλοποίηση σχεδίων του μετασχηματισμού των υπηρεσιών για την αποϊδρυματοποίηση παιδιών</p>
	<p>Δράση υποστήριξης μακροχρόνιας φροντίδας σε επίπεδο τοπικής κοινότητας</p>
	<p>Κέντρα Κοινότητας</p>
	<p>Δομές Παροχής Βασικών Αγαθών</p>
	<p>Δομές καταπολέμησης της βίας κατά των γυναικών</p>
	<p>Περιφερειακά Παρατηρητήρια Κοινωνικής Ένταξης</p>
	<p>Κέντρα Ημερήσιας Φροντίδας Ηλικιωμένων [ΚΗΦΗ]</p>
	<p>Κέντρα Δημέρευσης Ημερήσιας Φροντίδας [ΚΔΗΦ] Ατόμων με Αναπηρία (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ ΑμεΑ (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ Εφήβων (Εγγύηση για Παιδί) (πιλοτική λειτουργία RRF)</p>
	<p>Στέγες Υποστηριζόμενης Διαβίωσης - ΣΥΔ ΥΤΧ (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Ενίσχυση Υπηρεσιών Ψυχικής Υγείας (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Ανάπτυξη υπηρεσιών για την αντιμετώπιση της εξάρτησης (Αλκοόλ, Ναρκωτικές ουσίες, κλπ.)</p>
	<p>Δράσεις για τη προαγωγή και αγωγή υγείας, την πρόληψη και μακροχρόνια φροντίδα</p>
	<p>Προώθηση και υποστήριξη παιδιών για την ένταξή τους στην προσχολική εκπαίδευση καθώς και για τη πρόσβασή παιδιών σχολικής ηλικίας, εφήβων και ατόμων με αναπηρία, σε υπηρεσίες δημιουργικής απασχόλησης (Εγγύηση για Παιδί)</p>
	<p>Μονάδες Βραχείας Φροντίδας Ηλικιωμένων (ΜΒΦΗ)</p>
<p>Προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής στο πλαίσιο Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (προσιτές υπηρεσίες, φροντίδα, υγ. περίθαλψη, μακροχρόνια περίθαλψη, κοινωνική προστασία</p>	
<p><i>Ειδικός στόχος: ESO4.12. Προώθηση της κοινωνικής ένταξης των ατόμων που αντιμετωπίζουν κίνδυνο φτώχειας ή κοινωνικού αποκλεισμού, συμπεριλαμβανομένων των απόρων και των παιδιών (ΕΚΤ+)</i></p>	<p>Δομές αστέγων.</p>
	<p>Υποστήριξη εφήβων σε υποβαθμισμένες περιοχές.</p>
	<p>Ολοκληρωμένα σχέδια τοπικών δράσεων για την αντιμετώπιση της παιδικής φτώχειας</p>
	<p>Δράσεις στεγαστικής συνδρομής για άτομα/οικογένειες που βρίσκονται σε αστεγία ή κίνδυνο αστεγίας</p>
<p>Προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής στο πλαίσιο Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (Αντιμετώπιση κινδύνου φτώχειας ή αποκλεισμού για απόρους και παιδιά</p>	

5	<p>Ενίσχυση της χωρικής συνοχής στις αστικές περιοχές και την ενδοχώρα της περιφέρειας στερεάς Ελλάδας</p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO5.1. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας στις αστικές περιοχές (ΕΤΠΑ)</i></p> <p><i>Ειδικός στόχος: RSO5.2. Ενίσχυση της ολοκληρωμένης και χωρίς αποκλεισμούς κοινωνικής, οικονομικής και περιβαλλοντικής τοπικής ανάπτυξης, του πολιτισμού, της φυσικής κληρονομιάς, του βιώσιμου τουρισμού και της ασφάλειας σε περιοχές πλην των αστικών (ΕΤΠΑ)</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ο σχεδιασμός του Προγράμματος στην νέα περίοδο εστιάζει στην προώθηση στρατηγικών βιώσιμης αστικής ανάπτυξης στα βασικά αστικά κέντρα της Στερεάς Ελλάδας (Χαλκίδα, Λαμία, Θήβα, Λιβαδειά). Επιπρόσθετες νέες ΒΑΑ δύνανται να προκύψουν ως ανάγκες για σχεδιασμό και υλοποίηση λαμβάνοντας υπόψη τον Περιφερειακό Χωροταξικό σχεδιασμό της Στερεάς Ελλάδας - Ολοκληρωμένη παρέμβαση αναβάθμισης της ΠΕΛ (Πανελληνίας Έκθεσης Λαμίας (ΠΕΛ)) σε ένα βιώσιμο προς όφελος της τοπικής και ευρύτερης κοινωνίας αναπτυξιακό πόλο, προσανατολισμένο στην τοπική και περιφερειακή ανάπτυξη (στην αναβάθμιση των υποδομών και των λειτουργιών της ΠΕΛ) - Βασικό αναπτυξιακό στόχο αποτελεί η εξυγίανση και αποκατάσταση των επιβαρυσμένων περιοχών όπως ο ποταμός Ασωπός και η βιομηχανική περιοχή Σχηματαρίου - Οινοφύτων. Ιδιαίτερη προτεραιότητα αποδίδεται στη χωρική ενότητα της ΛΑΠ Ασωπού, όπου είναι ζωτικής σημασίας η συνέχιση της σχεδιασθείσας ολοκληρωμένης παρέμβασης. - το Πρόγραμμα, αναγνωρίζοντας τη σοβαρή διατάραξη της αναπτυξιακής/ χωρικής συνοχής της περιοχής και του επιπέδου διαβίωσης των κατοίκων, περιλαμβάνει στον σχεδιασμό την προώθηση ΟΧΕ στη Βόρεια Εύβοια, με πόρους/ δράσεις από τον ΣΠ.5. - υλοποίηση της ΟΧΕ Πολιτιστικής Διαδρομής για την ολοκληρωμένη ανάδειξη και δικτύωση σημαντικών αρχαιολογικών χώρων και τη διαμόρφωση ενός διακριτού και επώνυμου τουριστικού προϊόντος (Πολιτιστική/Τουριστική/Περιβαλλοντική Διαδρομή Στερεάς Ελλάδας). - Οργάνωση της περαιτέρω ανάπτυξης του ιαματικού τουρισμού με κεντρικές περιοχές παρέμβασης τις λουτροπόλεις της Αιδηψού και των Καμένων Βούρλων
7	Τεχνική Βοήθεια ΕΤΠΑ	
8	Τεχνική Βοήθεια ΕΚΤ	

5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΕΔΑΦΙΚΗΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΑΣ - INTERREG

Η Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία (ΕΕΣ), αποτελεί έναν σημαντικό άξονα της Πολιτικής Συνοχής και στοχεύει στην προώθηση της οικονομικής, κοινωνικής και εδαφικής συνοχής μεταξύ των Κρατών-Μελών της ΕΕ, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτό στην αρμονική ανάπτυξη σε ολόκληρη την ΕΕ. Συγχρηματοδοτείται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και στηρίζει Προγράμματα Διασυνοριακής, Διακρατικής και Διαπεριφερειακής Συνεργασίας (τα γνωστά προγράμματα Interreg).

Η ΕΕΣ ενισχύει δράσεις που προωθούν τις συνεργασίες «χωρίς σύνορα» και παρέχει το πλαίσιο για την υλοποίηση κοινών δράσεων και ανταλλαγών πολιτικών μεταξύ των εθνικών, περιφερειακών και τοπικών φορέων από τα διάφορα Κράτη-Μέλη της ΕΕ με σκοπό την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και προκλήσεων. Επιπλέον στηρίζει και την συνεργασία Κρατών-Μελών με χώρες μη Κράτη-Μέλη καθώς και υπό ένταξη στην ΕΕ χώρες.

Τα προγράμματα ΕΕΣ χρηματοδοτούνται από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης, το οποίο αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στις εδαφικές ιδιαιτερότητες. Χρηματοδοτεί δράσεις που στοχεύουν α) να αμβλύνουν τα οικονομικά, περιβαλλοντικά και κοινωνικά προβλήματα των αστικών περιοχών, β) δράσεις σε περιοχές με φυσικά γεωγραφικά μειονεκτήματα (νησιωτικές, ορεινές ή αραιοκατοικημένες περιοχές), καθώς και γ) δράσεις σε εξόχως απόκεντρες περιφέρειες, οι οποίες λαμβάνουν πρόσθετες πιστώσεις ως αντιστάθμιση στην απομόνωσή τους.

Συγκεκριμένα χρηματοδοτεί:

- Την ανάπτυξη διασυνοριακών οικονομικών και κοινωνικών δραστηριοτήτων
- Την καθιέρωση και ανάπτυξη διακρατικής συνεργασίας, συμπεριλαμβανομένης της διμερούς συνεργασίας μεταξύ θαλάσσιων περιφερειών
- Την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της περιφερειακής πολιτικής μέσω της προώθησης της διαπεριφερειακής συνεργασίας, της ανάπτυξης δικτύων και της ανταλλαγής εμπειριών μεταξύ των περιφερειακών και των τοπικών αρχών

Η εδαφική συνεργασία στο πλαίσιο του Interreg βασίζεται σε τέσσερα σκέλη.

- **Interreg A** – διασυνοριακή συνεργασία μεταξύ όμορων περιοχών (που πρέπει καταρχήν να βρίσκονται κατά μήκος χερσαίων ή θαλάσσιων συνόρων που χωρίζονται το πολύ από 150 χιλιόμετρα θάλασσας). Αποσκοπεί στην αντιμετώπιση των κοινών προκλήσεων που αναγνωρίζονται σε όλες τις παραμεθόριες περιφέρειες και στην αξιοποίηση του ανεκμετάλλετου δυναμικού σε αυτές τις περιοχές.
- **Interreg B** – διακρατική συνεργασία σε ευρύτερα διακρατικά εδάφη ή σε εδάφη που περιβάλλουν θαλάσσιες λεκάνες με σκοπό την επίτευξη υψηλότερου βαθμού εδαφικής ολοκλήρωσης.
- **Interreg C** – διαπεριφερειακή συνεργασία με σκοπό την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της πολιτικής συνοχής προωθώντας:
  - την ανταλλαγή εμπειριών, καινοτόμων προσεγγίσεων και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τον προσδιορισμό, τη διάδοση και τη μεταφορά ορθών πρακτικών στις πολιτικές περιφερειακής ανάπτυξης, συμπεριλαμβανομένων των προγραμμάτων στο πλαίσιο του στόχου «επενδύσεις στην απασχόληση και την ανάπτυξη» (το πρόγραμμα Interreg Europe)
  - την ανταλλαγή εμπειριών, καινοτόμων προσεγγίσεων και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού σε σχέση με τον προσδιορισμό, τη μεταφορά και την κεφαλαιοποίηση ορθών πρακτικών για την ολοκληρωμένη και βιώσιμη αστική ανάπτυξη (το πρόγραμμα Urbact)
  - την ανταλλαγή εμπειριών, καινοτόμων προσεγγίσεων και ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού για τη βελτίωση και απλοποίηση της υλοποίησης των προγραμμάτων Interreg

και των πράξεων συνεργασίας, καθώς και τη σύσταση και λειτουργία ευρωπαϊκών ομίλων εδαφικής συνεργασίας (το πρόγραμμα Interact).

- την ανάλυση των αναπτυξιακών τάσεων όσον αφορά τους στόχους εδαφικής συνοχής [το πρόγραμμα για το ευρωπαϊκό δίκτυο παρατήρησης για τη χωρική ανάπτυξη και συνοχή (ESPON)].
- **Interreg D** – συνεργασία μεταξύ εξόχως απόκεντρων περιοχών με σκοπό τη διευκόλυνση της ανάπτυξης και της περιφερειακής ολοκλήρωσης των εξόχως απόκεντρων περιοχών και των ΥΧΟ (για παράδειγμα της περιοχής της Καραϊβικής) με τις γειτονικές τους χώρες.

Η Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων του Στόχου «Ευρωπαϊκή Εδαφική Συνεργασία» διαχειρίζεται και παρακολουθεί Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας (Interreg). Η Υπηρεσία είναι υπεύθυνη για τη διαχείριση πέντε (5) διασυνοριακών και διακρατικών Προγραμμάτων Interreg:

1. Interreg VI-A – Ελλάδα -Βουλγαρία,
2. Interreg VI-A – Ελλάδα -Ιταλία,
3. Interreg VI-A – Ελλάδα Κύπρος,
4. Interreg VI-A IPA III CBC – Ελλάδα Αλβανία,
5. Interreg VI-A IPA III CBC – Ελλάδα - Βόρεια Μακεδονία

Η Υπηρεσία λειτουργεί ως Εθνική Αρχή των υπολοίπων Προγραμμάτων Interreg, στα οποία συμμετέχει η Ελλάδα.

6. ΔΡΑΣΕΙΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΑΝΑ ΤΟΜΕΑ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΩΝ ΚΑΙ ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΑΠΟ ΤΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

Στον πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται ενδεικτικές δράσεις της Τοπικής Αυτοδιοίκησης ανά τομέα αρμοδιότητας και σημειώνεται η δυνατότητα χρηματοδότησης της κάθε δράσης από τα Προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027

ΤΟΜΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ Ε.Σ.Π.Α. 2021 - 2027									
		ΠΕΚΑ	Ανταγ/τητα	Μεταφορές	Α.Δ.Κ.Σ.	Πολιτική Προστασία	Δ.Α.Μ.	Ψηφιακός Μετ/μός	ΣΣ ΚΑΠ	Αλιεία Θάλασσα	ΠεΠ
ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗ											
1	Πρώθηση Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης - Ψηφιακός μετασχηματισμός ΟΤΑ – Έξυπνες Πόλεις		ν				ν	ν			ν
2	Οργάνωση και λειτουργικός εκσυγχρονισμός Δήμων							ν			
3	Διαχείριση ανθρώπινου δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης				ν			ν			
4	Κατάρτιση ανθρώπινου δυναμικού Τοπικής Αυτοδιοίκησης				ν			ν			
ΕΝΕΡΓΕΙΑ - ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ - ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ											
1	Διαχείριση στερών αποβλήτων	ν							ν		ν
2	Εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης παραγωγής αποβλήτων	ν									ν
3	Διαχείριση υγρών αποβλήτων	ν									ν
4	Επέκταση/ Αναβάθμιση δικτύων ύδρευσης	ν									ν
5	Αφαινώσεις	ν									ν
6	Διαχείριση υδάτων - Βελτίωση διαχείρισης υδατικών πόρων σύμφωνα με το σχέδιο διαχείρισης λεκανών απορροής της περιφέρειας	ν							ν		ν
7	Ολοκληρωμένη διαχείριση των λεκανών απορροής ποταμών &	ν									ν

	βιώσιμη διαχείριση των υδάτινων πόρων, των δασών & των θαλασσών										
8	Προστασία προστατευόμενων περιοχών οικοτόπων Natura	v							v		v
9	Προστασία βιοποικιλότητας	v									v
10	Δράσεις αναβάθμισης αστικού, φυσικού και ανθρωπογενούς περιβάλλοντος (ποδηλατοδρόμοι, μονοπάτια, κινητικότητα σε αστικά κέντρα κλπ.)	v									v
11	Έργα / μελέτες αντιμετώπισης του θορύβου και της ηχορύπανσης σε εφαρμογή της Οδηγίας 2002/49/ΕΚ.	v									
11	Στήριξη ενεργειακής απόδοσης της έξυπνης διαχείρισης ενέργειας στις δημόσιες υποδομές (βελτίωση ενεργειακής απόδοσης δημόσιων κτιρίων, εφαρμογές κριτηρίων βιοκλιματικού σχεδιασμού σε κτίρια όπως κολυμβητήρια, σχολεία, γυμναστήριο και έργα επίδειξης, κλπ.)	v	v				v	v	v		v
	Πρώθηση ΑΠΕ	v					v				v
12	Επενδύσεις για την βελτίωση της ενεργητικής αποδοτικότητας των μεταφορών ιδίως σε αστικές περιοχές (B.A.A.)			v							v
13	Χωροταξία - Περιβάλλον (Δράσεις χωροταξικού σχεδιασμού και αξιοποίησης των περιβαλλοντικών πόρων, για την προώθηση ενιαίας και βιώσιμης εθνικής στρατηγικής και ανάπτυξης).	v									v
14	Πολεοδομικός και αστικός σχεδιασμός για την ανάπτυξη βιώσιμων και "έξυπνων πόλεων" (Smart Cities)	v	v					v			v
15	Φυσική - πολιτιστική κληρονομιά								v		v

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ											
1	Επενδύσεις σε μέσα και συστήματα πρόληψης και αντιμετώπισης καταστροφών						v				v
2	Επενδύσεις για την πρόληψη και αντιμετώπιση πυρκαγιών - Ενίσχυση δομών και υποδομών φορέων πολιτικής προστασίας και διαχείρισης κινδύνων που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή						v				v
3	Επενδύσεις σε έργα αντιπλημμυρικής προστασίας	v									v
4	Παρεμβάσεις προστασίας ακτών και εδαφών από διάβρωση	v									v
5	Δράσεις ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των αρχών, της οικονομίας και του πληθυσμού						v				v
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ											
1	Επιχειρηματικότητα - Καινοτομία	v	v						v		v
2	Στήριξη Κοινωνικών Επιχειρήσεων					v					v
3	Στήριξη τοπικής επιχειρηματικότητας & τοπικής ανάπτυξης		v						v	v	v
ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ											
1	Πρώθηση απασχόλησης					v			v		v
2	Κατάρτιση ανέργων					v					v
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ - ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ- ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ-ΤΟΥΡΙΣΜΟΣ											
1	Κέντρα Κοινότητας										v
2	Παροχή υπηρεσιών φροντίδας φιλοξενίας παιδιών (παιδικοί σταθμοί, ΚΔΑΠ, ΚΔΑΠ κλπ.)										v
3	Καταπολέμηση διακρίσεων (ΚΔΑΠ ΜΕΑ, βρεφονηπιακοί σταθμοί ολοκληρωμένης φροντίδας , κέντρα										v

	διημέρευσης, συμβουλευτική υποστήριξη κλπ.)											
4	Δημιουργία Ολοκληρωμένου δικτύου Παροχής Υπηρεσιών Κοινωνικής Φροντίδας για άτομα που διαβιούν σε συνθήκες φτώχειας ή ανήκουν σε ευάλωτες Κοινωνικές Ομάδες (Ε.Κ.Ο)											v
5	Κοινωνικές δομές αντιμετώπισης της φτώχειας (κοινωνικά παντοπωλεία, Δομές Σίτισης κα)											v
6	ΚΗΦΗ Κέντρα διημέρευσης											v
7	Δομές υποστήριξης γυναικών θυμάτων βίας - ξενώνες											v
8	Κοινωνική ένταξη Ρομά					v						v
9	Παροχή στήριξης για επιχειρήσεις κοινωνικής οικονομίας					v						v
10	Προγράμματα Δια βίου μάθησης					v						v
11	Δράσεις προβολής και ανάδειξης πολιτιστικής κληρονομιάς											v
12	Δράσεις προβολής τουριστικών πόρων και θεματικών μορφών τουρισμού											v
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ - ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ												
1	Επενδύσεις στον τομέα υγείας (κέντρα ψυχικής υγείας, κλπ.)											v
2	Δημιουργία, βελτίωση, αναβάθμιση κοινωνικών υποδομών (παιδικοί, ΚΔΑΠ ΜΕΑ, ΚΗΔΗ, κέντρα διημέρευσης , φροντίδας αστέγων κλπ.)											v
3	Βελτίωση προσβασιμότητας ΑΜΕΑ											v
4	Δράσεις ανάπτυξης και αναβάθμισης υποδομών σχολικής και προσχολικής εκπαίδευσης											v
5	Προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού αποθέματος											v

6	Προστασία, προβολή και ανάπτυξη υποδομών τουρισμού.											v
ΥΠΟΔΟΜΕΣ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ												
1	Συμπλήρωση και αναβάθμιση υποδομών οδικής διασύνδεσης με κόμβους ΔΕΔ-Μ			v								v
2	Βελτίωση & συμπλήρωση λιμενικών υποδομών και υπηρεσιών για τη διασύνδεση με τα ΔΕΔ-Μ			v								v
3	Βελτίωση εθνικού/ επαρχιακού οδικού δικτύου και οδών πρόσβασης σε τουριστικούς προορισμούς			v								v
4	Αλιευτικοί λιμένες- καταφύγια			v						v		v
ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ/ΛΟΙΠΕΣ ΥΠΟΔΟΜΕΣ												
1	Υποδομές εγγείων βελτιώσεων									v		
2	Έργα αναδάσμου									v		
3	Αγροτική οδοποιία									v		
4	Υποδομές σχετικές με πρόσβαση σε δασική γη									v		
5	Έργα υποδομής μικρής κλίμακας για αγροτικούς οικισμούς									v		
6	Δράσεις για την ανάδειξη της φυσικής κληρονομιάς των αγροτικών περιοχών									v	v	
7	Δημιουργία μικρών δημοσίων τουριστικών υποδομών και υποδομών αναψυχής									v	v	

7. ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΗΣ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΠΟΡΩΝ ΤΟΥ ΕΣΠΑ

7.1. Προετοιμασία για την ένταξη έργων στα Προγράμματα του ΕΣΠΑ

Οι ΟΤΑ προκειμένου να αξιοποιήσουν τις δυνατότητες που προσφέρονται στο νέο ΕΣΠΑ, θα πρέπει να προετοιμαστούν κατάλληλα, ακολουθώντας τα εξής βήματα:

1ο. Ενημέρωση – ευαισθητοποίηση αιρετών και στελεχών σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο – Ορισμός αρμόδιων υπηρεσιών

Ενημέρωση – κινητοποίηση των αιρετών και των αρμόδιων στελεχών του Δήμου, σχετικά με την νέα προγραμματική περίοδο με την συμμετοχή τους σε ημερίδες ενημέρωσης και τη συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές και την Περιφερειακή Επιτροπή Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (Π.Ε.Α.Σ.).

Ο Δήμαρχος ορίζει τις αρμόδιες υπηρεσίες που θα έχουν την ευθύνη των Προγραμμάτων του ΕΣΠΑ (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κλπ.), οι οποίες πρέπει να συνεργάζονται με την Οικονομική Υπηρεσία του Δήμου που θα έχει την οικονομική διαχείριση όλων των έργων.

2ο. Παρακολούθηση της εξειδίκευσης των Τομεακών και των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου είναι σκόπιμο να μελετήσουν όλα τα Προγράμματα, ώστε να αποκτήσουν μια σαφή εικόνα για τα έργα και τις δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν από αυτά κατά την προγραμματική περίοδο 2021-2027 και στη συνέχεια να παρακολουθούν την εξειδίκευσή τους, ιδιαίτερα δε των ΠεΠ.

3ο. Ιεράρχηση αναγκών και προτεραιοτήτων - Επιχειρησιακό Σχέδιο Δήμου

Ο Δήμος θα πρέπει να διαθέτει συνολική στρατηγική για την ανάπτυξη της περιοχής του και αναλυτικό πρόγραμμα δράσεων και έργων. Η ύπαρξη Επιχειρησιακού Προγράμματος μπορεί να συμβάλει στη σωστή τεκμηρίωση των έργων και δράσεων του Δήμου.

4ο. Αξιολόγηση δυνατοτήτων και ευκαιριών

Με βάση τις ανάγκες που προκύπτουν από το Επιχειρησιακό Σχέδιο του Δήμου και τις δυνατότητες χρηματοδότησης από τα Προγράμματα, ο Δήμος μπορεί να αξιολογήσει τις ευκαιρίες της προγραμματικής περιόδου 2021-2027.

5ο. Επιλογή συγκεκριμένων έργων και δράσεων

Με βάση τα παραπάνω είναι σημαντικό ο Δήμος να επιλέξει συγκεκριμένα έργα και δράσεις που μπορούν να χρηματοδοτηθούν στη νέα προγραμματική περίοδο.

6ο. Εκπόνηση μελετών – ωρίμανση έργων

Μετά την επιλογή συγκεκριμένων έργων προς ένταξη διερευνάται το επίπεδο ωρίμανσής τους. Ο Δήμος θα πρέπει να προγραμματίσει με ακρίβεια την εκπόνηση των αναγκαίων μελετών, την εξασφάλιση των απαιτούμενων δανειοδοτήσεων και να προετοιμάσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την υποβολή προτάσεων.

7ο. Παρακολούθηση προσκλήσεων από τα Τομεακά και τα Περιφερειακά Προγράμματα

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου (Υπηρεσία Προγραμματισμού, Τεχνική Υπηρεσία, Κοινωνική Υπηρεσία, ΔΕΥΑ κλπ.) οφείλουν να παρακολουθούν τις προσκλήσεις των Τομεακών και των Περιφερειακών Προγραμμάτων.

8ο. Υποβολή προτάσεων

Οι αρμόδιες υπηρεσίες του Δήμου, ενδεχομένως και με την κατάλληλη τεχνική υποστήριξη, συμπληρώνουν τα αναγκαία ΤΔΠ και τα υποβάλουν στην αρμόδια Διαχειριστή Αρχή

9ο. Παρακολούθηση διαδικασιών αξιολόγησης και ένταξης των πράξεων

Ο Δήμος σε αυτή την φάση παρακολουθεί την διαδικασία αξιολόγησης και είναι σε ετοιμότητα για την παροχή κάθε διευκρίνησης ή πρόσθετου στοιχείου που πιθανόν να ζητηθεί από την αρμόδια Διαχειριστική Αρχή

10ο. Υλοποίηση των έργων και των δράσεων

7.2. Προετοιμασία για την αξιοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου «Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη»

Για την υλοποίηση δράσεων ΒΑΑ η Διαχειριστική Αρχή του κάθε ΠεΠ, αφού διαμορφώσει κατάλληλα το Έγγραφο Εξειδίκευσης, δημοσιεύει την πρόσκληση για την υποβολή των προτάσεων. Η πρόσκληση απευθύνεται στις «Αστικές Αρχές».

Ως Αστικές Αρχές ορίζονται, ανάλογα με την περιοχή εφαρμογής:

- Δημοτικές αρχές
- Δίκτυο Δήμων σε σχήματα/ συμπράξεις (ενότητες γειτονικών δήμων) που θα δημιουργήσουν οι ίδιοι, θέτοντας ως επικεφαλής έναν από τους δήμους, όταν η περιοχή εφαρμογής αφορά στο σύνολο των δήμων ή σε τμήματά τους,
- Εταιρικά σχήματα με επικεφαλής Δημοτική/ές Αρχή/ές.

Οι εμπλεκόμενοι τοπικοί δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς μπορούν να εκπροσωπούν, ενδεικτικά, τους τομείς των μεταφορών, της ενέργειας, των αναγκαίων υποστηρικτικών υποδομών, του περιβάλλοντος, των νέων τεχνολογιών, τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις την τοπική κοινωνία, ενώ παράλληλα θα πρέπει να επιδιώκεται η συνεργασία των τομέων που μπορούν να δράσουν συμπληρωματικά και των εμπλεκόμενων που μπορούν να αναλάβουν πρωτοβουλίες στην κατεύθυνση της ισόρροπης εταιρικής σχέσης και του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων.

Σε κάθε περίπτωση, η συνεργασία της Αστικής Αρχής με τη Διαχειριστική Αρχή (ΔΑ), είναι απαραίτητη.

Τα βήματα προετοιμασίας για υποβολή πρότασης ΒΑΑ είναι τα ακόλουθα:

1ο. Προσδιορισμός περιοχών παρέμβασης που ικανοποιούν τα κριτήρια της ΒΑΑ.

Οι περιοχές παρέμβασης πρέπει να καλύπτουν τα κριτήρια για την ΒΑΑ όπως αυτά προβλέπονται στο ΕΣΠΑ και θα εξειδικευτούν και στην πρόσκλησης της Διαχειριστικής Αρχής

2ο. Ορισμός ομάδας έργου

Με ευθύνη του αρμόδιου χωρικού φορέα συγκροτείται μια συνεκτική ομάδα με στόχο: συντονισμό του σχεδιασμού της στρατηγικής και την διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς και τοπική κοινωνία - Τη διαμόρφωση του σχεδίου δράσης για την ωρίμανση των έργων και υλοποίηση της στρατηγικής - Την παρακολούθηση της πορείας ωρίμανσης και

υλοποίησης των πράξεων της στρατηγικής - Την επίλυση προβλημάτων στην πορεία υλοποίησης

3ο. Προσδιορισμός στρατηγικής και στόχων, συμβατών με τη ΒΑΑ

Παρουσίαση της στρατηγικής και τεκμηρίωση των συγκεκριμένων επιλογών. Εστίαση σε συγκεκριμένα ζητήματα και προτεραιότητες και περιγραφή των στόχων και των αποτελεσμάτων.

4ο. Συγκρότηση Ομάδας σε Χωρικό Επίπεδο

Με ευθύνη του αρμόδιου χωρικού φορέα συγκροτείται συνεκτική ομάδα με στόχο τον συντονισμό του σχεδιασμού της στρατηγικής και την διαβούλευση, με τους τοπικούς φορείς και την τοπική κοινωνία, την διαμόρφωση του σχεδίου δράσης και τη ωρίμανση των δράσεων.

5ο. Διαβούλευση με τους τοπικούς φορείς

Διοργάνωση ουσιαστικής διαβούλευσης με τους τοπικούς φορείς με στόχο την τοπική αντιπροσωπευτική συμμετοχή και εταιρικότητα σε όλα τα στάδια της εφαρμογής, από την ανάπτυξη της στρατηγικής μέχρι και την υλοποίηση.

6ο. Οριστικοποίηση στρατηγικής και εταιρικού σχήματος

Με τη συνεργασία των τοπικών φορέων οριστικοποιούνται το όραμα και οι στρατηγικοί στόχοι καθώς και το εταιρικό σχήμα. Το σχήμα θα πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικό αλλά και ικανό να ανταποκριθεί στις ανάγκες παρακολούθησης και υλοποίησης των έργων

7ο. Προσδιορισμός αναλυτικών έργων και δράσεων, στο πλαίσιο της ΒΑΑ

Στην φάση αυτή προσδιορίζονται συγκεκριμένα έργα και δράσεις, ο προϋπολογισμός τους καθώς και οι φορείς υλοποίησης

8ο. Προσδιορισμός Σχεδίου χρηματοδότησης

Προσδιορίζονται οι πηγές χρηματοδότησης από τα Προγράμματα καθώς και άλλες πηγές που μπορεί να προέρχονται από άλλα χρηματοδοτικά εργαλεία και προγράμματα

9ο. Προσδιορισμός διαδικασιών Διοίκησης – Διαχείρισης - Παρακολούθησης και Υλοποίησης – ορισμός Τοπικής Ομάδας

10ο. Υποβολή πρότασης

11ο. Παρακολούθηση Υλοποίησης

7.3. Προετοιμασία για την υποβολή πρότασης προς χρηματοδότηση από Τ.Α.Π.Το.Κ. (Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία Τοπικών Κοινοτήτων) - LEADER

Μέσω της προσέγγισης Τ.Α.Π.ΤΟ.Κ - LEADER εφαρμόζονται στρατηγικές τοπικής ανάπτυξης, με ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα, σε σαφώς προσδιορισμένες αγροτικές περιοχές μικρότερες της περιφέρειας, από Ομάδα Τοπικής Δράσης, στην οποία εκπροσωπούνται δημόσιοι και ιδιωτικοί φορείς της περιοχής παρέμβασης.

Ο σχεδιασμός, η διαχείριση και υλοποίηση των τοπικών προγραμμάτων στα οποία αποτυπώνεται η στρατηγική τοπικής ανάπτυξης κάθε περιοχής, πραγματοποιούνται από τοπικά εταιρικά σχήματα του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα, τις Ομάδες Τοπικής Δράσης (ΟΤΔ) που δραστηριοποιούνται στην προτεινόμενη περιοχή παρέμβασης. Το ρόλο αυτό σε όλες τις προγραμματικές περιόδους είχαν οι πολυμετοχικές Αναπτυξιακές Ανώνυμες Εταιρείες της Τοπικής Αυτοδιοίκησης.

Τα βήματα προετοιμασίας είναι τα εξής:

- 1ο. Προσδιορισμός του Οράματος.
- 2ο. Το Όραμα, ενώ θα πρέπει να είναι συμβατό με τις πολιτικές σε ευρωπαϊκό επίπεδο, ταυτόχρονα θα πρέπει να αποτυπώνεται σε αυτό η διακριτή τοπική ταυτότητα.
- 3ο. Συγκρότηση Ομάδας Τοπικής Δράσης.
- 4ο. Κινητοποίηση του συνόλου των συμμετεχόντων – Αξιοποίηση Αναπτυξιακής Εταιρείας
- 5ο. Διαμόρφωση της στρατηγικής και του κεντρικού στόχου
- 6ο. Προσδιορισμός των βασικών κατευθύνσεων στις οποίες θα πρέπει να κατευθυνθούν οι πόροι (ενσωμάτωση στοιχείων καινοτομίας – έξυπνης εξειδίκευσης)
- 7ο. Κατάρτιση Α' φάσης σχεδίου Τοπικής Αναπτυξιακής Στρατηγικής για την περιοχή παρέμβασης
- 8ο. Επεξεργασία – προετοιμασία εισήγησης προϋπολογισμού των προτεινόμενων παρεμβάσεων & εξειδίκευση σε άξονες-μέτρα – πεδία παρέμβασης
- 9ο. Κατάρτιση τελικού σχεδίου δράσης και υποβολή της αίτησης χρηματοδότησης

7.4. Πρόγραμμα Υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης

Προκειμένου η Τοπική Αυτοδιοίκηση να αξιοποιήσει κατάλληλα τους πόρους του ΕΣΠΑ 2021 – 2027, απαιτείται η υποστήριξή της με ολοκληρωμένες ενέργειες και δράσεις.

Για το σκοπό αυτό κρίνεται αναγκαία η διοργάνωση ενός ολοκληρωμένου προγράμματος συλλογικής υποστήριξης, αξιοποιώντας πόρους από την τεχνική βοήθεια, με στόχο την αναβάθμιση της ικανότητας της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στο σχεδιασμό, στη διαχείριση και στην υλοποίηση έργων και δράσεων στο ΕΣΠΑ 2021-2027

Το πρόγραμμα μπορεί να περιλαμβάνει δράσεις όπως οι παρακάτω :

- ✓ Ενημέρωσης και πληροφόρησης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης μέσω της εκπόνησης οδηγιών, διοργάνωσης ενημερωτικών συναντήσεων κλπ. για το περιεχόμενο και τις διαδικασίες του νέου ΕΣΠΑ
- ✓ Συμβουλευτικής και τεχνικής υποστήριξης των Περιφερειακών Ενώσεων Δήμων (ΠΕΔ) και των Περιφερειακών Επιτροπών Αναπτυξιακού Σχεδιασμού (ΠΕΑΣ), με στόχο να ανταποκριθούν στο ρόλο τους και να συμβάλουν στην εξειδίκευση κυρίως των Περιφερειακών Προγραμμάτων
- ✓ Παροχής εργαλείων και οδηγιών και ιδίως επικαιροποίησης οδηγιών που αφορούν στην απόκτηση διαχειριστικής ικανότητας από την Τοπική Αυτοδιοίκηση ενημέρωση - κατάρτιση του στελεχιακού της δυναμικού
- ✓ Εκπόνηση και υλοποίηση ενός ειδικού προγράμματος υποστήριξης της Τοπικής Αυτοδιοίκησης με ιδιαίτερη έμφαση στην υποστήριξη των νησιωτικών και ορεινών Δήμων, που αντιμετωπίζουν μεγαλύτερες δυσκολίες τόσο στην ωρίμανση έργων και στην υποβολή τεχνικών δελτίων, όσο και στην υλοποίηση των ίδιων των έργων.